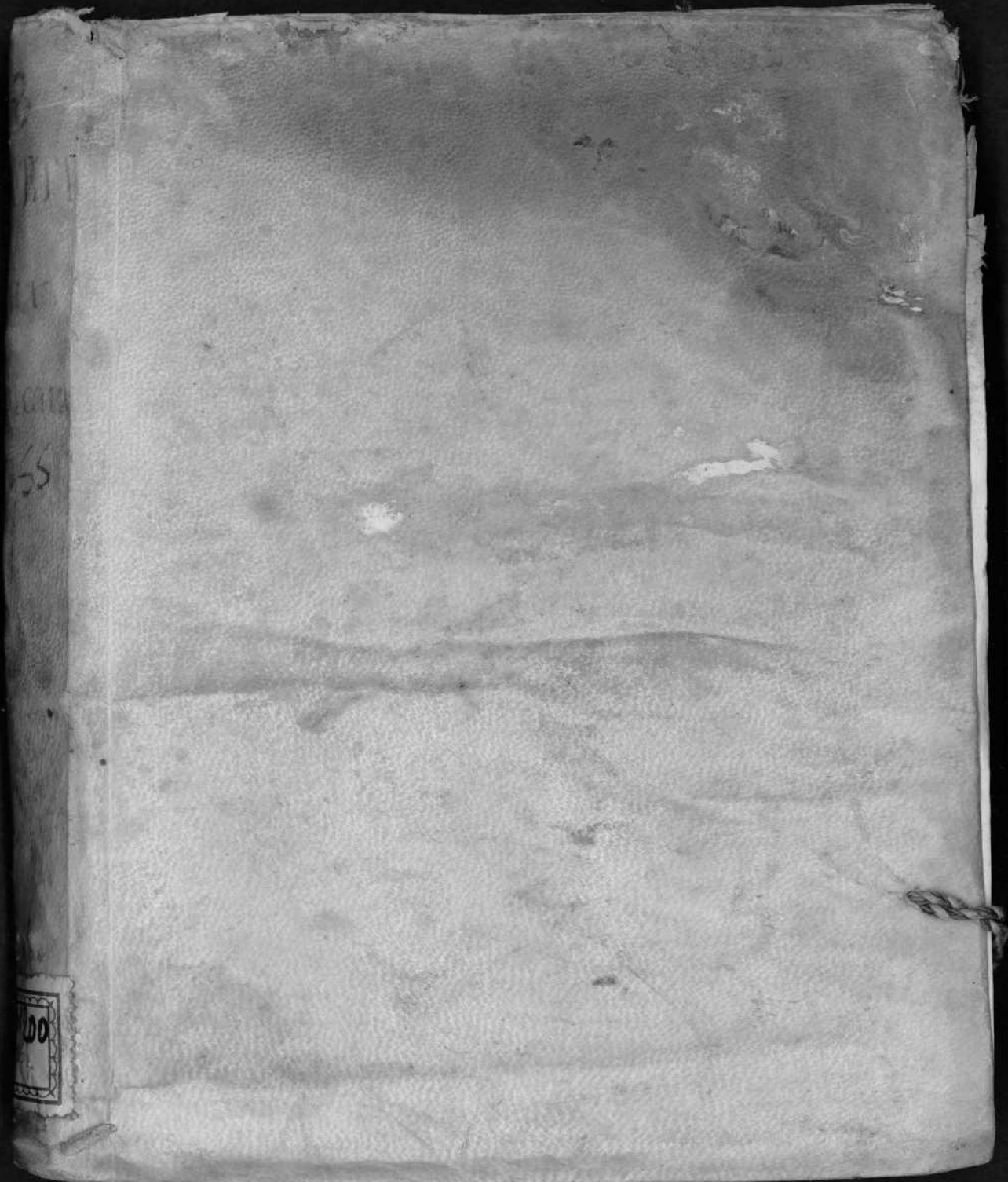

100. 1161
U F

1
PERMULTE SENTENTIÆ AUCTOR
SOCIETATIS JESU
A R. P. DANIELE CONCINI
IN SUA THEOLOGIA CHRISTIANA,

Minus sincerè relata, suæque integritati restituta,

PER R. P. CAROLUM NOCETI
EJUSDEM SOCIETATIS THEOLOGUM.

ACCESSIT EJUSDEM THEOLOGI

CONFUTATIO
CUJUSDAM EPISTOLÆ,

SUPER EADEM RE

R. PATRIS DINELLII

CATHEDRATICI CASANATENSIS.

EDITIO TERTIA.

MATRITI MDCCLIII.

EX TYPOGRAPHIA ANTONII PEREZ DE SOTO, IN VIA DE LA HABADA:
SUPERIORUM FACULTATE.

MATRITA MEDCLII.

IGNATIUS
PRÆLATUS GENERALIS
SOCIETATIS JESU.

CUM opus, cui titulus: *Veritas Vindicata*, seu permulta sententia Auctorum Societatis Jesu in Theologia Christiana Dogmatico-Morali minus sincere relatæ, suæque integritati à Carolo Noceti ejusdem societatis restituta. Accessit confutatio primæ Epistolæ P. Dinellii Cathedralici Cassanatis Ordinis Prædicatorum de Danielis Concina in indicandis Casuistarum locis summa fide, & diligentia, &c. Aliquot ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in lucem edi posse probaverint, facultatem facimus, ut typis mandetur, si iis, ad quos pertinet, ita videbitur. Cujus rei gratia has literas manu nostra subscripsimus, & sigillo nostro munitas dedimus. Romæ 16. Octobris 1753.

Ignatius Vicecomes.

APPROBATO

APPRIMA

IES.

IMPRIMATUR.

Scribetur Reverendissimo P. Magistro Sacri Palatii Apostolici.

F. Maria de Rubeis Patriarcha Constant. Vicesg.

JUSSU Reverendissimi Patris Josephi Augustini Orsi Sacri Palatii Apostolici Magistri legi Librum, cui titulus: *Veritas Vindicta, seu permultæ Sententiæ Auctorum Soc. Jesu in Theologia Christiana Dogmatico-Morali minus sincere relatæ, suæque integritati a Carolo Noceti ejusdem Soc. restitutæ. Accessit consutatio primæ Epistolæ P. Dinellii Cathedralitici Casanatensis Ord. Præd.* Cumque in eo nihil deprehenderim, quod Fidei, & moribus adversetur, censeo posse imprimi.

Ex Monasterio Sancti Stephani supra Caccum de Urbe VII. Kalendas Novembris 1753.

D. Carolus Ab. Lucarellus Congr. Silvestrinæ Ord.

S. Ben. Procurator Generalis, & Sac. Rit. Cong. Consultor.

J. M. J.

Reverendissimi P. Josephi Augustini Orsi, S. Apostolici Palatii Magistri jussu, librum legi inscriptum: *Veritas Vindicta, seu permultæ Sententiæ, &c. cui accessit: Consutatio primæ Epistolæ P. Dinellii Cathedralitici Casanatensis Ord. Præd.* in quo nihil reperi, quod ejus editioni adversari existimem.

Ex Collegio Sanctæ Mariæ de Victoria Urbis die XXIV. Octobris MDCCLIII.

Fr. Eduardus a S. Francisco Xaver. Carmel. Excal. olim S. Theolog. Prælector, nunc vero Supremæ Generalis Inquisitionis Qualificator.

IMPRIMATUR.

Fr. Vincentius Elena Reverendissimi Patris Magistri Sacri Palatii Apostolici Socius.

CEN-

Majoris D. aepm Collegii Academiae Compt.
olim Collegæ deinde Canonici Doctoralis Ecclesie S.
vicensis, nunc verò Regiæ Bibliothecæ Præfecti.

EX Dom. VICARII Matritensis præscripto
R. P. CAROLI NOCETI Societatis Jesu
Theologi Librum cui titulus VERITAS VIN-
DICATA &c. simulque CONFUTATIONEM
cujusdam Epistolæ eodem Auctore, qua potui dili-
gentia perlegi. Clarissimi Scriptoris consilium eò
potissimum spectat, ut plurimorum ejusdem So-
cietatis illustrium Auctorum sententiæ per R. P.
Danielem Concina ex Ordine PP. Prædicatorum in
sua *Theologia Christiana* nec integrè, nec sincerè
relatæ, suæ integritati, ac sinceritati, ut par est,
restituantur. Videant docti piique viri, dum in-
junctum ego munus perfungor, videant æqui re-
rum æstimatores, àn titulus *Theologiæ Christianæ*
id operis deceat, in quo falsò affectis sententiis,
non laxitatis modo, sed etiam Hæreseos nota
inuruntur Theologi maximè Catholici, quos Sanc-
tissimæ Religionis & vindices, & assertores acer-
rimos Christianus Orbis jure ac merito veneratur.
Ego verò *Librum*, eique adnexam *Confutationem*

ca luce di
actor optimi propositi menturati. immutabilis
impleat, tum quod Hispanos benè multos ejusdem
societatis clarissimos Scriptores validissimo ratio-
num pondere tueatur; ea deniquè, & modera-
tionis, & charitatis Christianæ laude præstet, ut
P. Concine animadversioni, nostratibus Hispanis,
omnibusque in hoc descriptionis genere versatis, do-
cumento esse possit. Ita censeo. Matriri pridie Idus
Novembris anno Dom. millesimo septingentesi-
mo, & quinquagesimo tertio.

Joannes de Santander.

NOS el Licenciado Don Thomàs de Naxera Salvador, del Orden de Santiago, Capellàn de Honor de su Magestad, y Vicario de esta Villa de Madrid, y su Partido, &c. por la presente, y por lo que à nos toca damos licencia para que se pueda reimprimir, y reimprima un libro intitulado: *Veritas Vindicata*, &c. atento que de nuestra orden ha sido visto, y reconocido, y no contiene cosa opuesta à nuestra Santa Fè, y buenas costumbres. Dada en Madrid à veinte y ocho de Noviembre de mil setecientos cinquenta y tres.

Lic. Naxera.

Por su mandado.

Don Phelipe Ignacio Vazquez
de Neyra.

CEN-

Sanchez, Ordinis Sanctissimæ Trinitatis Redemptionis Captivorum in Provincia Castellæ Emeriti Provincialis ; Supremi Sanctæ Inquisitionis Senatus Qualificatoris ; Regii Concionatoris ex munere ; pro Immaculatæ Conceptionis Regali Catu Theologi Deputatii Apostolici Hispaniarum Nuntii Theologi , atque Examinatus ; Archiepiscopatusque Toletani Censoris Synodalis.

A V E M A R I A.

JUSSU Supremi Castellæ Senatus legi librum inscriptum : *Veritas Vindicata, seu permulta sententia Auctorum Societatis Jesu in Theologia Christiana Dogmatico-Morali minus sincere relatæ, suæque integritati à R. P. Carolo Noceti ejusdem Societatis, restitutæ. Accessit confutatio primæ Epistolæ P. Dinellii Cathedratici Casanatenfis Ordinis Prædicatorum.* Legi, inquam, librum, & reperi concinnè elaboratum, & titulum fideliter adimpletum, nihilque vel regulis Fidei, vel bonis moribus adversum habentem. Scopus hujusce libri ille ipse est, de quo agebat S. Cyprianus ad Demetrianum. *Tacere ultra non oportet, ne*

jam non
cemus, *dis* criminationes falsas contemnimus refute
videamur crimen agnoscere. In nihilo deflectit Auctor
ab hoc Scopo ; sed quanta energià simul ac mo-
destià ? Omnia sanè tractat , subtiliter , breviter,
perspicue , doctè , & quod laudabilius est , mode-
stissimè. Hoc meum judicium. Salvo , &c. In Con-
ventu Matritensi Ordinis Sanctissimæ Trinitatis Re-
demptionis Captivorum die 30. Novembris. Ann.
D. 1753.

Fr. Agustin Sanchez.

CE IV
J.
DON Joseph Antonio de Yarza , Secretario
del Rey nuestro Señor , su Escrivano de Ca-
mara mas antiguo , y de Gobierno del Consejo:
Certifico , que por los Señores de él se ha concedi-
do licencia à Antonio Perez de Soto , Impresor en
esta Corte , para que por una vez pueda reimprimir
el libro intitulado : *Veritas Vindicata , sive permulta
Sententia auctorum Societatis Jesu in Theologia Christia-
na Dogmatico-Morali minus sincere relata , suaque in-
tegritati à Carolo Noceti ejusdem Societatis restituta. Acce-
ssit confutatio primæ Epistolæ, &c.* con que la reimpres-
sion se haga por el original , que vâ rubricado , y
firmado al fin de mi firma , y que antes que se ven-
da se trayga al Consejo dicho libro reimpresso , jun-
to con su exemplar , y Certificacion del Corrector
de estâr conforme , para que se tassé el precio à que
se ha de vender. Y para que conste , y se guarde en
la reimpression lo dispuesto , y prevenido por las
Leyes , y Pragmaticas de estos Reynos , lo firmè en
Madrid à seis de Diciembre de mil setecientos y
cinquenta y tres.

Don Joseph Antonio de Yarza.

Pa-

22....	4....	Tom. 1.....	Tom. 2.....
23....	4....	Tom. 1.....	Tom. 2.....
27....	8....	Filliuci.....	Filliucij.....
28....	35....	INDIRECTE...	DIRECTE.....
30....	18....	ex pretio.....	est pretio.....
38....	9....	emissa ob ea.....	emissa ab eo.....
65....	24....	determinatam.....	determinatum.....
76....	33....	bunc aliud.....	bunc allum.....
83....	21....	absolutione.....	absolutionem.....
98....	31....	quia.....	qui.....
124....	24....	hanc materia.....	hac materia.....
125..	9....	repetendam esset..	repetendam esse...
137..	16....	advertibat.....	advertabant.....
144....	14....	Damnatione.....	damnationi.....
147..	36....	Damnabit.....	damnavit.....
166..	10....	alii que.....	alii qui.....
169..	6....	minoris.....	minori.....
176..	5....	conjunquin.....	conjunctim.....
180..	23....	testibus.....	textibus.....
208..	22....	secundo est.....	secundo ex.....
217..	1....	improbabilis.....	improbabiles.....
221..	19....	non decipit.....	nos decipit.....
227..	7....	idem docet.....	idem, docet.....
231..	14....	cum ergo.....	cūr ergo.....
241..	12....	at majorem.....	ad majorem.....
244..	25....	mane.....	maneat.....
255..	35....	contrabant.....	contrabant.....
262..	7....	significare.....	significaret.....
274..	20....	per aliud.....	per alium.....
278..	35....	anane.....	inane.....
280..	26....	illo. QUIA.....	illo QUIA.....
281..	7....	solos.....	solus.....
Ibid.	10....	Parocham.....	Parochum.....
291..	7....	aliud tribunal.....	aliud Tribunal.....

refa-
e ad
onfutatio-
nem.....

301..	26....	amen.....	tamen.....
307..	16....	poterat.....	poterant.....
312..	27....	amittere voluit.....	omittere volui.....
324..	32....	sed dolere.....	se dolere.....
325..	6....	continere.....	conineri.....
	21....	difficilis.....	difficiles.....

He visto este Libro , intitulado : *Veritas Vindicata* , su Autor el R. P. Carlos Noceti , de la Compañia de Jesus ; y advirtiéndole estas erratas , corresponde con el que antes impreso sirve de original. Madrid, y Diciembre 13. de 1753.

Lic. Don Manuel Licardo
de Rivera.

Corrector General por su Magestad.

TASSA

DON Joseph Antonio de Yarza, Secretario del Rey nuestro Señor, su Escrivano de Camara mas antiguo, y de Gobierno del Consejo: Certifico, que havindose visto por los Señores de el el libro intitulado: *Veritas Vindicata*, &c. su Autor el R. P. Carlos Noceti, de la Compañia de Jesus, que con licencia concedida de dichos Señores à Antonio Perez de Soto, ha sido impresso, tassaron à ocho maravedis cada pliego; y dicho libro parece tiene quarenta y uno, sin principios, ni tablas, que à este respecto importa trecientos y veinte y ocho maravedis; y al dicho precio, y no mas, mandaron se venda, y que esta Certificacion se ponga al principio de cada libro, para que se sepa el à que se ha de vender; y para que conste lo firmè en Madrid à 15. de Diciembre de 1753.

Don Joseph Antonio de Yarza.

EDitio hæc nostra facta est juxta exemplar Lucensis, quæ fuit istius operis prima; deinde prodiit Romæ altera, quam videre, nisi post hanc absolutam, non licuit. Neque postea in ea Romana mutationem ullam invenire fuit, nisi unius, vel alterius vocis, quæ duriuscula visa est Amicis R. P. Concinae, inter Religiosos Disputatores. Illis etiam & Nos abstinuissemus, si Romanum exemplar tempestivè advenisset. Non tamen est, quod ullus queri possit, propterea quod iste Auctor usurpaverit eandem prorsus voces, quibus frequenter ipse P. Concina, & utitur, & delectatur, ut videre est in nostro Auctore in sua Dinellianæ Epistolæ Confutatione §. 4. pag. 318. Non enim illas adhibuisset Theologus Severioris Moralis, si aliquid Caritati minus conforme continerent. Reliquum est, ut qui hujus concertationis judices esse possint, ac velint, neutri parti cæco impetu credant, sed Auctores, de quibus agitur, sub oculos ponant, legant, conferant, &, sepositis præjudiciis, studioque Partium, de quæstione, quæ tota est facti, decernant.

P R Æ F A T I O.

X iis plurimis, quæ in causa fuerunt, cur de Morali Patris Concinae Theologia merito questumus; unicum rerum genus in hoc opusculo pertractatum exhibeo. Falsas nimirum criminationes lectorum oculis subjicio; quibus vel invidiosæ sententiæ, quas numquam tradiderunt, Societatis auctoribus affinguntur; vel, si tradiderunt, ita truncatæ, aut deformatæ exhibentur, ut illo sub adspectu constitutas nemo pro suis aut agnoscat, aut velit. Ad hoc autem consilium capiendum complura me impulerunt. Primum, quòd innocentium reorum defensionem suscipere, si alicujus præsertim conjunctionis vinculo tecum contineantur, ipsius naturæ vox non hortatur modo, verum etiam præcipit. Quamobrem nihil mihi antiquius esse debuit, quàm ut nostri Instituti Theologis hoc pietatis, atque adeo justitiæ officium persolverem, id est ut eos ab iniquis criminationibus vindicarem. Deinde quòd cætera
per

er se ipsi lectores, nullo momento, animad-
vertere facile possunt. Mordax scribendi genus,
acres declamationes, incitatissimi impetus, turpis-
sima convicia, & notæ in omnium oculos statim
incurrunt. Exquisitum artificium, quo Jesuitæ no-
minatim ac propriè in odium adducuntur, & apud
accedentes ad Pœnitentiæ tribunal in suspensionem
vocantur, nemo non videt. Intemperatæ censuræ,
quibus permultæ nostrorum opiniones, summis
cæteroquin cujuslibet Instituti Theologis, validis-
que rationibus commendatissimæ, fœdè dehones-
tantur; justæ ne sint, an secus, quilibet vel medio-
criter in hoc studio versatus, cum præsertim opi-
niones easdem ferè solis contumeliis refelli viderit,
haud magno negotio dijudicabit. Illud addo: sat
est *epistolas Provinciales, Theologiam moralem Jesuita-
rum, Henricum a S. Ignacio, Simmichium, Gennettum,*
paucosque alios severioris disciplinæ patronos vel
cursum perlustrasse, ut intelligatur, unde hæc tan-
dem fere tota Theologia exscripta sit. At verò illa
detegere, quæ per calumniam auctoribus afficta
sunt, improbum quemdam laborem postulat. Plu-
rimi enim adeundi sunt libri; plurimæ diligenter
excutiendæ quæstiones; plurima loca inter se con-
fe-

ferenda ; ut siquid lateat natius , deprehendatur .
Qui labor nisi esset a me susceptus , a lectoribus pro-
fecto neque ob illam securitatem , quâ omnia sum-
ma fide relata esse existimassent , expectandus erat ;
neque ob molestiam honestè postulandus . Postre-
mo ad hoc præstandum illud me adduxit , quòd
inaudieram , tum scriptis , tum sermonibus dissemi-
nari ; omnia tandem , quæ in Patris Concinae Theo-
logia lente fastidioseque examinata nobis displicue-
runt ; non plura esse , quàm quæ ipse nota sua *De-*
claratione ac sincera Protestatione complexus est : Quod
a vero quam longissimè abhorret . In eo enim scrip-
to , ad quod illa *Declaratio* exacta est , neque omnia
rerum genera , neque singula sub unoquoque ge-
nere contenta , sed brevissimum tantùm aliquorum
specimen proposuimus ; ne cuius minimè debeba-
mus , patientia atque clementia abuteremur . Quod ,
ut plurima omittam , satis intelligi ex hoc opusculo
licet . In ea enim *Declaratione* sex , septemve senten-
tiæ minus bona fide relatæ enumerantur : cùm ego
hic centum , eoque amplius proferam , aliasque per-
multas , ut sanctè affirmo , paratas apud me , & di-
gestas habeam . Quas huc conjiciendas non esse du-
xi , propterea quod cùm longam habeant & litigio-

am disputationem; eas autem taxat felix endas existimavi, quas lectores minima mentis intentione, atque uno quasi oculorum conjectu videre possent. His ego causis adductus sum, ut hanc oppellam emitterem: suamque innocentiam nostris auctoribus falso accusatis assererem. Quod nemo reprehendere, aut hoc nomine mihi succensere poterit; nisi facultatem hominibus a Natura ipsa concessam negare idem, ac per summam injuriam auferre velit. Equidem de cæterorum ordinum Theologis eandem curam non suscepi. Sed ideo fuit, quia illi, quos hujusmodi res proprius contingit, multo, quam ego, sapientiores sunt; neque mea opera egent, ut idem copiosè, luculenterque perficiant. Quæcumque tamen vel nostris vel extraneis auctoribus imposita sint; illud sincera persuasione pro certo habeo, nihil malo animo actum, sed omnia vel ab incuria quadam, vel a nimia festinatione, vel ab otii defectu profecta esse. Lectores demum non admonitos solum, sed vehementer etiam atque etiam rogatos volo, ut in his perlegendis non plus fidei mihi habeant, quam documenta, quæ affero, mereantur. Siquid est, quod productis a me textibus evidenter non conficiatur; jam hinc illud indictum volo.

VER.

VERBA

M. L. BAIL DOCTORIS THEOLOGI,
ac Propænitentiarii Parisiensis.

Tom. 2. Conciliorum Pag. 811. , & seqq.

Renovatum est bellum jam antea idemtidem repetitum adversus Theologiam Moralem Summistarum, (casuitas dicunt;) nec non gravissimos plerosque Theologos tam ex antiquis, quam ex modernis, qui quæstiones de moribus definierant

Initium fecerunt ab INSIGNI VOLUMINE Thomæ Sanchez: & quidquid in eo eximium est, prætermittentes; dubia illa, quæ de debito matrimonii apud alios tractantur impune, in Catalogum suum conclusèrunt cum ipsius ad ea dubia resolutionibus. De quo indiculo meminit obiter Seravinus Advocatus Regius in Parlamento Parisiensi in una disertarum illarum orationum, quas in eodem Parlamento habuit. Ludimagister Bernensis Christophorus Luthardus petulanter admodum illud ipsum volumen impetit, non obstante confirmatissima ejus eruditione, & utilitate ipsis perspecta, qui sunt de salute, & puritate animarum solliciti. Cui simile opus vix sperari potest intra quingentos annos a quocumque scriptore æquè doctum in lucem emittendum: & licet

Quædam de materia fœdorum actum tangat, & prior tamen est infernus; & si fœdus est sermo, fœdus est in peccato putrescere, ut Petrus Blesensis agebat Tractatu de Confessione. Ille auctor medicus est animarum, qui aliquas spurritias movet, sed ad aggrorantium curationem. Si Angeli essent homines, talibus non indigerent. Facto autem initio a Thoma Sanchez progressi sunt ulterius: quibus etiam ALII IN FIDE SANI se adjunxerunt SUB PRÆTEXTU REFORMANDI LAXIOREM vitam hominum. Unde PLURES INDICULI ALII postea. Nec ulla ratio habita est Casuitarum in eandem sententiam conspirantium, & plurium ac ingentium voluminum, quæ hoc sæculo prodierant. Nam in toto sæculorum quindecim decursu non numerari plusquam duodecim casuitas, cum res admodum lubrica sit de conscientia, & de distinctione venialium a mortalibus disputare. Nunc verò, ut conquerebantur, casuitarum nubem exortam esse, qui tamquam Ægyptiæ rane in Ecclesiam incubuerunt, & nihil penè jam in moribus integrum reliquerunt.

Extat de his gravissima querela R. XPRENSIS in suo libro præmiali capite octavo. Tam laxas, inquit, effecerunt conscientias sub prætextu accommodandi se infirmitatibus hominum, ut nihil opus sit, nisi sceleratiores fieri homines, ut nova aliqua, & licentiosa regula fabricetur..... Ut re vera plerisque christianis scientia recentioris Theologiæ ad nihil deferviat, nisi ut sensa diversa diversorum suis apta cupiditatibus noscendo & sequendo deposita simplicitate christiana versutiores, & probitate nequiores fiant.....

Tales autem controversias omnes complexus est auctor innominatus operis illius posthumi; quod anno 1667. prælo exiit, & sequenti flammis devoratum est auctoritate Judicis. In quo auctor Moralem Theologiam casuitarum confundens cum Morali Theologia scriptorum Asceticorum, quos vulgo Mysticos aut spirituales dicimus, ait initio; finem ac scopum Theologiæ moralis casuitarum in eo reponi, ut homines ad virtutem promoveant, & ad laudabiles actiones, & eos de-

terrendos a vitiis, & peccatis. A quo scopo etsi non desect.
Theologia Moralis casuistarum, non tamen est proprium illi
munus id spectare præse: sed magis quid licitum, & non lici-
tum, ubi leges silent, & nihil dicunt, ostendere.....

Inde est quod Auctor illius Centonis minimè attingens
scopum proprium, & finem peculiarem morales casuisticæ.
QUIDQUID ferè pietatem & perfectionem asceticam non
sapit, ferula sua castigandum censeret; & ut horrorem
incuteret maximum, quàm fieri posset, illius Moralis, or-
dine methodico illam in tres partes dividit de quibus
agit eo fine; ut probet, Theologiam Moralem quorumlibet
debita officia depravasse, ut impune liceat quibuscumque obliga-
tioni legitimæ proprii status deesse absque ullo metu pecca-
torum septem mortalium, quæ fere in venialia desierunt.
Quin etiam tollit omnia media, quæ Christus subministravit
peccatoribus, ut ad bonam frugem redeant.

Tandem concludit manifestando, **PURITATEM**
SUÆ INTENTIONIS non aliam fuisse, quàm tolle-
re abusus simplicium, & iis, qui sibi obcoecare oculos nolue-
rint, & rebelles esse lumini, propalare totam doctrinam
morum, & casuum non alio tendere, quàm licentiæ peccan-
di, & totius mundi corruptioni favere. O zelosum Compila-
torem!

At si credimus homini innominato, federe juncti sunt
Theologi morales, ut idem moliantur. Quis hoc sibi persuade-
re valeat? Quis in mentem inducere, quod Theologi ex omni
parte Europæ in hoc conspirent, ut universi orbis homines in
laxis moribus corrumpantur; quorum potius labor assiduè in
hoc impenditur, ut destruat corpus peccati; & sit hic fruc-
tus omnis, ut auferatur peccatum?

Quàm longe hæc disita sunt ab Innominati Centone,
quem excutere magis cogitaveram, nec pauca ad id idonea
parata habebam ex varia lectione, & collatione locorum ad
tollendam larvam, qua obtegatur; nisi quod verius illi adapta-
xi potest, quam Theologiæ morali, **IN QUAM DESERVIT**,
illud Augustini in Psalm. 22. „Talibus malis magis prolixi

gemitus, ac fletus, quàm prolixi libri debentur „ Nam &
 sic ex omnibus antiquis Doctõribus SELIGENDO EA
 SOLUM, QUÆ IN IPSIS INFIRMIORA SUNT,
 CENTO IMPURUS, ET ODI HABENDUS CON-
 FICERETUR.

INDEX
THEOLOGORUM
SOCIETATIS JESU
IN HOC OPERE VINDICATORUM

Numeri Capita indicant quibus ii vindicantur.

A MICUS xxxvi. lxxvii.
ARRIAGA lxxviii.
AZORIUS xii. xcviij.
BAUNIUS x. xxx. xlvi. lxii.
BUSEMBAUM xliii.
CARDENAS xxxiiij.
CASTROPALAUS iv. xxxiii. lxxviii.
CONINK lxxix.
LA-CROIX xxi. xxii. xxiv. xxxi. xliii. lxvii. lxxxviii.
xcv. xcix. cv.
FAGUNDEZ v. xviii.
FILLIUCIUS xvii. li. lii. liv. lvi.
FRANCOLINUS lxxxvii.
GOBAT xxii. xl. xlvii. lxxviii. lxxxix. xci.
LAIMAN xiii. xiv. xvii. xlii. xlix. lxxxii. xc. xciv.
LECCHIUS lvii.
LESSIUS xii. xlii. lxvi. lxx. lxxiii. lxxvi. c.

DI² LUGO LXV. LXIX. LXXI. LXXIII. XCII.

MARIN XXV. XXVI.

MOLINA LXXIII.

MOIA VI. IX. XXII. XXIII. LVIII. LXXIV. LXXVIII.

PELLIZARIUS XVI. LXIX.

REBELLUS LXXIII.

REGINALDUS LXXV. XCVIII.

SANCHEZ THOMAS III. IV. XI. XVI. XIX. XX. XXXIII. XXXV.

XXXVIII. XLI. LIII. LXI. LXXVII. CI. CIII. CIV.

SUAREZ LV. LX. XCVIII.

TAMBURINUS I. II. VII. VIII. XXVII. XXVIII. XXIX. XXXIV.

XLV. LXIII. LXVIII. LXXXII. LXXXIV. LXXXV.

TERILLUS LVIII.

VALENTIA LVI. LXXII. LXXV. XCVI.

VASQUEZ XII. XV. XXXIX. LIX. LXXXIII.

VIVA XXXVI. XXXVII. XLVIII. L. LVII. LXIV. LXXIX. LXXXVI. XC.

XIII. XCVII. CII. CV.

CAPUT I.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

P. Tamburinus.

P. CONCINA Tomo I. pag. 62.

Satis est actum fidei semel in vita elicere. *Hanc quoque opinionem docet Tamburinus loco citato num. 8.*

ÆC est evidens impostura contra Tamburinum. Tamburinus enim loco citato num. 8. numquam docet præfatam propositionem proscriptam ; sed aliam longè diversam : ut jam ostendo.

Locus citatus est liber. 2. in *Decal. cap. 1. §. 1.* Tamburinus ibi num. 2. distinguit NECESSITATEM MEDII, quam etiam appellat NECESSITATEM SALUTIS, a NECESSITATE PRÆCEPTI. *Aliud est, inquit, quærere quidnam credendum sit de necessitate SALUTIS, seu MEDII, sine quo scilicet adultus justificationem, atque adeo salutem consequi non potest ; aliud quid de necessitate PRÆCEPTI tantum,,.*

Deinde numero 3. docet, satis esse, elicere semel in vita, non IN GENERE actum fidei ; sed IN SPECIE actum fidei

A

NE-

NECESSARIUM NECESSITATE MEDII *Tria*, inquit, *in super hic adverte. Primo in bene moratis, vel confiteri solitis supponi posse, SEMEL hæc mysteria credidisse: SEMEL, inquam, Nam EX NECESSITATE MEDII SEMEL SUFFICIT,,.*

Demum num. 8., ubi P. Concina dicit, Tamburinum docere prædictam opinionem damnatam; ita scribit: *Vel primo sermo est de actu fidei NECESSARIO NECESSITATE SALUTIS; & HUNC quidem* (advertat diligenter P. Concina; HUNC, non alium) *SEMEL in vita elicere satis esse, modo vidimus num. 3.*

Ubi evidentissimum est, Tamburinum loqui de actu fidei NECESSARIO NECESSITATE MEDII; tum quia numero 2. pro eadem acceperat NECESSITATEM SALUTIS, & NECESSITATEM MEDII, tum quia numero 3., cujus doctrinam hic se repetere profitetur, apertissime dixerat,, EX NECESSITATE MEDII SEMEL SUFFICIT,, Ac proinde opinio, quam citato num. 8. Tamburinus docet, limpide, & nitidissime hæc est; SATIS EST EX NECESSITATE MEDII ACTUM FIDEI SEMEL IN VITA ELICERE.

His positis. Illa propositio 17. damnata ab Innoc. XI. *Satis est, actum fidei semel in vita elicere*, æquivaleret huic universali, *NULLA EST NECESSITAS eliciendi in vita actum fidei plusquam semel.* Opinio Tamburini æquivaleret huic particulari: *NON est NECESSITAS MEDII eliciendi in vita actum fidei plusquam semel.*

Jam vero Vel P. Concina putat has duas propositiones esse valde diversas, vel non putat. Si secundum; revinceretur a quolibet summulista, qui noverit, quantum discrimen intercedat inter propositionem universalem, & particularem; inter GENUS, & SPECIEM. Si primum, id est si putat esse valde diversas, ergo impostura est, Tamburinum docuisse primam propositionem; cum docuerit, ut evidenter ex ejus verbis ostendimus, solum secundam.

CAPUT II.
*VINDICATUR AB ALIA NON
abſimili impoſtura idem Tamburinus.*

P. CONCINA Tom. 1. pag. 64.

Sufficit illa myſteria ſemel credidiſſe. *Hanc EXPRESSE docet
Tamburinus lib. 2. in Decalogum Cap. 1. n. 3.*

NEque EXPRESSE, nequè implicite hanc docet Tamburinus. Sed hæc eſt alia impoſtura ſuperiori non abſimilis, quæ ex dictis facile refutatur. Propoſitio enim damnata æquivaleret, ut de propoſitione ſuperiori dicebamus, huic univerſali: *NULLA DATUR NECESSITAS credendi illa myſteria, plusquam ſemel.* Et opinio Tamburini eſt hæc particularis: *NON DATUR NECESSITAS MEDII credendi illa myſteria plusquam ſemel.* Ita enim ſcribit citato num. 3. *Semel, inquam, nam EX NECESSITATE MEDII ſemel ſufficit.* Porro ſicuti qui diceret, *equus non eſt ANIMAL RATIONALE*, proſecto non diceret, *Equus non eſt ANIMAL*: Ita qui dicit *NON DATUR NECESSITAS MEDII*, ut dicit Tamburinus: proſecto non dicit, *NULLA DATUR NECESSITAS*, ut dicit propoſitio damnata.

Reperiat P. Concina, ſi poteſt, in toto Tamburino illas propoſitiones indefinitas, illimitatas, & æquivalenter univerſales *ſatis eſt actum fidei ſemel in vita elicere: ſufficit illa myſteria ſemel credidiſſe.* Doceat ubi ſint; in locis enim citatis certiſſimè non inveniuntur. Quod ſi reperire non poteſt, niſi has definitas, limitatas, & particulares: *Ex neceſſitate medii ſatis eſt ſemel: Ex neceſſitate medii ſemel ſufficit*; quo jure aſſingit Tamburino utramque illam damnatam propoſitionem?

Hæc clariſſima ſunt, & ad refutandam impoſturam ſufficiunt. Nihilominus, ut cognoscant lectores, me non defendere Tamburinum, niſi ubi defendendus eſt; hæc adiungo.

Tria docuit circa actum fidei Tamburinus, quæ rem nostram propius contingunt.

Docuit primo, Fideles numquam obligari **PER SE, ET EX VI DIRECTA** præcepti Fidei, ad credenda ea mysteria, quæ credenda sunt **SOLA NECESSITATE** præcepti. Et in hoc erravit; atque hæc doctrina damnata postea fuit in hac prima propositione Alexandri VII. *Homo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Caritatis EX VI præceptorum divinorum ad eas virtutes pertinentium: & in hac 16. Innoc. XI. Fides non censetur cadere sub præceptum speciale, & secundum se.* Neque aliam excusationem meretur Tamburinus, nisi quoddam illud scripserit ante damnationem, veluti titubanter, & id **EXPRESSE** subiiciendo S. R. E. iudicio. Audi ipsum lib. 2. in Decal. cap. 1. §. 1. n. 9. *Vel secundo, inquit sermo est de actu fidei EX NECESSITATE PRÆCEPTI, quo scilicet obligamur credere ea, quæ diximus num. 5. (ibi enumeravit credenda sola necessitate præcepti) sane nondum obviam habui Doctores, qui mihi id explicando satisfecerim: unde omnibus perpensis, SUBDENDO tamen ut hoc, ita & omnia alia mea S. R. E. iudicio, puto PER SE, ET DIRECTE numquam obligari fideles ad credenda prædicta mysteria EX VI necessitatis præcepti Fidei.*

Docuit secundo, dari tamen obligationem **PER ACCIDENS, & EX VI** aliorum præceptorum, credendi illa mysteria **SÆPISSIME**. Ita enim statim subdit post recitata modo verba: **SÆPISSIME vero obligari PER ACCIDENS, EX VI aliorum præceptorum.** Tantum abest, ut negaverit **OMNEM NECESSITATEM** credendi plusquam semel, ut negant illæ duæ propositiones proscriptæ, quas ipsi affingit P. Concina. Quod si **SÆPISSIME** eliciatur actus fidei, tamen ex vi aliorum præceptorum, ut exigit Tamburinus, quod attinet ad praxim tuti sumus; tunc enim satisfit cuicumque obligationi **PER SE**, ut in re simili rectè concedit P. Concina inferius pag. 342.

Docuit demum tertio in locis citatis a Patre Concina definitè, & limitatè, **EX NECESSITATE MEDII** satis esse semel

mel credere. Sed numquam in iis locis docuit, ut ostendimus, propositiones illas indefinitas & illas Tamburino affingere dicimus esse imposturam.

C A P U T I I I.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI *doctrina Thomæ Sanchez.*

P. CONCINA Tom. 1. pag. 65. in *Elencho propositionum*, quas *recenset ut damnandas.*

Et quidem in praxi existimo, numquam, aut rarissimè denegandam absolutionem ob doctrinæ christianæ ignorantiam; Quia rustici ignorantes non habent commodè doctorem, NEC confessor potest illos instruere, nec ipsi majorem addiscendi capacitatem habent. *Thomas Sanchez lib. 2. summæ cap. 3. n. 21. Hæc propositio parum distare videtur ab hac proscripta: Absolutionis capax est homo, quantumvis laboreat ignorantia mysteriorum fidei.*

Thomas Sanchez scripsit, ET; non vero NEC; quamobrem commutatione unius particulæ commutata est tota eius sententia. Audi ipsum loco citato.

Et quidem in praxi existimo, numquam, aut rarissimè denegandam absolutionem ob doctrinæ christianæ ignorantiam: quia rustici ignorantes non habent commodè doctorem, ET confessor potest illos instruere, nec ipsi majorem addiscendi capacitatem habent.

Confessarium vero non tantum posse, sed debere illos instruere, docet initio citati numeri his verbis. *Ex his deducitur, teneri confessarios interrogare poenitentes doctrinam christianam, quoties probabiliter judicari potest, fore, ut illam ignorent.*

Propositio igitur Conciniana, in qua commutatum est ET in NEC, parum distat a proscripta: At propositio Sancheziana,
in

in qua legitur ET, non NEC, mirum quantum a proscripta
differ. Etenim si Confessor per Patrem Sanchez ET potest, &
debet ante absolutionem tales ignorantes instruere; quomodo
per P. Sanchez absolutionis capax erit homo quantumvis labo-
ret ignorantia mysteriorum fidei?

CAPUT IV.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI

sententia Castropalai.

P. CONCINA Tom. 1. pag. 144.

*Catholicus videns SACRAS IMAGINES CONTERI; CRU-
CIFIXUM CONTUMELIIS AFFICI, tenetur ne suam
fidem prodere, SACRASQUE IMAGINES a contempto-
ribus vindicare? Respondeo: Pater Castropalaus Tract. 4.
Disput. 1. Puncto 12. num. 7. docet, ut etiam advertunt
Salmanticenses, teneri utique fidem profiteri, si confidat,
hac sua publica confessione compescendam fore infidelium
proterviam, & impietatem: Secus vero si ex sua confes-
sione prævideat irritandos magis fore, atque in blasphe-
mias erupturos contemptores. Hanc opinionem COMMU-
NITER auctores rejiciunt. SANCHEZ lib. 2. in Decal.
cap. 4. num. 5. Ratio est, quia tunc fides catholica
despicitur; Deoque honor debitus subtrahitur per contra-
riam contumeliam. Ergo confitendæ fidei præceptum ur-
get: ergo sua publica confessione tenetur, quoad fieri po-
test injuriam Deo, & SACRIS IMAGINIBUS irroga-
tam propulsare.*

NON refertur sincerè sententia Castropalai, & adjunctis iis,
quæ sua non sunt, conflatur ipsi multo major invidia,
quam mereatur. Castropalaus non loquitur de atroci casu, quo
SACRÆ IMAGINES CONTERANTUR, quo CRUCI-
FIXUS AFFICIATUR CONTUMELIIS, ut persuasum
lecto-

lectoribus relinquit P. Concina. Quo casu certè magis invidiosum esset negare, etiam sub conditione adiecta, obligationem vindicandi sacras imagines a contemptoribus, & subducendi Crucifixum a contumeliis. Sed loquitur de casu, quo detur simplex irrisio fidei, quæ contraria laudatione compensari possit. Et tunc negat obligationem laudandi fidem, si ex tali laudatione timeantur secutura graviora crimina; id est, si timeatur, **IRRISORES** magis irritandos fore, & in blasphemias erupturos. Quæ negatio, ut per se patet, multo minus invidiæ continet. Audiamus ipsum tractatu & disputatione citatis, puncto 13. (non 12. ut citat P. Concina) num. 7.

Tertio, inquit, si videas FIDEM IRRIDERE, & absque tuo gravi incommodo possis IRRIDENTES compefcere, vel fidem laudare, teneris id præstare; quia tunc laudatione videtur irrisio facta diminui, & quasi compensari. Quod si timeres, irrisores ex tua laudatione magis irritandos fore, & in blasphemias processuros; non credo, te esse obligatum, siquidem cessat finis, ob quem tua laudatio præcipitur, qui est fidei christianæ excellentiam promovere.

Igitur Castropalaus loquitur de simplici **IRRISIONE**. P. Concina substituit **SACRAS IMAGINES CONTRITAS**, & **CRUCIFIXUM CONTUMELIIS AFFECTUM**. Castropalaus disputat de obligatione **LAUDANDI** fidem. P. Concina substituit obligationem **VINDICANDI SACRAS IMAGINES & CRUCIFIXUM**. Et deinde jactabit sæpenumero, ut videbimus in hujus opellæ decursu, se integrè, & sincerè referre sententias Jesuitarum.

Fallitur deinde, & lectores suos fallit P. Concina, dum dicit opinionem Castropalai **COMMUNITER** ab auctoribus rejici, & nominatim a P. Sanchez. Pater Sanchez loco citato ne verbum quidem habet, quo rejiciat prædictam opinionem. Immo num. 3. habet aliquid, quod nonnihil favet. Ita enim scribit.

Quando autem ex publica confessione fidei NULLA UTILITAS speratur, sed sola infidelium perturbatio, non est laude digna. Sic D. Thomas 2. 2. quæst. 3. artic. 2. ad 3. Immo vituperio eam dignam esse merito asserunt Angelus, Sylvester,
Ta-

Tabiena, A nulla numero præcedenti allegati: atque temerariam illam appellat Toletus lib. 4. summe cap. 2. num. 4.

CAPUT V.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

P. Fagundez.

P. CONCINA Tom. 1. pag. 217.

Daturne materiæ parvitas, quæ legentem hæreticorum libros ab excommunicatione excuset? Fagundez EXTENDIT hanc materiæ parvitatem ad paginam CUM DIMIDIA.

Liberalitas Patris Concinae erga Patrem Fagundez extendit illam materiæ parvitatem ad paginam cum dimidia. Cæterum Pater Fagundez extendit ad UNICAM TANTUM PAGINAM. En ejus verba in primum præceptum Decalogi lib. 1. cap. 14. num. 4.

In assignanda parvitate materiæ major est difficultas: in quâ mihi magis placet sententia Sanchez, Emmanuelis Rodriguez, Vivaldi, & Sâ; assèrentium esse UNAM SOLAM PAGINAM.

CAPUT VI.

VINDICATUR AB INJUSTA

criminatione P. Moya.

P. CONCINA Tom. 1. pag. 339.

Præterire hic minime valeo IMPOSTURAM, quam P. Moya tract. 6. disp. 5. quæst. 1. §. 2. & 3. impingit Magistro Bannez, qui conceptis verbis docet, mandatum caritatis speciale esse, pluries in vita urgere, & potissimum splendente primo ra-

tionis lumine. Deinde subdit, difficile satis esse tempora definire præcisa, in quibus urget. Putat tamen eos, qui sumunt Eucharistiam semel in anno, implere præceptum istud. Cujus sensus non est, ut CAVILLATUR Moya, quod sumptio ipsa Sacramenti sit observantia præcepti. Sed quod fieri vix potest, ut fideles accedant ad hoc divinum convivium, quod ultimum, & supremum est divini in nos amoris argumentum, quin redament Deum illum, qui se in eorum alimentum præbet.

Affero prius textum Magistri Bannez; tum videbimus, an iusta sit criminatio. Ita igitur scribit 2. 2. *quest. 44. art. 1. Dub. 1. conclusione 3.*

Nilominus Dico 2. quod sine scrupulo credi potest, quod qui dignè sumit Eucharistiam semel in anno, adimplet simul speciale præceptum Caritatis.

Premisso textu Dico, sensum Magistri Bannez ipsum esse, quem illi attribuit Moya; non vero quem piè meditatus est P. Concina.

I. Quia verba Bannezii, si in sua propria significatione sumantur, favent Moyæ, non Patri Concinae. Significant enim propriè solam sumptionem: & neque propriè, neque æquivoce significant amorem, qui juxta P. Concina vix separari potest a sumptione.

II. Quia pia meditatio Patris Concinae nullo nititur fundamento. Quod enim Bannez doceat, mandatum Caritatis speciale esse, & sæpius in vita urgere, nihil evincit. Contenditur enim, sensum Magistri Bannez hunc ipsum esse: *Quamvis mandatum caritatis speciale sit, & pluries in vita urgeat: NIHILO-MINUS sumptio Eucharistiae semel in anno supplere potest, & compensare dilectionem præceptam, & mandati obligationem extinguere.* Atque fermè in hunc modum exposuit hanc sententiam Magister Serra Dominicanus infra citandus.

III. Quia si Bannez habuisset in mente sensum excogitatum a Patre Concina; illum certissimè Lectoribus explicasset. Poterat enim, & debebat. POTERAT; & quidem nullo negotio,

nec paucissimis verbis, ut est evidens. DEBEBAT; ne scilicet in re tanti momenti lectores dubios, incertosque relinqueret, quid tandem ipsis agendum foret, ut Maximum, & primum mandatum observarent. Nimirum num sufficeret sumere Eucharistiam semel in anno, ut ejus verba præseferunt? an ad sumptionem adiungendus præterea esset amor? quod ipse nusquam dixit. Quamobrem cum se explicare potuerit, debuerit, & ne verbum quidem fecerit; consequens est, ut de Conciniiano illo sensu non cogitaverit.

IV. Demum, quia Petrus de Ledesma perdoctus Dominicanus, quem citatum secutus est Moya, intellexit Bannezium eodem sensu. Audi ipsum in summa a P. Raymundo Ladefou ejusdem ordinis latine reddita: ubi *parte 2. tract. 3. cap. 5.* hæc habet.

Sexta sententia asserit, eum, qui dignè sumit Eucharistiam semel in anno, adimplere simul speciale præceptum Caritatis. Ita sentit M. Bannez loco citato S. Thomæ. Sed hic modus dicendi videtur mihi valde difficilis; quia præceptum de diligendo Deo longè diversum est a præcepto SUMENDÆ Eucharistiæ. Ergo per ejus SUMPTIONEM non adimpletur præceptum caritatis.

His positis, ubi est IMPOSTURA Moyæ, & CAVILLATIO? Nempe in eo; quod verba Magistri Bannez accipiat in sua propria significatione: quod non subintelligat piam meditationem P. Concinae, quam Bannez non adiunxit, & adiungere potuisset, ac DEBUISSET, si in mente habuisset sensum, quem P. Concina meditatus est: Quod non adhibeat interpretationem nullo fundamento suffultam: Demum, quod in interpretatione Bannezii exemplum, atque auctoritatem Ledesmae Dominicani secutus sit. Utrum justa sit criminatio, lectores judicent.

Addo Magistrum Serra Dominicanum 2. 2. *quæst. 44.* in fine referre, & non REJICERE sententiam Magistri Bannez his verbis. CERTUM est præceptum caritatis obligare, ut pluries in discursu vitæ actum dilectionis Dei, & Proximi eliciat homo. Sunt NIHILOMINUS, qui dicant absque scrupulo

pulo credi posse, præceptum caritatis adimplevisse eum, semel in anno quolibet Eucharistiam sumpsit.

Quare immerito P. Concina Tom. 1. pag. 285. & seqq. acerbæ declamationes intorquet contra P. Vivam, quia sententiam Bannezii, & Serræ in eundem sensum acceperit, in quem illam multo ante ipsum acceperat Ledesma insignis sane Theologus ejusdem Ordinis. Sed Ledesma, cujus auctoritatem duo illi Jesuitæ secuti sunt, a P. Concina ne nominatur quidem. Moya traducitur ut IMPOSTOR: Viva declamationibus exagitur. Succenseat primum fontibus P. Concina; tum de rivulis cogitet. Sed hoc monito nimium sæpe indiget, ut videbimus, in hac sua Christiana Theologia.

CAPUT VII.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI

sententia Tamburini.

P. CONCINA Tom. 1. pag. 458.

Duo Religiosi ejusdem Coenobii orta rixa omittunt consuetam salutationem; peccantne mortaliter? Resp..... Adfirmant Tamburinus lib. 5. cap. 5. §. 3. num. 13. Sporer Tract. 2. cap. 6. sect. 2. num. 30. ADDIT Tamburinus, cui de more subscribit Sporer, excusari illos posse a culpa gravi, si PROBATA EORUM VIRTUS COMPERTA ESSET. Verum suspecta mihi evaderet eorum virtus vel ex hoc, quod mutua ejusmodi consueta officia omitterent. Brevitas temporis, LEVITASQUE DISSIDII, & ALIÆ CIRCUMSTANTIÆ possunt interdum a gravi excusare culpa. PROBATA INIMICORUM VIRTUS SATIS MINIME EST ad purgandam a crimine ejusmodi omissionem.

SI Tamburinus legatur in Tamburino, non modo apparebit, satis truncatè referri ejus doctrinam; verum etiam, quod majus EST, ipsum cum P. Concina mirificè consentire.

Minimè satis est P. Concinae probata inimicorum virtus: ne probata inimicorum virtus satis est Tamburino. Postulat præterea Pater Concina levitatem dissidii, levitatem dissidii postulat & Tamburinus. Alias quoque circumstantias exigit Pater Concina; Alias item circumstantias exigit Tamburinus. Audiamus ipsum loco citato.

Excusari, inquit, *a mortali tunc possent, quando compta esset horum probata virtus*; (Nunquid hoc tantum? Si audiamus P. Concina, hoc tantum: hoc enim tantum retulit. Sed pergamus audire, quæ truncata sunt) ET RIXA; EJUSQUE CAUSA FUISSET LEVIS (en levitas non modo dissidii, ut postulabat P. Concina, sed etiam CAUSÆ DISSIDII, quod est aliquid amplius.) *Unde judicentur*, NON EX ODIO GRAVI, SED EX LEVI QUADAM PASSIONE, VEL IN SIGNIFICATIONEM ACCEPTI GRAVAMINIS, ET INJURIÆ (en aliæ circumstantiæ) *moveri ad omittendam salutationem. Idem usuvenire posse video in timoratis sæcularibus LEVI CAUSA* (en rursum levitas) *rixæ existente.*

Clamamus ne injuria, truncatas referri Jesuitarum sententias?

CAPUT VIII.

VINDICATUR AB ARTIFICIOSA *impostura, quæ est in indice, idem Tamburinus.*

In Indice Tom. I. V. *Tamburini.*

Aliæ ejusdem (propositiones) laxæ pag. 417. ALLÆ ITIDEM LAXÆ, pag. 463.

QUI legunt relata Conciniæ indicis verba, sine dubio sibi persuadebunt, Tamburinum docuisse non DUAS propositiones laxas, sed DUAS catervas propositionum laxarum; quarum altera recenseatur a P. Concina pagina 417. altera vero pagina 463. Atqui sciant lectores, ut ipsi videre possunt, unam, eandem, atque ipsissimam esse Tamburini doctrinam,

nam,

13
nam, quam P. Concina retulit primo loco, & repetit secundo, in eo sitam, quod putarit probabilem falsam quamdam opinionem Castropalai.

Si una, eademque Tamburini doctrina reponatur sæpius in indice, & repræsentetur ut alia semper, & diversa; index laxitatum contra Tamburinum excrecere hac arte poterit in integram bibliothecam. Hoc autem vitium in indicibus non semel a me deprehensum est, & alia quædam exempla referam in decursu.

CAPUT IX.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

P. Matthæus Moya.

P. CONCINA Tomo 2. pagina 4. *in catalogo propositionum, quas recenset ut damandas.*

Nemo EX NECESSARIIS AD SUUM STATUM *conser-*
vandum tenetur eleemosinam pauperibus elargiri, ETSI
EXTREMA NECESSITATE LABORENT. *P. Matthæus*
Moya Tom. 1. tract. 6. disp. 6. quæst. 4. §. 3. num. 21.

HÆC est manifestissima impostura. Tantum abest, ut P. Moya doceat propositionem, quam P. Concina recenset ut damnamdam, ut disertissimè doceat contradicentem. En ejus verba *Tom. 1. tract. 6. disp. 6. quæst. 4. §. 5. non 3. num. 23. non 21. ut citat P. Concina.*

Præceptum eleemosinæ obligare IN EXTREMA NE-
CESSITATE ad subveniendum Proximo EX NECESSA-
RIIS AD STATUM etiamsi ex eo patiaris grave damnum
in dignitate, & fastu externo, est communis Doctorum sen-
tentia, & VERISSIMA.

Quid clariùs?

CAPUT X.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

Pater Baunius.

P. CONCINA Tomo 2. pag. 100.

Baunius loco citato (Tom. 3. lib. 2. tract. 9. quæstion. 4.) cum Læſio, & uno, aut altero recentiore laxiſſimam INVEXIT opinionem. Contendit præceptum elargiendi redditus eccleſiaſticos ſuperſuos in pios uſus eſſe dumtaxat eccleſiaſticum; quod contraria valeat conſuetudine abrogari. Quare defendit, beneficiarios tum in Gallia, tum in Hiſpania non valide modo, ſed etiam licite teſtari de rebus ſuperſuis in uſus non pios.

INVEXIT? Hæc eſt impoſtura. Verbum enim illud INVE-
XIT ſignificat, Baunium fuiſſe illius opinionis inventorem,
vel ſaltem anteſignanum. Quod eſt falſiſſimum; ſiquidem mul-
tis annis ante ipſum ab aliis Doctoribus, & quidem non exigui
nominis, traditam ipſe poſtea amplexus eſt. Seligo duos.

Covarruvias Hiſpanarum certè conſuetudinum peritiſſimus,
in C. Cum in offic. de Teſtam. num. 7. hæc habet. *Ad hæc acce-
dat etiam, quod prohibitio teſtandi clericis indiſta eſt JURE
HUMANO..... Alioqui ſi jure divino eſſet prædicta prohibitio
inducta, NON POSSET PERMITTI ULLO PACTO
DISPENSATIO ROMANI PONTIFICIS.*

Et num. 9. loquens de conſuetudine hæc habet: *Quoties
animadverto, redditus hos Eccleſiaſticos, de quibus agitur, à
Canonibus Miniſtris Eccleſiarum adſignari ſeparatim ab aliis
bonis, quæ Eccleſiis conceduntur ad ædificia, veſtes, aliaque
neceſſaria: quoties video, ac memoria repeto, hanc teſtandi
prohibitionem JURE HUMANO ſtatutam fuiſſe; non poſſum
CONSUETUDINEM PRÆMISSAM damnare; quippe qui
certo ſciam, ROMANUM PONTIFICEM, Eccleſiæ Prin-
cipes,*

cipes, totiusque Orbis Christiani consensum, vel applausum eam probare saltem tacitè, ut inde conjecter sapissimè, rem istam SUMMUM PRÆSULEM, ac CARDINALES, Episcopos, Cæsarem, & Reges cogitasse, & huic usui consensum præstitisse: cum nulla possit causa proponi, cur mores istos TOT ANNIS jam convalescentes intactos dimisserint, ni eos proprio consensu probassent. Si sane Carolus Cæsar Hispaniarum Rex anno 1523. Comitibus totius Regni Pintie habitis c. 47. iussit, hanc consuetudinem uti legitimè inductam servari. Idem APUD GALLOS COMMUNI USU observatum est, ut præter alios testatur Glossa in pragmaticam Sanctionem tit. de Annatis.

Et tandem loquens de vi hujus consuetudinis eodem num. 9. prope finem hæc habet. *Hæc consuetudo idem efficit, quod Principis licentia, & Privilegium....* SED PAPA POTEST PRIVILEGIO HANC LICENTIAM EXHIBERE. Igitur consuetudo ista totius Orbis poterit idem efficere: cum & consuetudo LEGI HUMANÆ deroget.

Et pro hac sua Sententia, quæ est ipsissima, quam exscripsit Baunius, allegat alios Doctores antiquiores se.

Garcias de Beneficiis Parte 2. cap. primo num. 11. & 12. statuit primum, beneficiatos Episcopis inferiores propter prædictam consuetudinem posse testari *validè* his verbis. *Tertio dico, ex consuetudine posse beneficiatum testari de acquisitis ex beneficiis, quæ consuetudo est in Hispania quoad Clericos Episcopis inferiores, nempe quod possint de illis testari, & eis ab intestato succedi.....* Et hæc consuetudo est approbata per Rotam in una Palentina fructuum Archiepiscbyteratus de Portillo 26. Februarii 1580. coram Illustrissimo Lancelloto.

Deinde num. 13. movet difficultatem, utrum possint testari licitè, & refert Auctores negantes his verbis. *Difficultas est, an stante dicta consuetudine possint Beneficiati LICITE testari etiam ad usus profanos, eaque relinquere consanguineis, etiam divitibus; an verò debeant testari ad usus pios tantum; aliàs peccent mortaliter. Et non posse licitè testari ad usus profanos, aliàs peccare mortaliter, si in notabili quantitate id faciant,*
quam-

quomvis testamentum valeat, & ex eo acquiratur dominium maximè in foro exteriori; tenent Cosmas.... Avendann.... Molin. &c.

Demum num. 16. prodit sententiam suam affirmantem his verbis: *Contrarium tamen verius existimo; nempe STANTE DICTA CONSUETUDINE, posse Beneficiatum licitè testari etiam ad usus profanos, & relinquere dicta bona consanguineis divitibus; eamque consuetudinem in conscientia excusare, nam dicta consuetudo non est contra jus divinum, aut naturale, sed contra JUS HUMANUM, quo inducta est prædicta prohibitio testandi.*

Et pro hac Sententia affert deinde tredecim Doctores, qui ante ipsum eam tradiderunt.

Jam verò Covarruvias in editione Veneta, qua utor, impressus est anno 1568. Garcias in editione Moguntina impressus est anno 1614. Baunius impressus est Parisiis anno 1645.; Nempe 77. annis post Covarruviam, & amplius 30. annis post Garciam. Nihilominus Baunius INVEXIT.

Sciant Lectores, hoc esse artificium Patri Concinae familiarissimum; ut de iis sententiis disputans, quas ipse laxas appellat (quas autem ex iis, quæ libertati favent, non appellat?) quamvis a magnis, plurimisque Doctoribus, nec raro Dominicanis, tradantur: nihilominus vel pro illis solos Jesuitas producat; vel solos Jesuitas nominatim infectetur, solos in legentium oculis conetur insigere, tamquam si essent earum Sententiarum fundatores, unici defensores, vel Primipili. Quod artificium cum in allato nuper exemplo satis elucet; tum ex iis, quæ consequentur, manifestius fiet. Quod quidem, utrum aptè cohæreat cum ea vacuitate a studio partium, quam tantopere jactat, & credi vellet; alii viderint.

Utrum vero relata Baunii, vel potius Covarruviae, Garciae, aliorumque sententia mereatur notam LAXISSIMÆ: Utrum argumentum petitum a dispensatione Pontificum P. Concina rite solvat respondendo, Pontifices multa concedere, aut errore deceptos, aut importunitate victos; ad institutum meum non pertinet; aliis judicandum relinquo.

CAPUT XI.
VINDICATUR AB IMPOSTURA
P. Sanchez.

P. CONCINA Tom. 2. pag. 165.

Licitumne duellum est ad evitandum periculum vitæ, honoris, aut fortunarum? Respondeo. Non modo acceptare licitè duellum, ad ejusmodi declinanda mala; verum indicere etiam te illud posse docent..... SANCHEZ lib. 2. in Decalogum cap. 39. num. 8.

Et pagina sequenti hæc subdit.

Excusandi tamen sunt perdocti Salmanticenses de re theologica optime meriti, mihiq; variis titulis magnopere colendi, quod ante damnatam propositionem scripserunt; & quod A SANCHEZ PRIUS TRADITAM DOCTRINAM acceperint.

HÆC est impostura, & quidem nimis evidens. P. Concina dicit, Sanchezium docere propositionem affirmantem; & Sanchez non poterat disertius, & apertius docere negantem. En ejus verba loco citato.

Tertia causa est defensio vitæ propriæ, & ob hanc causam NON LICET sponte duellum acceptare. Quia etsi liceat vim vi repellere, se ab invasore defendendo, etiam eum necando, quando aliter vita defendi nequit: at hoc non est duellum; sed quando ex conditio sponte indicitur, aut acceptatur certamen: quod non est vitam defendere, sed eam periculo exponere.

Et num. 9. loquens de defensione honoris, ita pergit.

Quarta causa est defensio proprii honoris..... At dicendum est, HANC NON ESSE JUSTAM ACCEPTANDI DUELLI CAUSAM; SED ESSE CULPAM MORTALEM ACCEPTARE.

Pro defensione fortunarum quæstionem non tractat. Nec du-

bito, quin, si tractaret, negaturus esset. Qui enim negat esse licitum indicare, aut acceptare duellum pro defendenda vita, & honore; multo magis negaret pro defendendis fortunis.

Quod ait P. Concina, excusandos esse perdoctos Salmanticenses, quod doctrinam A SANCHEZ PRIUS TRADITAM acceperint: præterquamquod est falsissimum, ut modo vidimus; cur non excusat similiter Jesuitas, quodd permultas doctrinas, quas infectatur, A THOMISTIS PRIUS TRADITAS acceperint; quod a me, cum se dabit occasio, palàm fiet?

CAPUT XII.

RESTITUITUR SUÆ SINCERITATI

Sententia PP. Vasquez, Azorii, & Lessii.

P. CONCINA Tom. 2. pag. 277.

Licitum ne est domos, & vestes locare meretricibus, & usurariis? Respondeo. Adfirmant communiter Recentiores: Sanchez lib. 1. in Decal. cap. 7. num. 2. (Scribendum erat 20.) AZORIUS lib. 12. (Præmittendum erat Parte 2.) cap. 18. quest. 3. VASQUEZ Opusculo de Scandalo quest. 43. art. 8. dub. 5. num. 48. (Scribendum erat 38.)... LESSIUS lib. 2. cap. 14. (Scribendum erat 24.) dub. 7 Tamburinus lib. 5. in Decalogum §. 4. num. 34. Etiam nulla, inquit, excusante causa. Excipiunt tamen communiter, nisi Domus magis apta esset ob situs conditionem ad peccandum, & ad homines alliciendos; & vicinitas meretricis multum noceret honestis feminis in vicinia commorantibus. Nam tunc requiritur causa, qualis certè sufficiens esset, non posse aliis honestioribus locari; Concludit Tamburinus loco citato. AUDISTIN? ETIAMSI DOMUS HÆC APTIOR SIT AD EXERCENDUM MERETRICIUM; ETIAMSI LOCATIO DOMUS, ET MERETRICIS HABITATIO MULTUM NOCERET HONESTIS FEMINIS IN VICINIA COMMORANTIBUS; licitum est talem Domum IN HIS CIR-

CIRCUMSTANTIIS *meretricibus locare*. HOC EODEM MODO *loquitur Diana loco citato cum Sanchez* ALIISQUE LAUDATIS JUNIORIBUS.

INter laudatos Juniores sunt etiam hi tres, VASQUEZ, AZORIUS, & LESSIUS. Porro falsissimum est, tres istos loqui EODEM MODO, ac loquitur Tamburinus. Nemo enim istorum docet, NON POSSE ALIIS HONESTIORIBUS LOCARI, esse causam sufficientem locandi domum meretrici, ETIAMSI DOMUS HÆC APTIOR SIT AD EXERCENDUM MERETRICIUM; ETIAMSI LOCATIO DOMUS, ET MERETRICIS INHABITATIO MULTUM NOCERET HONESTIS FEMINIS IN VICINIA COMMORANTIBUS.

Quod attinet ad P. Vasquez, ne verbum quidem habet de honestis feminis in vicinia commorantibus, & de damno ipsis obventuro ex inhabitatione proxima meretricis; ut patebit legentibus illud dubium quintum, quod non rescribo ob nimiam prolixitatem.

Quod attinet ad Azorium, non solum nihil habet de prædictis circumstantiis, sed satis clarè indicat oppositum. En ejus verba loco citato.

Tertio quæritur, an sit licitum locare Domum meretrici IN EA PARTE URBIS, UBI MERETRICES HABITARE PERMITTUNTUR? Nam id videtur occasionem præbere peccandi. De hoc dubio Navarrus cap. 17. num. 195. & Major 8. dist. 15. quæst. 35. Respondeo id esse licitum, dummodo non locetur illi Domus ad meretricium.

AUDISTIN? Docet, licitum esse locare Domum meretrici IN EA PARTE URBIS, UBI MERETRICES PERMITTUNTUR, & non docet aliud. In ea autem parte Urbis locum non habet circumstantia Domus aptioris; nec circumstantia vicinitatis honestis feminis nocituræ.

Quod attinet ad Lessium; ipse quoque non modo nullam mentionem facit de illis circumstantiis; sed indicat potius contrarium. En ejus verba loco citato.

Unde sequitur, non esse peccatum, SI ALIAS ABSIT SCANDALUM, elocare Domum meretrici; si multæ aliæ Domus æquæ COMMODÆ non sint ei defuturæ: vel si expediat Urbi, ad majora mala vitanda, illas permitti.

AUDISTIN? Docet, posse locari Domum, SI ABSIT SCANDALUM, ET SI ALIÆ DOMUS ÆQUE COMMODÆ NON SINT DEFUTURÆ. Et non docet aliud. Porro si Domus hæc esset aptior, aliæ Domus non essent æquæ commodæ. Et si vicinitas nocitura esset honestis feminis, scandalum non abesset.

Cur ergo P. Concina affirmat sine ullo discrimine, atque exceptione, LAUDATOS ALIOS JUNIORES loqui EODEM MODO cum Tamburino?

C A P U T XIII.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

P. Layman.

P. CONCINA Tom. 2. pag. 417.

Beneficiarius omittens Officium Divinum uno, aut altero die, vel per octo, aut decem dies, tenetur ne restituere fructus respondentes tali tempori? Respondet. Negant plures recentiores Probabilistæ. PAULUS LAYMAN tract. 7. cap. 5. num. 1. Bartholomæus Medina..... Joannes de la Cruz..... Ludovicus Lopez..... & alii non pauci.

PArcant Lectores, si sæpius utor hoc vocabulo. Nam & dico, quod res est: & illo eodem utitur P. Concina, quando putat ab Auctoribus Societatis aliquid falsi attributum esse Scriptoribus sui ordinis.

Hæc igitur est evidens impostura. Layman non modo liberat Beneficiarios a dicto onere restitutionis: Non modo illud acriter tuetur: sed enucleatè, ac minutatim explicat obligationem, & modum restituendi; & quidem innixus iis constitutionibus Concilij

cilli Lateranensis, & S. Pii V., quibus P. Concina pugnat contra Laymanum, quem sibi hostem fingit.

Audiat Layman non Tract. 7. cap. 5. num. 1. ut citat P. Concina: hoc enim in loco Layman nihil habet de huiusmodi questione: sed lib. 4. Tract. 2. cap. 5. ubi sic loquitur.

Beneficiatus post primum semestre Canonicas Horas dicere omittens ante Iudicis sententiam RESTITUERE TENETUR FRUCTUS TEMPORI NEGLIGENTIAE CORRESPONDENTES; eo pacto, ut si v. g. 360. annuos aureos ex beneficio uno, vel pluribus percipiat, UNUM AUREUM in USUM pium erogare cogatur ob integrum UNIUS DIEI intermissum Officium: DIMIDIUM AUREI vero ob intermissum Officium MATUTINUM CUM LAUDIBUS. Ita habetur in dictis Constitutionibus CONCILII LATERANENSIS, & PII V. & consentiunt Doctores communiter contra Sylvestrum Verbo Clericus 4. quest. 23. Etsi vero Soto lib. 10. quest. 5. art. 6., Covarruvias 3. Resolut. cap. 13. num. 10. in fin. quibus favent Bartholomæus Medina citato §. 11. Lopez part. 2. Instructorii cap. 95. in ea opinione fuerint, quod Beneficiatus uno, aut altero anni die Officium Canonicum prætermittens ad nullam fructuum restitutionem obligetur; quia neque pius, & clemens Dominus de salario famuli detrahit ob unius, vel alterius diei neglectum servitium, si reliquo toto anno, sicuti oportebat, præstitum fuit: reliqui tamen Doctores fere communiter repugnant. Quia in Constitutione Pii V. clarè exprimitur, non tantum OB UNIUS DIEI, sed etiam UNICÆ HORÆ culpabilem officii omissionem restituendi obligationem PRO RATA incumbere.

His vero positis Laymanus certè hic non eget excusatione; cum non defendat Sententiam ipsi a P. Concina afflictam; sed contrariam. Si tamen egeret, in promptu esse posset excusatio Salmanticensium; quod Doctrinam a Sylvestro, Soto, Medina, Lopez Dominicanis priùs traditam acceperit.

CAPUT XIV.

RESTITUITUR SUÆ SINCERITATI *alia sententia ejusdem Laymani.*

P. CONCINA Tom. I. pag. 426.

Nec minorem laxitatem prodit, quod subdit Leander ex Bonacina, LAYMANO, & aliis; posse nempe (Beneficiarium obligatum ad restitutionem) extendere hanc fructuum applicationem AD SORES, FRATRES, ET MATREM, non solum si sint mendici, sed etiam si necessariis AD DECENTIAM PERSONÆ, ET STATUS careant.

EGO nescio ex quo Laymano P. Concina hæc eliciat. Verus Layman loco supra citato, ubi hujusmodi quæstione tractat, ne verbum quidem habet de SORORIBUS, FRATRIBUS, MATRE; & multo minus de invidiosa illa conditione adjecta; NON SOLUM SI SINT MENDICI, SED ETIAM, SI NECESSARIIS AD DECENTIAM PERSONÆ, ET STATUS CAREANT. Sed solum docet, si Beneficiarius pauper sit, fructus restituendos applicari IPSI posse per modum eleemosinæ: monens præterea, consultum fore in tali casu, ut Confessarius aliquam aliam satisfactionem ipsi imperet; v. g. ut pro defuncto Beneficii fundatore preces fundat, vel Sacrum faciat. En ejus verba.

Illud rectè admonet Navarrus Cap. 7. de Orat. num. 34., alique sequuntur; si ipse Beneficiarius pauper sit, tunc fructus restituendos eidem per modum eleemosinæ applicari posse. Tamen si consultum erit hoc casu, si Confessarius aliam similem satisfactionem imperet; v. g. ut oret, vel sacrificet pro defuncto fundatore: sicuti monet Suarez citato cap. 30. num. 19.

Nec amplius quidquam addit quod ad hanc rem pertineat. Ubi, quæso, hic sunt SORES, FRATRES, ET MATER?

CAPUT XV.

RESTITUITUR SUÆ SINCERITATI

Sententia P. Vasquez.

P. CONCINA Tom. 1. pag. 480.

Peccat ne mortaliter, qui BREVIUS loco LONGIORIS Officium recitat? Quæstio est, utrum peccatum mortale sit ABSQUE CAUSÂ, SED EX SOLA QUADAM ACIDIA, ut inquit Salmanticenses, SESE CITIUS EXPEDIENDI CAUSA, propria auctoritate permutare Officium LONGIUS IN BREVIUS, puta recitare Officium de aliquo Sancto loco Officii de feria, vel Dominica, & non tantum bis, vel ter, sed QUOTIES LIBUERIT. Hanc defendunt (nempe non esse mortale) plurimi docti juniores..... Lessius lib. 2. cap. 73. (scribendum erat cap. 37. Dubit. 12.); Valentia tom. 3. (addendum erat, Disput. 6. quæst. 2. punct. 10.); VASQUEZ de benefic. cap. 4. §. 1. scribendum erat dub. 2. non §. 1.) Azorius lib. 10. cap. 10. quæst. 2.....

Vasquez igitur, si Patri Concinae habenda est fides, docet peccatum mortale haudquaquam esse, commutare Officium LONGIUS IN BREVIUS; commutare ABSQUE CAUSA; commutare EX SOLA ACIDIA, UT CITIUS SE QUIS EXPEDIAT; commutare QUOTIES LIBUERIT. Verum ut omnia secus!

Primum P. Vasquez non loquitur de permutatione Officii LONGIORIS IN BREVIUS, sed Officii DE TEMPORE in Officium DE FESTO: Porro officium de Festo potest esse aliquando longius; multa enim Officia novem Lectionum longiora sunt Officiis Feriæ tertiæ, & Feriæ quartæ. Atque eodem modo loquuntur alii tres Jesuitæ citati Lessius, Valentia, Azorius; apud quos nusquam voces illas invidiosas reperies LONGIUS IN BREVIUS. Dein-

Deinde P. Vasquez non docet, illam permutationem fieri posse ABSQUE CAUSA, & multo minus EX SOLA QUADAM ACIDIA, UT CITIUS QUIS SESE EXPEDIAT, sed RATIONABILEM CAUSAM discretissimè postulat.

Præterea non docet fieri posse QUOTIES LIBUERIT; sed solùm ALIQUANDO.

Postremo talem permutationem his etiam conditionibus factam non liberat a peccato mortali omnino affirmatè, sed veluti subdubitans, & titubanter. En verba.

An liceat Officium mutare, ut fiat de FESTO, quando de TEMPORE erat dicendum? si ALIQUANDO EX RATIONABILI CAUSA id fiat, NON AUDEREM peccati mortalis damnare. Sed si SINE DELECTU fieret, & COMMUNITER; non auderem etiam a culpa mortali, & restitutione immunem efficere, & asserere.

Conferant, quæso, Lectores Vasquesii verba cum sententia descripta a P. Concina, & utrum jure illa attribuaturs Vasquesio, ipsi sint Judices.

Quam tamen non docuit Vasquez, docuit apertissimè Sylvester Dominicanus in Summa V. *Hora quæst.* 12. his verbis. *Si fiat IN FRAUDEM, ut dicatur Officium BREVIUS; secundum Archidiaconum non est absque gravi peccato. Non tamen intelligas, quod sit MORTALE, quia determinatum Officium non est in præcepto.*

Si quis auctor Societatis hæc scripsisset, clamaret statim P. Concina, ipsum docuisse propositionem damnatam „ *In die Palmarum recitans Officium Paschale satisfacit præcepto* „ vel saltem, ut ejus verbis utar, sororem, aut consobrinam damnatæ.

CAPUT XVI.

VINDICANTUR AB IMPOSTURA

Pellizarius, & Sanchez.

P. CONCINA Tom. 2. pag. 487.

Quæ causa requiritur, ut licitè quis anticipare, vel postponere recitationem precum Canonicarum possit? Respondeo. Convenit penes Theologos ferme omnes, culpam venialem perpetrare eum, qui vel nimium anticipat, vel postponit Officium divinum; puta, si recitares PRIMAM tempore COMPLETORII, vel CONTRA..... PELLIZARIUS Tomo primo tract. 5. cap. 8. sect. 2. quæst. 21. num. 103. cum P. SANCHEZ contendit, SOLAM MAJOREM COMMODITATEM sufficere, ut quis valeat vel anticipare, vel differre Officium divinum. Verum hæc opinio FALSA, ET LAXA EST CONTRA COMMUNEM DOCTORUM SENSUM.

HÆC est manifestissima impostura. Neque Pellizarius, neque Sanchez loquitur de ANTICIPATIONE, quam ipsis affingit P. Concina; nimirum de anticipatione, qua quis recitet PRIMAM tempore COMPLETORII, vel CONTRA. Cujus anticipationis si contenderent justam causam esse SOLAM MAJOREM COMMODITATEM; eorum opinio falsa, & laxa esset, ac contra communem Doctorum sensum.

Verum loquuntur de ANTICIPATIONE longe diversa; de ea scilicet, qua quis recitet pridie, & quidem hora debita, Matutinum diei sequentis. Et ad hanc anticipationem dicunt sufficere SOLAM COMMODITATEM. Quæ opinio verissima est, & communi Doctorum sensui consentanea. Habeatur fides eorum verbis.

Pellizarius loco citato ita loquitur. *Dixi, excepto Matutino: Quia quod attinet ad recitationem Matutini & Laudum;*

ex Romana consuetudine ubique recepta, ea possunt recitari tam æstate, quàm hyeme post Vesperas, & Completorium diei præcedentis publicè recitatas: quod est dicere ab hora quarta post meridiem, quæ ea solent esse recitata etiam æstate, & ubique. Ita Tiber. quæst. 95. ex S. Thoma, Bellarmino, Suarrio, Filliuc. Reginal. Vasquez, Lessio, & Comitolo; qui lib. 1. cap. 50. num. 4. dicit, horam congruam recitandi Matutinum cum Laudibus esse, cum Sol magis distat a meridie, quam ab occasu. Unde Vere, & Autumno. idest Martio & Aprili in Vere; Septembri, & Octobri in Autumno tempus recitandi Matutinum coincidit cum hora 21. horologii solaris: Æstate autem, idest Majo, Junio, Julio, & Augusto cum hora 20. & dimidia plus minus. Hyeme denique, idest Novembri, Decembri, Januario, & Febuario, cum hora 21. & dimidia circiter. Ita Filliucius Tract. 23. num. 274. Addens. AD ANTICIPANDUM MATUTINUM MODO SUPRADICTO quamlibet causam sufficere, qualis est MAJOR COMMODITAS STUDII, lux diei, & major securitas anticipandi. Quod confirmat Sanchez supradicta Dubit. 37. num. 2. dicens, AD ID sufficere non solum necessitatem, sed etiam COMMODITATEM.

Audistis? ad quid sufficiat, Auctoribus Pellizzario, & Sanchezio, MAJOR COMMODITAS? AD ID; AD ANTICIPANDUM MATUTINUM MODO SUPRADICTO; qui modus a Pellizzario minutius, & luculentius explicari non poterat.

Sanchez lib. 7. Confiliorum cap. 2. Dubit. 37. num. 2. ita loquitur. Hoc supposito, circa horam recitandi Matutinum convenit inter Doctores, posse recitari VESPERE MATUTINUM DIEI SEQUENTIS propter rationem dictam; quod idem probari videtur ex generali consuetudine. Dicunt tamen plures Doctores, esse peccatum veniale recitare VESPERE, nisi adsit justa causa. Sic D. Thomas quodlibeto 5. num. 28. Angelus V. Hora num. 21.... & quidam recentior valde doctus Magister: addens sufficere causam justam, quæ inducat non tantum necessitatem, SED ETIAM COMMODITATEM.

Au-

27

Audistis ? iterum ad quid sufficiat COMMODITAS ? Non ad recitandum COMPLETORIUM tempore PRIMÆ , vel CONTRA ; ut finxit P. Concina ; sed AD RECITANDUM VESPERE MATUTINUM DIEI SEQUENTIS. Referuntur ne sincerè Sententiæ Jesuitarum ?

C A P U T XVII.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI *Sententia Filliuci, & Laymani.*

P. CONCINA Tom. 2. pag. 493.

Qui solus nequit , cum socio vero potest Officium persolvere ; tenetur ne socium adhibere , si commodè eo uti possit ? Questio autem excitatur , dum socius commodè haberi possit. Nam si opus esset SOLUTO PRETIO socium acquirere , verisimilius est cum tanto onere neminem obligari..... FILLIUCIUS , LAYMANUS DISTINCTIONE UTUNTUR. Si oculis caligans , vel cæcus effectus solitus erat socium adhibere in recitandis horis , antequam impedimentum contraberet , tenetur socium adhibere , ut pensum solvat : secus vero , qui talem non habebat consuetudinem. HÆC DISTINCTIO INANIS EST , ET RATIONIS VACUA.

Distinctio quidem inanis est , & rationis vacua. Verum neque Filliucius , neque Laymanus eam adhibent ; sed hæc est mera impostura.

Filliucius docet tantum ; qui recitare horas solus non potest ; potest autem cum socio , teneri recitare cum socio , SI SINE MAGNO INCOMMODO illum habere possit. En ejus verba Tract. 23. cap. 9. num. 289.

Qui non potest dicere solus , si possit cum socio , & illum habeat ad manum SINE MAGNO INCOMMODO , tenetur horas recitare , quia hoc ipso , quod facile potest cum socio ,

non potest dici impotens. Idem dicendum de cæco, si memoriter sciat horas, vel cum socio possit alternos versus Psalmorum dicere.

Extundat ex his verbis P. Concina, si potest, distinctionem illam inanem, & rationis vacuam. Si non potest, fateatur se imposuisse.

Laymanus non docet, qui non habebat consuetudinem, NON TENERI DEINDE RECITARE CUM SOCIO, ut P. Concina fingit; sed NON TENERI SOCIUM SOLUTO PRETIO CONDUCERE; ut ipse P. Concina rectè concedit. En Laymani verba lib. 4. tract. 1. cap. 6.

Si aliquis, qui cum socio recitare solitus ante non fuit, ob incidentem morbum v. g. oculorum, solus recitare non potest, NON EST OBLIGATUS, UT SOCIUM, SIVE FAMULUM STIPENDIO CONDUCAT.

Ex his item verbis quo pacto elicere, aut exprimere potest P. Concina distinctionem illam inanem, & rationis vacuam, SI ANTE IMPEDIMENTUM SOLITUS ERAT RECITARE CUM SOCIO, TENETUR: SI NON ERAT SOLITUS, NON TENETUR?

CAPUT XVIII.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI

sententia P. Fagundez.

P. CONCINA Tom. 3. pag. 4.

Quando nam hoc præceptum (Adorationis) per se obligat? Recentiores quidam Probabilistæ P. Thomas Tamburinus lib. 2. in Decalogum cap. 4. §. 2. num. 4. FAGUNDEZ lib. 1. in Decal. cap. 32. Roccafull. lib. 3. in Decal. cap. 5. Dub. 2., alique, quos citat Leander, docent, NULO TEMPORE hoc præceptum PER SE, ET INDIRECTE' adorationem imponere, sed tantum INDIRECTE', ET PER ACCIDENS.

P.

P. Fagundez loco citato numquam docet, præceptum adorationis obligare **TANTUM INDIRECTE**, ET **PER ACCIDENS**: sed solum docet, **NULLUM DARI CERTUM, ET DETERMINATUM TEMPUS**, in quo vi sua obliget; **ET HUIUSMODI DETERMINATIONEM** desumendam esse, vel ex circumstantiis, & arbitrio Prudentis; vel ex jure positivo Ecclesiæ. Sed norunt omnes Theologi, quam hæc duo diversa sint inter se, **OBLIGARE SOLUM INDIRECTE**, ET **PER ACCIDENS**: ET **NULLUM DARI CERTUM, AC DETERMINATUM TEMPUS**, IN QUO **OBLIGET VI SUA**. Præceptum Caritatis obligat sine dubio **VI SUA, DIRECTE**, ET **PER SE**. Et tamen nondum est **CERTUM, ET DETERMINATUM** præcisum tempus, in quo obligat; & in hoc assignando Theologi dissentiunt. Ex Doctrina Ecclesiæ habemus, obligare infra quinquennium. Aliqui Theologi dicunt obligare semel in anno: aliqui quolibet mense: P. Concina octavo quoque die. Numquid hæc temporis **INCERTITUDO** efficit, aut probat, præceptum Caritatis obligare **SOLUM INDIRECTE**, ET **PER ACCIDENS**, non vero **DIRECTE**, ET **PER SE**? Minimè certè. Quod ergo Fagundez doceat, **NULLUM DARI CERTUM TEMPUS**, quo præceptum adorationis **VI SUA** obliget; non est quod doceat, præceptum adorationis obligare solum **INDIRECTE** & **PER ACCIDENS**. Cur igitur in damnum Patris Fagundez hæc duo confundit P. Concina?

Sed afferamus verba Patris Fagundez, ut videamus, utrum doceat illud tantum, quod ego dixi.

Respondeo, inquit, nullum tempus CERTUM dari, quo teneamur EX VI hujus præcepti divini, & naturalis Deum colere, & adorare. Sunt enim multa præcepta juris naturalis, quæ CERTUM tempus minimè assignant; ut præceptum Fidei, dilectionis, & Spei, ut supra probavimus. DETERMINATIO ergo temporis desumenda est vel ex circumstantiis externis, ut arbitrio Prudentis, vel ex jure positivo Ecclesiæ.

Est

39
Est ne in his verbis vestigium ullum obligationis SOLUM
INDIRECTE, & PER ACCIDENS.

CAPUT XIX.

VINDICATUR AB INJUSTA criminatione P. Sanchez.

P. CONCINA Tom. 3. pag. 51.

DIVINATORES tenentur ne restituere pretium pro DIVINATIONE acceptum? SINGULARIS opinio Patris Sanchez refutatur.

Et post pauca ita subdit.

P. Thomas Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 38. num. 96. SINGULAREM hac de re opinionem habet.

Tum fideliter recitat prolixum textum Patris Sanchez, qui opinionem suam sic exponit.

Si ASTROLOGUS ille, vel DIVINATOR operam suam apposuit, & arte Diaboli res ita evenit; non tenetur pretium restituere, quia ipse operam suam, etsi turpem, apposuit..... quia ea diligentia a Mago illo apposita ex pretio estimabilis.

Demum recitato textu Patris Sanchez, in eam opinionem invenitur Pater Concina acerrima declamatione, quam concludit more suo his liberalibus verbis.

HÆC MIHI VIDENTUR MONSTROSA PARADOXA, quæ communi sensui repugnant. INVENTA tandem opinio est, quæ utile, & lucrosum esse docet cum Diabolo commercium, & quod lucrum ex tali Diabolico commercio acquisitum RETINERI POSSIT. VAH ERRONEA COMMENTA.

INjusta, & ad invidiam aptissima criminatio est, Patrem Sanchez docuisse opinionem SINGULAREM. Habet enim illa opinio patronos antiquiores, quorum unum si P. Concina legisset;

gisset; a nota singularitatis, & ab acerbis conviciis temperasset. Illam igitur docuerunt ante Sanchez.

Sanctus Antoninus part. 2. tit. 2. cap. 5. his verbis.

Tertio modo dicitur illicitè acquisitum, non quod ipsa acquisitio sit illicita; sed illud, ex quo acquiritur, est illicitum: ex quo transfertur dominium, nec competit repetitio; ut in meretricio, ET HUIUSMODI. Nam meretrix turpiter agit, & contra legem Dei fornicando; sed ipsa acceptio, vel datio pecunie pro huiusmodi illicito non est illicita, nec contra legem Dei; & hoc propriè dicitur turpe lucrum. De illicitis ergo isto tertio modo secundum Thomam, & Raymundum potest dari eleemosina; ET POTEST ETIAM RETINERI, nisi superfluum per fraudem, & dolum mulier extorsisset, quia illud est restituendum. Et ad hoc pertinent lucra facta ex histrionatu illicito; ex Duello, ex Torneamento; ex sertis factis de floribus, & aliis huiusmodi, quorum usus comuniter est ad lasciviam; ex decis factis EX ARTE MATHEMATICA, SEU DIVINATORIA.

Duo hic adverto, antequam progredior. Primum. Omnis divinatio, ut docet S. Thomas, aliquod commercium cum Diabolo includit: Omnis divinatio, inquit Angelicus 2. 2. quæst. 95. art. 2. ☉, ex operatione Dæmonum provenit, & art. 3. ☉ Omnis divinatio utitur ad præcognitionem futuri eventus aliquo Dæmonum consilio, vel auxilio, & art. 5. ☉; Dicendum, quod, sicut dictum est, divinationi, quæ ex opinione falsa, vel vana procedit, ingerit se operatio Dæmonis, ut hominum animos implicet vanitati, aut falsitati. Vana autem, aut falsa opinione utitur, si quis ex consideratione stellarum futura velit præcognoscere, quæ per ea præcognosci non possunt. Secundum. Quemadmodum P. Sanchez dixit ASTROLOGUS ILLE, VEL DIVINATOR: Ita S. Antoninus dixerat EX ARTE MATHEMATICA, SEU DIVINATORIA. Redeo ad Auctores.

Petrus Navarra de restit. Tom. 2. lib. 4. cap. 2. num. 100. his verbis. Tertio igitur colligo de acceptis ob turpem causam, (non esse nimirum restituenda) maximè quando tale peccatum est intrin-

irrimediè malum; ut si accipias pecuniam, quo aliquem occidas, vel infames, vel ob lenocinium, SORTILEGIUM, ob sententiam injustam ferendam, ob sacrilegium committendum.

Vasquez de restit. cap. 6. dub. 4. proponit hanc quæstionem. Utrum datum propter peccatum patrandum, vel denique ob turpem quemcumque actum lenocinii, SORTILEGII, &c., sit in conscientia restituendum. Et deinde post relatas Sententias ita loquitur num. 25.. Sexta sententia est Navarri, Sylvestri, Angeli, & Antonini locis citatis asserentium, quod UNIVERSALITER quidquid datum fuerit propter peccatum faciendum, non est restituendum alicui de necessitate, nec pauperibus.... Horum auctorum opinio mihi maxime placet, si loquamur intra limites juris naturalis seclusa ordinatione juris positivi.

Et demum eam opinionem ante Sanchez IMPLICITE' docuerunt omnes illi, qui tradiderunt UNIVERSALITER, turpe lucrum peccato perpetrato, & seclusa legum irritatione, non esse restituendum, quando accipiens ponit aliquam industriam, vel operam suam utilem, aut voluptuosam illi, qui pretium dedit. Videri potest Petrus Ballarinus Auctor Patri Concina non suspectus Prælectione 3. in secundam Partem S. Antonini §.22.

Cum igitur opinionem Sanchezii docuerint ante ipsum EXPRESSE' S. Antoninus, Petrus Navarra, & Vasquez, & IMPLICITE' alii Auctores; docuit ne Sanchez opinionem SINGULAREM?

Illa vero acris declamatio, qua sola refutat P. Concina opinionem Sanchezii, regeri tota potest contra S. Antoninum, & contra opinionem docentem, UTILE, ET LUCROSUM ESSE MERETRICIUM CUM AMASSIIS COMMERCIIUM; ut per semetipsos advertere, & præstare Lectores possunt.

CAPUT XX.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI

sententia P. Sanchez.

P. CONCINA Tomo 3. pag. 109.

Qui consuetudine blasphemandi tenentur, debent ne absolvi, antequam a consuetudine prava recesserint? Respondeo. Adfirmat de more Leander disp. 5. Quæstione 67., probabilius sibi esse absolvendos blasphemos, si verè de peccatis doleant, tametsi sæpius admoniti non resipuerint: & pro hac sua opinione laudat SANCHEZ.... & alios. Recensita Leandri, & aliorum sententia proscripta est ab Innocentio XI. in hac propositione. Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturæ, aut Ecclesiæ, LICET EMENDATIONIS SPES NULLA APPAREAT, nec est deneganda, nec differenda absolutio, DUMMODO ORE PROFERAT, se dolere, & proponere emendationem. Juniores Casuistæ nostri, ut consulant laudatis Theologis, de more clauditabunt, aut ab aliis etiam Theologis similia doceri; quod si verum est, & illi reiiciendi sunt; aut MINUS SINCERE istorum opiniones relatas esse. QUAM CANTIONEM valde rancidulam pluries ut ridiculam propulsumus.

VERBA P. Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 32. num. 45. hæc sunt. Secundo dico; quando nil curæ apposuit ad emendam, admonitusque est sæpe in aliis confessionsibus, POSSE adhuc hunc IN RIGORE absolvi statim, SI VERE DOLEAT de præteritis, ac imposterum EMENDAM FIRMITER PROPONAT.

Videamus nunc, utrum Sanchezii sententia sincerè proponatur Lectoribus, dum affirmatur absolutè, atque intrepidè, illam esse proscriptam,

E

Pro-

Propositio proscripta dicit, Pœnitentem illum non modo **POSSE**, **SED DEBERE ABSOLVI**, *nec deneganda, nec ferenda est absolutio*. Sanchez dicit solum **POSSE**; & quidem **IN RIGORE**; quasi dicat, multas posse circumstantias occurrere, ob quas, licet **IN RIGORE POSSIT**, tamen absolvi non debeat.

Propositio proscripta dicit, Pœnitentem illum **DEBERE ABSOLVI**, **LICET EMENDATIONIS SPES NULLA APPAREAT**; P. Sanchez de hac absurda adjectione, ne verbum quidem; immo illam satis apertè excludit, dum requirit **VERUM DOLOREM** de præteritis, & **FIRMUM PROPOSITUM** de futuris; quæ certè fundare possunt spem aliquam emendationis.

Propositio proscripta dicit, satis esse, si **ORE PROFERAT**, se dolere, & proponere emendationem. P. Sanchez nusquam dicit, sibi sufficere testimonium illud **VOCALÉ**; sed postulat dolorem, qui sit **VERUS**, & propositum re ipsa **FIRMUM**. Quæ possunt hic, & nunc innotescere ex aliis signis, præterquam ex verbali Pœnitentis protestatione.

Posito autem hoc multiplici, solidoque discrimine inter propositionem damnatam, & Sanchezii doctrinam; Repræsentatur ne sincerè à P. Concina Patris Sanchez opinio, dum affirmat, eam ab Innoc. XI. in allata propositione proscriptam esse?

Utrum vero rancidulam cationem pluries satis validè propulsa- verit; & apparet ex dictis hætenus; & erit mihi sæpe in posterum monendus, ut validius propulsa-

CAPUT XXI.

RESTITUITUR SUÆ SINCERITATI

sententia P. La-Croix.

P. CONCINA Tom. 3. pag. 117. in *Catalogo propositionum, quas recenset ut damnandas.*

Si VOVISTI redimere jacturam temporis, comprehendisti ludum etiam moderatum, itemque lusum pro alio, quia verè luderes cum jactura temporis. Poteris tamen per alium ludere, licet aspiciendo perdas tempus. La-Croix lib. 3. part. 1. num. 454.

LA-Croix loco citato loquitur de illo, qui vovit non amplius ludere ob hunc finem; ne tempus perdat: & non scribit si VOVISTI, ut refert P. Concina; sed SI VOLUISTI redimere jacturam temporis. Porro hæc permutatio, licet unius voculæ, mirum quantum deformat sententiam Patris La-Croix; ejusque sensum corrumpat.

Nam si VOVISTI redimere jacturam temporis, redemptio jacturæ temporis est MATERIA voto promissæ, ac proinde fidem frangis, & votum violas, quacumque in re, siue aspiciendo alienum ludum, siue per temetipsum ludendo, tempus perdas. At si vovendo abstinere a ludo tuo personali VOLUISTI redimere jacturam temporis; redemptio jacturæ est FINIS, & RATIO voti; & abstinere a ludo tuo personali est MATERIA voto adpromissæ. Quando vero non adest materia voti, etsi adfit FINIS & RATIO voti, votum non obligare in conscientia solidè ostendit Suarez *Tom. 2. de relig. lib. 4. de voto cap. 3. num. 9.* Aliter postquam vovisti non ludere, ne tempus perdas; violares votum colloquendo cum Amicis sola temporis fallendi causa; otia in tuo cubiculo; & demum quocumque alio modo perdendo tempus.

Ne queratur ergo P. Concina, si clamitamus, senten-

tias non sincerè referri : Et propulset paulo validius cantunculam.

CAPUT XXII.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

La-Croix, Moya, & Gobat.

P. CONCINA Tomo 3. pag. 142.

Postquam multis rejecit opinionem Leandri docentis, votum castitatis simplex non obligare, & irritum fieri ob supervenientes libidinis vexationes, & crebros lapsus; hæc habet.

Ne multa: Hæc doctrina, qua asseritur, supervenientes difficultates, molestias, transgressiones crebras reddere rem promissam materiam ineptam pro voto, & votum ipsum dissolvere, irritumque facere; sicut de medio tollit fere omnia vota, ita etiam promissa omnia inter homines infringit, ac humanum abruptit commercium..... Neque alicujus momenti est, quod subdit Leander citata quæst. 2., nempe quod non relinquitur cujusque judicio ferre sententiam, num omnibus circumstantiis inspectis salubrius sit matrimonium contrahere, sed tantum judicio pii, & prudentis Confessarij, nempe perdocti Casuistæ. Nugæ istæ sunt, vanique faci, qui minimè LAXISSIMÆ DOCTRINÆ HORROREM obtegere valent, aut imminuere. Quin verus Judex molestiarum, tentationum, & lapsuum in Venerem nemo peritior est illo, qui talia experitur. Posito ergo, quod recensita incommoda nulla efficiant emissæ vota, ut contendunt Casuistæ laudati, jam quisque nullum votum suum judicare poterit. AD SUMMUM consulere poterit Confessarium aliquem, qui pro Magistris habeat Leandrum, MOYAM, licet proscripsum, LA-CROIX, GOBATUM, ceteroque in uno docendi genere consentientes.

Illo

Illo Sarcasmo persuadet Lectoribus P. Concina tres illos Jesuitas consentire cum Leandro in hac sententia. Quod votum simplex Castitatis ob supervenientes difficultates, molestias, crebrosque lapsus irritum fiat. Hæc autem omnia manifestæ sunt imposturæ.

La-Croix in tota tractatione de voto de ea sententia ne verbum quidem. Immo neque usque alibi hanc quæstionem attingit, aut P. Concina doceat ubi.

Moya tantum abest, ut magisterio suo saveat illi sententiæ, ut disertissimis verbis tueatur contrariam. Docet enim Prima, votum illud etiam post subortas difficultates, & crebros lapsus manere in possessione obligandi. Docet Secundo, Homini illi adhibenda esse alia orationis, & pœnitentiæ remedia, quibus a vehementibus tentationibus carnis liberetur, & sibi meliorem reddat cælibatum, quam matrimonium. Docet Tertio, Hominem illum ad hæc remedia adhibenda obligari EX VI VOTI; Et tunc implicite se ad hæc obligasse, cum simplex votum Castitatis emisit. Integrum textum dabo, ne bis rescribam, capite sequenti.

Gobat tract. 10. num. 406. disertissimis item, & gravissimis verbis docet oppositum. Loquens enim de iis, qui obstricti voto simplici Castitatis moralem continendi impossibilitatem sentiunt, fit ait.

Omnes Catholici PERNEGANT, talibus esse licitum, ne dum necessarium, primam fidem irritam facere.

Et paulo post docet aliquid amplius: nempe subsistere non modo votum emissum ante carnis molestias, & crebros lapsus; sed etiam emissum post cognitam suam fragilitatem. En verba. *Omnes communiter Doctores contra Ledesnam (Dominicanum) apud Sanchez loc. cit. & contra Homobonum apud Dianam part. 4. tract. 4. resolut. 102. fatentur SUBSISTERE VOTUM Castitatis, quod etiam POST cognitam suam fragilitatem emisit ille miserandus homo.*

Et nihilominus P. Concina Pœnitentem illum, qui cuperet votum simplex Castitatis ob supervenientes carnis molestias de-

cla-

clarari irritum, mittit ad Confessarium, qui utatur magisterio Moyæ, & Gobati. Saltem non jactaret, se pluries ut ridiculam propulsaſſe rancidulam cantionem.

Sed ſiquidem Gobat citavit Patrem Sanchez, indico ejus locum; quod & libenter facio, ne quis forte ſuſpicietur, Sanchezium involui inter CETEROS IN UNO DOCENDI GENERE CONSENTIENTES. En igitur ejus verba lib. 4. in Decal. cap. 8. num. 10.

Dicendum eſt, valere ea vota emiſſa ob ea incontinentiam patienti; & A FORTIORI, quando illis emiſſis hæc ſuper-venit, non ceſſare eorum obligationem. Ducor, quia oppoſitum aſſerere video eſſe contra communem Eccleſiæ uſum: quantumvis enim quis carnis illecebris vexetur, & incontinens ſit, ſi voto Caſtitatis ſe devinciat, aut antea devinxerit, ſolet a Pontifice diſpenſationem impetrare: nec illi conceditur niſi rigidiffima commutatione injuncta. Nec credo, virum aliquem doctum, & pium auſum fuiſſe, hunc ab ea obligatione excimere.

Ita loquuntur, ut Patris Concinae verbis utar, RECEN-
TIORES PROBABILISTÆ. Quamobrem ſi ille Pœnitens conſulat Confessarium, qui pro Magiſtris habeat Moyam, Gobatum, Sanchezium, & ceteros communiter Jeſuitas; audiet reſponſionem, ipſi denuncio, quæ non multum ſibi placebit.

CAPUT XXIII.

VINDICATUR A DUPLICI FALSA criminatione P. Moya.

P. CONCINA Tom. 3. pag. 145.

Antequam huic quæſtioni finem facio, juvat recensere judicium, quod in hanc opinionem a me hæcenus oppugnatam fert P. Matthæus Moya in Quæſtionibus ſelectis Tract. 2. diſput. 1. quæſt. 1. de voto, & juramento. Hanc controverſiam prolixè verſat tribus paragraphis. Primo in paragrapho reſert Auctores diſputantes ſuper valore voti emiſſi ab eo,

eo, qui, antequam voveat, proclivis in Venerem est; & veriorē pronunciat opinionem illam, quæ validum esse votum propugnat. (Addo ego: & citat Petrum de Ledesma Dominicanum tamquam antesignanum opinionis, quæ propugnat, votum illud esse invalidum. Ex qua ceteri deindē a P. Concina vexatissimi intulerunt ob paritatem rationis, invalidum quoque fieri votum propter fragilitatem supervenientem) Tum in paragrapho secundo in medium affert sententiam, quæ sustinet, votum dissolvi, & irritum fieri per supervenientem in res venereas proclivitatem. Auctores istius sententiæ appellat doctissimos: UT superlativum encomium quid ponderis tribuat opinioni, (TO, UT, quo P. Concina interpretatur intentionem Moyæ, totum est suæ humanitatis) PRO EA ALLEGAT Doctissimos Dominicanos, Dominicum Baltanam, Sylvestrum, Tabienam; qui SOLUM docent, fieri nullum votum, quoties ejus materia evadat inepta, vel impossibilis. Quod autem castitas voto Deo adpromissa, ex propensione superveniente in Venerem fiat inepta, & observatu impossibilis, nemo eorum dixit; (Neque eos dixisse, Moya, ut videbimus, dixit) Tandem in paragrapho tercio suam statuit opinionem, & ait. Quamvis opinio proposita §. 1. valde probabilis sit, contrariam tamen tenendam censeo; Consequenter valde probabilem judicat quoque secundam, quam §. 2. num. 14. necessario profluere ex prima indicat. ET RE IPSA EAM NON IMPUGNAT; Sed cum suis argumentis illam Lectoribus proponit.

DUÆ sunt in textu P. Concinae adversus P. Moyam falsæ criminationes, sive imposturæ.

Prima est, Patrem Moyam allegare doctissimos Dominicanos Baltanam, Sylvestrum, Tabienam PRO EA sententia, quæ docet votum dissolvi per supervenientem in res venereas proclivitatem; ideoque ipsis imponere id, quod non dicunt. P. Moya non allegat PRO EA sententia, sed pro eo, quod verè docent; scilicet pro hac regula universali, *Id, quod, si prius esset, votum impediret; si superveniat, irritat votum emissum.* Lau-
da-

datos vero Dominicanos applicare hanc regulam prædictæ sententiæ, in toto Moya P. Concina nusquam leget. En ejus verba loco citato num. 12.

Quod autem circumstantia adveniens post votum emissum, quæ, si antea adfuisset, irritum redderet; ejus obligationem aut tollat, si est perpetua; aut suspendat, si temporalis; tradit cum omnium magistro Divo Thoma M. Dominicus Baltanas in Margarita Confessorum Hispalis edita anno 1526. folio 66. dicens; Secundum Beatum Thomam quidquid votum impediret, si prius esset, aufert obligationem etiam voto facto. Et idem de juramento docet folio 133. Idemque tenet cum doctissimis Dominicanis P. Thomas Sanchez lib. 4. cap. 2. num. 23. dicens, D. Thomam, Sylvestrum, Tabienam, & plures Doctores HANC REGULAM tradere: Id liberat voti, aut juramenti obligatione, quod si a principio accidisset, impediret ea fieri.

Hactenus Moya. Doceat nunc P. Concina, ubi Moya allegat laudatos Dominicanos PRO EA SENTENTIA. Doceat, quid attribuat ipsis, quod verè non dixerint. Ipse non refert bona fide eorum doctrinam. Dicit enim, eos SOLUM docere, fieri nullum votum, quoties ejus materia evadat inepta, vel impossibilis; cum doceant rem valde diversam, nempe regulam illam universalem superius expositam.

Secunda impostura est, P. Moyam RE IPSA NON IMPUGNARE EAM SENTENTIAM; sed cum suis argumentis illam Lectoribus proponere.

In primis P. Moya citato paragrapho tertio impugnât primam opinionem, quæ docet irritari votum ob fragilitatem antecedentem; impugnât, inquam, rationibus non solum communibus, sed a fortiori militantibus contra secundam, quæ docet votum irritari per fragilitatem supervenientem. Quod satis esset ad refellendam imposturam. Verum hoc omisso:

Duo tantum sunt argumenta à suis patronis allata pro secunda opinione. Primum est molesta paritas petita ex prima. Secundum est, fragilitatem supervenientem, & crebros lapsus reddere Castitatem moraliter impossibilem, ac proinde materiam ineptam voti.

Hæc

41

Hæc duo non proponit Lectoribus P. Moya sine solida resolutione. Dissolvit primum, negando primam sententiam, destruendo ejus fundamenta, amplectendo, ac probando contrariam rationibus a fortiori militantibus contra secundam, ut dictum est. Dissolvit secundum, dicendo, castitatem fieri posse moraliter possibilem per remedia orationis, & pœnitentiæ, hominemque illum obligari EX VI VOTI ad hæc remedia adhibenda, ut Deum sibi propitium, & moraliter possibilem castitatem reddat. Proponit igitur quidem P. Moya eam sententiam cum suis argumentis: sed proponit etiam solutionem; quidquid in oppositum persuadere enitatur Lectoribus P. Concina.

Advertit præterea P. Moya, votum jam ante fuisse emissum; ideoque esse in possessione obligandi. Quo posito; & adjuncta solutione illius duplicis argumenti; continetur in verbis Moyæ, si eam P. Concina videre velit, solidissima hæc ejus sententiæ impugnatio, quam hoc pacto efformare juvat. Ex una parte votum illud, utpote emissum ante supervenientem fragilitatem, est in possessione obligandi. Ex alia nulla est solida ratio deturbandi votum à sua possessione: non paritas petita à prima sententia, quia illa falsa est: non moralis impossibilitas castitatis; quia ille homo obligatus est EX VI VOTI ad remedia orationis, & Pœnitentiæ adhibenda, quibus reddat, Deo juvante, castitatem sibi moraliter possibilem. Ergo illud votum in sua possessione perseverat.

Hujusmodi vero impugnationem contineri in doctrina, & verbis Moyæ, facile ostenditur producto textu. Nam Moya postquam §. 3. num. 20. & 21. impugnavit primam sententiam, ex qua desumitur paritas pro secunda; ad hanc deveniens num. 22. ita loquitur.

Si vero post emissum votum fragilitas carnis adveniat, specialis est difficultas, quia neque implicite videtur vovens se obligasse ad media RIGOROSA Abstinentiæ, & extræ ordinariæ Pœnitentiæ: & forsan, si propensio illa in Venerem præcessisset, non emitteret votum, & quandoque id certo moraliter judicat. NIHILOMINUS cum hic casus non sit ex raro contingentibus, sed ex illis, qui pro diversitate occupationis,

& aetatis evenire solent, ET ALIUNDE VOTUM SIT IN POSSESSIONE OBLIGANDI, PRO ILLO SENTENTIAM FERENDAM CENSEO; IDEOQUE TENENDUM, VOVENTEM IMPLICITE SE OBLIGASSE AD ALIA ORATIONIS, ET POENITENTIAE REMEDIA ADHIBENDA, QUIBUS A TENTATIONIBUS CARNIS VEHEMENTIBUS LIBERETUR, ET MELIUS SIBI REDDAT A MATRIMONIO ABSTINERE, QUAM OPPOSITUM.

Dicant, quæso, Lectores, quid hic Moya insolutum relinquat? Dicant quid ego in efformata impugnatione imposuerim, quod in doctrina, & verbis Moyæ non includatur? Et tamen, si Patri Concinae habenda est fides, Moya RE IPSA EAM SENTENTIAM NON IMPUGNAT, SED ILLAM CUM SUIS ARGUMENTIS LECTORIBUS PROPONIT.

Non scripsit quidem ad eam sententiam impugnandam P. Moya hæc, quæ sparsim habet P. Concina in hac tractanda questione. Pag. 137. „*Utrum hujusmodi principia faveant* LUTHERO, CALVINOQUE *obgannientibus aduersus Catholicorum vota, quod sint humanæ fragilitati importabilia, & lumborum ardoribus contraria, ceteri videant* „ Pag. 138. *Ego tamen inquirō, cur castitas his in circumstantiis evadat incongrua voti materia? An quia fit homini fragili, & vexato carnis stimulo impossibilis? Si asseris, HÆRETICUS ES.* Pag. 140. „*Non est ergo SOLUS LUTHERUS EFFUTIENS castitatem esse impossibilem. Probabilista hic noster rotundo ore non modo ait, sed supponit ex communi Doctorum, Castitatem ob supervenientes tentationes fieri ineptam, & impossibilem voti materiam* „ Pag. 141. „*Quod supervenientes tentationes & lapsus in Venerem impossibilem reddunt Castitatem HÆRESIS EST LUTHERANA* „ Pag. 144. „*Probabilistæ isti ansam non levem HÆRETICIS præbent carpendi vota monastica* „ Hæc, inquam, & similia Moya non scripsit; quia putavit etiam sine ipsis posse solide, & theologicè impugnari sententias.

CAPUT XXIV.

RESTITUITUR SUÆ SINCERITATI

sententia P. La-Croix.

P. CONCINA Tom. 3. pag. 183.

Non est autem audiendus P. La-Croix, qui lib. 3. part. 1. num. 148. (scribendum erat 448.) NIMIS LAXE contendit INTEGRUM Rosarium omittere, levem esse materiam.

NIMIS laxè procul dubio; siquidem id doceret P. La-Croix. Verum tantum abest, ut loquens de Rosario, quod juxta ipsum est materia levis, adjungat illam vocem INTEGRUM, quam pro sua mera liberalitate adjungit P. Concina; ut disertissime profiteatur se non loqui de Rosario INTEGRO, sed de PARTE EJUS TERTIA. En verba loco citato.

Si vovisti orare Rosarium, & omittas duas decades, non est mortale, licet duæ decades respectu Rosarii sint pars notabilis, scilicet tertia. Immo Rosarium ipsum censetur quid exiguum in ordine ad cultum Beatæ Virginis, vel Dei..... Per ROSARIUM autem communiter intelligitur NON INTEGRUM psalterium, sed PARS EJUS TERTIA.

Audistin? quid intelligatur a Patre La-Croix per ROSARIUM, quod est quid exiguum in ordine ad cultum Beatæ Virginis, vel Dei? Non intelligitur INTEGRUM, sed PARS EJUS TERTIA. Cur ergo P. Concina adjunxit INTEGRUM, quod auget invidiam, & amplificat laxitatem; cum non modo non reperitur in Patre La-Croix; sed sit contra manifestissimam protestationem Patris La-Croix?

Non liber a laxitate liberare illud ipsum quod docet P. La-Croix. In hoc enim Opusculo de laxitate, rigore, veritate, & falsitate sententiarum nullo modo disputare decrevi: eas omnes relinquo, ut cum Juristis loquar, IN STATU, QUO. Sed

dico, vocem INTEGRUM valde immutare sententiam, quæ proinde non est sincerè relata. Quamobrem posset P. Concina aliquanto longius propulsare rancidulam cantionem, quæ sæpissimè adhuc est in proximo.

Obiter hoc adverto. P. Concina hoc in loco carpit, & jure carpit Patrem La-Croix, quod pro sua sententia non bene citaverit Tamburinum. Et concludit hoc gravi monito; HINC COLLIGE NECESSITATEM LEGENDI AUCTORES IN FONTE. Rogo Lectores, ut diligenter hoc monitum memoriæ mandent, quia sæpenumero erit usui.

C A P U T XXV.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI *sententia P. Marin.*

P. CONCINA Tom. 3. pag. 234.

P. Marin censet probabile esse, Voventem virginitatem non teneri ad castitatem. Tractatu 9. disp. 3. sect. 2. num. 39. Ex Burgh. cent. 1. casu 59. quia virginitas corporis tantum integritatem significat: sed hæc opinio & LAXA NIMIS est, & lædens communem sensum.

Et pag. 117. in catalogo propositionum, quas recenset ut damnabiles.

Probabile est, eum, qui vocit virginitatem, non teneri ad perpetuam castitatem; sed tantum ad servandam integritatem carnis, quam illa vox virginitatis propriè significat. Marin tract. 9. disp. 3. sect. 2. num. 39.

QUI legunt recitata verba Patris Concinae certissimè duo existimabunt. Primùm; Patrem Marin loqui indiscriminatim, universaliter, & nulla adhibita distinctione de QUOCUMQUE vovente virginitatem, & de QUOCUMQUE pronuntiare, probabile esse, illum non teneri ad castitatem. Secundum; Patrem Marin docere IN SENSU ABSOLUTO

LUTO propositionem , quæ offertur ut damnanda , sine ulla conditione adjecta , quæ illam temperet , & reddat conditionalem. Repetant, oro, Lectores citata verba, & sibi metipsis dicant, an non statim imbibant animo hæc duo , quæ dixi. Porro utrumque falsissimum est.

P. Marin supponit primo, vocem virginittis significare propriè integritatem corporis, sive abstinentiam a primo actu venereo, per quem deperditur; non vero abstinentiam a secundo, tertio, vel quarto, supposito primo, per quem jam amissa est. Atque ita qui in primum jam lapsus est, si abstineat deinde ab aliis, dicitur quidem servare castitatem, sed non virginittatem. Supponit secundo, posse dari discrimen inter votum virginittis, & votum castitatis, id est posse aliquem vovere abstinentiam a primo lapsu, quin tamen voveat abstinentiam ab aliis consequentibus primum, per quem virginittatem amisit. Deinde distinguit inter eum, qui novit propriam significationem illius vocis virginittas, & discrimen, quod dari potest inter unum votum, & aliud, & eum qui hæc non novit.

His positis, quando P. Marin docet esse probabile, voventem virginittatem non teneri ad castitatem, non docet hoc indiscriminatim, & universaliter de QUOCUMQUE VOVENTE; sed determinatè de eo solo, qui novit significationem propriam illius vocis, & discrimen inter unum votum, & aliud; & prælucente ejusmodi notitia votum emisit. Loquens vero de eo vovente, qui hæc non novit, ut communiter sunt juvenes, & puellæ, apertissimè docet, hunc teneri ad castitatem, ut statim ex ejus verbis perspicuum fiet. Demum propositionem, quam P. Concina truncatè recitat, non profert in sensu absoluto, quem præbet ut truncata refertur; sed temperat adjecta conditione, quæ reddit illam conditionalem. Audiamus ipsum loco citato.

Nibilominus probabile est, eum, qui vovit virginittatem, non teneri ad perpetuam castitatem, sed tantum ad servandam integritatem carnis, quam illa vox virginittis propriè significat; NISI CONSTET FUISSE ALIAM MENTEM VOVENTIS; AUT IGNORASSET HANC SIGNIFICATIONEM VOCIS.

Ver-

Verba majusculis characteribus scripta duo evidenter ostendunt. Ostendunt primo, Patrem Marin non loqui indiscriminatim, & universaliter de QUOCUMQUE VOVENTE virginitatem, sed solum de eo, qui novit significationem vocis. Ostendunt secundo, Doctrinam P. Marin non esse illam absolutam, quam præfert propositio mutilata; sed esse hanc conditionatam: *Probabile est, non teneri ad castitatem, SI NOVIT SIGNIFICATIONEM VOCIS: SI VERO SIGNIFICATIONEM VOCIS IGNORAVIT, non est probabile.* Et tamen illa verba, quæ adeo immutant sententiam Patris Marin, eamque adeo temperant, a Patre Concina, qui rancidulam cantionem pluries propulsavit, ut ridiculam, detruncata sunt.

Sed pergamus audire Patrem Marin, qui sese ulterius explicat numero immediate sequenti.

Verius judico cum Moya tom. 1. tract. 2. disp. 1. quest. 2. num. 8. DISTINGUENDUM taliter: Si vovens agnovit differentiam inter votum virginitatis, & castitatis; votum virginitatis solum est parziale, obligans solum ad integritatem corporalem servandam. Si non agnovit differentiam, est votum TOTALE; quia, si non agnovit differentiam, ut communiter accidit puellis, & juvenibus, ad TOTALEM castitatem censentur obligari.

Doctrina P. Marin talis ne est, qualem ego depinxi, an qualem depinxit P. Concina? Lectores judicent. At etiam sic laxa est. Sit: hoc non pertinet ad institutum meum. Quod dico, hoc est: sententiam Patris Marin limitatam, particularem, conditionatam propositam fuisse minus sincerè a Patre Concina veluti universalem, illimitatam, & absolutam: perinde ac si P. Marin docuisset universaliter, indiscriminatim, nulla adhibita distinctione, & conditione, QUEMCUMQUE voventem virginitatem non teneri ad castitatem: quod ex dictis patet esse falsissimum.

CAPUT XXVI.

VINDICATUR AB ALIA FALSA
criminatione idem Marin.

In Indice Tomi 3. V. MARIN.

Marin (P. Joannes) LAXAM docet propositionem de voto,
pag. 117. num. 7..... LAXE' docet coventem virginitatem
non teneri ad castitatem pag. 234. num. 22.

HIC in indice P. Marin repræsentatur Lectoribus auctor
DUPLICIS sententiæ laxæ ; quarum una referatur pag.
Conciniana 117., altera diversa referatur pag. 234. Atqui sciant
Lectores , unam esse, atque ipsissimam sententiam , quæ utrobi-
que refertur : sententiam nempe superiorem , quam P. Concina
truncatè refert , ut vidimus , sua pag. 117. , & rursus reficit
sua pag. 234. Jam aliàs monui , facile fore , ut indices hoc artifi-
cio in integram bibliothecam excrescant.

CAPUT XXVII.

VINDICATUR A FALSA CRIMI-
natione P. Tamburinus.

P. CONCINA Tom. 3. pag. 390.

*Duo hic docet Tamburinus : quorum unum certissimè falsum
est ; nempe QUOD JURANS SINE ANIMO JURAN-
DI , NON JURET : quæ propositio ab Ecclesia DAM-
NATA est , ut infra videbimus. Alterum &c.*

CERTissime falsum est , prædictam propositionem esse ab Ec-
clesia damnatam ; ideoque certissimè verum est P. Con-
cinam falso criminari Tamburinum , quod docens illam primam
propositionem doceat id , quod est damnatum.

Pro-

Propositio damnata est hæc 25. Innoc. XI. CUM CAUSA LICITUM EST JURARE SINE ANIMO JURANDI, SIVE RES SIT LEVIS, SIVE GRAVIS. Quæ falsa est, & merito proscripta; quia licet JURANS SINE ANIMO JURANDI, NON JURET; tamen non est licitum, ne cum causa quidem, invocare Deum in testem cum illa simulatione.

Porro quantum propositio damnata differat ab hac doctrina JURANS SINE ANIMO JURANDI, NON JURAT; quamquam oculis pateat; nihilominus ex eo etiam evidenter liquet, quod, fatente ipso Patre Concina, usque ad hæc sua tempora ea doctrina ita communis sit inter Theologos, ut NEMO DE ILLA DUBITET. Audiatur ipse hoc Tomo 3. pag. 439. ita loquens.

Quæstio VI. An QUI DELIBERATE JURAT SINE ANIMO JURANDI, VERUM PROFERAT JURAMENTUM? Respondeo. COMMUNITER auctores docent VERUM NON ADESSE JURAMENTUM ex defectu intentionis necessariæ ad juramentum: ET NEMO HOC IN DUBIUM REVOCAT.

Loqueretur ne hoc pacto P. Concina, si ea doctrina, JURANS SINE ANIMO JURANDI, NON JURAT, damnata foret?

Præterea rejicit quidem ipse eam doctrinam contra communissimam Theologorum sententiam. Sed numquam utitur ad eam rejiciendam ulla damnatione, quod certè facere non omisisset, si potuisset. Utitur solum quadam ratione, quam sibi jam objecerat P. Suarez, & dissolverat; ut videbimus capite sequenti.

Quod ait P. Concina, UT INFRA VIDEBIMUS; infra, & usquam nihil affert, in quo ea damnatio videri possit, sed solum affert ea, quæ modo retuli, ex quibus evidenter conficitur, non existere in rerum natura illam damnationem.

Et tamen ea doctrina, quæ pag. 439. ita communis est, ut NEMO DE EA DUBITET; pag. 350. ubi sermo erat de Tamburino, certissimè erat falsa, & ab Ecclesia damnata.

CAPUT XXVIII.

VINDICATUR AB ALIA FALSA
criminatione idem Tamburinus.

P. CONCINA Tom. 3. pag. 390.

Duo hic docet Tamburinus : quorum unum certissimè falsum est ; nempe quod JURANS SINE ANIMO JURANDI, NON JURET ; quæ propositio ab Ecclesia damnata est ; ut infra videbimus : alterum , quod jurans , si non advertat se jurare ; seu , si præscindat ab invocatione divini testimonii , non juret ; quæ pariter propositio falsa omnino mihi est , & SCANDALI PLENA. Sed quod magnopere animadvertere debemus , est , Tamburinum testari , has suas propositiones communiter a Doctoribus edoceri. Laudat namque Layman , qui sane lib. 4. Tract. 3. cap. 1. num. 3. eas docet. Citat deinde pro se etiam SUAREZ lib. 1. de Juram. cap. 1. num. 4. SED FALSO : NIHIL ENIM IBI HABET INSIGNIS ISTE THEOLOGUS , QUOD HIS OPINIONIBUS FAVEAT.

UNA impostura pertinens ad illam primam Tamburini opinionem , quod JURANS SINE ANIMO JURANDI, NON JURET , refutata est capite superiori. Injustam aliam criminationem nunc repellam , in eo sitam , quod Tamburinus falso pro se citaverit Patrem Suarez ; & quod NIHIL HABEAT INSIGNIS ISTE THEOLOGUS , QUOD IIS OPINIONIBUS FAVEAT.

P. Suarez non modò favet primæ opinioni Patris Tamburini relatæ hic a P. Concina ; sed expressè & differtissimè illam docet ; validis argumentis communit ; & a contraria objectione liberat. Postquam enim num. 4. & sequentibus explicavit quæstionem , & adduxit rationem in oppositum , num. 8. ita scribit.

Nihilominus dicendum est , INTENTIONEM JURAN-
G DI

DI esse omnino necessariam AD CONSTITUTIONEM, ut sic dicam, JURAMENTI, & ad veritatem ejus in essendo. Nam juramentum exterius prolatum SINE INTENTIONE JURANDI fictum juramentum est, non verum, etiamsi assertio, in quam cadit, vera sit. ITA SENTIUNT DOCTORES OMNES, quos infra referemus tractantes de juramento promissorio: hac enim ratione dicunt, juramentum promissorium falsum SINE INTENTIONE JURANDI non inducere specialem obligationem; Ratio enim est, quia illud non habet ESSE juramenti, & ideo non habet effectus ejus. Probari autem potest primo exemplis. Quia votum factum exterius sine intentione votendi non est votum: nec sacramentum sine intentione factum est verum sacramentum, sed fictum; etiamsi non desit voluntas exercendi exterius omnia necessaria signa. Ergo idem est in juramento, est enim suo modo sacramentum, idest sacrum signum, ut diximus. Ratio denique eadem est, quæ in ceteris cum proportionem adhiberi solet. Quia juramentum debet esse actus humanus, non solum quatenus est materialis quædam locutio; sed etiam quatenus juramentum est. Non potest autem esse hujusmodi, nisi AB INTENTIONE JURANDI procedat.

Deinde numero 9. respondet objectioni, quam adduxerat; & quam exscribit P. Concina, ut defendat, contra communem, sententiam oppositam. Objectio autem in eo posita est, quod voluntas proferendi verba apta ad jurandum videtur inseparabilis a voluntate, sive intentione jurandi: ad quam sic reponit Suarez.

Ad rationem ergo in contrarium respondetur, voluntatem proferendi verba apta ad jurandum separari posse A VOLUNTATE JURANDI; quamvis e converso VOLUNTAS JURANDI humano modo, seu respectu hominis, necessario includat voluntatem exhibendi signum sufficiens ad jurandum.

Quæ quidem responsio, suppositis exemplis allatis a P. Suarez ad probandam sententiam suam; immo communissimam; validissima est. Sicuti enim voluntas ponendi exterius res aptas ad sacramentum, e. g. ablutionem, & verba formæ, quamvis sit efficax, & aliquid operetur, separabilis est a voluntate baptizandi

di immo componibilis cum voluntate non baptizandi, quæ licet exterius nihil operetur, tamen prævalet in ordine ad impediendum verum sacramentum: ita in casu quem versamus.

Demum P. Suarez eandem doctrinam repetit lib. 2. de Jurejuramento promissorio cap. 7. num. 2. his verbis.

His ergo suppositis circa juramentum promissorium, dicendum est primo, ut obligationem inducat, necessarium esse, ut AB INTENTIONE JURANDI procedat. HOC CERTUM EST APUD OMNES..... Et probatur; quia juramentum SINE INTENTIONE factum non est juramentum, ut libro primo in principio dictum est.

Igitur primum, quod docebat Tamburinus, erat, JURANTEM SINE INTENTIONE JURANDI, NON JURARE. Pater Suarez non obiter, & per transennam, sed ex professo propugnat JURANTEM SINE INTENTIONE JURANDI, NON JURARE. Et tamen Tamburinus FALSO pro se citat Patrem Suarez; ET NIHIL HABET INSIGNIS ISTE THEOLOGUS, QUOD HIS OPINIONIBUS FAVEAT.

Alterum quod docebat Tamburinus, ut ait P. Concina initio hujus capituli relatus, erat, QUOD JURANS, SI NON ADVERTAT SE JURARE, SEU, SI PRÆSCINDAT AB INVOCATIONE DIVINI TESTIMONII, NON JURAT. Tamburinus lib. 3. in Decalogum cap. 1. §. 3. num. 6. ad quem locum respexit hic P. Concina, illam PRÆCISIONEM AB INVOCATIONE DIVINI TESTIMONII explicat his verbis: HOC EST; NEC INTENDIT, NEC NON INTENDIT INVOCARE. His præmissis, secundum, quod docet Tamburinus, sive ejus secunda opinio nitide & clarè exposita hæc est, QUI JURAT, ET CARET TUM POSITIVA INTENTIONE INVOCANDI DEUM IN TESTEM, IDEST JURANDI; TUM POSITIVA INTENTIONE NON INVOCANDI; NON JURAT.

Jam vero P. Suarez, quamvis expressè secundam hanc opinionem non tractet, nec propugnet; tamen multum ipsi favet. Hæc enim secunda opinio necessario, ut mihi quidem videtur, ex prima profluit. Ratio brevis, & clara hæc est.

Quoties deficit positiva intentio invocandi Deum in testem, deficit essentia juramenti. Sed quando quis NEC INTENDIT, nec non intendit invocare, deficit positiva intentio invocandi Deum in testem. Ergo tunc deficit essentia juramenti. Ergo ille tunc NON JURAT.

Ergo P. Suarez, qui cum communissima Doctorum sententia propugnat propositionem majorem dicti syllogismi, idest primam opinionem; favet consequentiæ legitimè deductæ, idest secundæ opinioni.

Non defendo, quod repetere juvat, opiniones Tamburini; & multo minus defendo, quæ immiscet citato in loco Tamburinus. Vindico illum ab injusta criminatione, sive impostura, quod FALSO pro se citaverit P. Suarez; siquidem P. Suarez, & expressè propugnat primam Tamburini opinionem, & propugnando primam multo favet etiam secundæ, ut ostensum est.

Facere hic non possum, quin addam aliquid de Patre Layman. Pater Concina dicebat: *Laudat namque Layman, qui sane lib. 4. tract. 3. cap. 1. num. 3. EAS docet.* Pater Layman secundam Tamburini opinionem, nec propugnat, nec tractat; sed solum tractat, & propugnat primam. En ejus verba loco citato.

Notandum est tertio. Ad veram rationem juramenti non sufficit, verba juramenti significantia materialiter tantum proferre; NISI SIMUL ADSIT ANIMUS, SIVE VOLUNTAS JURANDI, VERUMQUE DEUM IN TESTEM INVOCANDI; alioquin erit non verum, sed fictum, vel dolosum juramentum.

Et nihil aliud habet, quod ad rem nostram pertineat. Ideoque docet solum primam opinionem Tamburini, quam docet P. Suarez, & de qua, fatente ipso Patre Concina, NEMO DUBITAT. Jam vero facio optionem. Vel docere hanc primam opinionem est favere secundæ, & implicite eam docere; vel non. Si primum: Igitur P. Suarez, qui expressè docet primam, favet secundæ; & multa habet quæ HIS OPINIONIBUS FAVEANT. Si secundum: igitur P. Layman qui expressam mentionem facit solum de prima, non docet EAS.

CAPUT XXIX.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

*idem P. Tamburinus.*In Indice Tom. 3. V. *Tamburinus*.*Tamburinus* LAXE' docet , omittentem INTEGRUM ROSARIUM voto promissum peccare solum leviter.

AUctor Indicis calumniosissimè scribit , Tamburinum ista docere. Tamburinus non loquitur de ROSARIO INTEGRO , immo neque loquitur de TERTIA PARTE ; sed solum de DUOBUS DECENNARIIS ; ut ingenuè scripsit ipse P. Concina hoc Tom. 3. pag. 184. En verba Tamburini lib. 1. in Decal. cap. 1. §. 3. num. 21.

Vovisti coronam B. Virginis sex decennariis constantem: duo decennaria comparatione dictæ coronæ cum sint tertia pars , videntur non modica materia : at quia ad finem intentum , id est , ad cultum Virginis , id modicè nocet ; si cetera quatuor decennaria recitentur , VENIALE ERIT DUO TANTUM OMITTERE.

Ut vero laxitatibus Jesuitarum per fas , & nefas indices infarcirentur ; in eodem indice V. *Votum* ita repetitur.

Non esset levis materia INTEGRUM ROSARIUM omittere ; ut LAXE' docent LA-CROIX , TAMBURINUS , ET SPORER.

In quibus verbis est impostura contra P. La-Croix , qui , ut vidimus capite 24. profitetur se non loqui de ROSARIO INTEGRO , cujus nomine communissimè intelliguntur quindecim decades , sed de TERTIA PARTE. Est impostura contra Tamburinum , ut modo evidenter ostensum est. Est impostura contra P. Sporer Franciscanum , qui Tract. 1. cap. 5. §. 4. num. 30. idem docet , ut quisque videre poterit , ac Tamburinus.

De-

Demantur ab indicibus tot repetitiones, quas omnes adnotare piget; demantur imposturæ; existat aliquis, qui ad examen revocet sententias, quas P. Concina appellat laxas: & indices fortasse multum decreverunt.

At eos P. Concina non confecit. Id solum in præsentia dico. Hoc probat Patrem Concinam alios habere fœderatos, qui adversus nostram Societatem eodem animo sunt.

CAPUT XXX.

RESTITUITUR SUÆ SINCERITATI *sententia Baunii.*

P. CONCINA Tomo 3. pag. 408.

An qui in re levissima falsum jurat, peccet mortaliter?
Auctor Theologiæ moralis Jesuitarum, & Henricus a S. Ignatio in Prolegomeno I. cap. 1. hanc eandem sententiam (peccare solum venialiter) adjudicant BAUNIO in summa pag. 65. Edit. xv., ubi EAM DOCET his verbis: Vocare Deum in testem mendacii levis non est tanta irreverentia, propter quam velit, aut possit damnare hominem: quæ propositio est 24. inter damnatas ab Innoc. XI. Dominicus Viva in sua trutina theologica interpretatur, Baunium admittere parvitatem materiæ in juramento dumtaxat PROMISSORIO. SIT ITA: libenter siquidem, & nos sano in sensu quoad fieri potest, catholicos Scriptores interpretamur, QUOD NEGOTIUM FACESSIT, est, iisdem omnino verbis esse conceptam propositionem damnatam ab Innoc. XI., quam cum ceteris theologis ipse Viva testatur proscriptam fuisse in sensu juramenti assertorii, non promissorii. Utcumque res ista se habeat, ratio proscriptæ propositionis evidens est.

Deinde in Indice V. Bauni sic habetur.

Bauni (P. Stephanus) male docet, vocare Deum in testem mendacii levis, esse peccatum solum leve. Pag. 408. num. 2. Damnatur hæc propositio ab Innoc. XI. Ibidem.

Quam-

QUamvis P. Concina iis verbis SIT ITA videatur permittere interpretationem Patris Viva; nihilominus aliis verbis satis apertè ostendit, se hujusmodi interpretationi non acquiescere; & satis apertè persuadere conatur Lectoribus, Baunium verè locutum fuisse de JURAMENTO ASSERTTORIO, non PROMISSORIO, atque ideo docuisse propositionem damnatam. Ait enim, Baunium EAM DOCERE verbis relatis; ait NEGOTIUM FACESSERE, quod iisdem omnino verbis propositio damnata concepta sit; & demum in indice dissertissimè scribitur, Baunium docuisse illam propositionem, quæ ab Innoc. XI. damnata est.

Ut igitur P. Concina sine hæsitatione acquiescat interpretationi Patris Vivæ; ut Auctor indicum discat minùs confidenter imponere, atque ut Baunium ab hujusmodi injusta criminatione vindicem: demonstro, ipsum locutum esse de JURAMENTO PROMISSORIO, quo quis promittat committere aliquod peccatum veniale, e. g. mentiri leviter in gratiam alicujus; non autem de ASSERTTORIO, quo quis vocet Deum in testem mendacii levis cum juramento prolati. Affero prius textum P. Baunii, ex gallico summa fide latinè redditum, qui sic habet.

Nequit fieri peccatum veniale, AD QUOD QUIS SE OBLIGAVIT PER JURAMENTUM, quin novum committatur. Tolet. lib. 4. cap. 21. Covarruvias de pactis prima parte §. 6. Additur, quod emittendo hoc juramentum, peccatum est mortaliter juxta opinionem aliquorum. S. Tb. 2. 2. quæst. 89. Theologi in 3. Sententiarum dist. 29. Lessius lib. 2. de Justitia dub. 4. num. 18. Quia species est blasphemix accipere Deum veluti FIDEJUSOREM OFFENSÆ, ET VADEM PRÆVÆ VOLUNTATIS, qualis illa est quam habet, QUI SE DETERMINAT AD ALIQUAM CULPAM, QUANTUMVIS VENIALEM. Contraria nihilominus opinio habet fautores suos; (nempe non esse peccatum mortale illud juramentum) ut S. Antoninum 2. p. tit. 10. cap. 4. §. 3. Sotum lib. 8. quæst. 2. art. 3. Valentiam Tom. 3. disp. 6. quæst. 7. §.

3. *Et possumus illam sequi sub consideratione, quod ACCIPERE DEUM IN TESTEM MENDACII LEVIS NON EST TANTA IRREVERENTIA, PROPTER QUAM VELIT, ET POSSIT DAMNARE HOMINEM.*

Relato summa fide textu, evidenter ostendo, quamvis fortasse Lectorum oculis statim patuerit, sermonem esse DE JURAMENTO PROMISSORIO; & sensum illorum verborum IN TESTEM MENDACII LEVIS esse, in testem mendacii levis PROFERENDI, ET JURAMENTO PROMISSI; non vero, in testem mendacii levis IN JURAMENTO, ET CUM JURAMENTO PROLATI.

Ostendo primo ex verbis ipsius Baunii. Baunius per illa verba NEQUIT FIERI PECCATUM VENIALE, AD QUOD QUIS SE OBLIGASSET PER JURAMENTUM, loquitur de juramento, quo quis se obliget ad commitendum peccatum veniale. Atqui juramentum, quo quis se obliget ad committendum peccatum veniale est JURAMENTUM PROMISSORIUM. Ergo. Præterea Baunius per illa verba ACCIPERE DEUM FIDEJUSOREM OFFENSÆ, ET VADEM PRAVÆ VOLUNTATIS, QUA QUIS SE DETERMINAT AD ALIQUAM CULPAM QUANTUMVIS VENIALEM loquitur de juramento, quo quis vocat Deum in testem offensæ faciendæ, & executionis prævæ voluntatis, qua determinat committere aliquam culpam quamvis venialem. Atqui juramentum hujusmodi est promissorium. Ergo.

Ostendo secundo ex Auctoribus, quos citat pro sua sententia. Baunius loquitur de illo juramento, de quo loquuntur Auctores, quos pro se citat. Atqui illi Auctores loquuntur de juramento PROMISSORIO, quo nempe quis se obligat ad committendum aliquod peccatum. Ergo. Ad probandam minorem seligo ex citatis a Baunio unum Dominicum Soto insignem Dominicanum, qui loquitur determinatè de MENDACIO LEVI, sicuti loquitur Baunius; & sic habet loco citato. *Conclusio vera ostenditur, ubi quis jurat aliquid se facturum, quod non est nisi veniale malum, nempe JOCOSE MENTIRI, aut otiosum verbum loqui. Tunc enim, quia illud jura-*
men-

mentum implere non est nisi veniale; consequitur, ut neque illud fieri graviolem offerat culpam. Ubi de JURAMENTO PROMISSORIO evidenter sermo est.

Ostendo tertio ex doctrina præcedenti ipsius Baunii. Baumus loquens paulo superius citato cap. 4. de juramento ASSERTTORIO docet, Juramentum falsum esse peccatum mortale, & hoc docet universaliter, illimitate, & sine ulla prorsus distinctione inter falsitatem levem, & gravem. En ejus verba.

Conclusio secunda. Hoc perjurium, id est applicare alicui falsitati sanctissimum nomen Dei.... peccatum est; & peccatum, quod Theodulphus Episcopus Aurelianensis appellat grande scelus, in lege, & Prophetis, & Evangelio prohibitum, puniendum in alia vita morte æterna..... quod nos dicimus esse MORTALE: quia est contra honorem debitum Divinæ Majestati eam invocare in testem ALICUJUS REI, QUÆ NEQUE EST, NEQUE FUIT. Quæ locutio est omnino indefinita, neque ullo modo distinguit inter REM LEVEM, ET GRAVEM. sed universaliter comprehendit OMNEM REM, QUÆ NEQUE EST, NEQUE FUIT. Ergo aliena est a mente Baunii proscripita doctrina; nempe, vocare Deum JURAMENTO ASSERTTORIO in testem mendacii levis, non esse peccatum mortale.

Poterat Baunius, quod obiter dictum sit, præter S. Antoninum, & Sotum Dominicanos, citare etiam Cajetanum: qui 2. 2. quæst. 8. a 7. sententiam Baunii dissentit docet his verbis. *Quod non peccet nisi venialiter, patet ex hoc, quod si quis jurat committere peccatum veniale, puta dicere verbum otiosum, non NISI VENIALITER peccat jurando.*

Sed hoc omisso, & regrediendo ad rem nostram. Si Henricus a S. Ignatio, & Auctor Theologiæ moralis Jesuitarum non avulissent a suo contextu prædictam propositionem, sententiam damnatam Baunio non adjudicassent. Et si Pater Concina non legisset Baunium in iis auctoribus, sed COLLEGISSET NECESSITATEM LEGENDI AUCTORES IN FONTE, nihil fuisset, quod NEGOTIUM ipsi FACESSERET; & interpretationi Patris Vivæ facilius acquievisset.

Denum hic adverto, recté componi ista duo: Et impug-
 naré aliquas sententias Henrici a S. Ignatio; & tam multa ex-
 scribere, atque alia conditione recoquere, quæ Henricus a S.
 Ignatio, Montaltius, Auctor Theologiæ Moralis Jesuitatum,
 Sinnichius, aliique contra Societatis Auctores jam pridem sum-
 ma diligentia collegerunt.

CAPUT XXXI.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI

sententia P. La-Croix.

P. CONCINA Tom. 3. pag. 410.

*An liceat jurare rem, quam PROBABILITER tantum ju-
 dicas esse veram? Respondeo. Hoc quæsitum proponit P.
 La-Croix lib. 3. part. 1. cap. 2. dub. 3. quæst. 70. num.
 267. Respondet verò his verbis: „ Sanchez lib. 3. cap. 4. num.
 „ 10. Caltropalaus part. 5. num. 2. aliique apud Dianam part.
 „ 4. Tract. 4. resol. 77. affirmant: quia juras hoc, quod ju-
 „ dicas verum: Ergo non pejeras: unde quod aliquis audi-
 „ vit a Viro notabili, & fide digno, potest SECUNDUM
 „ ILLOS AUCTORES (Nota jam hinc lector: non dicit
 secundum suam sententiam, sed narrative SECUNDUM
 ILLOS AUCTORES) „, affirmare, & extra judicium jurare
 „, esse verum: quod aliqui apud Dianam extendunt ad jura-
 „, mentum etiam in judicio „.*

Et paulo post pag. 413. P. Concina hæc subdit.

*Recentes Theologi communiter docent, sufficere UNICUM TES-
 TEM FIDE DIGNUM ad jurandum extra judicium, se-
 cus in judicio. Sic inquirunt.... LA-CROIX, & plures alii,
 quos ipsi citant.*

P. Concina hic duo præstat. Primum adeo mutilatè refert tex-
 tum Patris La-Croix, ut persuasum relinquat lectoribus,
 Patrem La-Croix adhærere uni sententiæ, cum adhæreat omnino
 oppo-

oppositæ. Deinde expressè imponit Patri La-Croix, quod doceat, sufficere UNICUM TESTEM FIDE DIGNUM ad jurandum extra judicium; cùm hoc nusquam dicat ex propria sententia; sed ad omne juramentum postulet certitudinem moralem. Quæ omnia producto integro texto manifesta sient.

Igitur P. La-Croix post relatam sententiam, contentam in verbis recitatis à P. Concina, hæc ulterius habet, quæ P. Concina suppressit.

E CONTRA P. Suarez, cap. 4. num. 6., & Dicastillo num. 147. requirunt MORALEM CERTITUDINEM AD OMNE JURAMENTUM; alioquin jurantem fore perjurum: quia, qui jurat, significat, se PLUSQUAM OPINARI, & dicit aliquo modo SCIRE. Ergo non licet jurare id, de cujus veritate CERTO NON CONSTAT.... ET HÆC ULTIMA SENTENTIA VIDETUR PROBABILIOR.

Jam verò, adducere solùm verba, quæ persuadent lectoribus Patrem La-Croix adhærere uni sententiæ; & filere alia, quæ ostendunt Patrem La-Croix adhærere oppositæ; est ne referre INTEGRÉ sententias? Præterea dicere, Patrem La-Croix contentum esse UNICO TESTE FIDE DIGNO ad jurandum extra judicium; cùm ipse doceat PROBABILIUS esse contrarium: est ne referre sententias SINCERE? Lectorum judicium esto.

Antequam de hoc tertio Tomo manum tollam, præterire non possum, quod brevissimè dicturus sum.

P. Concina pag. 383. in catalogo propositionum, quas recenset, & offert ut damnandas, ultimam scribit his verbis.

Similiter non esset plusquam veniale mendacium dicere URO ablata I, cum verè nihil URAT P. Thomas Sanchez lib. 3. in Decalogum cap. 6. n. 3.

Ego vero subjicio oculis lectorum hanc aliam.

Si injurius ille nequam sic rogaret: Juras mihi tantam numerare pecuniam? & alter responderet; sic URO, absque I, non esset peccatum mortale; sed simplex mendacium, quia forte nihil tunc URERET. Dominicus Soto DOMINICANUS de Just. lib. 8. quest. 1. artic. 7. in fine.

Ipsissima est propositio, quam a Dominicano magistro dicitur Jesuita discipulus & tamen propositioni damnandæ attribuitur nomen Sanchezii, nomen Soti altum filetar. Sed ejusmodi exempla in hac Christiana Theologia innumera sunt: pauca adnotare identidem non omittemus.

CAPUT XXXII.

VINDICATUR AB INJUSTA criminatione P. Cardenas.

P. CONCINA Tom. 4. pag. 28. *proponit hanc quæstionem.*

Reus juridice interrogatus, cuique hæc juridica interrogatio certo constat, tenetur ne fateri crimen, tametsi talem confessionem ejusdem mors consequatur?

Et postquam statuit talem reum teneri sub mortali fateri suum crimen ita pergit pag. 31.

Contrariam sententiam propugnant non pauci ex recentioribus.... Cardenas dissert. 19. cap. 7. hanc opinionem defendit; & PRO EADEM ADDUCIT SYLVESTRUM, & ARMILLAM. Hi duo auctores V. Accusatio locis supra citatis num. 2. CONCEPTIS VERBIS docent, peccare mortaliter reum non consistentem veritatem Judici legitime interroganti, quamquam plectendus sit ob crimen confessum POENA MORTIS..... HINC COLLIGE QUANTUM SIT ISTORUM AUCTORUM CITATIONIBUS FIDENDUM.

NON P. Cardenas falso citavit Sylvestrum, & Armillam Dominicanos pro sua sententia, ut injustè criminatur P. Concina: sed P. Concina falsissimè citavit eos Auctores pro sua. Illi enim auctores defendunt sententiam Patris Cardenas, & CONCEPTIS VERBIS REJICIUNT opinionem Patris Concinae.

Præmitto, tum P. Concinam, tum P. Cardenas loqui de
POE.

POENA TEMPORALI. Nam P. Concina dicit, Reum illum debere sub mortali fateri crimen, tametsi talem confessionem EJUSDEM MORS consequatur; quamquam plectendus sit ob crimen confessum POENA MORTIS. Pater verò Cardenas capite citato num. 81. *sed oppositam sententiam*, inquit, *que affirmat, non teneri reum fateri suum delictum, si propter illud plectendus sit POENA CAPITALI, VEL TRIREMIUM, AUT ALIA SIMILI, veram censeo*. Quamobrem sententia P. Concinae clauditur hac propositione. TAMETSI AGATUR DE POENA TEMPORALI, ETIAM MORTIS, SUBEUNDA; ILLE REUS TENETUR SUB MORTALI FATERI CRIMEN. Sententia P. Cardenas clauditur hac alià. SI AGATUR DE POENA TEMPORALI, PUTA MORTIS, TRIREMIUM, AUT SIMILI, SUBEUNDA; ILLE REUS NON TENETUR.

Hoc præmissis: si illi auctores docent quidem, illum reum teneri sub mortali fateri crimen, si agatur de subeunda POENA SPIRITUALI, e. g. Excommunicatione, & simili: sed expressissimè docent, reum illum NON TENERI, si agatur de subeunda POENA TEMPORALI, sine dubio alia & diversa à poena spiritali; rogo, Vari favent? Vter illos rectè citat? Cardenas ne, qui docet NON teneri, si agatur de POENA TEMPORALI: An P. Concina, qui docet TENERI, tamen si agatur de POENA TEMPORALI? Audiamus ergo quid dicant.

Sylvester V. *Accusatio*, postquam dixit, peccare mortaliter talem reum non confitentem; & nullo modo neque CONCEPTIS VERBIS, neque non conceptis nominavit POENAM MORTIS, ut fingit P. Concina sic concludit doctrinam suam in fine numeri. SI TAMEN AGATUR AD POENAM SPIRITUALEM. VIDE INFRA CONFESSIO §. 1. Et infra V. *Confessio*, ad quem locum se remittit, ita loquitur. *Primo vero quæritur, an sit quis obligatus ad interrogationem Judicis fateri delictum? Et dicit Panormitanus in C. Cum super de Confess. si Judex procedit per inquisitionem ex mero suo officio, sic tenetur quis respondere veritatem sub poena*
pec-

peccati mortalis, si factum sit notorium, vel infamia flagrat, vel semiplene probatum est secundum S. Thomam 2. 2. quest. 69. articulo 1. Et hoc verum QUANDO AGITUR AD POENAM SPIRITUALEM, NON ALIAM.

Armilla verò, quamvis Verbo *Accusatio* non se explicet de qua poena loquatur, clarissimè tamen se explicat V. *Confessio judicialis* §. 8. his verbis: *Si Juxta procedat per inquisitionem ex mero officio suo, tenetur reus respondere veritatem sub peccato mortali, si factum est notorium, vel infamia flagrat, vel semiplene probatum est secundum Thomam 2. 2. quest. 69. art. 1. Et hoc verum est QUANDO AGITUR AD POENAM SPIRITUALEM, NON AD ALIAM.*

Audistis? Quando agitur ad aliam poenam diversam à spiritali, ut est poena mortis, poenam triremium, similis, & per Sylvestrum & Armillam non est verum, reum illum teneri ad fatendum suum crimen, ut docet Cardenas, & contra quam docet P. Concina. Uter ergo pro sua sententia rectius citavit eos auctores? Licebit, puto, etiam mihi regerere in Patrem Concina sua verba. HINC COLLIGE QUANTUM SIT P. CONCINÆ CITATIONIBUS FIDENDUM.

CAPUT XXXIII.

RESTITUITUR SUÆ SINCERITATI

alia sententia Sanchez, & Castropalai.

P. CONCINA Tom. 4. pag. 85.

An juramentum præstitum de servanda taxa obliget, si taxa sit justa, & sufficiens; lex tamen contrariouso abrogata? Respondeo. Leander disput. 31. quest. 7. Probabilius, inquit, adhuc respondeo, non obligare tale juramentum scribas & Ministros.... quia censendi sunt, se noluisse obligare. Pro hac opinione laudat P. SANCHEZ, PALAUM, Dianam, Trullenb. Pradum. Mihi non modo probabilior non est hæc sententia, sed neque probabilis, immo aperte falsa. Quid?

TA-

TAXA JUSTA EST, ET USUS CONTRARIUS EAM ABROGAT? *Justitia ergo, quæ commutans appellatur, qualis est in præfato stipendio, CONSUETUDINI OBNOXIA EST? CONTRARIUS USUS ABROGARE POTEST JUSTITIAM IPSO PRINCIPE REPUGNANTE? En unum ex principiis tot rapinarum, rapacitatum, oppressionum, & injustitiarum, quæ in Foris grassantur. Si enim vel ipsi casuiste docent, USUM ABOLERE POSSE IPSAM JURATAM JUSTITIAM, quid tam sanctum, tam justum erit, quod prævalente hominum malitia, & abusu violare sibi licitum non reputent ejusmodi ministri? Rejicienda itaque est hæc opinio tamquam omnino falsa, ET ERRONEA; QUIA NULLUS USUS ABROGARE POTEST JUSTITIAM COMMUTANTEM, QUÆ JURIS NATURALIS EST. Quare in hypotesi, QUOD TAXA RE IPSA SIT JUSTA, ut Leander CUM SUIS SUPPONIT, usus contrarius numquam præscribere valet; & potissimum repugnante Principe, qui taxam justè definivit.*

Pater Sanchez ne per somnium quidem cogitavit docere sententiam in hac declamatione descriptam; & illas res absurdissimas, quæ in ea per figuram interrogationis conglobantur. Numquam docuit USUM CONTRARIUM POSSE ABROGARE EA, QUÆ SUNT JURIS NATURALIS. Numquam docuit, JUSTITIAM COMMUTANTEM ESSE OBNOXIAM CONSUETUDINI. Numquam supposuit TAXAM PERSEVERARE JUSTAM, & SUFFICIENTEM. Numquam docuit, posse propter usum contrarium exigi aliquid plus, quam ferat TAXA PERSEVERANS JUSTA, & SUFFICIENS. Immo neque unquam locutus est de usu contrario abrogante legem positivam Principis. Quid ergo est quod docet?

Docet hoc tantum conditionatè: Quod SI taxa justa jurata decursu temporis ob aliquas supervenientes circumstantias FIAT JUDICIO VIRORUM DOCTORUM INJUSTA, ET
IN-

INSUFFICIENTES ; & expresse profiteretur , quod diligenter advertendum est , se non disputare , utrum , & quomodo iste casus possit contingere ; sed tamen SI CONTINGAT , docet , inquam , in tali casu juramentum non amplius obligare , quia fuit de servanda TAXA JUSTA , non vero INJUSTA , qualis supponitur iudicio doctorum virorum effecta esse taxa prius præscripta. En ejus verba lib. 3. in Decal. cap. 14. n. 14.

Sexto deducitur quid dicendum sit de quibuscumque ministris publicis , jurantibus servare stipendium lege taxatum , vulgo el aranzel ; quando probabiliter judicaretur A VIRIS DOCTIS , ESSE SUCCESSU TEMPORIS MINUS SUFFICIENTES , ET INJUSTUM. QUOD QUANDO EVENIAT , NON EST PRÆSENTIS LOCI DISPUTARE ; SED IN CASU , IN QUO ITA ESSET , TRACTAMUS. Dicendum enim est , id juramentum non obligare ad eam stipendii laboris taxam , QUÆ INJUSTA EST.

Dignetur P. Concina me docere , ubinam Sanchez supponat TAXAM PERSEVERARE JUSTAM , ET SUFFICIENTEM. Dignetur docere , ubinam Sanchez dicat , USUM CONTRARIUM POSSE ABOLERE JUSTITIAM JURATAM , JUSTITIAM COMMUTANTEM , LEGEM NATURÆ. Dignetur docere , ubinam Sanchez fundet suam assertionem in USU CONTRARIO etiam abrogante legem positivam Principis. Denum dignetur docere , ubinam P. Sanchez saltem nominet USUM CONTRARIUM. De his rebus ne verbum quidem apud Patrem Sanchez.

Quod attinet ad Palaum : docet ille quidem *Disput. 2. de Juramento , Puncto 7. §. 5. num. 5.* , juramentum illud non amplius obligare , si lex positiva Principis taxantis stipendium contrario usu abrogata sit ; quia juras servare legem eo modo quo viget. Sed numquam supponit , taxam abrogata ea lege PERSEVERARE ITA JUSTAM JURE NATURÆ , ut violetur lex naturalis , siquid plus exigatur , quàm erat taxatum : & numquam ipsi venit in mentem hoc absurdum , nempe USUM CONTRARIUM posse abrogare , EA , QUÆ SUNT JURIS NATURALIS. En ejus verba.

Nilominus cenſeo, te illo juramento non adſtringi, non quia ad illud ſervandum te obligare non poteras; ſed quia cenſendus es, te non voluiſſe obligare. Cum enim aliquam legem ſervandam juras; juras eam ſervare EO MODO, QUO RECEPTA EST; & ſub ea obligatione. Quia juramentum eſt legi acceſſorium, & illius obligatione tuis obligationem legis firmare. Si igitur lex nullam inducit obligationem; quia eſt derogata, aut ſolum obligationem levem; juramentum de illius obſervatione eandem, vel nullam obligationem habebit.

Ubi hic ſupponitur a Palao, taxam abrogata ea lege poſitiva Principis PERSEVERARE JUSTAM? Ubi hic docetur, USUM CONTRARIUM POSSE ABROGARE LEGEM NATURALEM? Certè hæc a Palao non dicuntur. Sed neque ex ejus ſententia inferri poſſunt. Ratio eſt: Quia ille labor, pro quo taxatum fuit ſtipendium, ſæpiſſimè non habet ex JURE NATURÆ pretium intrinſecum fixum, & determinatum; ſed hoc multùm pendet ab arbitrio Principis. Aliter quando hic Romæ aliquis Pontifex pro eodem prorsus labore & officio immittit, vel auget ſtipendium conſtitutum ab alio Pontifice, ut ſæpe accidit; vel deceſſor, vel ſucceſſor peccaret contra juſtitiam commutantem, & contra legem naturæ. Poſito autem, quod ille labor non habeat EX JURE NATURÆ pretium intrinſecum fixum, & determinatam, atque, ut ita loquar, indiviſibile; illa determinata juſtitia jurata taxæ pendebat etiam a lege poſitiva Principis, qua proinde abrogata ab uſu contrario, determinata illa juſtitia non perſeverat; & uſus contrarius non abrogat ullam legem naturæ, ſed ſolam legem Principis poſitivam.

Advertantur duo, ne cavillationibus detur locus. Primum: quando dico laborem ſæpe non habere ex JURE NATURÆ pretium intrinſecum fixum determinatum, atque indiviſibile; ſed hoc multùm pendere ab arbitrio Principis, vel etiam a legitima conſuetudine; intelligo ſemper intra limites prudentiæ, & æquitatis. Secundum: Non propono mihi defendere ullam ſententiam: ſed ſolum oſtendere, neque Sanchez, neque Palaum res illas

illas absurdissimas docuisse, quæ conglobantur a P. Concina in sua declamatione.

At dicet P. Concina, se adduxisse Sanchez, & Palaum, ut citatos invenit in Leandro. COLLIGAT NECESSITATEM LEGENDI AUCTORES IN FONTE. Quæ necessitas multo gravius urget, præsertim rigidioris Ethices Professore; quando agitur de imponendis auctoribus sententiis invidiosis, quæ eorum famam graviter lædunt; & quando quis sibi proposuit eos auctores e legentium manibus exterminare: quod fuisse sibi propositum non semel fatetur P. Concina in hac sua Christiana Theologia.

Certè non ita se gerit cum suis Dominicanis. Ut plurima exempla nunc præteream, recolantur, quæ dicta sunt capite superiori. Ut vidit citatos apud Cardenam Sylvestrum, & Armillam; properavit confestim ad legendos eos in fonte; & pronuntiavit FALSO esse citatos. Quamquam ipse falsus sit; siquidem, ut vidimus illud ipsum docent, quod docet Cardenas.

CAPUT XXXIV.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI

sententia Tamburini.

P. CONCINA Tomo 4. pag. 201. in Catalogo propositionum, quas offert ut damnandas.

An cum indignis possint filii licitè contrahere, Patre, vel Genitrice dissentiente? Fateor probabile esse, ac tutum, quod possint. Tamburinus lib. 5. in Decalogum cap. 2. §. 3. num. 5. Et inferius pag. 212. refellit LAXISSIMAM, ut ipse ait, hujus Theologi opinionem: quia (sunt ejus verba) EJUSMODI MATRIMONIA PLURA CONSEQUI SCANDALA SOLENT, JURGIA, RIXÆ, DISSIDIA, FAMILIARUMQUE GRAVISSIMA INCOMMODA.

SI Tamburinus non habet aliud, nisi illud, quod P. Concina recitat, ut damnabile; nulli quærelæ locus est. Sed quid, si Tamburinus alia subdit, quæ illam sententiam temperant, limitant, plurimumque coercent? Quid, si Tamburinus docet ea matrimonia non licere, si timeantur secutura illa mala, propter quæ non licere propugnat ipse P. Concina? Jactabitne se **INTEGRE** referre sententias Jesuitarum?

Itaque Tamburinus postquam *num.* 5. ea dixit, quæ a Patre Concina tamquam damnanda recitantur, hæc subdit *num.* 6.

Hæc dicta sunt, quando ex ejusmodi matrimonio NON TIMETUR FORE, UT SEQUANTUR GRAVIA MALA, SIVE SCANDALA, SIVE ALIA INCOMMODA. Tunc enim, ut notat Sanchez loc. cit. num. 11. contra charitatem ex alio capite, quam ex parentum involuntario, peccati labes posset emergere.

Eamdem Tamburini opinionem avulsam a contextu, & a limitationibus appositis a Tamburino, proposuit Henricus a S. Ignatio in suo Catalogo *num.* 90. Sed oporteret legere Jesuitas in Fonte, & non tantum in Henrico a S. Ignatio, & similibus.

CAPUT XXXV.

RESTITUITUR SUÆ SINCERITATI *sententia Sanchez.*

P. CONCINA Tom. 4. pag. 225.

Loquens de censura a Tridentino imposita cogentibus Filias ingredi Religionem.

Quare non placet opinio Leandri, qui disput. 6. quæst. 21. NEGAT cum Bonacina, & SANCHEZ subiacere censuræ huic illos, qui GRAVI TIMORE perterrefactas filias cogunt profiteri statum monasticum.

HÆC est manifesta impostura contra P. Sanchez. P. Sanchez non modo **NON NEGAT** subiacere illi censuræ, qui **GRAVI TIMORE**, id est, cadente in constantem virum, perterrefaciunt filias, ut profiteantur statum monasticum; sed expressè affirmat: Parum hoc: sed affirmat **UT CERTUM**: etiam parum: sed notat respectu filiarum posse esse gravem, & cadentem in constantem virum timorem illum, qui respectu personæ fortioris levis esset. Audi ipsum *lib. 4. in Decalogum cap. 4. num. 4.* ubi agit de illa censura imposita a Tridentino cogentibus feminas.

Tertium dubium est, an comprehendantur, qui solo metu LEVI, AUT NON CADENTE IN VIRUM CONSTANTEM COGUNT. Et quidem CERTUM EST COMPREHENDI, quando is metus respectu personæ, cui incutitur EST CADENS IN VIRUM CONSTANTEM; et si respectu personæ fortioris esset LEVIS.

At etiam hic deceptus est a Leandro. Falsum. Nam neque ipse Leander docet sententiam, quam illi asstringit P. Concina, neque citat pro ea Sanchezium. Allucinatio P. Concinæ in eo fuit, quod non distinxit **TIMOREM GRAVEM**, & timorem gravem **IUSTE' INCUSSUM**. Ipse locutus est de **TIMORE GRAVI in genere**. Et Leander locutus est de timore gravi **IUSTE' INCUSSO in specie**; & pro hoc citavit Sanchez, de quo statim. Sed prius audiamus Leandrum *Tract. 1. de obligatione parentum erga filios disp. 6. quæst. 21.* Ubi sic.

An incurrant dictam censuram parentes, qui metu gravi IUSTE' ILLATO cogunt filias ad Religionem? Respondeo, quod non incurrant, quia tunc non intervenit INIURIOSA coactio parentum. Sic Bonacina loco citato num. 4. Pelizarius num. 30. & tandem Sanchez num. 5.

Porro de hoc metu gravi **IUSTE' INCUSSO** loquitur Sanchez. Et neque omnino affirmatè pronunciat, non subiacere dictæ censuræ parentes, qui hunc timorem incutiunt; sed cum duplici temperamento. Primum enim dicit, esse **PROBABILE**, ob talem timorem non incurri dictam censuram, quemadmodum est

est PROBABILE, ob talem timorem non irritari professionem, & Matrimonium. Secundò requiritur ad vitandam censuram, ut talis timor licet JUSTUS, non inveniatur ad extorquendum illum finem; sed sit potius ostensio viæ; qua quis possit evadere periculum pœnæ justæ. Ut si Pater dicat Filiae: Possum justè te accusare in judicio ob tale crimen, ut subeas talem pœnam justam. Ostendo tamen tibi modum vitandi hanc justam pœnam: Si enim ingrediaris Monasterium, non te accusabo. En verba Sanchezii *cit. num. 5.*

Comprehenderentur verò cogentes metu gravi JUSTE' ILLATO: Ut si quispiam JUSTAM delicti gravis accusationem minetur alicui, nisi ingreditur Religionem, retenta opinione probabili, quam cap. præced. num. 19. tenent aliqui, nempe irritari professionem hoc metu extortam. Quod si teneamus contrariam, quam ibi num. 20. tenuimus, videlicet non irritari; dicendum est subinde non incurri, juxta regulam Glossæ num. præced. traditam. In utraque tamen opinione dicendum est non incurri, quando metus non incutitur ad extorquendam professionem, sed tantum datur via evadendi ex periculo merum patienti, si profiteri eligat.

Videtis, Lectores, quam diversam faciem præferant sententiæ, quando leguntur in suis Auctoribus, ac quando leguntur in P. Concina? Detruncavit illas voces JUSTE' ILLATO, atque ita deformavit sententiam Leandri, & multo magis Sanchezii adeo limitatè loquentis, ut ostensum est; Possit P. Concina aliquanto longius propulsare rancidulam cantionem.

CAPUT XXXVI.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

P. Viva, & restituitur sua integritati opinio

P. Amici.

P. CONCINA Tom. 4. pag. 310. , & 311. post recitatam propositionem 17. Alexandri VII. de occisione calumniatoris, ita pergit.

Hanc propositionem docuit P. Franciscus Amicus disp. 36. de Justitia num. 118. P. Dominicus Viva in sua trulina ad hanc 17 propositionem contendit, P. Amicum, DISPUTATIONIS GRATIA propugnasse hanc sententiam.... AT QUONAM quæso PRINCIPIO id asserit P. Viva cum HOC NON INDICET P. Amicus, qui ABSOLUTE NULLAQUE DECLARATIONE ADJECTA hanc SANGUINARIAM doctrinam in lucem publicis typis evulgavit?HINC COLLIGAT LECTOR, QUANTI FACIENDA SINT INTERPRETAMENTA P. VIVA. Probabilistarum nonnulli laxa commenta evulgant: opinioniones ERRONEAS typis edunt, quæ Lectorum mentes, & animas inquinant. Cum autem ad Evangelicæ doctrinæ tribunal revocantur, tum CLAMANT, AUT NON ESSE SINCERE EXCERPTAS, AUT ALIO IN SENSU, AUT DISPUTATIONIS GRATIA PROPOSITAS FUISSE.

ERgo, si credimus Patri Concinae sincerissimè Jesuitarum sententias referenti, P. Amicus non proposuit eam opinionem DISPUTATIONIS GRATIA: P. Viva NULO PRINCIPIO id asseruit: Pater Amicus id NON INDICAT: P. Amicus NULLA DECLARATIONE ADJECTA sanguinariam doctrinam in lucem edidit. Audiatur P. Amicus, qui
-AD post-

postquam proposuit momenta rationum pro damnata postea illa opinione, dictum numerum 118. ita concludit.

Verum, quia hæc apud alios scripta non legi, NOLO ITA SINT DICTA, UT COMMUNI SENTENTIÆ ADVERSANTUR: SED SOLUM DISPUTANDI GRATIA, maturo judicio relicto apud prudentem Lectorem.

Hactenus conceptissimis verbis P. Amicus. Habuit ne P. Viva ALIQUOD PRINCIPIUM ID ASSERENDI? INDICAT NE HOC P. Amicus? Evulgavit ne typis SANGUINARIAM doctrinam NULLA DECLARATIONE ADJECTA? Tam intrepidæ imposturæ fieri ne possunt evidentiores? HINC COLLIGAT LECTOR, QUANTI FACIENDÆ SINT ASSERTIONES PATRIS CONCINÆ.

Utrum verò JURE clamemus, præfatam opinionem DISPUTATIONIS GRATIA fuisse propositam: utrum jure clamemus, sententias Jesuitarum sæpissimè non esse SINCERE EXCERPTAS, INTEGRÈ relatas, atque IN SUO VERO NATIVOQUE ADSPECTU COLLOCATAS ex dictis, & dicendis Lectores judicabunt.

Sed ut Zelo Patris Concinæ in præsentia præter modum succenso latior campus aperiatur ad insectandas sanguinarias doctrinas: placet ipsius oculis subijcere, quo hoc in genere progressi fuerint quidam alii Theologi non DISPUTATIONIS GRATIA, ut Amicus; sed ABSOLUTE, NULLAQUE ADJECTA DECLARATIONE.

Cajetanus Dominicanus docuit, posse de consensu Principis acceptari duellum oblatum a calumniatore, qui obtinuit a Judice occisionem, vel mutilationem innocentis; quando non detur alia ratio evadendi illa mala a calumniatore mediante Judice inferenda. En ejus verba 2. 2. quæst. 95. art. 8.

In uno tamen casu licitum mihi videtur acceptare duellum, quando scilicet accusator evidenter calumniatur, & prævalet contra me innocentem ad mortem, vel mutilationem. Tunc enim ex quo accusator impetit me Judicis gladio injustissimè, sine dubio occidet, vel mutilabit me; ego non habens aliud refugium, habeo justum bellum defensivum contra eum. Et
prop-

propterea, si ipse offert mihi duellum, ego possum acceptare de consensu Principis, & tueri me meliori modo, quo possum.

Dominicus Bannez Dominicanus docuit Primo, posse occidi aggressorem, qui paravit insidias, tamen si non sit, ut dicimus, *incontinenti*; tamen si tunc non aggrediatur **PHYSICE**, sed solum **MORALITER**, quatenus jam posuit actionem connexam cum meo damno; tamen si tunc **QUIESCAT**: si non potest alia ratione vitari damnum illud. En ejus verba 2. 2. *quæst. 64. art. 7. concl. 2.*

Postquam jam aggressor fecit aliquam actionem, parando mihi insidias, quas ego aliter effugere non possum, nisi occidendo illum; tunc licitum est mihi MEDIO TEMPORE antequam instet meum damnum occidere insidiantem, ETIAMSI PRO TUNC QUIETUS SIT. Ratio est, quia tunc propriè loquendo est defensio vitæ meæ: nam profecto MORALITER loquendo ille est ACTUALIS aggressor. V. G. In casu posito potest mulier adultera occidere maritum, de quo certa est, quod jam habet vel venenum paratum, vel gladium, aut quid simile: tunc enim vim repellit MORALITER loquendo; quamvis PHYSICE pro tunc maritus nihil agat.

Dominicus Soto Dominicanus loquens non quidem universaliter, ut Bannez sed de casu uxoris, & item non adulteræ, sed innocentis, cautissimè sine dubio disputat. Admittit nihilominus, damnandam non esse talem uxorem, quod maritum præveniat, si hæc præventio sit defensio, non aggressio. En ejus verba *lib. 5. de Justitia quæst. prim. art. 8.*

Fac innoxiam mulierem eodem lecto cum marito jacentem evidenter scire, eum sub cervicali abdidisse gladium, quo ipsam dormientem jugulet; neque patere miseræ suffugium aliud: numquid non ipsa posset eundem gladium furtim arripere, & fabulam antevertere? Profecto res est dubia. Ad quam aliud responderi non potest, quam quod, dum actus ille aggressio est, nullatenus est licitus, SI TAMEN EST DEFENSIO, NON EST CUR CONDEMNETUR.

Sed omisso Soto, qui, ut dicebam, cautissime loquitur, redeamus ad sanguinarias doctrinas Magistri Bannez. Igitur.

Idem

Idem Barnez docet secundo, posse occidi calumniatorem, qui vadit ad Judicem, & admonitus non vult retrocedere, si aliter non possit defendi vita, vel RES. En verba ibidem.

Similiter dico de secundo casu: quod, si ille, qui vadit ad Judicem fuerit admonitus, & noluerit retrocedere; poterit is, qui injuriam patitur, occidere illum defendendo se, VEL SUA, si aliter non potest.

Idem docet tertio, similiter esse discurrendum de illo, qui INJUSTE vadit ad Judicem, ut accuset de crimine vero, sed occulto, ex qua accusatione certum imminet periculum vitæ, vel INFAMIÆ. En verba ibidem in responsione ad primum argumentum.

Sed rogat quis, quid agam ego, si quis vadat ad me accusandum de crimine VERO, sed occulto, ex cujus accusatione mihi certum periculum creatur mortis, VEL INFAMIÆ? Respondetur, quod si ille non habet jus ad me accusandum, neque procedit secundum justitiam legalem, ita me possum defendere ab illo, sicut ab imponente falsum crimen.

Idem docet quarto, seu potius magis expressè confirmat, non requiri, ut occisio sit incontinenti; seu non requiri, ut aggressio sit actualis PHYSICE; sed sufficere ad licitam occisionem, si sit actualis MORALITER. Etenim postquam in tertio argumento sibi ita objecisset = Propriè vis non dicitur, nisi quando aliquis ACTUALITER aggreditur aliquo facto per se nocivo. Sed ille accusator nondum sic aggreditur: Ergo tunc non verificatur, quod vim vi innocens repellit = respondit objectioni his verbis.

Ad tertium argumentum respondetur, quod MORALITER loquendo ille jam coepit facere vim, QUANDO APPONIT CAUSAM CERTAM PERICULI FUTURI: sicut, qui parat laqueum pedibus meis in loco, per quem mihi necesse est transire; neque enim debeo expectare ad repellendam vim, quando jam nullum erit remedium. Sed tunc verè me defendam, QUANDO JAM POSITA EST ALIQUA ACTIO, PER QUAM PER BONAM CONSEQUENTIAM SE-

QUITUR MEUM PERICULUM; *alioquin postea nullus est locus defensionis relictus.*

Magister Serra Dominicanus 2. 2. *quest. 64. art. 7.* admittit totam doctrinam Magistri Bannez, hoc uno excepto, quod putet nullum, vel metaphysicum esse casum, quo necessaria sit aggressoris occisio pro defensione honoris, quia = *Vix est, inquit, quod honor non possit aliter defendi, quam per mortem occisoris* = In cæteris cum Bannezio convenit; ejusque verba non refero, quia ferme syllabatim Bannezium exscribit.

Si doctrinas Cajetani, Bannezii, & Serræ in aliquo Jesuitarum libro P. Concina reperisset, quàm acres declamationes non audiremus? Ut statim in catalogum propositionum damnandarum illas conijceret? Ut statim ad evangelicæ doctrinæ tribunal eas revocaret? Ut statim proferret hanc propositionem 18. damnatam ab Alex. VII. = *Licet interficere falsum accusatorem, falsos Testes, ac etiam Judicem, a quo iniqua certo imminet sententia, si alia via non potest innocens damnum evitare* = ? Et tamen illi Dominicani ne levissimè quidem sollicitantur. Magnum argumentum VACUITATIS a studio partium.

Hæc verò a me commemorata sunt, non ut quidquam iis Theologis sanè doctissimis detrahā. Sed ut videat I. P. Concina, sapientissimos etiam Auctores in aliquibus non leviter labi; nec tamen ideo ex omnium manibus exterminandos esse. Ut videat II., quod ipse hoc in loco *pag. 312. num. 5.* interrogat, **TAM DENAM TAM SANGUINARIA, TAM IMMANIS, TAM EFFERATA ERUPERIT THEOLOGIA:** è sua nimirum schola, & e fontibus Patre Amico antiquioribus. Ut videat III. quod apertius videre poterit in decursu; nos quoque posse, si liberet, catalogos laxarum propositionum pertexere; indices conficere; altum declamare; præsertim cum nobis etiam Verrinæ, Catilinaræ, Philippicæ non omnino ignotæ sint.

CAPUT XXXVII.
VINDICATUR AB IMPOSTURA
idem P. Viva.

P. CONCINA Tom. 4. pag. 311. post sua verba ca pite Superiori relata, nullis interjectis, ita pergit.

Verum misso P. Amico ; dico , ipsum P. Dominicum Viva in commentariis præfatæ propositionis damnatæ quidpiam docere , quod , ut ego quidem arbitror , AUT PEJUS EST, AUT SALTEM ÆQUE NOXIMUM , ac propositio damnata. Quippe thesis proscripta , ob enormia crimina , & magnam infamiam irreparabilem , calumniatorem occidendum asserit. AT P. VIVA ULTRA PERGIT : & magnitudine criminum , ac infamiæ prætermisâ , statuit , IN ALIQUO CASU aliquam debonorationem sustinendam esse. , Ideo toleranda potius IN ALIQUO CASU ab innocente aliqua debonoratio , quàm permittenda defensio isthæc occisiva , loc. cit. n. 4. ERGO , EXCEPTO ALIQUO CASU , absolutè non est toleranda ab innocente aliqua debonoratio. ERGO gravis debonoratio , seu infamia absolutè IN NULLO CASU ferenda erit. Quæ sanè ILLATIONES sunt in relata propositione evidenter proscriptæ.

CLAMAMUS , opinionem P. Vivæ non esse SINCERE EXCERPTAM. Clamamus , DIVERSISSIMO IN SENSU a P. Viva fuisse propositam. Clamamus , ILLATIONES P. Concinae a doctrina Patris Vivæ non DIALECTICE, sed CALUMNIOSE deductas esse. Ut hæc omnia evidenter pateant , afferendus est prius integer textus P. Vivæ in commentario præfatæ propositionis 17. n. 4. qui sic habet:

Ratio a priori , cur NEMINI ID LICEAT , (occidere calumniatorem) fundatur in illa Maxima , & Regula generali , quod scilicet , ut possit invasor licitè interfici , DUO

REQUIRUNTUR : & quod EVIDENTER DAMNUM GRAVE INFERAT , & QUOD EVIDENTER NON POSSIT MORALITER ALIA VIA DAMNUM ILLUD IMPEDIRI. *Aliter , ut notant communiter Doctores , immensis cædibus aperiretur ostium cum magna reipublicæ perturbatione. Sed in casu nostro NEQUE EST EVIDENS, quod damnum grave sequatur ex eo , quod aliquis nitatur calumniam inferre ; cum sæpe calumnia apud cordatos viros ut calumnia habeatur , atque adeo solum calumniatorem debonestat. NEC EST EVIDENS, quod non possit aliter gravis infamia declinari ; nempe per Judicem , adhibendo testes , &c. ET QUAMVIS ALIQUANDO* (attendat , quæso , lector , nam hic est ille ALIQUIS CASUS , quem calumniosè interpretatur P. Concina) *POSSIT ALICUI UTRUMQUE EVIDENS APPARERE , & quod grave damnum ex parante calumniam immineat , & quod non suppetat alius modus illud declinandi , quàm per necem invasoris ; NON PROINDE LICITA ESSE POTEST CALUMNIATORIS OCCISIO, QUIA FACILE HOMINES EX PASSIONE HALLUCINANTUR ; UNDE DEBUIT ABSOLUTE A NATURA TALE MEDIUM AD VITANDAM CALUMNIAM PROHIBERI : eo quod majus esset damnum in republica ex frequentibus cædibus , quæ haberentur , quàm bonum quod inde sequeretur. Et quia bonum publicum prævalere debet privato* (nunc incipiunt verba , quæ sola recisa , & avulsa a reliquo contextu recitavit P. Concina) *ideo toleranda potius IN ALIQUO CASU ab innocente aliqua debonoratio , quàm permittenda defensio isthæc occisiva.*

Supposito integro textu ; non dico probabile , sed evidens est , ea verba IN ALIQUO CASU , non habere sensum attributum a P. Concina ; scilicet , EXCEPTO ALIQUO CASU , IN CETERIS OCCIDI POSSE CALUMNIATOREM : sed hunc aliud , TAMETSI ALIQUANDO UTRUMQUE ILLUD POSSIT INNOCENTI APPARERE EVIDENS ; NIHILOMINUS ETIAM IN TALI CASU , QUI POTEST ALIQUANDO CONTINGERE , FERENDA
EST

77

EST POTIUS AB INNOCENTE ALIQUA DEHONORATIO, QUAM PERMITTENDA A NATURA DEFENSIO ISTHÆC OCCISIVA: quæ proinde, ut ait P. Viva, debuit a natura ABSOLUTE, id est, in omni casu tum in eo, quo detur duplex illa evidentia, tum in iis, quibus non detur duplex illa evidentia prohiberi.

Paucis. Ex integro contextu evidens est, P. Vivam in NULO prorsus casu concedere licitam occisionem calumniatoris. Demonstro hoc ratiocinio fortasse feliciori illationibus Concinianis.

Vel UTRUMQUE ILLUD, nempe & quoddam sit grave, damnum illatum a calumniatore; & quoddam non possit moraliter alia via aliud damnum impediri: Vel inquam, UTRUMQUE ILLUD apparet EVIDENTER innocenti; Vel non apparet EVIDENTER. Nullus est casus intermedius; versamur siquidem inter duas propositiones sibi mutuo contradicentes. IN CASU, QUO UTRUMQUE ILLUD appareat EVIDENTER, non est licita per P. Vivam occisio calumniatoris, quia homines ex passione hallucinantur; & debuit etiam IN TALIS CASU defensio occisiva a natura prohiberi. IN CASU, quo UTRUMQUE ILLUD non appareat EVIDENTER, a fortiori multo minus licita est talis occisio. Ergo per P. VIVAM IN NULO prorsus casu occisio calumniatoris licita est.

Sed quid opus est argumentis, cum habeamus ipsum P. Vivam apertissimum & clarissimum suimet interpretem? Audi hæc ejus verba in Propositionem 2. Alexandri VII. num. 9.

Dubitatur tamen hic primo, an liceat saltem Viro equestri duellum acceptare a provocante, quem scit suum esse calumniatorem; quin possit alia via gravem ignominiam a calumnia proveniente repellere, quam illum occidendo? Respondendo nallatenus posse (Cajetanus docuit posse de consensu principis) sicut NON LICET hunc calumniatorem occidere, ut constat ex propositione 30. Innoc. XI. quod pariter confirmant propositiones 17. & 18. ab eodem Alexandro VII. confixæ. Et ratio videtur esse. quia facile homines sibi persuadent, se per calumniam offendi, nec aliam viam evaden-

di suppetere præter mortem calumniatoris. Et quomodo IN ALIQUO CASU certissimè constaret tum de calumnia, tum de carentia alterius medi ad ignominiam vitandam præter mortem calumniatoris; NEQUE POTERITEO CASU aut occidi calumniator, aut acceptari duellum.... posito quod de se, & fere semper animus in hac re obnoxius est hallucinationi.

Audistin QUEM CASUM significant illa verba Vivæ IN ALIQUO CASU toleranda est potius dehonoriatio? Significant CASUM, quo UTRUMQUE ILLUD certissimè constet, appareat evidenter. IN QUO NIHILOMINUS NON EST LICITA OCCISIO CALUMNIATORIS. Ex quo quælibet dialectica rectè inferet. ERGO MULTO MINUS licita erit in aliis, in quibus UTRUMQUE ILLUD non est evidens.

Audi etiam hæc alia ejus verba in Propositionem 27. ejusdem Alex. VII. num. 9.

Sicut in casu adducto impossibile moraliter est, quòd nequeat alia via vitari ignominia orta a calumnia, quam per occisionem calumniatoris: Et idcirco ne aperiatur ostium homicidiis, & vindictis, NUMQUAM LICET has opiniones in praxim deducere; etiamsi aliquando quis credat EVIDENS esse, quod alia via non suppetit, ut loco laudato (nempe loco, quem versamus, & quem P. Concina calumniosa interpretatione deformavit) ostendimus.

Audistin quid P. Viva profiteatur se ostendisse in hoc loco? NUMQUAM LICERE. Sed potest P. Viva repetere quantum velit, & clamare usque ad sydera NUMQUAM LICET. Dialectica Patris Concinae semper infert, Patrem Vivam docuisse aliquid pejus propositione damnata, vel æque noxium: Docuisse scilicet, EXCEPTO ALIQUO CASU, in ceteris omnibus licitam esse occisionem calumniatoris.

CAPUT XXXVIII.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI *sententia P. Sanchez.*

P. CONCINA Tom. 4. pag. 355. in catalogo propositionum,
 quas recenset ut damnabiles.

Si Rusticus a Viro existimato docto, ac pio audisset, fornicationem, & furtum externa esse peccata: At licere fornicandi, aut furandi desiderium; quibusdam neotericis doctis videtur hanc ignorantiam minime excusare; quod hic liberè velit objectum externum, quod esse peccatum novit... Quamvis hoc probabile sit; probabilius tamen credo illum actum internum excusari omnino a malitia. Sanchez lib. 1. in Decal. cap. 16. num. 16. & 17.

Clamamus sententiam Patris Sanchez non esse INTEGRÉ propositam; & detruncata illa esse, quæ non modo eam temperant, sed ejus sensum immutant. Nam in propositione, ut refertur a Patre Concina, nulla sit mentio IGNORANTIÆ INVINCIBILIS. Et P. Sanchez expressè loquitur de rustico, qui sciat quidem fornicationem externam, & furtum externum esse peccata; tamen INVINCIBILITER IGNORET, esse peccatum desiderium internum. Et de hoc loquens dicit probabilius esse, hunc non peccare in desiderio interno RATIONE ILLIUS IGNORANTIÆ INVINCIBILIS. Porro, est ne idem sensus, est ne sententia adeo invidiosa, affirmare hoc de rustico IGNORANTE INVINCIBILITER, ac esset affirmare de rustico sine ulla mentione IGNORANTIÆ INVINCIBILIS? En igitur totus textus Sanchezii loco citato.

Demum circa IGNORANTIAM INVINCIBILEM triplex difficultas restat. Prima est, an INVINCIBILITER IGNORANS, actum internum esse peccatum, cognoscens tamen actum externum esse peccatum, excusetur a culpa actum solum

illum internum admittens. Ut si Rusticus a Viro exstimato docto, ac pio audisset fornicationem, & furtum externa esse peccata; At licere fornicandi, aut furandi desiderium, quibusdam neotericis doctis videtur, hanc ignorantiam minime excusare, quod hic liberè velit objectum externum, quod esse peccatum novit.... Quamvis hoc probabile sit; probabilius tamen credo, illum actum internum excusari omnino a malitia RATIONE ILLIUS IGNORANTIAE INVINCIBILIS.

Non defendo, more meo, sententiam Sanchezii, etiam ut ab ipso scripta est. Sed quæro a P. Concina, cur detruncavit hæc ultima verba, sine quibus non rectè percipitur Sanchezii mens, & sententia apparet multo durior? Ipse Henricus a S. Ignatio proponens ut damnandam eandem Sanchezii doctrinam in suo celebri catalogo num. 127., & Theologia moralis Jesuitarum eandem referens pagina 100. non suppresserunt, ut P. Concina, illa ultima verba RATIONE ILLIUS IGNORANTIAE INVINCIBILIS.

CAPUT XXXIX.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI

sententia P. Vasquez.

P. CONCINA Tomo 4. pag. 354. in eodem catalogo.

Dicendum est, peccata luxuriæ contra naturam, etiamsi magis turpia appareant, & majori nota infamie digna, EX GENERE tamen SUO minora esse, quàm peccatum furti. P. Vasquez in 1. 2. D. Thomæ Tom. 1 quest. 73. a. 4. in notation. num. 30.

SI P. Concina referret integrè propositionem P. Vasquez, nec detruncaret rationem, quam Vasquez, nullis interjectis, adjungit, multo minorem invidiam apud lectores DOCTOS Vasquez subiret. Hæc igitur est ratio statim adjuncta, & a P. Concina resecta.

Quia

Quia furtum JUSTITIÆ ; illa autem peccata CASTITATI opponuntur.

Hæc autem ratio manifestat, sententiam P. Vasquez ex principiis S. Thomæ deductam esse, ut re ipsa illam deducit Vasquez in illo articulo. Deducitur verò hoc pacto.

Majori virtuti opponitur majus peccatum. Hæc propositio major traditur à D. Thoma citato artic. 4. in corpore, ubi sic : *Dicendum, quod virtuti opponitur aliquod peccatum, uno quidem modo principaliter, & directe, quod scilicet est circa idem objectum ; nam contraria circa idem sunt ; & hoc modo oportet, QUOD MAJORI VIRTUTI OPPONATUR MAJUS PECCATUM*

Atqui JUSTITIA, cui opponitur furtum, est virtus major CASTITATE, cui opponuntur illa peccata. Hæc minor traditur a S. Thoma 1. 2. quæst. 66. artic. 4. ubi in Corpore probat hoc ipsum, & post allatas rationes sic concludit : *Unde JUSTITIA EST PRÆCLARISSIMA VIRTUTUM, ut dicitur in quinto Ethicorum.*

Ergo furtum est majus iis peccatis ; five illa sunt minora furto. Hæc consequentia legitimè descendit.

Videris, opinor, lectores, quantum noceat P. Vasquez suppressam esse illam rationem, quam ipse statim adjunxit.

Prædictam Doctrinam P. Vasquez detruncata item ratione proposuit Henricus a S. Ignatio in suo Catalogo num. 29.

CAPUT XL.

VINDICATUR A CALUMNIA

quater repeita P. Gobat.

P. CONCINA Tom. 4. pag. 355. in eodem catalogo propositionum damnabilium.

Liquido scio crebro fieri, præsertim inter plebejos, & rusticos, ut in eodem lecto puella cum proco cubent aliquot horas induti, & exuti ; & tamen nihil omnino impudicum agant ;

L

vel

vel NON NISI OSCULA, & TURPES ATTRECTIONES EXERCÉANT: (advertant diligenter lectores ad illa duo puncta, quibus solis P. Concina distinguit orationem superiorem ab iis, quæ sequuntur) unde iudico non posse a Confessario negari absolutionem omnibus illis puellis plebejis, quæ non videntur habere propositum nunquam amplius admittendi procum in lectum suum. Idem (Gobat) volum. 2. cui titulus Quinarius tractatum tract. 5. cap. 32. sect. 2. num. 19. & 20. pag. 552. & 553. edit. Costantiensis anno 1670.

Quater hanc calumniam impegit P. Concina Gobato. Semel hic. Iterum hoc 4. Tom. pag. 438. Tertium Tomo 9. pag. 9. ubi iterum illam offert ut damnabilem in alio catalogo. Postremo eodem Tom. 9. pag. 462.

Dixi calumniam. Nam P. Concina detruncando verba Gobati, quæ maximi momenti sunt; confundendo quæstiones, quas Gobatus distinguit; & conjungendo in unam periodum partes orationis, quas Gobatus seperat in diversos paragraphos; mirum quantum deformaverit sententiam Gobati; & quam adulterinis coloribus depictam lectorum oculis proposuerit. Ostendo.

P. Gobat citato tractatu quinto, quem inscribit *Juridico-moralem*, initio sectionis secundæ proponit hanc quæstionem.

Queres forte an actiones, quas diximus sufficere AD VIOLENTAM PRÆSUMPTIONEM ADULTERII, sufficiant etiam AD VIOLENTAM PRÆSUMPTIONEM FORNICATIONIS; si videlicet versentur circa personas omnino solutas?

Huic quæstioni merè juridicæ, & pertinenti ad forum eternum ita respondet.

Respondeo, absolute non sufficere omnes, & singulas, eo quòd constet, valde sepe inter solutas exerceri ejusmodi actiones, nonnullas ea solum intentione, ut aliquam dispositionem ad sponsalia faciant; & (hic incipit propositio oblata damnationi) liquido scio, crebro fieri, præsertim inter plebejos, & rusticanos, ut eodem in lecto aliquot horas induti, & exuti

cu-

cubent , & tamen nil omnino impudicum agant , vel NON NISI OSCULA , & TURPES ATTRECTATIONES EXERCEANT.

Soluta hoc pacto quæstione juridica de requisitis, & sufficientibus AD VIOLENTAM PRÆSUMPTIONEM FORNICATIONIS in foro externo : non interjectis duobus tantum punctis , ut fecit P. Concina; sed exordiens à capite alium numerum, seu paragraphum, & instituens quæstionem moralem ita pergit.

Unde judico , non posse a Confessario negari absolutionem OMNIBUS illis puellis plebejis ; aliud ob varias considerationes sentio de nobilibus , quæ non videntur habere propositum nunquam amplius admittendi in lectum procum suum ; (hic desinit propositio Conciniiana , & omnia , quæ sequuntur , & complent sensum illorum , quæ immediatè dicta sunt in hoc paragrapho , P. Concina detruncavit) *sed siqua , ut quandoque fit , asserat , illum SEXIES , VEL OCTIES secum in eodem lecto jacuisse* (hic Gobat non dicit INDUTUM , VEL EXUTUM , ut dixit in quæstione juridica) *VERUM NIHIL MALI PETISSE , AUT FECISSE , absolvendam videri, esto non proponat , non amplius illum admittere. Ratio est; quia confessarius non debet absolutione negare poenitenti ea solum de causa , quædà hic nolit deferere occasiones remotas peccandi ; nec enim tenetur eas vitare poenitens.*

His positis , P. Concina ; ut videtis , malè confuit in unicam propositionem duas partes , quarum una pertinet ad quæstionem juridicam , altera ad moralem ; una ad numerum , seu paragraphum superiorem , altera ad numerum , seu paragraphum consequentem. Detruncavit verba superiora , ex quibus dignoscitur , primam partem propositionis ab ipso relatæ pertinere ad quæstionem juridicam de PRÆSUMPTIONE. Et , quod pejus est , detruncavit posteriora , quæ apertissimè ostendunt , Patrem Gobat non concedere absolutionem puellis , quæ OSCULA, & TURPES ATTRECTATIONES EXERCUERUNT; sed iis , quæ cum in eodem lecto , non indutæ, & EXUTÆ, cubaverint cum proco aliquot horas SEXIES, VEL OCTIES, NIHIL MALI fecerunt , aut rogatæ sunt.

Paucis. Propositio Conciniana perfundet lectoribus, Patrem Gobat concedere absolutionem puellis, quæ indutæ, & EXUTÆ, OSCULA, & TURPES ATTRECTATIONES CUM PROCO EXERCUERUNT. Pater Gobat concedit iis tantum, quæ cum SEXIES, VEL OCTIES (non exutæ) cum proco cubaverint in eodem lecto per aliquot horas, NEQUE OSCULA, NEQUE TURPES ATTRECTATIONES, NEQUE QUIDQUAM MALI EXERCUERUNT IPSÆ, NEQUE A PROCO PASSÆ, AUT ROGATÆ SUNT. Quia, ut ipse ait, in istis circumstantiis, occasio peccandi est tantum remota.

Ut ut se habeant Germanorum mores; opinionem Gobati, etiam ut ab ipso proponitur, ego non defendo. Hoc tantum dico, quod ad meum institutum attinet, eam opinionem fuisse a Patre Concina enormiter deformatam. Et nihilominus præter aliàs ejus querelas, quas attullimus, hanc iterat Tomo 9. Monito 1. pag. xxiv.

Alii, inquit, subinclamant opiniones esse, aut truncatas, aut alio sub aspectu propositas, vel artis rhetoricæ phaleris transformatas.

Aliquam tamen excusationem prætere hunc posset P. Concina. Nam Henricus etiam a S. Ignatio eandem Gobati opinionem eodem prorsus modo deformatam proposuit in suo catalogo num. 36. sed non satis esse videtur legere Jesuitas in Henrico a S. Ignatio, auctore proscripto, & Janseniana lue inquinato. Verum COLLIGENDA ESSET NECESSITAS LEGENDI EOS IN FONTE.

Præsertim cum QUATER; ut dictum est, impostura hæc repetatur: Cum P. Concina hoc Tomo pag. 438. gemebundus ita interroget; CONFUTATIONE ISTA EGENT, AN SUNT LACRYMIS ABOLENDA? Et demum Tomo 9. pag. 262. ita scribat. NULLA OPUS EST EJUSMODI DOCTRINÆ CONFUTATIONE; SUO ENIM NATURALI HORRORE LECTORES COMMOVET.

CAPUT XLI.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

P. Sanchez.

P. CONCINA Tomo 4. pag. 408.

Culpa ne gravis est adpectus membrorum turpium, sive mulieris, sive Viri? Resp. SANCHEZ lib. 9. de matrimonio disput. 46. num. 22..... Et alii NEGANT, tales adpectus ob captandam delectationem sensitivam NOXIOS GRAVITER ESSE..... Dico, adspicere deliberatè verenda mulieris esse peccatum mortale, quia hæc cum sint valde turpia naturæ suæ GRAVITER AD VENEREM PROVOCANT. Idem de muliere verenda viri spectante deliberato animo dicendum est.

P. SANCHEZ NEGAT præfatos adpectus esse GRAVITER NOXIOS? En quomodo neget citata disput. 46. n. 22.

Absque urgenti necessitate virum conspiciere verenda feminae; aut e contra, MORTALE EST; quamvis non ex libidine fiat, sed ex indiscreta mortificatione, aut curiositate..... Quia valde honestati naturali adversatur..... Deinde (en ratio Patris Concinae) quia aspectus talis est urgentissimus luxuriæ stimulus, & gravissimo illius periculo expositus.

Deinde ita pergit etiam rigidius, quàm P. Concina.

Atque idem credo de partibus valde vicinis membris pudendis ob easdem rationes.

Novum enim vero negandi genus.

CAPUT XLII.
 VINDICATUR AB IMPOSTURA
 Escobar, & Lessius.

P. CONCINA Tom. 4. pag. 444.

Daturne materiæ parvitas in genere luxuriæ ? Respondeo.
 ADFIRMAT.... ESCOBAR *Theolog. moral. tract. 1. examine 8. cap. 3.* LESSIUS *lib. 4. de Just. cap. 3. dub. 8. num. 49.*

ADFIRMAT ESCOBAR, & LESSIUS? En quomodo affirmet Escobar loco citato.

Datur ne in rebus venereis parvitas materiæ ? MINIME.
Cum enim nulla sit tam exigua fornicatio, quin sit peccatum mortale; & delectatio sequatur naturam actus, omnis delectatio morosa in hac materia ERIT PECCATUM MORTALE.

En quomodo affirmet Lessius lib. cap. & dub. citatis, sed num. 59. non 49.

Hæc sententia (de parvitate materiæ in genere luxuriæ) videri possit ALICUI (non dicit sibi) probabilis, & speculative vera. Unde in eam valde inclinatur Navarrus, eamque tenet Martinus de Magistris, & aliqui recentiores.... Verum COMMUNIOR sententia est in istis esse PECCATUM MORTIFERUM; quæ ET MIHI PROBATUR; tum quia communior; tum quia tutius est, ut omnia ista quam maxime vitentur.

Capite superiori vidimus novum negandi genus. Videmus hoc capite novum genus afirmandi.

CAPUT XLIII.

VINDICATUR AB INJUSTA

*criminatione Busembau, &**La-Croix.*

P. CONCINA Tom. 4. pag. 456.

P. Claudius La-Croix lib. 3. p. 1. num. 916. EX BUSEMBAU : & Taberna Dicit ; puellam non peccare , si ob evidens periculum mortis , vel ingentis infamie non abbibeat omnia omnino media ad depellendum stupratorem ; V. G. si hunc , cum possit , non occidat , si non inclamet viciniam ; sed merè patiatuſ coitum. TAMEN SECLUSO OMNI PERICULO CONSENSUS ; & licet hanc propositionem editis libris teneant Auctores plusquam 50..... tamen non expedit eam PUBLICE' proponere , aut defendere , quia apta est causare abusus , præſertim apud rudes.

Et paulo post subdit.

CORNELIUS a Lapide linguarum peritia , eruditione , atque doctrina inter divine Scripturæ interpretes valde conspicuus recensitæ opinioni auctoritatem conciliavit.

Et paulo infra.

Dico ergo , laudatam sententiam CORNELII a Lapide aliorumque recentiorum falsam , improbabilem , & LAXAM esse ; atque CUM SACRA SCRIPTURA MANIFESTE' PUGNANTEM.

Et hoc Tom. 4. pag. 355. illam opinionem in suo Catalogo propositionum damnabilium recensuerat ; appposito solo nomine CORNELII a Lapide.

HIC habemus injustam criminationem adversus Busembau, & La-Croix , & invidiam injustissimè conflata CORNELIO a Lapide.

Busembau præſatam opinionem non propugnat ; illam non tractat ;

tractat ; illam non attingit ; ne minimam quidem de illa mentionem facit : vel P. Concina doceat UBI?

La-Croix nusquam pro illa opinione citat Busembau ; vel item P. Concina indicet locum. Certe hoc in loco , quem habemus præ manibus , nihil est hujusmodi. En omnia verba Patris La-Croix.

Taberna p. 1. t. 1. c. 3. §. 1. dicit , puellam non peccare , si ob evidens periculum mortis , vel ingentis infamiae non adhibeat omnia media ad depellendum supratorem : Cum reliquis recitatis a P. Concina.

Ubi hic P. La-Croix nominat Busembau ? Ubi illud DICIT EX BUSEMBAU ? Perfectiora perspicilla comparet sibi P. CONCINA , quando ipsi Auctores Societatis legendi sunt.

Injustissimè deinde tota ejus opinionis invidia exoneratur nomination in solum Cornelium à Lapide. Mitto , nullum patronum ejus sententiæ , ex iis quidem , quos ego legerim ; legi autem multos , sed non omnes ; adducere auctoritatem CORNELII à Lapide. Mitto hoc.

Ante Cornelium docuerat hanc sententiam (quidquid in oppositum dicat P. Concina, de quo postea) Dominicus Soto doctissimus Dominicanus lib. 5. de Just. qu. 1. art. 5. his verbis.

Quod si hic obiter queras , quid ferre debeat pudica puella , antequam in stuprum CONSENTIAT ? Revera quodcumque genus mortis. At vero , utrum si non pro virili sua contra pugnet , membrisque resistat , sed immota manens nihil agat , consentire censeatur ? Respondetur. In foro exteriori si immobilis , tacensque maneret ; rea stupri judicaretur. Sic enim jubebatur Deuteronomii 12. ut puella , quæ in urbe comprimeretur , quia tacuerat , lapidibus obrueretur. Tamen IN FORO CONSCIENTIÆ TANTUM TENETUR NON CONSENTIRE ; neque se sceleri accomodare. QUOD SI METU TACET , NON PECCAT MORTALITER ; dummodo nullum præbeat consensum. Neque vero manum in alterum tenetur iniicere. Tamen si quæ honesta est , & ingenua , non debet facere quantum debet , sed quantum potest.

Conatur quidem P. Concina quoquo modo Sorum defendere ; sed frustra. Dicit , Sotum Susannæ , de qua loquitur Cornelius a Lapide , non meminisse. Hoc verum est : sed loquitur generatim de quacumque fœmina , sub quo genere Susanna quoque comprehenditur. Dicit , Sotum non ita forte scripturum fuisse , si divina verba , quibus factum Susannæ narratur , præ oculis habuisset. Primum mihi difficile est , ea verba latuisse doctissimum Soto : certè verba Deuteronomii ad hanc rem pertinentia non latuerunt. Deinde quid scripturus fuisset in ea hypothese Sotus , soli Deo est notum. Postremo nos non quærimus , quid tunc scripsisset ; sed attendimus , quid absolute nunc scripserit. Dicit , Sotum obiter rem versare. Esto. Sed tamen obiter rem versando manifestissimè aperit mentem suam. Dicit , Sotum de metu MORTIS loqui , INFAMIE non meminisse. Primum Soto loquitur de morte , quando docet , quid pudicæ puellæ ferendum sit potius , quàm in stuprum CONSENTIAT : quando vero loquitur de metu , loquitur indefinitè. SI METU TACET , & neque addit MORTIS , neque INFAMIE. Deinde Cornelius loquitur de metu simul infamiæ , & mortis IN TANTO PERICULO , inquit , INFAMIE , ET MORTIS ; non de alterutro vel INFAMIE , VEL MORTIS ; quare nequit inferri , sufficere Cornelio solum timorem infamiæ. Dicit tandem , Sotum concludere , ingenuam fœminam debere pro viribus resistere. Hoc item verum est. Sed Tò DEBERE non significat obligationem sub gravi ; aliter Soto , qui eam paulo ante negaverat , sibi statim contradiceret : sed significat decentiam , & consilium. Et sensus est , Honestæ , & ingenuæ puellæ non id solum præstandum esse , ad quod gravi obligatione tenetur ; verùm illud etiam totum , quod in sua est potestate.

Post Cornelium à Lapide eandem sententiam docuit insignis alter Dominicanus , & acerrimus Antiprobabilista Gonetus , de act. hum. disp. 1. num. 93. his verbis.

Sed quæres , quenam media externa teneatur apponere Virgo ad resistendum oppressioni ; ut inde dignosci possit , quandomam oppressio sit ipsi voluntaria interpretatio , & indi-

rectè, si talia media non adhibeat? Respondeo cum distinctione; si enim Virgo non timeat in se periculum consentiendi, & aliunde grave damnum vitæ, VEL HONORIS (en metus INFAMILÆ) metuit SI CLAMET, vel aggressorem occidere tentet; NON TENETUR CLAMARE, vel aggressorem interficere; quamvis licitè utrumque possit, eo quod id præstet in sui defensionem; quia tunc resistere aggressori est præceptum affirmativum, quod non obligat pro semper, NEC CUM TANTO PERICULO.

Monet quidem postea Gonerus, CONSULENDUM ESSE virginibus, ut omnibus modis tunc resistant; quia raro contingit, ut non detur periculum consensus. Sed SI NON DETUR, in qua solum suppositione loquitur Cornelius, & alii, apertè docet, fœminam NON TENERI CLAMARE, si ex clamore timeat grave damnum vitæ, VEL HONORIS.

His positis, cur non dixit P. Concina, præfatæ opinioni conciliasse auctoritatem duos illos insignes Dominicanos; præsertim cum Cornelius a Lapide illam doceat fretus auctoritate Soti, quem ibi citat? Cur dixit nominatim, laudatam sententiam CORNELII A LAPIDE, & non potius SOTI, ET GONETI, falsam, improbabilem, & LAXAM esse, atque cum sacra Scriptura manifestè PUGNANTEM? Cur in Catalogo propositionum damnabilium apposuit illi doctrinæ solum nomen Cornelii, SOTUM VERO, ET GONETUM omnino siluit? Cur in indice nomen Cornelii lego, nomen Soti, & Gonetii non lego?

Hoc est unum, & quidem frequentissimum, ex multis artificijs, ob quæ de P. Concina jure querimur. Plurimas sententias, quas ipse censuris, notis, conviciis dehonestat, æquè docuerunt Jesuitæ, & Dominicani: immo a Dominicanis Magistris Jesuitæ discipuli didicerunt. Nihilominus, ut plurimum, in solos Jesuitas nominatim invehitur, in eos solos declamat, eos solos objectat Lectorum oculis; atque, ut ita dicam, ad excipienda omnia tela primis in ordinibus locat: suos vel nullo modo producit in aciem, vel post terga Jesuitarum protegit.

Quod

Quod & aliquando advertimus, & advertere in posterum non omitemus.

At inquit P. Concina tum hoc in loco, quem versamus, tum alibi in hac sua Theologia; Viva, La-Croix, Tamburinus, & alii teruntur omnium manibus; ceteri verò latent in bibliothecarum angulis, & nullis, vel paucissimis noti sunt. De hac excusatione, quam P. Concina, ut videbimus infra, mutuatus est a Wendrochio, sermo recurret. In præsentia hoc tantum quæro: Numquid tam multi, ac tam ingentes Tomi Cornelii a Lapide teruntur omnium manibus? Numquid Parochi, Confessarii, Casuistæ volutant Cornelium a Lapide, ut vel discant, vel doceant Theologiam moralem? Quis unquam aperuit Cornelium a Lapide, ut casum aliquem conscientiæ solveret. Quis unquam illum consulit, ut moralibus difficultatibus, & quæstionibus responderet? Lectores judicent.

Fateor, cum primum præfatam Cornelii a Lapide doctrinam damnationi propositam, & consuetis conviciis exagitatam legi: laborem improbum Patris Concinae tacitus admirabar; qui octodecim Tomos Cornelii volutasset; ut inde etiam contra Jesuitarum moralem aliquid expiscaretur. Sed omnis brevi admiratio cessavit: sumpto enim in manus Henrico a S. Ignatio, in ejus Catalogo eam reperi numero III.

CAPUT XLIV.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI

sententia P. Layman.

P. CONCINA Tom. 4. pag. 527. in Catalogo propositionum, damnabilem.

Si aliquem, qui injustum damnum inferre decreverat, consilio, vel bortatu magis confirmasti; utrum ad restitutionem damnificato tenearis? Respondeo, probabiliter negari posse. P. Paulus Layman in Theol. moral. lib. 3. tract. 2. cap. 5. num. 5.

SI P. Concina verba Laymani, quæ referre maximè intererat, non detruncasset; Laymani doctrinam in propositiones damnandas forte non coniecisset.

Omne consilium, atque omnis hortatus procul dubio addit confirmationem aliquam deliberanti. Sed inspicendum est, utrum **SINE TALI CONSIPIO** positum fuisset aliunde e. g. furtum, quo casu consilium non dicitur **EFFICAX**; an verò non fuisset positum, quo casu consilium dicitur **EFFICAX**. Liberare Consiliantem ab onere restitutionis, quando **SINE SUO CONSIPIO** furtum non fuisset positum, doctrina est falsissima, & damnabilis. Liberare verò, quando etiam **SINE SUO CONSIPIO** furtum fuisset positum, doctrina est non tanta festinatione damnanda.

Jam verò detruncata sunt verba Laymani, quæ apertissimè ostendunt, ipsum liberare ab onere restitutionis consiliantem, non in quacumque hypothesi, sed in sola hypothesi, qua furtum etiam **SINE SUO CONSIPIO** fuisset positum; ac proinde in hypothesi, qua consilium non fuerit **CAUSA EFFICAX**. Quod multo minus invidiosum est, nec parum immutat aspectum doctrinæ. En verba, quæ statim subdit Laymanus recitatæ propositioni.

Quia non fuisti CAUSA EFFICAX, ut damnum absoluerè, & secundum substantiam inferretur; quando alter PER SE IPSUM SATIS INCITATUS ERAT AD INFERENDUM, UT ETIAM SINE SUASU TUO INTULISSET.

Hanc autem Laymani doctrinam, ut ab ipso traditur, si P. Concina vult rejicere inter propositiones damnandas; rejiciat: per me licet, neque impedio. Noverit tamen prius, quorum sit.

Est S. Thomæ 2. 2. quæst. 62. a. 7. ubi sic. *In aliis autem casibus enumeratis NON SEMPER OBLIGATUR aliquis ad restituendum; NEC ENIM SEMPER CONSILIUM, VEL ADULATIO, VEL ALIQUID HUIJUSMODI EST CAUSA EFFICAX RAPINÆ.*

Et in 4. dist. 15. a. 5. quæst. 3. ubi etiam explicat, ut Layman

man, quid sit CAUSA EFFICAX ; & sic habet. *Non obligatur semper quis ad restitutionem, nisi in certis casibus, quando probabiliter credit, quod consilium suum fuit efficax, & quod ALIAS INJUSTA ABLATIO COMMISSA NON FUISSET.*

Ergo a contrario sensu, QUANDO ALIAS INJUSTA ABLATIO COMMISSA FUISSET, in qua sola suppositione expressè loquitur Layman, non obligabitur ille consilians ad restitutionem.

Est S. Antonini Part. 2. tit. 1. cap. 12. §. 12. ubi sic : *Si autem ETIAM SINE OPERE ISTORUM scilicet CONSILIO, MANDATO, ET HUIUSMODI, FUISSET NIHILOMINUS FACTA RAPINA ; & nihil plus per quodcumque opus illorum additum est ; NON TENENTUR, nisi quantum de rapina pervenisset ad eos.*

Hæc noverit P. Concina, tum faciat, quod libuerit. Videant tamen Lectores, quanti intersit referre INTEGRÉ' textus Auctorum.

CAPUT XLV.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

P. Tamburinus.

P. CONCINA Tomo 4. pag. 698. postquam appellavit NIMIUM LAXAM opinionem Tamburini, de qua statim ; ita pergit.

Nec reponas, gaudium defendi ut licitum in hypothese QUOD OMISSIO PRÆCEPTI SIT OMNINO INNOCENS; scilicet si revocetur in dubium malitia omissionis. Non, inquam, hoc reponere vales. Quoniam P. Tamburinus NON DEFENDIT licitum esse gaudium de neglecto officio, IN HYPOTHESI, QUAE SACERDOS INCULPATE OMNINO OMISSET OFFICIUM. SED DEFENDIT, sacerdotem reapse gaudentem de neglecto officio, quod quidem SE INCULPATE OMISSE CREDIT.

Ego

EGO nescio in quonam Tamburino P. Concina legat Tamburinum. Certissimè verus Tamburinus defendit, quod P. Concina negat ipsum defendere: & non defendit, quod ipsum defendere P. Concina affirmat. Defendit enim gaudium de OMISSIONE OFFICII OMNINO INNOCENTE, & INCULPATA; & nihil habet de OMISSIONE OFFICII, quæ innocens, & inculcata CREDATUR. En ejus verba lib. 10. in Decal. cap. 5. §. 1. n. 2.

Gaudebat quidam Sacerdos, se per INCULPABLEM OBLIVIONEM matutinum diei hesternæ non recitasse (Ubi hic est per OBLIVIONEM, QUAM CREDEBAT INCULPABLEM; QUÆ IN DUBIUM REVOCARETUR, UTRUM FUISSET INCULPABILIS?) & reprehendebatur ab alio nimis religioso Sacerdote. Huic dixi, potuisse illum gaudere de carentia illa laboris, quæ tunc NULO MODO PECCAMINOSA FUIT (Non dicit, QUÆ PECCAMINOSA NON FUISSE CREDEBATUR; DE QUÀ DUBIUM ERAT, UTRUM FUERIT PECCAMINOSA) atque adeo tale gaudii objectum erat AB OMNI MALITIA separatum.

In qua ergo hypothesi defendit gaudium illud Tamburinus? In hypothesi ne, qua omissio CREDATUR, & quidem sub dubio, innocens, ut affirmat P. Concina: An in hypothesi, qua omissio FUERIT inculpabilis, NULO MODO peccaminosa, & ab OMNI MALITIA separata; ut P. Concina negat? Propulset aliquanto longius rancidulam cantionem.

Præter manifestissimam imposturam, duo breviter advertenda sunt. I. Tamburinus assignando objectum gaudii, quod defendit, non assignat OMISSIONEM OFFICII; SED CARENTIAM LABORIS, quæ locutio, & mitior est, & cautior. II. Tamburinus non adhibet illam vocem NEGLECTO, quæ præfert semper aliquam culpam; sed ea vox intruditur de suo a P. Concina, qui hoc etiam artificio non raro utitur, ut in referendis sententiis Jesuitarum seligat terminos invidiosiores.

An-

Antequam ab hoc quarto Tomo discedo , præterire hoc minimè valeo. P. CONCINA pag. 700. de eodem Tamburino ita scribit. *Que ibidem num.2. adjicit , sunt PONDERATIONE digna. Inquit enim , non licere tibi soluto delectari de copula maritali inter conjuges habitam.... Fateor tamen posse te.... gaudere , vel desiderare , UT LEGITIMI CONJUGES DEBITUM SIBI REDDANT.*

In primis Tamburinus addit hoc , quod omittitur a P. CONCINA. *Hoc non est de copula delectationem sumere ; sed copulam legitimam approbare.* Deinde quid hic , rogo , carpendum est ? Numquid erit peccatum , GAUDERE , VEL DESIDERARE , ut impleatur illud grave præceptum Apostoli 1. ad Corinth. 7. = Uxori vir debitum reddat , similiter aurem & uxor viro = ? Ego non aliud video PONDERATIONE dignum , nisi impotens desiderium dehonestandi ubique Tamburinum.

CAPUT XLVI.

RESTITUITUR SUÆ SINCERITATI

sententia Baunii.

P. CONCINA Tomo 5. pag. 77.

An satisfaciat præcepto audiendi Missam , qui duas medietates Missæ SIMUL eodem tempore audiat ; puta medietatem unius Sacerdotis usque ad consecrationem , & alteram medietatem alterius Sacerdotis celebrantis a consecratione usque ad finem ? Respondeo. AFFIRMANT Diana, BAUNY....

HIC videbitis , lectores , aliud novum AFFIRMANDI genus. Baunius Tract. 6. de sacrificio Missæ , quæst. 9. prius refert auctores NEGANTES satisfieri per illam SIMULTANEAM auditionem. Deinde refert auctores AFFIRMANDOS. Tum sic exponit opinionem suam.

Hæc

Hoc secunda sententia (AFFIRMANS) quamquam probabilis, tamen IN PRAXI NON EST SEQUENDA, SED PRIOR.

Baunius expressissimè docet, sententiam AFFIRMANTEM non esse in praxi sequendam, sed sequendam esse NEGANTEM. Et P. Concina sine ullo additamento pronunciat, Baunium AFFIRMARE.

Neque forte hic dicat P. Concina, Baunium reputare probabilem illam sententiam; atque ideo ex vi probabilissimi posse illam deduci in praxim. Hoc, inquam, non dicat.

Primo: quia Baunius non reputat illam probabilem PRACTICE; aliter non diceret, NON ESSE SEQUENDAM IN PRAXI. Porro, ut ex vi probabilissimi aliquid deducatur ad praxim, non sufficit illud esse utcumque probabile. Sed debet esse probabile PRACTICE.

Secundo, quia, hoc omisso, stat semper, sententiam Baunii non esse sincerè & bona fide relatam. Qui enim dicit, auctorem aliquem AFFIRMARE, significat, auctorem illum adhærere sententiæ affirmanti, illam defendere ut suam, illam præponere sententiæ neganti, illam reputare vel unicè veram, vel saltem sententia negante probabiliorem. Hoc significat apud omnes lectores, AFFIRMAT BAUNY. Et tamen Baunius nihil horum facit, sed omnia contra. Quamobrem hoc sibi persuadeat P. Concina, nondum satis propulsatam esse rancidulam cantionem.

CAPUT XLVII.

RESTITUITUR SUÆ SINCERITATI

sententia Patris Gobat.

P. CONCINA Tom. 5. pag. 85.

Quid dicendum de EO, qui templum ingreditur ad audientiam Missam, quam post quadrantiem inchoandam putat. Interim EO NON ADVERTENTE Missa IN ALIQUO ALTARI legitur usque AD SANCTUS, & tum ex CAMPA-

PANULÆ SONITU *missam recitari cognoscit ? Respon-*
deo. GOBAT tract. 5. num. 115. (scribi debuit 215.)
dicit. Si habuerit hanc intentionem , Volo me esse unum
de numero audientium Missam , quandocumque inchoabitur,
eum AUDIVISSE etiam primam partem QUAM REIP-
SA NON AUDIVIT. Secus si præfatam intentionem non
habuerit. Hæc retuli , non ut refutem (quoniam nullo im-
pugnante corruunt) sed ut identidem palam fiat , quousque
progrediatur benigna quorundam Theologia. Relatam enim
opinionem prorsus improbabilem reputo. Quia si SOLA IN-
TENTIO assisendi Missæ moraliter præsentem constitueret
volentem audire Missam ; posset hac ratione quis domi sua
sedens Missæ præceptum implere.

NON poterat coloribus magis adulterinis depingi sententia
 Patris Gobat.

Gobat non loquitur de EO , id est de quocumque ingre-
 diente templum ad audiendam Missam ; quod esse animadver-
 sione dignissimum , patebit statim. Non loquitur de QUACUM-
 QUE INADVERTENTIA (immo neque utitur hac voce)
 ad missam inchoatam ; e. g. de inadvertentia orta à confabula-
 tione cum aliis , ab evagatione mentis ad alia negotia , a distantia ,
 & situ altaris , & similibus. Non loquitur utcumque DE ALI-
 QUO ALTARI , e. g. distanti , retruso , & cui talis homo suf-
 ficienter non assilat. Ne verbum quidem habet de SONITU
 CAMPANULÆ AD SANCTUS. Multo minus loquitur de
 eo , qui primam partem missæ , ut ait P. Concina , REIPSA
 NON AUDIVIT. Nec demum ita insanit , ut putet , SOLAM
 INTENTIONEM audiendi missam sufficere ad præsentiam mo-
 ralem necessariam ad implendum præceptum : quod , non
 Theologo benigno , sed soli stulto venire in mentem potest.
 Sed loquitur de casu diversissimo , quem certissime lectores ex
 verbis P. Concinæ nunquam divinarent.

Itaque loquitur de COECO , qui ductus ad templum ad
 audiendam missam putat , illam inchoandam esse post dimidium
 horæ. Interim cum non possit cognoscere , sive ADVERTE-

RE OB COECITATEM quando missa inchoetur; ibi AVI-
DE ILLAM EXPECTANS concipit hanc intentionem con-
ditionatam. „ Domine , si missa inchoetur jam nunc , quod ego
„ scire non possum , quia cæcus sum , intendo illam audire
„ simul cum aliis ADSTANTIBUS MISSÆ „ Missa reipsa in-
choatur , & finitur ; atque in hac tota hypothefi quæritur , utrum
COECUS ille , quamquam OB COECITATEM missam re-
citari ignoraverit , nihilominus præcepto satisfecerit ? Et huic
quæstioni , & non alteri Gobat respondet , COECUM illum
satisfecisse , quia ignorantia orta a cæcitate non impedit , quo-
minus intentio illa conditionata transeat in absolutam. En ejus
verba loco citato.

*Quæres , an si COECUS deductus in sacram ædem ad sa-
crum audiendum putet illum inchoatum iri primum post di-
midiam horam ; incipiat autem mox post ingressum ejus IG-
NORANTIS penitus quid agatur. Quæres , inquam , an EX-
PECTANDO INTEREA AVIDE MISSAM , audiat nibi-
lominus moraliter illam ? Resp. Vel habet hanc intentionem „
si forte fiat citius sacrum , quàm putem , volo esse unus de
numero laicorum SACRO ADSTANTIUM , seu ei interesse ,
quantum in me est „ Vel non habet ullam talem intentionem :
si nullam ; tenebitur audire aliud ; nec enim censeris morali-
ter interesse actioni , & quam ignoras exerceri , & cui non
cupis interesse. Si habet , nil officit ignorantia ; nam haud
impedit , quominus hypothetica voluntas transeat in absolu-
tam.*

Doceat hic P. Concina , ubi Gobat loquatur de eo , qui
PRIMAM PARTEM MISSÆ REIPSA NON AUDI-
VIT. Doceat , ubi distinguat Gobat duas partes Missæ , alte-
ram ab initio usque ad SANCTUS , alteram a SANCTUS us-
que ad finem. Doceat , ubi Gobat loquatur de homine , quia
SONITU CAMPANULÆ AD SANCTUS cognoscat reci-
tari missam ; quod verum esse posset etiam in illo , qui con-
fabulans cum amicis apud Confessionem S. Petri ; vel apud
Cathedram , audiret pulsari campanulam ad SANCTUS in al-
tari ultimo januæ proximo. Doceat , ubi Gobat tradat ineptif-
fi-

finam hanc sententiam ; SOLAM nempe INTENTIONEM audiendi missam sufficere ad satisfaciendum præcepto. Numquid supponit P. Gobat , cæcum illum , præter memoratam intentionem , non præstare sufficientem præsentiam materiale ; & non esse in vicinia , & situ apto ad implendam obligationem audiendi sacrum ? Certissimè ex nullo verbo Gobati elicitur hæc suppositio: immo elicitur opposita ex iis verbis IBI AVIDE EXPECTANDO ; & ex illa intentione VOLO AUDIRE MISSAM, SI INCIPIAT NUNC. Neque enim Cæcus ibi avide expectaret, audita diceret, nisi in vicinia, & situ apto ad missam audiendam.

Paucis. Gobat loquitur de COECO IGNORANTE recitari Missam , non OB DISTANTIAM , NON OB SITUM INEPTUM , NON OB EVAGATIONEM AD ALIA ; sed unicè OB COECITATEM. Et P. Concina ita pingit rem, tamquam si Gobat loqueretur de VIDENTE , qui non advertat ad primam partem Missæ , & REIPSA ILLAM NON AUDIAT , ob aliquam ex enumeratis causis : & admonitus A SONITU CAMPANULÆ AD SANCTUS currat ad audiendam secundam partem. Utrum hoc sit sincerè referre sententias, Lectores judicent.

CAPUT XLVIII.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI

sententia Viva.

P. CONCINA Tom. 5. pag. 154. in Catalogo propositionum damnabilium.

Si probabiliter vel certo moraliter sciant tabernarii , quod hospites peccent cœnando ; DD. Navarrus , Toletus , &c. permittunt , quod illis cœna ministretur..... Quia ministratio illa , immo & ultronea invitatio non fit directè ad non jejundandum , sed solum ex intentione lucri invitantur ad cœnam. P. Dominicus Viva in cursu Theologico-morali Tomo 1. p. 2. quest. 10. a. 4. n. 7.

TRuncatè refertur de more sententia P. Vivæ: & ea refecantur, quæ magnopere intererat non refecari; quia multum temperant eam opinionem, ut jam ostendam. Textus integer P. Vivæ iste est.

Si verò probabiliter, vel certo moraliter sciant tabernarii, quod hospites peccent cœnando, Navarrus, Toletus, Medina, & alii apud Dianam p. 1. Tract. 9. Resol. 39. permittunt, quod illis cœna ministraretur. Quod etiam docet Sanchez lib. 1. cap. 7. Ratio est, quia ministratio illa, immo & ultronea invitatio non fit directè ad non jejunandum: sed solum ex intentione lucri invitantur ad cœnam **VELUTI CONDITIONATE, HOC EST, SI VELITIS COENARE, COENATE POTIUS APUD ME, QUAM DIVERTATIS AD ALIUM.**

Hæc postrema verba majusculis characteribus signata, omnia a P. Concina refecta sunt. Porro quantum illa temperent opinionem, nemo non videt. Ostendunt enim, P. Vivam non loqui promiscuè, & indefinitè de quibuscumque hospitibus; sed definitè de iis, qui jam cœnare vel apud hunc tabernarium, vel apud alium constituerunt. Jam verò valde diversum est, ut per se patet, invitare ad cœnam promiscuè omnes hospites, qui prævidentur peccaturi cœnando, & invitare hospitem jam peccare & cœnare certum, ut, siquidem cœnare jam absolutè constituit, & vult, det potiùs lucrum mihi, quàm alteri tabernario; in hac enim secunda hypothesi, etsi ego non procurarem mihi illud lucrum, adhuc peccatum hospitis non impediretur. Quamobrem opinio, docens licere hoc secundum, est, non dico vera, ne forte hoc mihi imponat P. Concina; sed multo temperatior, & mitior opinione docente licere primum. P. Viva in suo textu **INTEGRO** docet opinionem temperatorem. In textu **MUTILATO** a P. Concina, apparet docere aliam magis intemperantem.

Sed ut semper clariùs palam fiat, quòd aliàs dixi, Patrem Concinam vocare in invidiam nominatim solos Jesuitas: suos verò aut occultare, aut post terga Jesuitarum protegere; profer,

ferre placet duos insignes Dominicanos, qui eandem cum Viva sententiam docent.

Cajetanus 2. 2. quæst. 147. artic. 4. in fine hæc habet : *Si autem omnino cœnaturi sunt ; & ego invito eos ad mecum cœnandum , non invito eos nisi ad locum , & societatem cœnæ , vel ministro illis cibos. Ex nullo autem horum apparet peccatum aliquod ; & propterea excusantur : sicut etiam hospites cœnatu- ros invitant , ut in suo hospitio magis quàm in alio cœnent.*

Petrus de Ledefma Tomo 2. Summæ de jejunio cap. 2. non procul a fine , hæc habet. *Dico 2. Invitare aliquem , qui jam aliis paratus est cœnare , causa urbanitatis , vel hospitalitatis , ad cœnam , non est peccatum mortale. Quia tunc ipse invitans non cooperatur peccato alterius.*

P. Concina opinionem Patris Vivæ recensuit inter damnandas , Cajetani , & Ledefmæ non meminit. Jactet minus suam vacuitatem a studio partium ; & tum ipse , tum alii sibi persuadeant , me quoque posse , si velim , catalogos , & indices pertexere non breviores.

C A P U T XLIX.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI sententia Laymani.

P. CONCINA Tom. 5. pag. 161.

Catholici , qui famulantur hæreticis , carnibus vesci minime possunt , SECLUSO GRAVI DAMNO , AUT PERICULO , quidquid IN CONTRARIUM DICAT LAYMAN lib. 4. Tract. 8. cap. 3. num. 3. quoniam CUM ALII CIBI SUPPETANT , & PERICULUM DAMNI ABSIT , nulla assignari potest vera causa excusans.

SI P. Layman attentè legatur , & fideliter referatur , non modo NIHIL PRORSUS DICIT IN CONTRARIUM ; sed , quod majus est , mirificè consentit cum P. Concina
in

in substantia , ut ita dicam , doctrinæ. En ejus verba loco citato.

Addo primo; laborantibus, & famulantibus catholicis apud nos in OPPIDIS HÆRETICORUM permitti posse, ut diebus jejuniorum carnibus vescantur. DUMMODO SCANDALUM TOLLI POSSIT; si nimirum dicant, se TALI CASU NECESSITATIS Ecclesiæ præcepto non obligari.

Dignetur me docere P. Concina, UNDENAM repeti possit ILLA NECESSITAS, quam ii catholici famulantes afferre debent, ut hæreticis persuadeant, se tunc non obligari præcepto Ecclesiæ, quemadmodum requirit Layman; UNDENAM, inquam, repeti possit, nisi ex eo, quodd NON SUPPETANT ALII CIBI, vel quod ADSIT PERICULUM ALICUJUS DAMNI, quæ per ipsum sunt causæ excusantes? Dignetur docere, qua alia ratione possint catholici illi, ut vult Layman, SCANDALUM TOLLERE; nisi clarè ostendendo iis, Hæreticis DEFECTUM CIBORUM ESURIALIUM; qui probabilissimè in OPPIDIS, & Domibus Hæreticorum jejunii tempore non reperiuntur; VEL GRAVE ALIQUOD DAMNUM IMMINENS; Quodd si hæc docere non potest; cur imponit Laymano, QUOD DICAT IN CONTRARIUM?

CAPUT L.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

Pater Viva.

P. CONCINA Tom. 5. pag. 202

Non minus improbabile nobis videtur, quodd scribit P. Viva Tom. 1. parte 2. quæst. 10. art. 1. num. 7. pagina mibi 108., Utrum autem peccet venialiter, qui bibit, aut comedit SOLUM OB DELECTATIONEM? Joannes Sanchez apud Dianam parte 3. tract. 5. Resolut 6. Martinus Perez, Escobar, & alii negant, si non noceat saluti; sicut non peccat, qui videt res pulchras, aut olfacit odores solum propter delectationem.

nem. Neque id damnatur ab Innoc. XI. Nam propositio damnata dicit, *comedere, & bibere AD SATIETATEM ob solam voluptatem non est peccatum, modò non obsit valetudini, quia licitè potest appetitus suis actibus frui.* Quando enim ad satietatem quis comedit, aut bibit ob meram voluptatem, facile limites temperantiæ debitæ prætergreditur; & idèd venialiter peccat, quòd non accidit, neque si comedat aliquid, aut bibat propter voluptatem, non tamen ad satietatem cum periculo intemperantiæ. „ *Siccine ergo decreta pontificia eluduntur? Quod itaque homo Christianus comedat ob SOLAM VOLUPTATEM NULLUM PECCATUM COMMITTIT? Tumne solum peccat, quando ob solam voluptatem comedit usque ad satietatem cum periculo intemperantiæ.*

Et in indice appellando hanc ipsam paginam 202. ita scribitur.

Viva (P. Dominicus) LAXE docet, LICERE in die jejunii bibere vinum, mustum, cerevisiam &c. ETIAM OB SOLAM DELECTATIONEM.

Quis sibi non persuadeat, dum legit superiora verba Patris Vivæ a Patre Concina recitata; dum legit accensam illam declamationem; dum legit indicem; quis inquam, sibi non persuadeat, Patrem Vivam, qui solus ex citatis auctoribus scripsit post Innoc. XI., pontificia decreta eludere; in propria persona omnia recitata scribere; sententiam Sàncii, Escobarii, Perezii amplecti; & denique docere, NULLUM ESSE PECCATUM COMEDERE OB SOLAM VOLUPTATEM?

Atqui sciant lectores, Patrem Vivam ex propria sententia propugnare opinionem omnino oppositam; tueri, ESSE PECCATUM VENIALE COMEDERE OB SOLAM VOLUPTATEM; & Patrem Concina recitatis solùm verbis, quibus Viva refert alienam doctrinam, OCCULTASSE, & DETRUNCASSE ILLA, quibus Viva aperit propriam mentem, & docet, ac stabilit propriam opinionem. En igitur, æquissimi lectores, quid subdat Viva.

Ceterum quod NEC ALIQUA VENIALI CULPA VACET comedere, & bibere ETIAM MODERATE OB MERAM VOLUPTATEM PROBABILIVS docent quamplures, quos retulimus in Trutina, exponendo præfatam thesim, ex D. Thoma 4. contra gentes cap. 87. Inverteretur quippe naturæ ordo, si in his actionibus VOLUPTAS TAMQUAM FINIS amaretur; ubi ea ex institutione naturæ ad vitæ sustentationem ordinantur.

Et in Trutina in eo loco, ad quem hic se remittit, ita habet n. 6.

*Utrum autem non solum sit ILLICITUM comedere, & bibere AD SATIETATEM, sed etiam MODERATE COMEDERE OB SOLAM DELECTATIONEM, quamvis in proscripta thesi ID NON EXPRIMATUR; dicendum tamen juxta communem Doctorum sensum contra nonnullos re-
latos a Moya Tom. 1. tract. 6. disp. 3. quæst. 3. quibus ipse subscribit, NEQUE ID LICERE.*

Advertatur hoc diligenter, ut præcludatur aditus diviticulis; Non instituo ullam quæstionem de aliis, quæ dicit Viva; nihil probo, nihil improbo, quia ad præsens institutum hoc non pertinet. Hoc dico; repræsentare P. Vivam tamquam docentem, NULLUM ESSE PECCATUM, LICERE COMEDERE OB SOLAM VOLUPTATEM; ut repræsentat P. Concina; ejusque index; esse manifestissimam imposturam; ut ex adductis P. Vivæ verbis ad evidentiam patet.

CAPUT LI. RESTITUITUR SUÆ SINCERITATI *sententia Filliucci.*

P. CONCINA Tom. 5. pag. 310.

Quid si (qui dormire nequeunt, nisi sumant cœnam) collatione mane sumpta, & prandio in vespertinum dilato jejunare possent; tenerentur ne id præstare, ut præceptum observarent? NEGANT plures recentiores Escobarius, Diana,

na. **FILLIUCCIUS**..... *Sed talem opinionem inter LAXAS recensuimus cap. primo. Nunc verò istorum Auctorum rationem expendentes, LAXISSIMAM eam appellamus.*

Et pag. 149. coniecerat illam inter damnabiles, attexendo ante alios omnes Auctores nomen **FILLIUCCII**, his verbis.

Dormire quis nequit, nisi sumpta vespere cœna. Tenetur ne jejunare? MINIME. Si sufficit mane collatiunculam sumere, & vespere cœnare; tenetur ne ad id? NON TENETUR. Quia nemo tenetur pervertere ordinem refectiōis. Ita FILLIUCCIUS, Scobar, Leander.

COLLIGAT P. Concina **NECESSITATEM LEGENDI AUCTORES IN FONTE.** Filliuccius neque in tota sua tractatione de Jejunio, neque uspiam alibi, (vel doceatur Ubi) non dico, resolvit; sed ne nominat quidem, quæstionem, quam proponit P. Concina. Nimirum, Utrum illi, qui jejunare possent, sumpta mane collatiuncula, & prandio in vespertinum dilato, teneantur id præstare, ut præceptum observent? & multo minus Filliuccius docet, ejusmodi homines **AD ID NON TENERI.** Sed agit quæstionem diversissimam; & excusat, saltem a peccato mortali, non eos, qui nolint pervertere ordinem refectiōis, nam de hac re nihil habet, sed eos solum, qui **BONA FIDE** excedunt in refectiuncula, putantes id sibi licere vel ob debilitatem, vel **OB CAPIENDUM SOMNUM.** En ejus verba Tom. 2. tract. 27. Part. 2. cap. 6. num. 130.

*Qui BONA FIDE CREDIT, se habere justam causam non jejunandi, & propterea non jejunat; is non peccat saltem mortaliter. Paludanus dist. 15. quæst. 4. num. 1. Antoninus Part. 2. tit. 6. cap. 2. Sylvester V. Jejunium cap. 21. Cajetanus cap. 3. Navarrus num. 20. Ideoque, si causa non sit omnino sufficiens, peccabit venialiter defectu debitæ diligentiae inquirendi, an causa justa esset, nec ne. QUO PACTO excusari possunt multi solventes jejunium, VEL EXCEDENTES IN REFECTIUNCULA; putant enim se non teneri ex variis causis, ut ob debilitatem, vel **AD CAPIENDUM SOMNUM.***

Ubi

O

Ubi

Ubi hic est, Lectores æquissimi, quod Filliuccius instituat questionem, Utrum teneantur pervertere ordinem refectiois, qui collatione mane sumpta, & prandio in vesperum dilato, jejunare possent? Ubi est, quod doceat, istos hunc ordinem pervertere non teneri? Esculpat P. Concina, si potest, ex adductis Filliuccii verbis opinionem, quam ipsi imponit; & quam, adjecto ante alios omnes Filliuccii nomine, inter damnandas recenset. Sed posse aliquem sine debita inquisitione infamare Auctores, & sub eorum nomine offerre damnationi sententias, quas nunquam somniarunt, erit forte opinio PROBABILIOR.

Quod si fortasse velit P. Concina insectari sententiam, quæ vere traditur a Filliuccio; insectetur; nihil ad me. Sciant solum Lectores, Filliuccium eam exscripsisse a Cajetano Dominicano in summa V. *Jejunium* cap. 3., ubi eam docet his verbis.

Et ex hoc capite innumerabiles personæ timoræ excusantur sepius a transgressione præcepti de jejunio; dum vel ex multis reputatis secundum ipsos rationabilibus causis solverunt jejunium, AUT COLLATIONEM EXCESSIVAM putarunt sibi licere absque solutione jejunii propter debilitatem, AUT PROPTER SOMNUM HABENDUM.

CAPUT LII.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI
alia sententia ejusdem Filliuccii.

P. CONCINA Tomo 5. pag. 321.

An DIVITES, qui exercent artes laboriosas, non ex indigentia, sed solum majoris lucri acquirendi gratia, a jejunio excusentur? Excusari defendunt.... FILLIUCCIUS.... aliique.

Non

NON una de causa querimur minus sincerè repræsentari hic sententiam Filliuccii. Nam & aliquid additur, quod augeat Filliuccio invidiam; & occultantur duæ limitationes a Filliuccio appositæ, quæ multum temperant, immo immutant ejus opinionem; ac proinde invidiam multum imminuerent, si bona fide legentibus proderentur. Verba Filliuccii hæc sunt. Tom. 2. tract. 27. part. 2. cap. 6. num. 120.

Octavo quero; an qui ob lucrum non necessarium ad propriam sustentationem..... non jejnant, excusandi sint? Respondeo, & dico, SI LUCRUM NOTABILE sit, ejusque OCCASIO NON SEMPER DETUR; excusare potest.

Primum Filliuccius non nominat DIVITES, quæ vox in re præsentī, de qua tractamus, est multo magis invidiosa. Loquitur quidem de lucro NON NECESSARIO AD PROPRIAM SUSTENTATIONEM. Sed fieri potest, ut quis non indigeat hic, & nunc hoc lucro ad propriam sustentationem, quin tamen sit DIVES; sed sit aliquis artifex, qui laboribus, & sudoribus suis vitam toleret, & habeat nihilominus quantum satis est ad semetipsum sustentandum hac die, vel hac hebdomada.

Deinde Filliuccius non loquitur indefinitè de QUOCUMQUE MAJORI LUCRO, ut præferunt verba, quibus P. Concina quæstionem exponit. Sed apponit hanc primam limitationem, ut lucrum majus SIT NOTABILE.

Demum non loquitur de QUACUMQUE OCCASIONE majoris lucri acquirendi: sed de OCCASIONE EXTRAORDINARIA rarè occurrente; & quæ, si permittatur elabi, non ita facile reditura sit. Ut esset e. g. Si quis Princeps Roma transiens, & brevi discessurus, imperaret artificī, habenti cæteroquin quantum satis est hic, & nunc ad propriam sustentationem, opus aliquod elegans magni pretii, quod, eo Principe Roma regresso, a nemine forte amplius imperabitur.

Quantum hæc omnia temperent, & immutent opinionem Filliuccii nemo non videt. Et tamen nihil horum Lectores ex verbis P. Concinae perspexissent; nisi a me Filliuccii verba in me-

dium prolata essent. An hoc sit referre INTEGRÉ, & SINCERE sententias Jesuitarum, ipsis judicandum relinquo.

CAPUT LIII.

REFELLITUR IMPOSTURA IMPACTA

in indice P. Sanchez.

In Indice Tomi 5. V. Sanchez.

Sanchez (P. Thomas) LAXAM propositionem docet de jejunio Pag. 154. LAXE' eximit a jejunio etiam diebus, quibus non concionantur, ter, vel quater concionantes in hebdomada. Pag. 328.

HIC P. Sanchez repræsentatur legentibus indicem tamquam auctor duplicis diversæ LAXITATIS; quarum una referatur a P. Concina sua pag. 154. & altera ab eodem refferatur sua pag. 328. Atqui sciant Lectores, in utraque pagina sermonem esse de una, eademque opinione Patris Sanchez, quam P. Concina pag. 154. recensuit inter damnabiles; & deinde refert, atque impugnare conatur pag. 328.

Placet verò hic referre suis verbis sententiam P. Sanchez; ut ea collata, si velint, cum locis Concinianis, Lectores judicium ferant, quod libuerit. Ita igitur habet lib. 5. consil. cap. 1. dub. 13. num. 6.

Tertio nota, quod quando ex hujusmodi operibus contrahatur TANTUS LABOR, UT NON SECUM COMPATIATUR JEJUNIUM, relinquendum est ARBITRIO BONI VIRI; (non dicit ipse concionatoris) qui debet judicare habita ratione non tantum roboris secundum se; sed etiam QUALITATIS, ET COMPLEXIONIS PERSONÆ in particulari; ET MODI CONCIONANDI. Hinc concionatores, qui in Quadragesima concionantur ter, vel quater in hebdomada, COMMUNITER, ET REGULARITER EXCUSANTUR; ita, ut in nullo die Quadragesimæ teneantur

je-

jejunare ; & hoc maxime SI CUM FERVORE concionentur..... Ratio , quia hoc videtur requisitum ad robur necessarium AD BENE , ET FRUCTUOSE concionandum: quia , ut viri docti dicunt , qui debet officium exercere , non tantum attendere debet , an possit in hac Quadragesima, VEL IN HOC DIE simul jejunare , & predicare. Sed etiam ut conserventur vires , ut possit PLURES DIES , & Quadragesimas predicare.

Hæc est sententia P. Sanchez ; quam P. Concina , ut dicebam , recenset ut damnandam pag. 154. quam acriter, & irrisorie impugnare conatur pag. 328. & quæ ab indicum compositore repræsentatur ut duplex , & diversa. Placet ne , Lectores , hujusmodi festiva ratio amplificandi indices in damnum Jesuitarum?

CAPUT LIV.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI *sententia Filliuccii.*

P. CONCINA Tom. 5. pag. 367. loquens de Parochianis , qui. propter gravem necessitatem non solverunt Parocho Decimas , ita scribit.

Cum tamen fors melior affulgeret , ad restituendas decimas tenerentur. Nec audiendus FILLIUCCIUS , qui tract. 27. 2. p. cap. 8. num. 166. probabile esse judicat ; ejusmodi Parochianos ad restitutionem NON teneri , etiam divites effectos. Siquidem communiter Theologi hoc reprobant. In sola enim extrema necessitate , quæ consumuntur , restitutioni non subjacent juxta communioem Theologorum doctrinam.

ILLud NON in Filliuccio non reperitur , sed additum est a P. Concina liberaliter de suo. En Filliuccii verba loco citato.
Licet verisimile sit , eos , qui non habent necessaria ad congruam sustentationem , non obligari ad solvendas Decimas
cum

cum tanto rigore , ut ex antiquo Canonista moderatur hanc obligationem Suarez loco cit. num. 16. & 17. : tamen, si postea ad pinguorem fortunam venerint, PROBABILE EST TENERI AD EAS INTEGRAS RESTITUENDAS : & interim necessitatem comprobet Ecclesie Pastoribus. In extrema tamen necessitate nec tenetur ad Decimas , nec ad restitutionem ; ut neque is , qui in tali necessitate surripit alienum.

At fortasse dicet P. Concina : Si Filliuccius dicit esse PROBABILE , TENERI , per bonam illationem judicat probabilem etiam partem oppositam , nempe NON TENERI. Sed non satis per hoc consultum est bonæ fidei , quam hic desideramus.

Primo : Quia verba P. Concinae in sua naturali , & obvia significatione persuadent , Filliuccium apponere illud NON conceptissimè , & non per illationem ; ut ex propria experientia testari possunt Lectores.

Secundo ; quia nempe præfata illatio est universaliter bona. Fieri enim potest , ut sit probabilis una pars , quin sit probabilis altera opposita. Quia fieri potest , ut pro una parte militent bona argumenta ; & pars opposita omni prorsus ratione destituatur. Ergo neque provocando ad vim illationis , potest se satis tueri P. Concina ab impostura.

CAPUT LV.

VINDICATUR AB INJUSTA criminatione P. Suarez.

P. CONCINA Tom. 5. pag. 405.

Franciscus Suarez Tomo 4 in 3. p. disput. 36. n. 3. (debebat scribere disput. 36. , sect. primanum 2.) refert, quosdam Theologos docuisse hoc præceptum (annuæ confessionis) non per se , sed per accidens obligare , ratione nempe Eucharistie percipiendæ : & subdit, in hanc sententiam IVISSE S. Thomam in 4. dist. 17. quæst. 3. artic. 1. quæstiunc. 4. & D. Antoninum

3. p. tit. 14. cap. 19. §. 3. *Mirum est, doctum & accuratum Theologum istius sententiæ patronos constituere Aquinatem & Antoninum; cum ipsi IN LOCIS LAUDATIS oppositum doceant..... Immerito itaque Suarez IMPONIT sanctis his doctoribus, quod docuerint, præceptum annuæ confessionis solum PER ACCIDENS obligare; cum apertè oppositum doceant.*

Et in indice V. Suarez ita scribitur.

Suarez (P. Franciscus) IMPONIT SS. Thomæ, & Antonino, dum ait, eos docuisse, præceptum annuæ confessionis obligare, non per se, sed per accidens, ratione scilicet communio-
nis faciendæ. Pagina 405. n. 3.

NON Suarez SS. Thomæ, & Antonino; sed P. Concina IMPONIT Suario. Afferamus prius verba Suarii loco citato, ubi sic.

Alii verò dicunt PER ACCIDENS obligari hominem ad confessionem semel in anno faciendam RATIONE COMMUNICATIONIS: non tamen PER SE, EX VI proprii præcepti. Ita INDICAT D. Thomas dist. 17. quæst. 3. artic. 1. quæstiunc. 4. & quodlibeto 1. artic. 11. & D. Antoninus 3. p. Titulo 14. cap. 19. §. 3.

Obiter adverto. P. Suarez non scribit, eos SS. Doctores IVISSE in illam sententiam; ut non satis sincerè refert P. Concina: sed illam in locis ab ipso Suario laudatis INDICASSE: quòd multo minus est, ut per se patet. Hoc dissimulato: Videamus, utrum S. Thomas, & S. Antoninus IN LOCIS LAUDATIS a Suario doceant oppositum, ut expressè dicit P. Concina: an verò INDICENT illam sententiam, ut dicit Suarez: atque ita patebit, uter sit impostor.

Primus locus S. Thomæ laudatus a P. Suarez iste est.
Ad confessionem actualiter faciendam obligatur aliquis dupliciter. UNO MODO PER ACCIDENS; scilicet quando ad aliquid tenetur, quòd non potest sine peccato facere nisi confessus; tunc enim confiteri tenetur: sicuti si debet EUCHARISTIAM PERCIPERE; ad quam nullus post peccatum

tum mortale nisi confessus accedere debet, copia sacerdotis oblata, & necessitate non urgemus. ET INDE venit obligatio, qua ecclesia omnes obligat ad SEMEL IN ANNO CONFITENDUM: QUIA instituit ut semel in anno, scilicet in pascha, omnes sacram communionem accipiant: & IDEO ante tempus illud confiteri tenentur. ALIO MODO obligatur aliquis ad confessionem PER SE. Et sic videtur eadem ratio esse de confessione, & de baptismo differendo; quia utrumque est Sacramentum necessitatis.

Sistamus hic: S. Thomas in hoc loco non assignat aliam rationem; cur Ecclesia præceperit ANNUAM confessionem, nisi QUIA præcepit annuam communionem, non assignat alium fontem, UNDE VENIAT obligatio annuæ confessionis, nisi præceptum sumendæ Eucharistiæ: Affert hujusmodi obligationem in exemplum obligationis PER ACCIDENS; dum actu immoratur in explicatione obligationis PER ACCIDENS; & postquam transit ad explicandam obligationem confessionis PER SE, nunquam amplius nominat Confessionem ANNUAM, sed loquitur de aliis temporibus, & discurret de Confessione in genere, sicuti de dilatione baptismi; & in hoc loco saltem non INDICAT, obligationem annuæ confessionis esse per accidens, non vero PER SE, sive esse solum RATIONE PERCIPIENDÆ EUCHARISTIÆ? Provoco ad lectorum judicium.

Secundus locus laudatus iste est.

QUIA ex præcepto Ecclesiæ omnes fideles tenentur saltem semel in anno, in festo Paschæ præcipue, sacramenti communionem accipere: IDEO Ecclesia ordinavit, ut semel in anno, quando imminet tempus recipiendi Eucharistiæ, omnes fideles constentur.

Ubi item S. Thomas non assignat aliam rationem, cur fideles teneantur semel in anno confiteri, nisi quia debent semel in anno Eucharistiæ accipere.

Locus laudatus S. Antonini iste est.

Alii dicunt communius, quod cum sit præceptum affirmativum non obligat nisi pro loco & tempore. Ecclesia vero in hoc

hoc potuit determinare tempus, cum sit præceptum discipline, non naturæ: UNDE regulariter non tenetur homo nisi semel in anno confiteri, scilicet in Pascha, QUANDO NECESSE HABET communicari.

Et statim citat auctoritatem Sancti Thomæ, quam modo attulimus. Quamobrem, cum etiam S. Antoninus simul cum D. Thoma non alium assignent titulum obligationis consistendi semel in anno, nisi RATIONEM SUMENDÆ EUCHARISTIÆ; profecto INDICANT laudatis in locis, obligationem ANNUÆ confessionis esse PER ACCIDENS, non PER SE.

At quomodo probat P. Concina, SS. Thomam, & Antoninum in LOCIS LAUDATIS A SUAREZ docere oppositum? Festiva res est. Hæc loca non affert, non expendit, ne verbum quidem ex iis recitat. Sed producit quædam alia loca diversa, quæ P. Suarez nunquam laudavit. Uter impostor est, Pater Concina, an Suarez?

CAPUT LVI.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI

sententia Valentia, & Filliuccii.

P. CONCINA Tomo 5. pag. 430.

An qui non potest propria voce confiteri, quia mutus est, teneatur confiteri PER NUTUS, VEL SCRIPTURAM? Respondeo. Multi negant... Valentia Tomo 4. Disp. 7. quæst. 11. puncto 1. Filliuccius Tract. 7. n. 63.

NEQUE sincerè repæsentatur a P. Concina sententia Valentia, neque Filliuccii. Quæstio proponitur disjunctivè, *per nutus, vel per scripturam*. Dicuntur negare Valentia, & Filliuccius. Qui negat disjunctivam, ut cuilibet Summulistæ notum est, propugnat copulativam. Ut igitur verum sit, Valentiam, & Filliuccium negare illam disjunctivam; propugnet uterque, oportet, hanc copulativam: *Mutus ille neque tenetur confiteri per nutus, neque per scripturam*. His posit.

Filliuccius negat quidem per Scripturam ; sed utrum mutus ille teneatur confiteri per nutus , neque affirmat , neque negat , neque hanc quæstionem ullo modo attingit , vel P. Concina proferat Filliuccii verba , quibus de hac quæstione loquatur.

Valentia negat quidem ipse etiam per Scripturam : sed per nutus non modo non negat , sed expressissimè affirmat , & defendit his verbis.

Quarto asserimus , si quis mutus , aut linguæ ignarus , aut aliter impeditus , possit SIGNIS , AUT NUTIBUS peccata sua explicare , DEBERE eum , quantum commodè poterit , ita confiteri .

Per scripturam verò Valentia , Filliuccius , & multi negant propter periculum , ne Scriptura perveniat in aliorum manus , & peccata illius muti ab aliis cognoscantur. P. Concina defendit hic more suo sententiam rigidiorē ; defendit nempe obligationem confitendi peccata per scripturam , quæ legenda Sacerdoti tradatur ab eo , qui nequit propria voce confiteri. Et quod advertendum est , allegat pro ea sententia Cajetanum in summa V. *Confessio* conditione undecima. Sed Cajetanus ibi Patri Concinae apertissimè contradicit ; & sicut Valentia , ac Filliuccius , negat obligationem confitendi per scripturam. En ejus verba.

Secundo (adverte) quoad scripturam , quòd licet mutus non valens signis confiteri , possit per scripturam penitentialiter manifestare sua peccata ; NON TAMEN TENETUR ad hunc modum confitendi .

Admittit quidem Cajetanus ut necessarium quemdam alium modum ; qui sic explicatur. Scriptæ sint in uno folio species peccatorum. Scriptæ sint in alio species numerorum. Et in aliquibus diversis schedulis scripta sint hæc verba *Commisi* , *Credo* , *Dubito*. Mutus indicet Confessario speciem peccati ; tum indicet speciem numeri ; tum tradat legendam schedulam respondentem conscientia suæ. Admittit , inquam , ut necessarium hunc modum , quia in eo non est periculum , ut quamquam , folia , & schedulæ ad aliorum manus perveniant , peccata muti cognoscantur. Sed hæc non est sententia , quam P. Concina defendit , & pro qua Cajetanum allegat. Neque hanc negat Valentia , immo potius admittit , citans hunc ipsum Cajetani locum. Ad-

mit-

mittit enim obligationem confitendi per SIGNA, quantum fieri potest : & præfatus modus est potius confiteri PER SIGNA, quàm PER SCRIPTURAM.

Quare Pater Concina neque sincerè repræsentavit sententiam Valentiae, neque Filliucci ; immo neque Cajetani sui ; qui Valentiae, & Filliuccio favet , quatenus negat obligationem confitendi per scripturam ; & Patri Concinae contradicit.

CAPUT LVII.

VINDICANTUR AB INVIDIOSA

impostura PP. Lecchi, & Viva.

P. CONCINA Tom. 6. pag. 13. post relatum quemdam textum S. Augustini , quem adduxerat Joannes Barbeyracus in suo Tractatu Theologiæ moralis Patrum contra P.

Cellier Benedictinum , ita pergit.

Textum hunc non opposuere neque Dallæus , neque Clericus severissimi Augustini censors. Ex suis ergo laudatis Magistris , illum , quemadmodum cætera adversus Patres , non transcripsit Barbeyracus ; Sed EX NOSTRIS INFERIORIS SUBSELLII CASUISTIS , quicundem allegant , ut juris naturæ ignorantiam ex Augustini mente invincibilem ostendant. Alter EX HIS est P. Dominicus Viva , qui in commentariis ad secundam propositionem Alexandri VIII. num. 2. falso in sensu laudatum Augustini textum obtrudit , ubi etiam truncatum D. Thomæ textum exhibet , ut suam roboraret opinionem. Alter verò P. LECCHI , qui in suo opere inscripto Avvertence contraposte all' Istoria del Probabilissimo , hunc locum mihi objecit , ut id ipsum evinceret , quàm vero irritò conatu alias ostendi in libro , cui titulus Esplicazione di quattro paradossi pag. 112.

ERgo , si Patri Concinae habenda est fides , Barbeyracus hæreticus textum illum Augustini EXSCRIPSIT EX NOSTRIS INFERIORIS SUBSELLII CASUISTIS , QUORUM

RUM alter est P. Lecchi, alter P. Viva. Ergo P. Lecchi, & P. Viva præmonstratores fuerunt illi Hæretico, & magistri; ut eo textu abuteretur contra mentem Augustini, & contra Patrem Cellier. Si ita se habet res, librum suum composuerit; oportet, P. Lecchi (ut de hoc primum loquar) aliquot saltem dies ante illum Tractatum Barbeyraci, ut eum legere Barbeyracus, & textum Augustini exscribere inde posset. Nonne? Ita profecto. Bene.

P. Lecchi, ut petebit legentibus, librum suum edidit anno 1744. Numquid Barbeyracus edidit suum Tractatum eo anno, vel posterioribus? Audi Morerium in novissima editione anni 1740. Verbo *Barbeyrac*.

Il donna aussi en 1724. une nouvelle Traduction du Droit de la Guerre, & de la Paix de Grotius, avec de longues, & d'excellentes Notes: & en 1728. un Traité sur la Morale des Peres, pour répondre au Pere Cellier Benediclin.

Et sine ulla auctoritate Morerii, appositum illi Tractatui annum 1728. videri poterit, qui habet oculos. Quamobrem juxta chronologiam Patris Concinae P. Lecchi, qui scripsit sexdecim annis post, magister fuit ad textum Augustini adhibendum hæretico Barbeyraci, qui scripserat sexdecim annos ante. En quo perducatur studium mordendi Jesuitas.

Quod attinet ad Patrem Viva non possum hac evidentia comprobare imposturam. Verè enim Viva scripsit ante annum 1728. in quo Barbeyracus dedit Tractatum suum. Quis tamen revelavit Patri Concinae, Barbeyracum legisse Trutinam Patris Vivæ, & ex illa Augustini textum exscripsisse? Hoc saltem habemus, temerè, & sine ullo fundamento Patrem Concinae hujusmodi odium conflare Patri Vivæ conatum esse.

Ut verò semper clariùs appareat vacuitas illa a studio partium, quam tantopere jactat P. Concina, hoc adverto. Memoratum textum Sancti Augustini in eodem prorsus sensu, in quo illum attulerunt P. Lecchi, & P. Viva, attulerat multo ante ipsos Sixtus Senensis Dominicanus in sua Bibliotheca sancta, impressa Venetiis anno 1575. Ubi libro 5. annotatione 89. hæc habet.

Augustinus lib. 22. cap. 37. contra Faustum, & lib. 1 de sermone Domini in monte cap. 29. in dubium revocat, an Sa-

rae pudicitia potuisset barbarorum libidini supponi citra ullum adulterii crimen, quasi pro mariti vita liceat, ipso consentiente, cum alio viro concumbere; sicut olim tempore Constantii Imperatoris Antiochie factum est. Ubi cum Acindinus Praefectus quemdam servaret in carcere occidendum; quia libram auri, quam fisco debebat, non haberet, unde solveret; Uxor mariti caritate commota unius noctis concubitus, ipso consentiente marito, vendidit diviti cuidam id anxie flagitanti, ac libram auri pro mercede promittenti, ut eo pretio mariti vitam a Praefecto redimeret. Atque hoc facto Acindini pluribus explicato; liberum unicuique permittit, aestimare, quid velit, quamvis in eam partem propensior videatur, quod id fieri nequam liceat.

Ego non disputo, rectè ne, an secus Augustini mentem interpretentur Sixtus Senensis, Lecchius, & Viva; in has me difficultates non induco; quaestiones non resolvo. Sed quaero a P. Concina; cur non meminit in hoc loco Sixti Senensis, quem certissimè a Lecchio citatum legerat? Cur non dixit, Barbeyracum exscripsisse textum Augustini potius a Dominicano, qui scripserat 150. annos ante, quam a Lecchio Jesuita, qui scripsit sexdecim annos post? Cur hanc invidiam injustissimè conflavit Jesuita, non verò Dominicano, cui verosimilius ratione temporum conflare poterat? Oedipo non est opus, ut causa divinetur.

CAPUT LVIII.

VINDICATUR AB EVIDENTI

impostura Terillus, & Moya.

P. CONCINA Tom. 6. pag. 32

Opinionem Terilli, & Moya, docentium cum aliis, fas esse eligere sententiam unius docti Viri auctoritate munitam, tametsi legi repugnantem, ANATHEMATE CONFIXIT ECCLESIA ROMANA.

Ni-

Nimis impotenter P. Concina studet affligere Jesuitis propositiones damnatas. **OPINIO ANATHEMATE CONFIXA AB ECCLESIA ROMANA** est hæc propositio 27. Alex. VII.

Si liber sit alicujus junioris, & moderni debet opinio censeri probabilis, dum non constet rejectam esse a Sede Apostolica tamquam improbabilem.

Quid verò si hanc opinionem neque Terillus, neque Moya doceant? Quid si EXPRESSE eam rejiciant? Quid si eam damnatam ab Ecclesia esse gaudeant etiam ex hoc capite, quòd hujusmodi damnatione eorum judicium Ecclesia confirmari? Videamus, utrum hæc vera sint.

Terillus in suo Tractatu de Conscientia probabili quæst. 6. assertionem 10. hæc habet.

Verum, laus Deo, illa (Ecclesia Romana) non tacet, sed sub sollicita cura supremi Pastoris ad corrigendas laxas opiniones in re morali desudat. Nam anno 1665. die 24. Septembris approbante Sanctissimo exiit decretum in quo 28. propositiones ad mores spectantes damnantur tamquam ad minimum scandalosæ, omnibusque in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interminatione divini judicii præcipitur, ne quavis illarum in praxim deducant; sed & sententia excommunicationis ipso facto incurrendæ, Romanoque Pontifici reservatæ omnibus interdicitur, qui illas aut conjunctim, aut divisim docuerint, defenderint, ediderint, aut de iis etiam disputativè publicè, aut privatim tractaverint, nisi eas sic tractent, ut impugnent. Inter has propositiones penultima ex condemnatis ita se habet.

„ Si liber sit alicujus junioris, & moderni, debet opinio censeri „ probabilis „ dum non constet rejectam esse a Sede Apostolica „ tamquam improbabilem „ . **EN PROPOSITIO, QUAM LUMINE RATIONIS EVIDENTER FALSAM ESSE NOVERAM, CUJUSQUE FALSITATEM HIC DEMONSTRAVI, jam ab Apostolica Sede ad minimum damnata est, ut scandalosa.**

TL Moya in Selectis Tract. 1. quæst. 4. §. 4. hæc habet.

Ex dictis colliges primo; FALSAM, & IMPROBABILEM ESSE

ESSE SENTENTIAM ASSERENTIUM, *opinionem typis datam ab aliquo juniore, & moderno, eo ipso debere censerī probabilem, dum non constet ab Ecclesia fuisse rejectam.*

Et post comprobatam solidis rationibus hanc suam doctrinam directissimè, & expressissimè oppositam opinioni damnatæ, ita pergit.

Hac ratione, quia revisores librorum non rite funguntur officio suo, experimur quotidie, opiniones plures ab antiquis, & modernis traditas, & typis datas, jure fuisse ab Ecclesia damnatas: QUARUM PLURES adduxi in opusculo pro Jesuitis (Guimeno) NULLI VERO SUFFRAGIUM ADJUNGENS, NEC PROBABILITATEM ULLAM ADSTRUENS; sed questionem facti pro Jesuitarum vindictis instituens, ut imposturas, aperirem, & a laxorum nota innoxios, auctoribus suis opinionibus restitutis, demonstrarem. QUARUM ad viginti, quæ in præfato opusculo ex variis Doctoribus (non Jesuitis) justæ defensionis causa fideliter excerptæ referuntur, ut minimum, ut scandalosæ, inter alias damnavit Sanctiss. P. Alexander VII. anno 1665. & 1666. & fere omnes ipse reprobaveram in editione Madritensi anno 1664. Quarum sillabum feci in libello supplici ad Eminentissimos S. R. E. Cardinales. Inter damnatas autem die 24. Septembris anno 1665. vigesima septima est, quam in præfenti REJICIMUS „ Si liber sit alicujus „ junioris, & moderni, debet opinio censerī probabilis, dum „ non constet rejectam esse a Sede Apostolica tamquam impro- „ babilem „. Non ergo sufficit, quòd opinio in libro moderni reperiat, ne quòd ab Ecclesia damnata non fuerit, ut probabilis censeatur.

Igitur, ut dicebam, Terillus, & Moya opinionem proscriptam non modo non docent; non modo expressissimè rejiciunt; sed gaudent, judicium suum ab Ecclesiæ damnatione confirmatum fuisse. Et nihilominus juxta Patrem Concinam OPINIONEM TERILLI, & MOYÆ ANATHEMATE CONFIXIT ECCLESIA ROMANA.

Hæc satis ad institutum. Placet nunc afferre verba cujusdam Theologi Patri Concinæ neque ignoti, neque invisi. Is est P.

Ignatius Camargo Societatis Jesu , acerrimus ille Probabiliorista, ex quo P. Concina tam multa exscripsit adversus Probabilitas: Qui in sua regula honestatis moralis Parte 1. lib. 1. Controversia 3. artic. 3. hæc habet.

Dicendum est , ac firmiter tenendum , non omnem opinionem etiam multorum gravium Auctorum sufficere ad honestè operandum , seu , quòd eodem redit , non omnem esse regulam honestatis moralis. NON OMNEM , inquam , nos enim haud negamus , opinionem gravium Doctorum , immo & UNIUS tantum aliquando licet rarissimè , etiam contra opinionem aliorum plurium , VEL etiam COMMUNISSIMAM , esse posse quandoque regulam sufficientem ad honestè operandum ; dummodo fiat operanti propria , & omnibus inspectis , vera existimetur ab ipso.

De recitata hujus acerrimi Probabilioristæ Doctrina more meo nihil desinio. Lectores judicent : qui forte scire cupiant, quid hac super re Probabilistæ dicant , adire possunt P. Vivam in commentario præfatæ propositionis: & Patrem Cardenas Tract. 1. Disput. 11. cap. 3.

CAPUT LIX.

VINDICATUR AB INJUSTA criminatione P. Vasquez.

P. CONCINA Tom. 6. pag. 219. propugnans , non posse dari actus indifferentes in individuo , hæc liberaliter scribit contra P. Gabrielem Vasquez.

Adco compertum est , PATRES OMNES hanc propugnare Doctrinam , ut P. Gabriel Vasquez candidè fateatur , illam esse S. Augustini , Prosperi , Fulgentii , S. Thomæ , ALIORUMQUE PATRUM ; a qua tamen recedere religioni minimè ille sibi vertit ; IDQUE NON RARO PRÆSTAT.

Et inferius pag. 226. nimium gloriosè , ni fallor , ita repetit.

Sen-

Sententiam nostram scripturæ divinæ, PATRES OMNES, judice ipso P. Vasquezio, & invicta rationum momenta; Ecclesia ipsa in proscriptis propositionibus EVIDENTER demonstrant.

Quidquid sit de illa sententia, impugnante actus indifferentes in individuo, nihil ad me; ut enim sæpius protestatus sum, non ago hic, neque decido ullam quæstionem. Quæ dico contra FIDEM Patris Concina; hæc sunt.

I. Falsissimum est Patrem Vasquez fateri, PATRES OMNES propugnare illam Doctrinam.

II. Falsissimum est, illa verba ALIORUMQUE PATRUM, vel etiam eorum sensum, reperiri in Patre Vasquez: sed istud omne Pater Concina ad conflandam invidiam acutissimo, summoque Theologo liberaliter addidit de suo.

III. Quod consequitur ex dictis, injustissima est, & satis conviciosa illa criminatio; Patrem Vasquez non sibi vertere Religioni discedere a communissima doctrina Patrum, & id non raro præstare.

Ad hæc probanda non afferam quidem concepta verba P. Vasquez, quia oporteret rescribere plura integra, & proluxa capita; referam tamen summa fide ejus doctrinam.

Igitur P. Vasquez in 1. 2. Disput. 52., ubi tractat hanc quæstionem, capite primo recenset quidem multos Patres, sed non pro sententia negante actus indifferentes in individuo, verum ad stabiliendam notionem VERBI OTIOSI, sive ad constituendum, quid intelligendum sit nomine VERBI OTIOSI, de quo dicitur in Evangelio reddendam esse rationem.

Capite sexto, ubi resolvit quæstionem, refert Patres faventes præfatæ doctrinæ, scilicet S. Augustinum, aliquos ejus discipulos, Prosperum nempe, & Fulgentium; & S. Thomam. Hos tantum, & alium neminem, concedit illi opinioni, & provoco Patrem Concina, ut nominet UNICUM alium ex Patribus, qui a Vasquezio pro opinione præfata vel nominatim, vel implicite referatur.

Eodem capite sexto, dissolvit paritatem petita a verbo

otioso, quæ esse solet Achilles adversariorum. Et de Patribus, quos pronotione verbi otiosi citaverat, ita loquitur.

Verumtamen neque hi Patres prior opinionioni favent.

Demum eodem capite sexto solidè probat, pro actibus indifferen-
tibus in individuo, quos & ipse propugnat, stare S. Hierony-
mum, S. Gregorium Nazianzenum, Auctorem Hypognosticon,
S. Gregorium, Sanctum Bonaventuram, Alexandrum de Ales,
& Scotum. Hæc est sincerissimè, & candidissimè doctrina Pa-
tris Vasquez, quodd attinet ad rem præsentem.

Cùm igitur P. Vasquez concedat sententiæ oppositæ solos
S. Augustinum, Prosperum, Fulgentium, & S. Thomam:
cùm omnes alios illi sententiæ apertissimè neget: cùm conten-
dat stare pro sua ex Patribus Hieronymum, Nazianzenum, Auc-
torem Hypognosticon, S. Gregorium, S. Bonaventuram, &
ex principibus Theologis Alexandrum de Ales, & Scotum:
quo jure, qua fide pronunciat P. Concina, PATRES OM-
NES, JUDICE IPSO VASQUEZIO, defendere illam senten-
tiam: VASQUEZIUM CANDIDE FATERI, illam esse S.
Augustini, Prosperi, Fulgentii, ALIORUMQUE PATRUM:
& non obstante hujusmodi candida confessione, minimè sibi ver-
tere religioni, recedere a communissima Doctrina Patrum? Si
P. Vasquez id aliàs præstat, ut præstat hic; certissimè nun-
quam præstabit.

Nec P. Concina instituat hic forte disputationem, utrum
Patres pro se citati a Vasquez ipsi faveant, nec ne? Utrum alii
etiam Patres produci possint pro sententia contraria? Non est
hoc quod quærimus. Hoc misso, semper verissimum remanet,
Patrem Vasquez NON FATERI, OMNES PATRES esse
in opinione opposita; immo paucos ipsi concedere; & judi-
care PLURES PATRES stare pro sua. Atque ideo injuriosa
est impostura, Patrem Vasquez candidè fateri, stare pro oppo-
sita communissimam Patrum, & nihilominus, supposita hac
confessione, sine ullo conscientiae stimulo communissimæ Pa-
trum contradicere. Rigidioris Ethices Professor Religioni sibi
vertere deberet, hæc in vulgus disseminare.

CAPUT LX.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

P. Suarez.

P. CONCINA Tom. 6. pag. 404.

Unde colligendum sit, legem sub mortali, aut sub veniali obligare?.... P. SUAREZ lib. 3. capite 25. num. 3. EX INTENTIONE legislatoris id erui posse CONTENDIT. NEGANT ALII, quia si materia præcepta LEVIS omnino sit; nequit legislator pro sua voluntate eam GRAVI afficere obligatione.... Quare optimè concludunt perdocti Viri, EX PLURIBUS colligendam esse obligationem aut gravem, aut levem, nempe EX GRAVITATE MATERIE, EX VERBORUM EFFICACITATE, EX POENÆ IMPOSITIONE, EX INTENTIONE LEGISLATORIS. Ne multa. Quando materia natura sua gravis est, verbis propriis legis præcipiatur, nisi expressè legislator declaret, se velle sub culpa tantum levi, concludendum est, & legem graviter, & sub mortali obstringere subditos.... HÆC EST VERA, & COMMUNIOR SENTENTIA.

Imposturam impactam hic Patri Suarez lectorum oculis ita subijcio. Tria asserit in recitatis verbis P. Concina.

Asserit primo, Patrem Suarez CONTENDERE, obligationem aut gravem, aut levem legis erui posse EX INTENTIONE legislatoris.

Asserit secundo, ALIOS NEGARE hanc P. Suarez Doctrinam propter hanc rationem; quia si materia sit omnino LEVIS, nequit legislator pro sua voluntate eam afficere obligatione GRAVI.

Asserit tertio, optimam, veram, & communiores sententiam eam esse, quam tenent perdocti Viri, qui repetunt præfatam obligationem ab enumeratis quatuor capitibus: nimirum EX

GRAVITATE MATERIÆ; EX VERBORUM EFFICACITATE; EX POENÆ IMPOSITIONE, ET EX INTENTIONE LEGISLATORIS. Et ab iis perdoctis Viris, qui hanc sententiam tuentur, certissimè excludit Patrem Suarez, siquidem hanc Sententiam refert tamquam diversam a sententia Suarii, immo ut contrapositam illi, quam in Suario reprehendit.

Jam verò si P. Suarez NON CONTENDAT, obligationem legis aut gravem, aut levem erui POSSE AB INTENTIONE legislatoris: Plus: Si id ipsum neget, sicut NEGANT ALII; etiam plus: si neget propter ipsissimam rationem; quia nempe nequit legislator pro sua voluntate afficere obligatione GRAVI materiam LEVEM: Adhuc plus: Si ex professo, & ordinatè per plura capita propugnet optimam illam veram, & communio-rem sententiam, quam propugnant perdocti Viri; & conceptissimis verbis doceat, quantitatem obligationis a præfatis quatuor capitibus repetendam esse: Imposuit P. Concina P. Suarez, nec ne? Nemo, puto, negabit. Demonstramus igitur omnia supradicta.

P. Suarez lib. 3. de Legibus citatum caput 25. ita orditur.

Quoniam dictum est, legem posse de se obligare sub mortali, licet non semper ita obliget, & ideo necessarium est declarare, quando obligatio legis pertingat usque ad illum gradum, in quo tam rigorosè obliget. Quantum autem EX COMMUNI Doctrina Doctorum in hanc materia colligi potest, TRIA CAPITA designari solent ad hanc gravitatem obligationis in lege discernendam: Nimirum qualitas, seu quantitas, aut GRAVITAS MATERIÆ, in quâ lex præcipit; (en primum Caput designatum cum perdoctis viris a P. Concina) VERBA, quibus lex profertur, (En secundum) sub quibus POENAM in lege additam comprehendimus, (En tertium) ET INTENTIO præcipientis, (En quartum) de quibus singillatim dicendum est.

Deinde hoc capite 25. ex professo probat requiri primum, nempe GRAVITATEM MATERIÆ. cap. 26. probat requiri secundum, & tertium, nempe VERBA propria legis, ET POENAM gravem. Et tandem cap. 27. probat requiri quar-

quantum, nempe INTENTIONEM legislatoris: requiri scilicet, ut legislator non se declaret, velle tantummodo obligare sub levi. Ut patebit legentibus vel solos titulos capitum, quæ hic rescribere nimis esset prolixum.

Certissimum ergo, atque evidentissimum est, Patrem Suarez expressè propugnare optimam, veram, & communem sententiam, quam defendunt perdocti Viri, qui docent EX PLURIBUS, nempe ex quatuor dictis capitibus quantitatem obligationis repetendam esse.

Videamus nunc, utrum CONTENDAT, quemadmodum affingit P. Concina, præfatam quantitatem EX INTENTIONE legislatoris erui posse. An verò illud neget, sicut NEGANT ALII, & propter ipsissimam rationem, quia nempe, quando materia est omnino levis, nequit legislator pro sua voluntate eam afficere obligatione gravi.

Eodem citato cap. 25. num. 2. P. Suarez ita pergit.

Circa primum (ex enumeratis quatuor capitibus) CERTUM est GRAVITATEM materiae præcepti esse necessariam ad gravem legis obligationem; ITA UT NON SIT IN POTESTATE legislatoris humani obligare SUB MORTALI IN MATERIA LEVI, etiamsi id maximè velit, & intendat.

CONTENDIT ne P. Suarez obligationem legis aut gravem, aut levem erui posse EX INTENTIONE legislatoris: an verò id negat, sicuti NEGANT ALII, & quidem propter eandem rationem? Pergamus; nam audientur illustriora.

Num. 3. objicit sibi illam sententiam, quam ipsi affingit ut propriam P. Concina, objicit, inquam, ut contrariam suæ. quam stabiliverat num. 2. verbis modo recitatis; atque ita loquitur.

Contra banc verò sententiam referri possunt varii auctores, qui frequenter dicunt, EX INTENTIONE LEGISLATORIS pendere, quid præceptum obliget sub mortali.

Et post allatas aliquas eorum rationes, inter quas est præceptum grave impositum Adamo de non comedendo pomo, quæ

quæ videtur materia levis : Audi quomodo non **CONTENDAT** cum illis quantitatem obligationis pendere **AB INTENTIONE** legislatoris ; sed hanc opinionem ipsi afflictam a P. Concina expressè rejiciat , & firmiter adhaereat sententiæ oppositæ , quam numero secundo verbis supra relatis jam stabilitaverat.

Sed nihilominus , inquit , assertio posita num. 2. verissima est , & COMMUNIS , sufficienterque demonstrata.

Et deinde solvit objectionem petitam a præcepto Adæ ; dicendo num. 5. materiam illam de se **LEVEM** , propter circumstantias , & finem fuisse **GRAVEM**. Quamobrem tantum abest , ut P. Suarez **CONTENDAT** id , quodd ipsum contendere dicit P. Concina . ut afferat illam opinionem per modum objectionis , ut illam rejiciat , ut ejus rationes solvat , ut amplectatur , & solide probet oppositam tamquam **VERAM** , & **COMMUNIOREM**.

Ergo P. Suarez neque **CONTENDIT** quantitatem obligationis erui posse **AB INTENTIONE LEGISLATORIS** ; & expressè defendit contrarium , & docet eam quantitatem repetendam esse ab iis quatuor capitibus , a quibus illam repetunt perdocti Viri. Ergo P. Concina imposuit. **Q. E. D.**

Propulset aliquanto longiùs P. Concina rancidulam canticum.

CAPUT LXI.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI *sententia P. Sanchez.*

P. CONCINA Tomo 6. pag. 437.

Quid si Confessarius pro pœnitentia præscriberet tres missas audiendas ? Posses ne eodem tempore omnes audire ? AFFIRMAT P. SANCHEZ lib. 1. cap. 14. num. 11. CUI NON REPUGNAT LEDESMA.... Sed hæc opinio mihi improbabilis omnino est , quia legem circumvenit , immo eam deludit.

Con-

Confessarius, qui tres audiendas Missas præscribit, majorem se imponere pœnitentiam intendit, quàm si unam, aut duas juberet. Porro tres Missas eodem tempore audire, non est major pœnitentia, quàm unicam audire. Nemini Christianorum lumine naturali judicanti hæc casuistica opinio in mentem veniret.

PUtabit sine dubio, Lectores æquissimi, P. Sanchez EX-PRESSE, & conceptis verbis loqui de tribus Missis a Confessario pro pœnitentia præscriptis. Id enim omnino persuadent, immo propinant recitata verba Patris Concinae. Atqui scitote, Patrem Sanchez de Missis pro pœnitentia a Confessario præscriptis ne verbum quidem facere, neque istud ex ejus generali doctrina inferri posse, immo potius inferri oppositum. En prius verba Sanchezii loco citato.

Potest uno, & eodem tempore diversis actibus DUPLICI PRÆCEPTO satisfieri, quando unum non impedit aliud: quod nullibi TEMPORUM DIVERSITAS præcipiatur. Atque ita fatentur fere universi Doctores, nam dicunt posse quempiam tempore, quo Missam in Festo præceptam audit, recitare horas canonicas, vel quascumque alias preces, ad quas ratione Ordinis, Voti, aut Pœnitentiæ injunctæ tenetur.

Tum post citatos plurimos auctores pro præfata sententia ita pergit num. 12.

Hinc deducitur, eum, qui duplicem Missam audire tenetur, posse eas simul audire, dum eæ simul in duplici altari celebrantur. Sic Petrus de Ledesma in summa Sacramen. ubi de Eucharistia in cap. 27 paulo ante conclusionem 9.

Primum nihil EXPRESSE habet Sanchez, ut dicebam, de Missis a Confessario præceptis pro pœnitentia. Loquitur quidem de precibus pro Pœnitentia injunctis, & has docet recitari posse, dum quis audit Missam in Festo præceptam: sed MISSAS PRO PœNITENTIA PRÆCEPTAS nusquam nominat.

Deinde quamvis doceat posse simul audire duas Missas, ad quas quis tenetur; non tamen hinc statim inferitur posse eas simul

audiri, si a Confessario pro Pœnitentia præceptum sit, duas Missas audire. Sed potius, attenta tota Doctrina Sanchezii, infertur contrarium.

PRIMO. Quia P. Sanchez, quando docet, posse uno, & eodem tempore diversis operibus **DUPLICI PRÆCEPTO** satisfieri; loquitur de operibus debitis ex præceptis diversis, dissimilibus, &, ut ajunt, disparatis. E. G. de Missa debita ratione Festi; & de Horis Canonicis debitis ratione Ordinis: De Missa debita ratione Voti, vel Pœnitentiæ injunctæ. Patet hoc evidenter. Nam ibi profitetur se amplecti sententiam Ledesinæ, & Ledesina apertè loquitur de duabus Missis a duobus dissimilibus præceptis imperatis. *Lo segundo, inquit, se ha de advertir, que, quando un hombre està obligado a oyr dos missas* **POR DOS DIFERENTES TITULOS**, *las puede oyr ambas juntamente en dos altares.* Atqui tres missæ injunctæ a Confessario pro pœnitentia non sunt debitæ ex dissimilibus titulis, immo neque propriè **EX DUPLICI**, sed ex uno, eodemque præcepto. Ergo de istis neque apud Sanchezium, neque apud Ledesinam sermo est.

SECUNDO. Quia Pater Sanchez loquitur de iis casibus, in quibus non præcipiatur **DIVERSITAS TEMPORUM**. Si enim simul cum operibus constet præcipi diversitatem temporum, non ita insanit, ut doceat satisfieri præcepto per opera posita eodem tempore. Atqui Confessarius præcipiens pro Pœnitentia audire tres Missas, apertissimè præcipit diversitatem temporum. Quia, ut rectè advertit P. Concina, intendit imponere majorem pœnitentiam, sive imperare pœnitenti diuturniorem moram, & assistentiam sacris, quàm si juberet audire unam, vel duas. Ergo de hoc peculiari casu non loquitur P. Sanchez.

Quare cum P. Sanchez id non affirmet **EXPRESSE**, ut est evidens; cum probabilissimum sit, illud nec affirmare **IMPLICITE**, ut ostendimus, non videtur mihi satis bona fides absolutè, & intrepidè pronunciare, **AFFIRMAT P. SANCHEZ.**

Postremo hoc adverto. Ledesina scripsit ante Patrem Sanchez. P. Sanchez hoc in loco se Ledesinæ discipulum profite-
tur.

cor. Et tamen Sanchez primus ostentatur, primus in scenam producitur intrepido illo AFFIRMAT SANCHEZ. Et Dominicanus velatur mitissimo illo loquendi modo CUI NON REPUGNAT LEDESMA. Cur P. Concina non dixit, ut ratione temporis & magisterii dicendum erat, AFFIRMAT LEDESMA, CUI NON REPUGNAT SANCHEZ? Fortasse ob ejus vacuitatem a studio partium.

CAPUT LXII.

VINDICATUR A REPETITA

impostura P. Bauny.

P. CONCINA Tom. 6. pag. 438.

Alteram casuisticam opinionem, quam docet BAUNYUS, te videlicet posse plures Missæ partes simul audire a diversis Sacerdotibus, ab uno usque ad consecrationem, ab altero usque ad finem, & præcepto satisfacere, damnavit Alexander VII.

HÆC est eadem impostura in P. Baunyum, ac illa de qua dictum est capite 46. desumpta ex Tomo 5. pag. 77. at quoniam P. Concina, quod non raro præstat, repetitione utitur; mihi quoque eadem utendum est.

Igitur P. Baunys, ut ibi diximus, NON DOCET illam opinionem. DOCERE enim opinionem aliquam, significat apud omnes, illi adhærere ut propriæ, illam præferre oppositæ, illam putare vel unicè veram, vel saltem contraria probabiliorem. Porro Baunys nihil horum præstat: sed relata primo loco sententia negante satisfieri præcepto per illam simultaneam auditionem, & secundo loco sententia adfirmante nunc damnata, ait.

Hæc secunda sententia, quamquam probabilis, TAMEN IN PRAXI NON EST SEQUENDA, SED PRIOR.

Quibus verbis non modo non adhæret illi opinioni ut pro-

R

priæ,

priæ , non modo illam non anteponit oppositæ ; non modo non reputat opposita probabiliorem : sed oppositæ longe postponit ; sed reputat illam **MULTO MINUS** probabilem : siquidem neque illi concedit probabilitatem **PRACTICAM** ; Probabilistæ enim non prohibent , sequi **IN PRAXI** opiniones **PRACTICE** probabiles. Vide alia , quæ ibi dicta sunt.

Duo hic præterire non libet. Præfata opinio non est damnata ab Alexandro VII , ut scribit P. Concina , sed ab Innoc. XI. in propositione 53. Quodd quidem quantum attinet ad damnationem perinde est ; sed non quantum attinet ad diligentiam Scriptoris.

Secundum. P. Concina hoc in loco post affectam Baunyo memoratam opinionem , ita pergit : *Hinc collige , eo plures recentiores Theologiam casuisticam dirigere , ut vim legum extenuent zelo minuendi peccata.* **AT NUMQUAM ABUNDANTIUS peccatorum torrens inundavit Christianismum, quàm post investam Theologiam probabilisticam.**

Theologia probabilistica investa est a Patribus Dominicanis præter propter post celebratum Concilium Tridentinum. Theologia probabilistica viget in certis quibusdam terrarum orbis partibus , in certis aliis viget potius Theologia probabilioristica. Utrum abundantior peccatorum torrens inundaverit Christianismum post Concilium Tridentinum , an ante : Utrum abundantior peccatorum torrens eas regiones inundet , ubi viget Probabilismus , an alias , ubi viget Probabiliorismus ; judicabunt alii , qui in rebus Facti multo magis , quàm ego versati sunt. Unum ego dicam , quodd a peritis , & fide dignis audiui : Peccata , quorum torrens Christianismum inundat , non ea esse , de quibus hinc inde a catholicis Theologis disputatur , utrum peccata sint ; sed ea , quæ Rigoristæ , Benignistæ , Probabilioristæ , Probabilistæ , Docti , Indocti , Senes , Pueri , Mares , Fœminæ evidentissimè norunt , & concedunt esse peccata.

CAPUT LXIII.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI

sententia Tamburini.

P. CONCINA Tom. 7. pag. 55. in Catalogo propositionum damnabilium.

P. Thomas Tamburinus lib. 3. *Methodi Confess.* cap. 4. n. 5.

„ Si prævideat Confessor, pœnitentem non restitutum, si illi
 „ detegatur nullitas tituli, quam pro se adesse pœnitens pu-
 „ tat, non erit ex Sanchez talis nullitas illi a Confessario pa-
 „ tefacienda; quamvis sit in præjudicium tertii, qui suo
 „ carebit. „ *Quàm sit principium illud Justitiæ, negotia-
 „ tionis, & Societati perniciosum, quisque judicet.*

MUtilata conjicitur in catalogum propositionum damna-
 bilium propositio Tamburini; & ea rescantur, quæ
 æquivocationem tollunt, ac sententiam multo minus invidiosam
 reddunt. Tamburinus enim loco citato expressè dicit, a Confes-
 sario NON INTERROGATO. Illæ autem voces NON IN-
 TERROGATO a P. Concina nescio cur resectæ, non levis
 momenti sunt. Nam sine illis sententia Tamburini apparet inde-
 finita, & loquens de quocumque Confessario, sive interroge-
 tur, sive non; Et tunc esset contra communissimam opinionem
 omnium Theologorum; quia, si Confessarius interrogetur,
 patefaciendam ab eo esse veritatem, omnes concedunt. Utrum
 verbò patefacienda sit a Confessario NON INTERROGATO,
 quando nullum speratur bonum neque Pœnitentis, neque Tertii;
 & quando Tertius cariturus est suo, tamen Pœnitens mo-
 neatur, in quæstione est, & negatur communius, ut videbi-
 mus: Ideoque sententia Tamburini, adjectis, sive in sua sede
 relictis, duabus prædictis vocibus, quas P. Concina detruncavit,
 est multo minus odiosa.

Sed quoniam hujus sententiæ mentio incidit, placet alia

subjungere. Incredibile est, quo impetu contra præfatam opinionem invehatur P. Concina multis in locis suæ hujus Theologiæ. Ostendendo tamen semper more suo fermè solos Auctores Societatis, ut iis vel solis, vel potissimum laxitatis nota adhærescat. Ejus convicia, & declamationes prius referam: tum indicabo Auctores eam opinionem defendentes; postremo dicam, quid colligi velim.

Hoc in loco eam damnationi proponit præfixo solo nomine Tamburini; eamque appellat, ut vidimus, *Principium Justitiæ, negotiationi, & Societati perniciosum*.

Tomo 9. pag. 695. citato unico P. Viva illam sic insectatur: *Oro, efflagitoque, ut salvo erga pium, doctumque Auctorem officio (erga multos Dominicanos salvandum erat, ut videbimus, hoc officium) ea promere sincere, & liberè, quæ imbecillitati meæ vera videntur, valeam. Hæc doctrina, ut mihi videtur, non modo falsa, & LAXA est, sed ex illa HORRENDA consequi ABSURDA judico: nempe UNIVERSUM EVANGELIUM everti, & susque deque principia EVANGELICÆ PRÆDICATIONIS evolvi. Quis alienum possidet bona fide: contractum senebrem justum existimat: ille bona fide versatur in occasione proxima: isti bona fide procrastinant, differunt debitorum solutiones. Et minister Evangelicus pœnitentes istos ad confessionem accedentes admonere non tenetur? Immo ignorantia non est amovenda, non debet amoveri? Cur? Ne revelatio veritatis noceat pœnitenti. O TEMPORA, O MORES!*

Tomo 10. pag. 373. citatis quidem etiam Salmanticensibus sed præcipuè exagitando La-Croix, & Gobatum, eam opinionem in medium rursus producit, & his conviciis afficit. Pag. 374. *Commenta peregrina, & Evangelio pugnantiæ*. Pag. 377. *Principium, quo recentiores docent, omitendam a Confessario admonitionem, quia scilicet pœnitens prævidetur non paratus, non dispositus, non promptus ad eam acceptandam, est evidenter falsum, Evangelio Christi vi evidentis ratiocinii adversum, laxitatis plenissimum; unde sacrilegia, & innumera absurda proficiſcuntur*. Pag. 380. *Hæc doc-*

doctrina, ut locis indicatis palam feci, hostiliter cum Evangelio pugnat.

Videamus nunc, quinam docuerint sententiam, JUSTITIÆ, NEGOTIATIONI, ET SOCIETATI PERNICIOSAM; HORRENDORUM ABSURDORUM PARENTEM, UNIVERSUM EVANGELIUM EVERTENTEM, SUSQUE DEQUE EVANGELICAM PRÆDICATIONEM EVOLVENTEM, COMMENTUM PEREGRINUM, & EVANGELIO PUGNANS, EVANGELIO VI EVIDENTIS RATIOCINII ADVERSUM, LAXITATIS PLENISSIMUM, SACRILEGIORUM; ATQUE INNUMERABILUM ABSURDORUM FONTEM, HOSTILITER DEMUM CUM EVANGELIO PUGNANS. Hi sunt sequentes.

I. Martinus Ledefma Dominicanus secunda 4. quæst. 8. art. 4. dub. 9.

Dubitatur 9. an Confessarius debeat dicere veritatem pœnitenti ignorantı invincibiliter, quando ignorantia est CUM GRAVAMINE ALTERIUS, ut SI QUIS HABEAT ALIENUM, & ignoret invincibiliter; an Confessarius debeat dicere veritatem, quando ex conjecturis cognoscit? Ad hoc dico, quod si Confessarius credit, quod restituet, tenetur ei dicere veritatem, quia aliàs esset socius furti. Secundò dico; quod SI NIHIL EST PROPECTURUS, NIHIL EI DICERE. Probat. Quia est perdere opus, & nihil debet sine utilitate fieri.

II. Melchior Cano Dominicanus Relectione de Pœnitentia Part. 6. quæst. 6. §. *Atque id intelligi volo*; pag. 255. editionis Ingolstadtienſis anni 1580.

Atque id intelligi volo, (Confessarium teneri admonere) cum existimo, me pœnitenti profuturum. Nam frustra niti, & nihil aliud, quàm laborando odium quærere, ut Sallustius ait, extremæ dementiæ est. Et D. Augustinus de Pœnit. dist. 7. Cap. Si quis: Ideo, inquit, do tibi pœnitentiã, quia nescio; nam, si scirem nihil tibi prodesse, non tibi darem, non admonerem. Ratio quoque perspicua est; quia nulla lex obligat
ad

ad actus inutiles, & otiosos. Item sicut correctio ad bonum illius, qui corripitur: ita confessio ad bonum pœnitentis ordinatur. Sed quando scio, nihil me mea admonitione profuturum, non teneor fratrem corripere aut delinquentem, aut ignorantem. Ergo. Hinc facile discernetur, quid in multis eventis Confessarius habeat facere, **SI PRUDENS ESSE VELIT.** Ut si mulier nupsit Petro occultè non consummato matrimonio. Deinde contraxit cum Joanne publicè, & consummavit, cum quo manet **BONA FIDE.** Item si mulier contraxit cum fratre suo, vel affine, quem invincibiliter ignorat esse fratrem, &c. Nam in his omnibus casibus, **SI CREDO MEUM CONSILIUM PROFUTURUM; TENEOR ADMONERE; SIN MINUS, TENEOR NON ADMONERE; sive id sit IN DETRIMENTUM PROXIMI, sive non: sive sit contra jus divinum, sive humanum.**

III. Magister Bannez Dominicanus in 2. 2. quæst. 33. in commentario articuli 6.

Ex hac doctrina sequitur quod Confessarius, qui novèrit pœnitentem ignorantia invincibili laborare, maximè si est ignorantia facti, NON DEBET DOCERE IGNORANTEM, si probabiliter æstimat, quod ille adhuc permanebit in suo facto, & amplius peccabit.

IV. Magister Serra Dominicanus in 2. 2. quæst. 33.

Si Confessarius sciret, mulierem esse nuptam cum viro, qui re verà non est suus vir; timeret tamen probabiliter, ac prudenter, illam, etiamsi admoneretur, non fore recessuram ab eo, NON TENETUR ILLI VERITATEM APERIRE. Quod verum etiam est, quamvis peccatum per ignorantiam excusatum ESSET IN DETRIMENTUM TERTII, ut si quis bona fide possideret hereditatem alienam, aut contractum usurarium efficeret, & sciret Confessarius, aut probabiliter timeret, ejus admonitionem nihil esse profuturam; quia difficillimum est relinquere hereditatem, aut lucrum hujusmodi.

V. Dominicus Soto Dominicanus in 4. dist. 18. quæst. 2. a. 4. quamvis teneat, Confessarium debere instruere pœnitentem,

tem, quando ignorantia est eorum, quæ omnes tenentur scire, quia putat talem omnem ignorantiam esse culpabilem, tamen, si ignorantia sit inculpabilis, in qua solum hypothese loquuntur cæteri Auctores, ipse etiam docet præfatam sententiam his verbis.

Quando ignorantia est juris, quod omnes tenentur scire, sive divini, sive humani, vel facti, quod ille pœnitens scire tenetur; Sacerdos obligatur pœnitentem instruere, quidquid sequatur, sive profit, sive obfit. Res est clara: NAM OMNIS TALIS IGNORANTIA EST CULPABILIS, & PECCATUM. Quare si pœnitens ignorat articulum fidei; nulla de causa debet silere Sacerdos, sed illum docere. Si autem ignorantia sit eorum, quæ non omnes tenentur scire, sive sit juris divini, sive humani: tunc distinguendum est. Si Sacerdos viderit quod possit prodesse, idque sine gravi scandalo; tunc tenetur rem detegere. SI VERO VIDET, QUOD NULLATENUS PRODESSE POTEST, AUT SINE GRAVI SCANDALO; TUNC TENETUR TACERE, ET DISSIMULARE, si non interrogatur, (en verba detruncata a Patre Concina in Tamburino) aut si alter non confitetur de illo tamquam de re scrupulosa.

VI. Petrus du Fay Dominicanus quæst. 9. supplementi art. 2. disp. 4. concl. 4.

Sacerdos tenetur docere pœnitentem tam in communi, quam in particulari ea, quæ scire debet, etsi ignorantia incircumbili excusetur v. g. contractum aliquem, quem novit esse usurarium; fornicationem simplicem esse illicitam..... INTELLIGENDA tamen hæc sunt, quando Sacerdos probabiliter existimat, pœnitenti profuturum suum consilium, & doctrinam: SI ENIM AB EISDEM NULLUM RELATURUS SIT PROPECTUM, AUT EMOLUMENTUM, SED POTIUS SCANDALUM ALIQUOD INCURSURUS, EXCUSABITUR AB HOC OFFICIO.... Ratio est, quod sicut correctio fraterna ordinatur ad bonum fratris corripiendi; ita sacramentalis confessio, & ea, ad quæ te-

netur Sacerdos in administratione ejusdem, diriguntur ad bonum spirituale pœnitentis. Sed quando corrigens probabiliter existimat, quodd sua correctione non emendabitur, sed potius scandalizabitur corripendus, potest, IMMO TENETUR ABSTINERE correctione. Ergo similiter in nostro casu.

VII. Ludovicus Lopez Dominicanus prima parte Instructorii cap. 27. §. *Ad prudentiam Confessoris.*

Ad prudentiam quoque Confessoris attinet TACERE, & nihil interrogare, quando videt pœnitentem ignorantia inculpabili ignorare, aliquid esse peccatum mortale; QUANDO EX ADMONITIONE NON SPERATUR EMENDA, VEL QUANDO DIFFICILE EST REMEDIUM.

VIII. Bartholomæus Medina Dominicanus in Instrukione Confessariorum ex idiomate Hispano in Italicum versa, lib. 2. cap. 3.

Il quarto avviso. Quando il Confessore vedrà il Penitente essere d' un' ignoranza invincibile, o con buona fede in cosa, che per altro sarebbe peccato mortale, NON BISOGNA, CHE NE PARLI; e particolarmente, se dall' avviso del Confessore non dee seguirne profitto; ma molto travaglio, e scandalo.

Omitto, ne tædio sim, alios plurimos, tum Dominicanos, tum Franciscanos, tum Jesuitas, tum cujuslibet conditionis, & instituti. Unum tantum præterire nolo Patrem Suarez, quem cum tota theologica Republica P. Concina magni facit, & bene facit. Is igitur disp. 32. de Pœnitentia sect. 4. num. 4. ita loquitur.

Tertio, quando Confessor non sperat fructum, vel quia probabiliter, & prudenter timet, pœnitentem non effecturum; vel certè non posse sine gravi incommodo id efficere, de quo admonendus est; potest, & DEBET tacere, ac pœnitentem in sua bona fide relinquere..... Ratio autem est, quia tunc Confessor nec ratione officii, nec ratione caritatis tenetur admonere pœnitentem. Primum patet, quia tunc pœnitens est benè dispositus, & integrè confessus. Ergo

ex

ex vi officii Confessoris absolvi potest. Secundum etiam est manifestum ; quia charitas , & correctio fraterna solum obligat , quando est spes fructus. Item in eo casu potius esset admonitio contra charitatem , quia posset asserre magnum incommodum proximo sine ullo fructu.

Everisionem verò Evangelii , & apostolicæ prædicationis ruinam , quam obtrudit P. Concina , præoccupat ibidem P. Suarez paulo post , afferendo latum discrimen inter apostolicam , & publicam prædicationem , ac privatam admonitionem Confessoris. Quia nempe illa ordinatur ad bonum publicum ; ac propterea omittenda non est , etsi non speretur bonum , immo timeatur malum alicujus particularis. At Confessoris admonitio ordinatur ad privatum bonum penitentis : quod si non speratur , immo timetur oppositum ; admonitio remanet actus omnino inutilis , & otiosus , immo noxius , ad quem nulla lex obligat , ut optimè advertebat Melchior Cano , & Martinus Ledesma perdocti Dominicani. Atque eandem objectionem sicuti Suarez , ita etiam præoccupat Sanchez lib.2. de Matrimonio disp. 38. num. 19. his verbis.

Doct̃or publicus , sive Concionator tenetur publicè veritatem docere , licet fructus alicujus privati non speretur , sed scandalum. Quia doctrina ea ad bonum publicum ordinatur : quare propter privatum malum non est intermitenda.

Hi sunt Auctores , qui sententiam defendunt , quam P. Concina tam acribus declamationibus insectatur , tam atrocibus conviciis dehonestat. Quorum etsi non omnes expressè ad casus particulares descendant , omnes tamen generatim , & universaliter loquuntur ; atque implicite eventa omnia comprehendunt. Nunc dicam , quæ a Lectoribus colligenda velim.

Colligant primò : Utrum P. Concina sit omnino vacuus a studio partium , & æquus , ut tantopere jactat , erga Theologos cujuslibet Instituti. Poterat præfigere propositioni damnandæ octo insignes Dominicanos , atque adeo plures , neque enim omnes adduxi ; & tamen præfixit solum Tamburinum , & quidem detruncando eas voces NON INTERROGATO , quæ non levis momenti sunt ; si enim Confessarius interrogetur ,

detegendam ab eo esse veritatem , conveniunt omnes. Poterat Tom. 9. citare laudatos octo Theologos Ordinis sui ; & tamen citato solum Patre Viva , & onerata conviciis ejus sententia, altè exclamavit : O tempora , o mores ! Quasi mores unius Patris Vivæ facerent , ut sorderent hæc tempora ; & non facerent mores Martini Ledesinæ , mores Melchioris Cano , mores Magistri Bannez , mores Magistri Serra , mores Dominici Soto , mores Petri du Fay , mores Ludovici Lopez , mores Bartholomæi Medinæ. Potebat tandem aliquis ex iis Dominicanis in indicibus legi : & tamen Jesuitæ quidem recensentur ; ex iis nemo indicatur.

Colligant secundo , quàm verum sit , quod aliàs dixi , familiarissimum esse Patri Concina hoc artificium , vel occultatis omnino aliis Auctoribus , vel cursim , & festinanter nominatis , vel post terga protectis , ita objectare , & ostentare Scriptores Societatis , ut appareant Lectoribus vel unici defensores opinionum , quas appellat laxas , vel saltem primipili.

Colligant tertio , Jesuitas in plurimis sane sententiis , quas P. Concina infectatur , alios habuisse magistros ; quod ego quidem ostendere paratissimus sum. In hoc opusculo , ne nimis ab instituto digrediar , tunc solum id præsto , quando hanc mihi dat occasionem sententia aliqua Jesuitarum suæ sinceritati restituenda. Dicet forte P. Concina , sua nihil hoc interesse. Hortabitur , quod re ipsa facit , ut aliquis existat , qui Thomistarum laxitates refutet , & tunc pura undecumque splendet christiana Theologia. (Ejus verbis usus sum). Verùm si flagrat studio reformandæ Moralis , cur hanc Provinciâ alteri relegat ; ipse non suscipit ? Cur rivulos purgare nititur ; de fontibus non laborat ? Cur ramos cædit , & infectatur ; radices integras , atque intactas relinquit ?

Colligant quarto , quando convicia , & censuras Patris Concina contra aliquam opinionem legent , non esse festinanter præcipitandam sententiam ; Judicium parumper sustineant , donec illam ab alio aliquo pertractatam videant ; & tunc sentiant , quod in Domino judicabunt.

CAPUT LXIV.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI *sententia Vivæ.*

P. CONCINA Tom. 7. pag. 62. in *Catalogo propositionum dam-
nabilium.*

*P. Dominicus Viva in Trutina theologica in hac propositio-
nem. 37. num. 7. „ Qudd in hac thesi proscibitur , est , pos-
„ se famulos occultè compensare id , quod ipsi judicant ex
„ justitia sibi deberi in salarium... Idcirco ad occultam hanc
„ compensationem faciendam requiritur judicium Viri docti,
„ simul & periti , .*

IN primis P. Concina male consuit in unam propositionem
citando solum numerum 7. duas partes , quæ in P. Viva
longissimè distant inter se. Una enim pars habetur numero pri-
mo , & altera in fine numeri septimi. Hoc omisso : Plura
prætermittuntur & refecantur , sine quibus nullo pacto intelli-
gitur vera mens , & genuina sententia Patris Vivæ. Ego illam
sincere exponam.

Ejus igitur opinio hæc est. Ad licitam occultam compen-
sationem non sufficit PROBABILITAS , non sufficit PROBA-
BILIORITAS , sed requiritur omnino CERTITUDO MO-
RALIS , quodd debeatur ex justitia salarium majus. Quia posses-
sor bonæ fidei , qualis est Dominus , non posset privari re pos-
sessa , donec jus alienum , nempe famulorum , sit MORALI-
TER CERTUM. Jam verò de hac CERTITUDINE MO-
RALI non sunt idonei judices ipsi famuli , immo neque quilibet
Confessarius minus doctus , & peritus. Et idcirco ad occultam
compensationem faciendam (suppositis aliis conditionibus jam
notis , quas P. Viva ibi enumerat num. 1.) requiritur judicium
Viri docti , simul ac periti , qui judicet (quid ? hoc enim est
recisum , & occultatum) qui , SPECTATIS OMNIBUS , JU-

DICET, MORALITER CERTUM ESSE, QUOD MAJUS SALARIUM DEBEATUR.

Paucis. Sententia Vivæ limpida, & sincera hæc est: Tunc possunt famuli uti licitè occulta compensatione, quando suppositis ceteris requisitis Vir doctus, peritus, ET PASSIONE DENUDATUS judicaverit, CERTUM MORALITER ESSE, quòd ipsis debeat ex justitia majus salarium.

Rogo duo lectores: primùm, ut ipsi judicent, an hæc Vivæ sententia eadem sit, atque hæc trigesima septima damnata ab Innoc. XI. „ Famuli, & famulæ domesticæ possunt occultè Heris suis surripere ad compensandam operam suam, quam majorem *judicant* salario, quòd recipiunt,, .

Secundum, ut dignentur oculos rursus reflectere ad propositionem oblatam a P. Concina damnationi, & videre, an ex illa intelligatur genuina mens P. Vivæ, quam modo exposui: an intelligatur, Patrem Vivam requirere prædictam CERTITUDINEM MORALEM de majori salario debito ex justitia: an intelligatur Virum illum doctum, & peritum de hac determinata re judicare debere; nimirum, utrum verè existat illa MORALIS CERTITUDO? Si hæc intelligentur, non hisco. Si non intelliguntur, ut videtur mihi certissimum, ergo P. Concina non retulit integrè, & sincerè sententiam Vivæ. Quòd vero hæc sit ea, quam exposui, en ejus verba.

Quod in hac thesi proscribitur, est, posse famulos occultè compensare id, quod ipsi judicant ex justitia sibi deberi in salariū, quod ceriè scandalosum est, & viam aperit innumeris furtis.

Et post hæc dicta num. 1. ex quibus P. Concina desumpsit primam partem suæ propositionis, sic habet n. 7.

Ratio a priori (falsitatis propositionis damnatæ) est, quia universim possessor bonæ fidei non tenetur restituere rem possessam, etiam si sit PROBABILIUS, nedum si solum PROBABILE sit, quòd ea sit aliena, prævalente jure certo, quod habetur a possessione bonæ fidei, juri incerto alieno, quod oritur ex opinione probabili, aut probabiliori.... Ergo Heri jure suo retinent illud salariū, quod famuli putant sibi deberi,
do-

donec MORALITER CERTUM sit, quod debeatur. Ergo injuriam patiuntur, & injustitiam, si per occultam compensationem eo spoliuntur a famulis judicantibus circa moralem certitudinem illud sibi deberi. Cum autem hæc MORALIS CERTITUDO non possit haberi per hoc, quod IPSI FAMULI, immo etiam per hoc, quod CONFESSarii MINUS DOCTI, & PERITI ita judicent, ut ostendimus (ibi num. 6.) IDCIRCO (en verba assuta a P. Concina quibusdam verbis numeri 1.) IDCIRCO ad occultam hanc compensationem faciendam requiritur judicium Viri docti, simul ac periti, (quæ sequuntur, & mentem Vivæ manifestè ostendunt, omnia resecta sunt) ET PASSIONE DENUDATI, QUI, SPEC-TATIS OMNIBUS, JUDICET, MORALITER CERTUM ESSE, QUOD MAJUS SALARIUM DEBEATUR.

Auditis verbis Vivæ poterunt lectores etiam facilius judicare, utrum ejus sententia a P. Concina integrè, & sincerè relata sit: & utrum in ea, ut jacet in P. Viva, non avulsa a contextu, non mutilata, aliquid sit damnatione dignum: Nam de hoc postremo, ego more meo nihil definio.

CAPUT LXV.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI

sententia Cardinalis de Lugo.

P. CONCINA Tom. 7. pag. 65. in *Catalogo propositionum damnabilium.*

Cardinalis de Lugo Tom. 2. de Just. disput. 26. sect. 13. n. 208.

- „ Infertur tertio, neque reddi injustum hunc contractum
- „ (*mobatræ*) ex natura rei per hoc, quod venditor suam
- „ intentionem manifestet emptori, dicendo: Ego liberè tibi
- „ credito vendo has merces, si tamen volueris eas postea
- „ villiori pretio vendere ad habendam pecuniam præsentem,
- „ ego paratus sum ad eas emendas „.

Truncata est sententia Cardinalis de Lugo , & quidem non mediocri Eminentiſſimi Auctoris damno Reſecta enim eſt limitatio , & admonitio ab ipſo ſtatim adjecta , quæ opinionem non modo multum temperant ; verum etiam omnino immutant. Igitur Cardinalis poſt recitata verba , interjectis puncto ſolum , & comate , ita pergit.

DUM TAMEN ALIQUOD PACTUM IMPLICITUM SUB HAC MANIFESTATIONE NON INCLUDATUR.

Quod etiam conſequenter concedit Salas illo num. 3. Qui tamen RECTE MONET , CAUTE in hoc procedendum eſſe , propter periculum uſuræ implicitæ in tali modo loquendi.

Quæro nunc : Eſt ne idem ſenſus , dicere abſolutè , & ſimpliciter , manifeſtationem intentionis redimendi merces non eſſe injuſtam : ac dicere , non eſſe injuſtam ſolum ſub hac limitatione , & conditione , **DUM TAMEN ALIQUOD PACTUM IMPLICITUM SUB HAC MANIFESTATIONE NON INCLUDATUR** ? Et præterea monere , cautè eſſe procedendum propter periculum hujus pacti impliciti ? Certiſſime non eſſe eundem quivis Logicus novit. Primus enim illimitatus eſt , & abſolutus : ſecundus verò limitatus , & conditionalis. Porro primus ſenſus , quem exhibent amputatis ceteris verba recitata a P. Concina , non eſt Cardinalis de Lugo : Sed eſt tantum ſecundus , & quidem adhuc magis temperatus adjuncta illa admonitione. Ergo P. Concina truncatum referendo textum Cardinalis , impoſuit ipſi ſententiam , quam non docet , & ſuppreſſit eam , quam docet.

Non deſendo opinionem Cardinalis de Lugo , quemadmodum neque illius Auctoris , etiam ut in ipſo jacet , quod repetere ſæpius juvat , ne P. Concina divertat. Sed propugno Patrem Concinam non referre integrè , & ſincere Jeſuitarum ſententias , & ipſas collocare in maligniori luce , quam mereantur.

CAPUT LXVI.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

P. Lefsius.

P. CONCINA Tom.7. pag.66. *in eodem Catalogo propositionum damnabilium.*

P. Leonardus Lefsius lib. 2. cap. 20. dubit. 14. *Utrum ratione CARENTIÆ pecuniæ, seu obligatione non repetendi ante certum tempus aliquid exigi possit?..... Num. 123.*

„ Tertio probatur hæc sententia : quia sicut aliis rebus , &
 „ oneribus potest aliquod pretium imponi , ita etiam oneri
 „ CARENDI sua pecunia tanto , vel tanto tempore. Cum
 „ enim pecunia sit instrumentum negotiandi , & privare
 „ se instrumento suæ artis sit pretium æstimabile , cur
 „ non etiam mercatores poterunt CARENTIÆ pecuniæ
 „ pretium aliquod communi consensu imponere , præsertim
 „ si ratio boni communis id postulet ? „

CERTISSIMÈ lectores , dum vident nomen Lefsii præfixum
 tertiæ illi probationi , quæ recensetur ut damnabilis , pu-
 tabunt illam esse unam ex rationibus , quibus Lefsius confirmet
 sententiam suam. Atqui sciant , illam esse tertiam objectionem
 adversariorum , quam assert contra se P. Lefsius , & quam so-
 lidè dissolvit , postquam ex proprio sensu stabilivit , NIHIL
 EXIGI POSSE ratione CARENTIÆ pecuniæ , sive OBLI-
 GATIONIS non repetendi mutuum ante certum tempus. Nec
 mihi sed Lefsio credant.

Lefsius igitur loco citato proponit prius sententiam adver-
 sariorum , & tres eorum rationes , quarum tertia illa est , quam
 sub nomine Lefsii P. Concina recitavit , & damnationi propo-
 suit. De his rationibus ita scribit. „ HÆ RATIONES VI-
 DERI POSSINT ALICUI PROBABILES , POTISSI-
 MUM TERTIA „. Tunc sic pergit ex propria sententia.

Ni-

Nihilominus censeo, non esse tam laxas habenas mercatoribus dandas; nec illis concedendum, ut quidquam supra sortem exigant, si illis ex carentia pecunie nullum lucrum cessat, nullum periculum impendat, nullum incommodum metuitur. Quia sententia illa videtur nova, nec illam apud Auctores reperio; ac proinde in re morali tanti momenti non facile admittenda. Deinde quia CARENTIA pecunie, & OBLIGATIO non repetendi ante aliquod tempus EST QUID INTRINSECUM rationi mutui, alioquin Mutuum non differret a Precario. Unde, si mutuum debet gratis fieri, ut constat ex supradictis, NIHIL PRO HAC CARENTIA VEL OBLIGATIONE PETENDUM EST. Ex hoc fundamento elicienda est responsio ad primum, & secundum argumentum. AD TERTIUM (propositum damnatione sub nomine Lessii) responderi potest tale pretium imponi a mercatoribus non posse, quia carentia pecunie non est pretio æstimabilis, nisi ratione alicujus incommodi, vel periculi conjuncti.

Placet ne hæc sinceritas in referendis sententiis Jesuitarum? Neque dicat hic P. Concina, Lessium saltem exhibere ut probabilem sententiam oppositam. Non, inquam; hoc dicat.

Primum: Quia Lessius non dicit HÆ RATIONES PROBABLES SUNT: HÆ RATIONES SUNT MIHI PROBABLES. SED VIDERI POSSINT ALICUI PROBABLES. Quodd est concedere illis non veram, & solidam probabilitatem; sed solum speciem aliquam, & fucum probabilitatis, ob quem ALICUI non tam attentè res consideranti apparere possunt probabiles.

Deinde, quia hoc omisso, de quo disputationem habere nolo, semper stat, ipsum nec sincerè, nec bona fide repræsentasse lectoribus sententiam Lessii. Siquidem lectoribus persuasum reliquit, tertiam objectionem adversariorum esse unum ex argumentis, quibus Lessius confirmet opinionem suam, & Lessius adhærere illi opinioni, quæ ab illa tertia ratione comprobatur.

Quodd si P. Concina scire aveat, quinam absolute & expressè defendant opinionem proscriptam, quam ipse persuasum reliquit

quit esse Lessii, & quam Lessius efficacissimè impugnat; paratissimus sum, statim doceo.

Petrus de Ledesma Dominicanus Parte 2. summæ Tract. 8. capite 33. conclus. 4. his verbis *Utrum accipere pretium, quando alicui mutantur mille ducati CUM OBLIGATIONE NON REPETENDI ANTE CERTUM SPATIUM TEMPORIS, sit usura? Respondetur; si huiusmodi obligatio dureret longo tempore, potest esse æstimabilis pretio: & ratione illius potest aliquod iustum pretium accipi absque ulla usura.* ITA PASSIM THOMISTÆ (& in autographo hispano dicit, TODOS LOS DISCIPULOS DE S. THOMAS) *Ratio est manifesta, quia ista obligatio est pretio æstimabilis.*

Mag. Serra Dominicanus in 2. 2. quæst. 78. artic. 2. his verbis: *Dicendum secundò: licitum etiam esse mutuanti aliquid ultra sortem exigere, SI SE OBLIGET AD NON REPETENDAM SORTEM USQUE AD CERTUM TERMINUM. Hujus oppositum tenent LESSIUS lib. 2. cap. 20. dubit. 14. & alii recentiores.*

Si hæc scripsissent Jesuitæ, quàm alte vociferaretur P. Concina! quàm acriter declamaret! quàm subito proferret propositionem hanc 42. ab Alexandro VII. proscriptam, „ *Licitum est mutuanti aliquid ultra sortem exigere, SI SE OBLIGET AD NON REPETENDAM SORTEM USQUE AD CERTUM TEMPUS* „! Et tamen Lessius, qui, fatente etiam Serra, *TENET OPPOSITUM*, in catalogum propositionum damnabilium conjicitur. Dominicani, qui expressè propositionem damnatam defenderunt, non nominantur. Egregia verò vacuitas a studio partium! Videtis infra caput 74.

CAPUT LXVII.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI

*Sententia P. La-Croix.*P. CONCINA Tom. 7. pag. 67. *in eodem Catalogo.*

P. Claudius La-Croix lib. 3. parte 2. de Usura num. 854.
 „Sylvius, Serra, alique apud Mendo in Statera disput. 6.
 „artic. 2. num. 58. docuerunt, SEMPER esse periculum
 „fortis, quando datur mutuum, ideoque ratione periculi
 „SEMPER posse aliquid exigi. „

Quid contendit P. Concina præfigendo illi Sententiæ nomen Patris La-Croix? Vel contendit, Patrem La-Croix solum referre illam opinionem; vel contendit, Patrem La-Croix illam amplecti, & defendere, aut saltem non impugnare. Si contendit, Patrem La-Croix solum referre: quis umquam recensendo propositiones damnabiles, & earum catalogum pertexendo, præfigit nomen ejus Auctoris, qui sit merus earum relator? Certissimè lectores statim sibi persuadent, scriptorem præfixum eas defendere, vel, ut mitissimè loquar, non rejicere, ut proprio experimento, qui legunt recitata verba Patris Concina testari possunt. Si verò contendit, Patrem La-Croix eam opinionem defendere, aut saltem non impugnare, ut relinquit lectoribus persuasum; egregiè est calumniatus. Illam enim opinionem P. La-Croix statim rejicit, & post recitata a Patre Concina verba, interjectis puncto tantum, & virgula, ita pergit.

SED TENENDUM EST OPPOSITUM: *Si enim mutuarius sit potens solvere, simulque homo industrius, & verax, ideoque præsumatur soluturus, nullum ibi est morale periculum. Quamvis autem sit periculum commune, v. g., quia mutuarius posset depauperari, posset postea non velle solvere; tamen tale periculum non est sufficiens; uti*
 rec-

rectè Palavicinus de Just. num. 128. tale enim periculum compensatur cum periculo, cui fors subesset apud mutuantem, posset enim perdi, vel eripi.

Sanè P. La-Croix non poterat clarius, & validius impugnare præfatam opinionem relatam ex Sylvio, & Serra Dominicano. Quare non video, quid tantum committere in Patrem Concinam potuerit, ut illi opinioni damnabili, quam impugnat, præfigi mereretur. Citentur integri textus, & aliam imbibent opinionem lectores de Auctoribus Societatis.

CAPUT LXVIII.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI *opinio Tamburini.*

P. CONCINA Tomo 7. pag. 122.

Ad quid tenetur, qui impedit collatorem ne beneficium ecclesiasticum digniori conferat?..... Et primum eligendum esse digniorem pro certo habeo: cum Concilium Tridentinum id expressè sess. 24. cap. 1. definierit. „ Eosque alienis „ peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint &c. „

RESPONDET P. THOMAS TAMBURINUS *lib. 8. in Decal. Tract. 3. cap. 4. §. 4. Tridentinum Concilium vel primo videtur per hoc DIGNIORES non aliud significare velle, nisi dignitatem eligendorum sumpto comparativo propositivo: vel secundo, locutione minus propria ponit digniores, ut excludat indignos; non verò dignos... Vel tandem tertio loquitur, quando fit concursus, & adducit auctoritatem Laurentii Valla asserentis Juniolem, & Seniolem accipi pro Juvene, & Sene. Hanc Tamburini, & aliorum PROBABILISTARUM opinionem damnabit Innoc. XI.*

VAcuitas a studio partium , & bona fides postulabat , ut quemadmodum ex opinione Tamburini assertur illa pars , quæ ipsi invidiam constat , ita detegeretur alia pars , quæ invidiam multum imminuere , & temperare poterat. Præsertim cum suppressa hac alia parte , repræsentetur Tamburinus absolute & simpliciter adhærere illi primæ , quod falsissimum est.

Igitur Tamburinus adhibuit quidem illam interpretationem textui Tridentini : & in hoc lapsus est ; atque illa interpretatio damnata postea fuit ab Innoc. XI. in propositione 47. Sed illam interpretationem dedit , **UT MERE PROBABLEM** , docendo , expressissime , ac disertissime , oppositam interpretationem esse **MULTO PROBABILOREM** , & **UNICE IN PRAXI CONSULENDAM**. En ejus verba loco cit. n. 11.

Respondeo secundo ad instantiam numero 8. factam ; me INGENUE fateri , propter hunc Tridentini textum ESSE MULTO PROBABILOREM , Episcopatus , & similia majora beneficia curata , de quibus solum hic loquitur Tridentinum , debere DIGNIORIBUS conferri ; NEC IN PRAXI ALITER ESSE CONSULENDUM.

Hoc posito : referre solum primam partem invidiosam , & occultare hanc aliam : persuadere lectoribus , Tamburinum absolute , & simpliciter amplecti primam interpretationem , cum secundam interpretationem oppositam Tamburinus reputet **MULTO** probabiliorem , & **UNICE** in praxi consulendam , est ne repræsentare **INTEGRE** , & sincere Tamburini opinionem ? Lectores sint judices.

Ad illud , *Hanc Tamburini , & aliorum PROBABILISTARUM opinionem* , quod dictum de more est ad conciliandum odium Probabilismo , & ad persuadendum , ipsum esse hujus quoque laxitatis parentem : respondeo , etiam oppositam sententiam , nempe beneficia , de quibus hic loquitur Tridentinum , sub gravi conferenda esse dignioribus , esse **PROBABILISTARUM**.

Illam acriter defendunt **PROBABILISTA** Vasquez opusc. de Beneficiis Cap. 2. §. 3. dub. 1. **PROBABILISTA** Sanchez lib.

lib. 2. consiliorum cap. 1. dub. 2. **PROBABILISTA** Leisius
 lib. 2. cap. 34. dubit. 14. **PROBABILISTA** Castropalaus Tract.
 13. disp. 2. puncto 11. §. 2., **PROBABILISTA** Cardinalis
 de Lugo Tomo 2. de sust. disput. 35. sect. 2., Et alii plurimi.
 Hæc artificia adversus Probabilissimum fortasse sciolis possunt im-
 ponere : Doctis , qui noverunt, quid sit Probabilissimus , non
 possunt.

CAPUT LXIX.

RESTITUITUR SUÆ SINCERITATI

*Sententia Cardinalis de Lugo, &
 Pellizarii.*

P. CONCINA Tom. 7. pag. 157.

*Scorta, sive publica, sive occulta tenetur ne restituere pre-
 tium receptum ob turpem concubitus a Religioso ?..... PE-
 LLIZARIUS in Manuali regular. Tract. 4. cap. 2 sect. 4.
 questione 3., Machadus Tomo 2. lib. 5. p. 2. tract. 1. Do-
 cum. 2., LUGO Disp. 3. sect. 3. (debuit scribere 7.) Joannes a
 Cruce lib. 1. de statu Relig. cap. 3. dub. 1., & alii
OPINIONEM NEGANTEM DEFENDUNT... Hæc
 mihi opinionum **PORTENTA** apparent, quæ mirum in
 modum patefaciunt, quò laxitatis novus opinandi modus
 pertrabat humanam mentem.*

DEfendere opinionem negantem, nisi pervertere velimus.
 omnem vocum significationem ; est neganti opinioni
 adherere, est illam affirmanti antepone, est illam vel unicé
 veram, vel saltem probabiliorem reputare. Jam verò ego sincerè
 referam, quid sentiant Cardinalis de Lugo, & Pellizarius ; &
 utrum eorum mens, atque opinio in suo vero adpectu colloce-
 tur, an verò adulterinis coloribus depingatur per illa verba
**PELLIZARIUS, & LUGO NEGANTEM OPINIONEM
 DEFENDUNT**, lectoribus judicandum relinquam.

Car-

Cardinalis de Lugo post relatam cum suis auctoribus, & argumentis sententiam AFFIRMANTEM, restituendum esse a scortis illis pretium receptum a religioso, num. 142. ita pergit.

Ceterum licet hæc pars, (affirmans) UT DIXI, COMMUNIS, ET PROBABILISSIMA SIT, non tamen puto IMPROBABILEM *contrariam sententiam*.

Tum affert rationes, ob quas NON putat IMPROBABLEM opinionem negantem: & idem præstat Pellizarius, cujus verba non recito; quia fermè syllabatim exscribit doctrinam Cardinalis de Lugo.

Expendant nunc lectores potestatem, & vim istarum vocum, DEFENDERE OPINIONEM NEGANTEM; quæ juxta communissimam hominum intelligentiam significant, opinioni neganti adhærere, illam amplecti, illam affirmanti antepone, illam vel unicè veram, vel ad minimum probabiliorem putare, hæc, inquam lectores expendant, & utrum defendant opinionem negantem illi, qui, cum doceant opinionem affirmantem esse PROBABILISSIMAM, ne PROBABLEM quidem audent vocare negantem, sed temperatissimo loquendi modo vocant solum NON IMPROBABILEM, ipsi, ut dixi; sint judices.

Quod si hic etiam P. Concina scire cupiat, quinam traderint PORTENTA hæc opinionum, & multò minori cum moderatione docuerint sententiam, quam Cardinalis de Lugo vocavit tantum NON IMPROBABILEM, paratissimus sum; statim doceo.

Magister Bannez Dominicanus 2. 2. quæst. 62. artic. 5. Dubio 5. Conclusionè 3. his verbis: *De religiosis autem, qui sunt omnino pauperes, aliter arbitrandum est; quantum ad hujusmodi expensas secundum facultatem, quam unusquisque habere præsumitur a suis Prælati ad expendendas pecunias in sibi placitis. Neque in hoc peccabit peccato injuriæ, NEC TENEBITUR AD RESTITUTIONEM IPSE, NEQUE MERETRIX, quæ accepit tale pretium justum proportionatum cum facultate interpretativa Prælati ad expendendum in rebus sibi placitis in animi sui gratia.*

Ludovicus Lopez Dominicanus de Contractibus lib. 2. cap. 40. non longe a fine his verbis: *An autem Religiosus pecuniam sibi concessam a Prælato, ut expendat etiam in sive placentes usus, si ludo perdat, vel donec femine causa obtinendæ copulæ, an valide sint istæ donationes? Diximus autem in nostro Instructorio parte 2. cap. 34., AFFIRMATIVAM Alcozeri in summa de Ludo; & Metinæ in sua instructione folio 153. esse probabilem, scilicet quod talis Datio teneat. Licet etiam opposita probabilis (Lugo dixit esse PROBABILISSIMAM) quoque reputetur.*

En a quibus magistris didicerint PORTENTA hæc opinionum Lugo, & Pellizarius. Isti tamen discipuli, qui opinionem illam temperarunt, vocando tantum NON IMPROBABILEM, & oppositam PROBABILISSIMAM, a P. Concina divexantur. Magistri, qui longius progressi sunt, ne nominantur quidem. Ægrè persuadebit P. Concina suam vacuitatem a studio partium, & æquitatem erga Auctores cujuslibet Instituti.

CAPUT LXX.

VINDICATUR A FALSA CRIMINATIONE P. Lessius.

P. CONCINA Tomo 7. pag. 161.

Verum P. LESSIUS non modo S. Augustini doctrinam manifestè deludit, & cavillatur, sed falsam doctrinam etiam IMPONIT S. THOMÆ ibidem num. 52., ubi hæc scribit.

„Dico primo: si solum jus naturæ spectetur, acceptum ob
 „turpem causam, seu propter opus, quodd est peccatum,
 „opere impleto, non necessario est restituendum, sive illud
 „opus sit contra justitiam, sive non. Colligitur ex D Thoma
 „quæst. 32. artic. 7. Corpore, & quæst. 62. art. 5. ad 2.
 „UBI DOCET, posse retineri id, quod propter opus
 „malum est acceptum, nec distinguit sit ne opus illud con-
 „tra

„tra iustitiam , an non „ . *Attente legi loca citata : ET VERBA , QUÆ P. LESSIUS SANCTO DOCTORI TRIBUIT , non inveni. Porro qua dignum censura sit, AFFINGERE pro arbitrio S. Ecclesiæ Doctori VERBA, ut in propriam sententiam concedere lectoribus persuasum fiat, judicent æqui rerum arbitri. Immo , quod plus , est non modo VERBA non reperi , sed neque DOCTRINAM: cum utrobique S. Thomas solum meretricibus retinere pretium turpe concedat , limitibus tamen adjectis.*

Duo crimina , & quidem cum gravissima expostulatione, obijciuntur hic Patri Lessio. Primum est , quodd Sancto Thomæ AFFINGAT VERBA , quæ in S. Doctore non inveniuntur. Secundum est, quodd Sancto Thomæ IMPONAT DOCTRINAM FALSAM , quæ in S. Doctore item non reperitur. Videamus uter imponat , Lessius ne S. Thomæ , an P. Concina Lessio.

Quodd attinet ad primum : verba Lessii , ut audistis hæc sunt, UBI DOCET , POSSE RETINERI ID , QUOD PROPTER OPUS MALUM EST ACCEPTUM. Quæ verba attribuit hic S. Thomæ P. Lessius ? Si P. Lessius ita loqueretur , UBI S. THOMAS HÆC HABET : UBI SCRIBIT, UBI DICIT , UBI SIC , & similia , tunc certè significaret, sequentia ea verba, POSSE RETINERI ID , QUOD PROPTER OPUS MALUM EST ACCEPTUM , esse concepta verba Sancti Thomæ. Cùm vero dicat UBI DOCET , quomodo probat P. Concina Lessium significare voluisse, sequentia illa verba esse concepta verba Sancti Doctoris ? Certè ille modus loquendi UBI DOCET , in sua naturali, & obvia significatione indicat , ea , quæ sequuntur , non esse VERBA , sed sensum, & doctrinam Auctoris : neque aliâ phrasi utimur , vel uti possumus , quando volumus significare sensum & doctrinam. Ergo primum crimen , propter quod æqui rerum arbitri judicare debent QUA CENSURA dignus sit P. Lessius , a Patre Concina confictum est non modo gratis, & sine ullo fundamento , sed contra naturalem significationem verborum , quibus utitur P. Lessius.

Quod

Quod attinet ad secundum ; afferam prius verba Sancti Doctoris ; & deinde videbimus , utrum probabilius sit Sanctum Thomam loqui universaliter, & sine distinctione, ut dixit P. Lessius an concedere solum meretricibus retinere pretium turpe , ut contendit P. Concina.

Verba S. Doctoris in primo loco citato a Lessio hæc sunt: *Terio modo est ALIQUID ILLICITE ACQUISITUM, non quidem quia ipsa acquisitio sit illicita ; sed quia id , ex quo acquiritur , est illicitum : SICUT patet de eo , quod mulier acquirit per meretricium : & hoc propriè vocatur turpe lucrum. Quod enim mulier meretricium exerceat, turpiter agit, & contra legem Dei. Sed in eo, quod accipit, non injustè agit, nec contra legem. Unde, quod sic illicitè acquisitum est , retineri potest.*

Verba in secundo loco hæc sunt. *Alio modo aliquis illicitè dat , quia propter REM ILLICITAM dat , licet ipsa datio non sit illicita : SICUT cum quis dat meretrici propter fornicationem. Unde & mulier potest sibi retinere , quod ei datum est : sed si superflue ad fraudem , vel dolum extorsisset, tenetur eidem restituere.*

His positis , ita argumentor. S. Thomas initio utriusque textus loquitur indefinitè de ACQUISITIS illo tertio modo, EST ALIQUID ILLICITE ACQUISITUM, DAT PROPTER REM ILLICITAM, & quod est sic illicitè acquisitum, docet retineri posse. Jam sic. Tota ratio coarctandi doctrinam Angelici ad solas meretrices esset , quia solas meretrices assert in exemplum : IN EXEMPLUM, inquam , ut patet ex illa particula SICUT. Atqui hæc ratio nulla est, passim enim fit, ut post traditam doctrinam aliquam indefinitam, afferamus claritatis gratia exemplum aliquod particulare , quin tamen ad illud solum doctrinam coarctemus : immo eo ipso , quod aliquid afferimus IN EXEMPLUM , satis clarè indicamus , nos non loqui de illo tantum , sed de pluribus aliis aliqua ratione illi similibus. Ergo sine ullo fundamento P. Concina D. Thomæ doctrinam coarctat ad solas meretrices , & omnino gratis imponit hoc secundum crimen P. Lessio.

Doctrinam Lefſii , poſſe ſcilicet retineri omne turpe lucrum, ſecluſa irritatione legum, ſive acquiſitum per meretricium, ſive per aliud, ut omitam ſermé omnes Theologos, defendunt duo perinſignes, & doctiſſimi Dominicani.

Cajetanus in commentario ſecundi citati loci D. Thomæ, ubi ſic : *Non refert in propoſito, an propter fornicationem, an propter ADULTERIUM, aut aliam ſpeciem luxuriæ detur.* ET SIMILITER EST DE ALIIS MALIS SERVI-
TIIS.

Et S. Antoninus parte 2. titulo 2. cap. 5. ubi ſic. *De illicitis ergo tertio iſto modo ſecundum THOMAM, & Raymundum, poteſt dari eleemoſyna, & poteſt etiam retineri, niſi ſuperfluum per fraudem, & dolum mulier extorſiſſet, quia illud eſt reſtituendum. Et ad hoc pertinent LUCRA FACTA EX HISTRIONATU ILLICITO, EX DUELLO....., EX ARTE MATHEMATICA, SEU DIVINATORIA.*

ET paulo ſuperiùs explicando, quænam ſint illicitè acquiſita tertio modo, quæ SECUNDUM THOMAM retineri poſſunt, dixerat : *Ut in meretricio, ET HUIUSMODI.*

CAPUT LXXI.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

Cardinalis de Lugo.

P. CONCINA Tom. 7. pag. 221.

Quando adultera duos admittit eodem tempore, ſi ignoretur cujuſnam proles ſit, quiſnam iſtorum COMPENSATIONI obnoxius eſt ? Reſp. UTRUMQUE LIBERANT A RESTITUTIONIS ONERE LUGO, Lopez, Trullenchus, Sanchez, Sotus, & alii, quos citant, & ſequuntur Salmaticenſes..... Hanc opinionem propugnat quoque Cardinalis Gotti..... Recenſita ſententia falſa, & improbabilis mihi eſt.

HIC habemus evidentem imposturam contra Cardinalem de Lugo, quæ facile detegitur, & propulsatur. Duplex potest esse questio, quod attinet ad duos illos adulteros. Prima: Uter eorum teneatur ad **ALENDAM** prolem dubiam. Secunda; Uter eorum teneatur ad **RESTITUTIONEM**, ET **COMPENSATIONEM** pro damno illato Marito, & Filiis legitimis.

Quod attinet ad primam: Cardinalis de Lugo non liberat quidem illos adulteros ab obligatione **ALENDI** prolem: propendet tamen ad illos liberandos.

Quod attinet ad secundam, multo minus **LIBERAT UTRUMQUE AB ONERE RESTITUTIONIS**, ut imponit Pater Concina: sed potius admittit in utroque obligationem restituendi, & compensandi, validissimoque argumento a paritate petito eam comprobatur. Audiamus ipsum Tomo 1. de Just. disput. 13. sect. 2. Ubi postquam retulit Sententiam affirmantem præfatas obligationes, & Sententiam negantem, earumque fundamenta, ita concludit num. 24.

*Hæc sunt, quæ pro utraque parte asserri possunt. Ego quidem in secundam sententiam (negantem) propendeo, quod attinet ad obligationem **ALENDI** prolem illam dubiam; quia argumenta adducta illam probabiliter suadere videntur. Cum prima tamen sententia admitterem **OBLIGATIONEM RESTITUENDI** marito, & filiis legitimis saltem quoad partem pro damno illis illato ex prole adulterina. Quia, ut nunc dicebam in exemplo sagittæ projectæ, singuli sua actione injusta fuerunt in causa, ne certius auctor damni agnosceretur. Et per consequens saltem quoad partem videntur ex injusta actione **RESTITUERE DEBERE**. Singuli enim certam injuriam intulerunt, & damnum aliquod, nempe vel prolem illegitimam, vel incertitudinem auctoris, qui solvere teneretur ea damna.*

Propulset longius P. Concina rancidulam cationem: vel si ab aliis deceptus est, **COLLIGAT NECESSITATEM LEGENDI AUCTORES IN FONTE.**

CAPUT LXXII.

RESTITUITUR SUÆ SINCERITATI
sententia Valentia.

P. CONCINA Tomo 7. pag. 275.

P. Lessius loco citato (lib. 2. cap. 14. n. 64.) præter VALENTIAM, Solonem, Dianam, & plures alios, hanc propugnat opinionem, quod nempe JUDEX PECUNIAM ACCIPERE JURE VALEAT proferenda sententia juxta unam opinionem probabilem, potius quàm juxta aliam.

DOceat P. Concina, si potest, ubi Valentia propugnet præfatam opinionem. Propugnat ille quidem, posse Judicem, quando opiniones sunt æquè probabiles, judicare propter amicum secundum illam, quæ amico magis favet: sed nusquam propugnat, POSSE JUDICEM ACCIPERE PECUNIAM, ut ferat in eo evento hanc Sententiam potius quàm aliam. En ejus verba in 2. 2. Disput. 5. quæst. 7. puncto 4.

Dico 5. Si Judex reputaret, utramque opinionem æquè esse probabilem, licitè potest propter amicum secundum illam judicare, quæ amico magis favet.

Et ne verbum quidem habet usquam de acceptione pecuniæ, vel P. Concina, ut dixi, doceat Ubi. At ab aliis citantibus Valentiam deceptus est. Respondeo primo. COLLIGAT NECESSITATEM LEGENDI AUCTORES IN FONTE. Respondeo secundo. Non ita se gerit cum suis Dominicanis. Sed si legit, eos citari pro invidiosa aliqua sententia statim currit ad consulendos eos in fonte, clamat, esse illis impositum; eosque defendit, etiam quando non potest, ut non semel vidimus. Si vacuus est a studio partium, si æquus erga Auctores cujuslibet Instituti, cur non præstat idem officium Jesuitis, ut eos in fonte legat, antequam illis affingat odiosas opiniones, & ab Ecclesia damnatas?

Quam-

Quamquam verò defendo Valentiam ab impostura, non tamen defendo in Sententia, quam reipsa docuit. Scio enim quid Judici faciendum sit, quando pro litigantibus sunt rationes æquæ probabiles. Solum ut aperiā latiore campum æquissimo zelo Patris Concinae, indicabo, quinam docuerint opinionem Valentiae, quos ipse non nominavit.

Bartholomæus Medina Dominicanus 1. 2. quæst. 19. artic. 6. Conclus. 2. his verbis *Ex hac conclusione sequitur, quod liceat Judici aliquando pronunciare Sententiam secundum unam opinionem, & aliquando secundum oppositam, quando in opinionibus est æqualis probabilitas.*

Petrus de Ledesma Dominicanus 2. p. Summæ Tract. 8. cap. 22. post Conclusionem undecimam, difficultate 1. his verbis: *Dubium primum. Utrum quando sunt duæ opiniones Juris æquæ probabiles, Judex possit alterutram sequi?..... Respondetur, in tali casu CERTISSIMUM ESSE, quod liceat Judici alterutram opinionem æquæ probabilem sequi. ITA OMNES DOCTORES.*

Dominicus Soto Dominicanus, (quamquam cautius, & mitius) De Justitia lib. 3. quæst. 6. a 5. in fine his verbis. *Secunda propositio sit. Ubi pariles esse omnino contigerit opiniones, non est apertum scelus (judicem) nunc unam, nunc alteram opinionem amplecti. Vix tamen carere potest scandalo.*

Vin etiam audire, quinam docuerint sententiam pejorem, nimirum posse judicem in judicando amplecti opinionem probabilem in conspectu probabilioris, quod damnatum est ab Innoc. XI. in 2. propositione? Statim dicam.

Idem Bartholomæus Medina loco supra citato in responsione ad ultimum argumentum contra ultimam Conclusionem, his verbis: *Quod autem hactenus docuimus, hoc est, quod quando sunt duæ opiniones in jure altera probabilis, altera verò probabilior, licitum est Judici PROBABLEM amplecti.*

Idem Petrus de Ledesma loco citato his verbis. *Dubium secundum. Utrum quando inter duas opiniones juris altera est PROBABILIOR, judex possit sequi SOLUM PROBABI-*

BI-

BILEM relicta probabiliori?..... Respondetur, esse probabilius, quod stando in jure divino, & naturali liceat Judici sequi opinionem probabilem, relicta probabiliori. Hanc sententiam docet M. Medina 1.2. quest. 19. artic. 6. quasiuncula ultima ad ultimum, Orellana, & plures alii, PRÆSER-TIM THOMISTÆ.

P. Concina in loco quem versamus proponit hanc festivam quæstionem, UTRUM PROBABILISMUS SIT MATERIA VENDITIONIS? Et hanc suam festivitatem tuetur exemplo Tamburini, qui præfixit suæ quæstioni hunc titulum VENDITIO SENTENTIÆ PROBABILIS. Sed qui norunt, quid sit Probabilismus, noscunt etiam, quàm latum intercedat discrimen inter serium titulum Tamburini, & festivam quæstionem Patris Concina. Quod si velit P. Concina, Probabilissimum pretiosam esse mercem, & venalem, ego modò satis apertè emptoribus indicavi, apud quos copiose proster merx hujusmodi.

CAPUT LXXIII.

RESTITUITUR SUÆ SINCERITATI

*sententia Molinae, Lessii, Rebelli,
& de Lugo.*

P. CONCINA Tom. 7. pag. 281.

PECCANT Monachi, & Clerici, si propriis manibus negotiationi pecunias exponat. SECUS, si has pecunias dent mercatoribus, qui propriis eas immisceant, & negotientur, & lucra cum Clericis dividenda assequantur. ITA DO-CENT Molina tom. 2. tract. 2. disp. 342. Lessius lib. 2. cap. 21. num. 26. (debit dicere 6.) Rebellus lib. 9. quest. ult. sect. 2. Lugo disp. 26. sect. 3. n. 36..... DISTINC-TIUNCULA invecita PER SE IPSOS, ET PER ALIOS, arbitrarium commentum est ad legem eludendam; quodque cum legis spiritu hostiliter pugnat.

Non

NON ITA DOCENT; sed minus sincerè refertur eorum sententia, & depingitur invidiosior, quàm sit. Ratio est. Quia ille modus loquendi NON PECCANT indefinitus, & illimitatus, significat, eos Clericos immunes esse ab omni prorsus peccato; & ita doceri a laudatis Auctoribus. Porro hoc est falsissimum. Laudati enim Auctores etsi excusent eos Clericos A PECCATO MORTALI, omnes tamen eos accusant aliqujus peccati; nisi adsit justa causâ exercendi illam negotiationem PER ALIOS; quod productis eorum verbis manifestum fiet.

Molina loc. cit. *Ego quamvis non existimem culpam LETHALEM esse, per alios negotiari: ALIQUID TAMEN FOEDITATIS, ATQUE INDECENTIÆ IN EA NEGOTIATIONE INTERVENIRE ARBITROR RATIONE STATUS, quando circumstantia non adesset, quæ illam excusaret. Quocirca IMPROBANDAM, quantum est ex se, ILLAM ARBITROR.*

Lefsius loc. cit. *Quarto (adverte) non esse peccatum, si Clerici, vel Religiosi per alios negotientur, qui totam industriam præstent; ut si pecuniam in societate mercatorum depositam habeant; quia tunc cessat ratio prohibitionis, & quod solum prohibitum est, ne PER SE negotientur, ut probat Medina supra. VIDETUR TAMEN PARUM DECORUM STATUI ECCLESIASTICO, UNDE NON PUTAREM FACIENDUM NISI JUSTA ALIQUA CAUSA EXCUSET.*

Rebellus loc. cit. *Non peccabunt tamen MORTALITER Religiosi, vel Clerici, etiam in Sacris constituti, si negotiationem sibi prohibitam non per se, sed per alios exercent.*

Card. de Lugo loc. cit. *Ego etiam EX VI JURIS POSITIVI concedo non esse culpam venialem; quia leges adductæ, ut bene ponderat Molina loc. cit. videntur solum loqui de negotiante per se ipsum; non de illo, qui totam curam alteri relinquit; & ipse nullo modo se ingerit. Si ergo culpa esse potest; hæc erit PROPTER INDECENTIAM CONTRA*
LE-

LEGEM NATURALEM, & CONTRA REVERENTIAM IPSIUS STATUS. *Quæ culpa aliquando poterit esse MORTALIS ratione magni scandali, aliquando VENIALIS solum, ratione scandali levis, vel aliqualis distractionis, & nimie applicationis, quam secum affert illa negotiatio mediata: aliquando NULLA ERIT CULPA, QUANDO JUSTA SIT ID CAUSA FACIENDI. Et ideo ipse etiam Lessius, & alii CONSULUNT, NE ID FIAT SINE JUSTA ALIQUA CAUSA, QUIA PARUM DECORUM VIDEATUR*

Cur P. Concina selegit, & protulit quicquid in his Auctoribus odiosum est: omne verò temperamentum suppressit? Religiosa sinceritas postulabat, ut diceret, laudatos Auctores liberare eos Clericos a PECCATO MORTALI, non etiam a VENIALI; & omnes improbare, saltem ex jure naturæ, illam mediatam negotiationem. Quæ dixi, non ut defendam eorum Auctorum opinionem, cum toto etiam temperamento ab ipsis adjecto. Novi enim inter alia sapientissimam Constitutionem Benedicti XIV. quæ incipit *Apostolicæ servitutis*. Sed ut ostendam, Patrem Concina modo plus, modo minus deficere a bona fide in referendis Jesuitarum sententiis.

Quod si item hic P. Concina scire cupiat, quinam defendant mediatam illam negotiationem sine ullo temperamento; & adhibeant **DISTINCTIUNCULAM** cum spiritu legis hostiliter pugnantem; isti sunt.

Joanes de Tabia Dominicanus in summa vulgo *Tabiena*, V. *Emptio*, quæst. 16. his verbis. *Utrum Clerici, vel Monachi possint PER ALIOS exercere negotiationem; ut puta dando pecuniam mercatori in justo exercitio, de quo fuit sæpe interrogatus. Videtur, QUOD SIC. Tum quia non reperitur prohibitum nisi IN PROPRIA PERSONA: Tum quia in dicto cap. Ne cler: vel Mo: permittitur justa negotiatio: Tum quia ratio, quod Clericis prohibeatur, est, ut vacent Divinis; sed hic deficit.*

Bartholomæus Fumus Dominicanus in summa vulgo *Armilla*, V. *Emptio*, num. 26. his verbis: **PER ALIOS** autem

videtur, quod possint exercere negotiationem, dando pecuniam mercatori, quia cessat ratio prohibitionis; quia non impediuntur hoc modo vacare Divinis; dummodo lucrum ordinetur ad honestum finem, sine fraude; quia sic nulli liceret.

Rogo Lectores, ut commiserationem aliquam adhibeant Jesuitis, si hos Magistros secuti sunt: præsertim cum Magistrorum sententiam discipuli temperaverint.

CAPUT LXXIV.

VINDICATUR AB EVIDENTI

impostura Matthæus Moya, sive Amadæus Guimenius.

P. CONCINA Tom. 7. pag. 373.

Quod Caramuel indefinitè asserit, Interpretes S. Thomæ in 2. 2. quæst. 78. defendere ut probabilem præfatam opinionem (scilicet, licitum esse exigere aliquid ultra sortem pro OBLIGATIONE non repetendi mutuum ante certum tempus) MANIFESTA CALUMNIA EST, quam transcripsit MATTHÆUS MOYA, SIVE AMADÆUS GUIMENIUS. Docuerint ne aliqui Dominicani hunc errorem nec affirmo, nec nego, quia non vacat omnes expendere. Si illum docuerunt, non secus in istis, quàm in aliis de more improbo. Cur quemadmodum in Dominicanos, ita & in externos Casuistas criticem tuam non coerces? Jam pluries dixi, me laxas opiniones refellere illorum Auctorum, qui COMMUNITER OBVII SUNT, ET OMNIUM FERE MANIBUS TERUNTUR. Illi, quibus hoc displicet, Dominicanorum laxas opiniones refutent. Et sic purgata a laxis opinionibus omnino splendet Theologia christiana. Interim legis Vincentii Baronii apologiam in Manuductione ad Theologiam moralem part. 2. disp. 1. sect. 2. §. 3. IMPOSTURÆ dumtaxat arguo Caramuelem, & GUIMENIUM, quod ABSOLU-

TE' ASSERANT ; *Interpretes S. Thomæ hanc laxissimam opinionem probabilem reputasse. Aperit enim hoc factum est ; cum non paucos ego legerim , qui de hac questione nec verbum faciunt.*

ET ego EVIDENTIS IMPOSTURÆ arguo P. Concinnam , quod hoc de Guimenio scribat : Quod enim dicit Guimenius non MANIFESTA CALUMNIA , non IMPOSTURA , sed patentissima , atque evidentissima VERITAS EST. Ostendo.

Guimenius non ASSERTIT ABSOLUTE, quemadmodum calumniatur P. Concina, Interpretes S. Thomæ hanc laxissimam opinionem probabilem reputasse. Sed refert narrative , Patrem Ledesnam Dominicanum dicere , eam opinionem communem esse inter discipulos S. Thomæ. En verba Guimenii Tract. de Usuris Proposit. 1. num. 5.

Hanc sententiam esse communem inter discipulos D. Thomæ , AIT LEDESMA SUPRA.

Jam verò videamus , utrum Guimenius calumniatus sit, an rem verissimam dixerit. Idest videamus utrum Ledesma re ipsa scribat , eam sententiam esse communem inter discipulos S. Thomæ. Superiori capite 66. citavi latinam versionem P. Ladefou Dominicani , citabo nunc autographum hispanum , in quo sic habet Ledesma Part. 2. tract. 8. cap. 33. concl. 4.

La segunda dificultad es , quando uno presta mil Ducados con obligacion de no los bolver a pedir en tanto tiempo, o por algun espacio de tiempo, si será usura llevar precio? A esta dificultad se ha de responder, que si la obligacion de no los bolver a pedir es por mucho tiempo, se puede muy bien estimar con precio , y por razon de aquella obligacion se puede muy bien llevar el justo precio sin usura ninguna. ESTO ENSEÑAN TODOS LOS DISCIPULOS DE SANCTO THOMAS. La razon esta clara , porque la tal obligacion es estimable con precio.

AIT ne Ledesma , eam sententiam esse communem inter DISCIPULOS S. THOMÆ ? Guimenius , qui non aliud di-

dixit, nisi Ledesnam id dicere, scripsit ne patentissimam, atque evidentissimam veritatem? Uter igitur est IMPOSTOR, Guimenius, an P. Concina?

Hactenus quod attinet ad imposturam Guimenio affictam; nunc ad alia quædam.

Quod ait P. Concina se nec affirmare, nec negare, docuerint ne aliqui Dominicani præfatum errorem; non satis capio suam hanc sive ignorationem, sive dubitationem. Legit si-ne dubio Guimenium, siquidem adeo intrepidè illum arguit imposturæ. Porro Guimenius in eo ipsissimo loco affert verba Ledesnæ, & Serræ, quibus conceptissimè defendunt illum errorem. Hæc Patri Concinae ignota esse non potuerunt: & hæc satis esse non poterant, ut saltem de his duobus Dominicanis id affirmaret.

Quod ait, se non coercere suam Criticen in Casuistas externos, quemadmodum coercet in suos Dominicanos, id quidem verissimum est: sed non video, qua ratione ingenua hæc confessio componi possit cum ea vacuitate a studio partium, & æquitate erga Auctores cujuslibet Instituti, quàm pluries alibi tantopere jactat.

Ad illam excusationem, quam prolixius repetit Tomo 9. pag. xxix. his verbis: *Aliàs dixi, & repetendum sæpius est, me ex illis Casuistis potissimum opiniones excerpere, qui COMMUNITER OMNIUM MANIBUS TERUNTUR, cujuscumque sint Instituti. Fateor alios Casuistas easdem non raro docere opiniones: sed cum IN BIBLIOTHECIS ISTI JACEANT ABSCONDITI, idcirco eorundem non memini. Deum testor, me non excerpere laxas opiniones ex hoc, aut illo Casuista, quia est hujus, aut illius Instituti; sed quia CONFESSARIJ COMMUNITER TALIBUS CASUISTIS UTUNTUR. Istius veritatis testes sunt libri mei, in quibus NON MINUS Dominicanorum, occasione data, opiniones refellere pro imbecillitate mea studui; QUAM cujuscvis alterius Instituti Theologorum. Immanis, & apertissima calumnia est, quam nonnemo evulgat ad incidiam, odiumque mihi constandum; eò scilicet vota mea pertinere, ut hujus,*

*aut illius Instituti Casuistas vellicem , & lectionem diffu-
deam.*

Ad istas , inquam , excusationes , quæro : Teruntur ne omnium Confessariorum manibus octodecim Tomi in Sacram Scripturam Cornelii a Lapide ? Teruntur ne omnium Confessariorum manibus ingentia , & spissa volumina Gregorii de Valentia ? Teruntur ne omnium Confessariorum manibus tam multi Tomi Theologiæ P. Arriaga ? Teruntur ne omnium Confessariorum manibus tam multa volumina P. Suarez , tam multa P. Vasquez , tam multa P. Molina , & sic de reliquis ? Teritur ne omnium Confessariorum manibus P. Amicus ? Teruntur ne Dicastillus , Fagundez , Reginaldus , Rebellus , Baunys , Conink ; & , ne tædio afficiam , alii multi , qui communissimè Confessariis , & Parochis ne de nomine quidem noti sunt ? Ecquis Confessarius , vel Parochus tempus impendit in ejusmodi innumeris , atque immanibus voluminibus volutandis ? Jacent in BIBLIOTHECIS ABSCONDITI libri isti , sicuti jacent Auctores Dominicani. Et tamen ex iis omnibus P. Concina opiniones excerpfit , quas carpendas putavit ; seu verius , a Litteris Provincialibus , a Theologia morali Jesuitarum , ab Henrico a S. Ignatio , a Sinnichio , aliisque Societatis osoribus jamdiu excerptas , & collectas in hanc suam Theologiam acrioribus falsamentis recoctas transportavit.

Quod ait , libros suos testes esse , se NON MINUS Dominicanorum opiniones , QUAM CETERORUM , data occasione , refellere : ejus libri mihi testantur oppositum. Posset enim occasione refellendi sententias Jesuitarum , refellere ferme semper Dominicanos , qui easdem propugnant , ut pluries palam feci , & facturus sum. Et tamen nunquam , vel ferme nunquam id præstat. Sed suos , vel omnino occultat , vel post terga Jesuitarum protegit , vel mitissimè cum ipsis agit. Præterire silentio nolo , præter dicta , & dicenda , exemplum quod nunc succurrit. Natalis ab Alexandro acerrimus Antiprobabilista lib. 2. de Sacram. Pœnit. art. 7. Regula 20. docet : Justum habentem sola venialia accedere posse ad Confessionem sine contritione requisita ad Sacramentum , quin peccet lethali-

liter ; & tunc Sacramentum illi Iusto nec profuturum esse, nec obfuturum. Si hanc sententiam é purissimis Antiprobabilistis fontibus manantem Jesuita aliquis divulgasset , P. Concina declamando , latera dirupisset. Statim eam appellasset laxam , laxissimam , scandali plenam , horridam , cum Scriptura , Patribus , Concilio Tridentino hostiliter pugnantem. Audite tamen quàm delicatè , quàm molliter Tom. 9. pag. 724. cum Amico agat. *Sententia , inquit , Patris Natalis mihi non probatur.*

Demum allatam excusationem P. Concina didicit a Wendrochio , acerrimo illo Societatis osore , qui Litteras Provinciales latinas fecit. Montaltius , ut solis Jesuitis , quibus ob Jansenismum suum insensissimus erat , incommodaret ; iisque solis , quod & obtinuit , laxitatis nota adhæresceret ; ex Auctoribus tantum Societatis propositiones excerptis , quas irriteret , potius quam refutaret. Quæsti sunt etiam tum Jesuitæ , quod suam Criticem in ceteros quoque Casuistas non exerceret ; sibi que solis ea conflaretur invidia , quæ dividenda in plurimos , & tribuenda foret. Montaltium contra hanc querellam ita excusavit Wendrochius in notis præambulis ad quintam Epistolam Provincialelem Nota 3.

Queruntur , inquit , deinde sibi tribui , quod ab aliis ipsi acceperint. Respondetur..... Alii Scriptores fere sibi peccant , aut certe non multis. Jesuitæ toti Ecclesiæ peccant , quam ubique suis novitatibus inficiunt. LATEBANT HÆC DOGMATA IN BIBLIOTECARUM ANGULIS , paucis nota , paucis nocebant. At ipsa Jesuitæ super testæ prædicarunt , in aulas Regum , in familias privatorum , in curias Magistratum invexerunt.

Conferant , quæso , Lectores ejusmodi excusationes inter se , & videbunt , non esse multum absimiles.

Quod demum P. Concina hortatur illos , quibus ejus ratio scribendi displicet , ut opiniones Dominicanorum refutent ; præterquamquod , quid illi operi eventurum esset , nec satis scio , nec si sciam , dicere ausim ; repero , quod aliàs dixi. Si ardet zelo reformandæ moralis , cur hoc negotium aliis mandat ;

non

non agit ipse per se? Ego tamen non capio hujusmodi antilogias. Hic ingenuè fateatur, se coercere criticen in suos Dominicanos, & onus refellendi eorum opiniones imponit aliis. Deinde alibi testes invocat libros suos, se NON MINUS Dominicanorum, QUAM ceterorum sententias refutare. Componat hæc, qui potest.

CAPUT LXXV.

VINDICATUR AB EVIDENTI

impostura Valentia, & Reginaldus

P. CONCINA Tom. 7. pag. 437.

VALENTIA..... REGINALDUS..... *aliquæ* PROBABILISTÆ defendunt, sat esse, ut mutuator destinaverit pecuniam negotiationi, LICET OB DEFECTUM OCCASIONUM ACTU, AUT PROXIME PRÆSENTIUM PECUNIAM NON EXPONAT. *Quæ opinio falsa est, & usuras fere omnes de mundo aufert.*

UTrum alii PROBABILISTÆ id defendant, nunc non inquiri. Ut verò P. Concina videat, Probabilismaum nullam habere cognitionem cum sententiis, quas ipse reprobatur; atque hoc suum artificium apud doctos inane esse: atque ut una defendam ab evidenti impostura accusatos Auctores; Dico, PROBABILISTAM Valentiam, PROBABILISTAM Reginaldum non modo id non defendere; sed acriter, & expressè tueri opinionem contradicentem. Uterque enim, ut mutuator aliquid possit exigere ratione lucri cessantis, expressè postulat, ut occasiones exponendi pecuniam, quam mutuatur, sint PROXIME, vel ACTU præsentes, & expressè docet, non fat esse, si sint REMOTÆ.

Enverba Valentia Tom. 3. disp. 5. de Just. quæst. 20. Punct. 2. §. 5. *Hic advertendum est diligenter, nos hic supponere, quod vere lucrum cesset propter contractum cum altero transactum.*

rum. Id autem continget, si existant hæ quatuor conditiones. Prima, ut pecunia vel ACTU fuerit exposita negotiationi, vel certe negotiationi destinata, & JAM ei exponenda, & quidem illa eadem, quæ alteri creditur, aut mutuatur. NON ENIM SATIS EST, ut potuerit exponi. Nam pecunia cum hac potentia lucrandi REMOTA non plus valet, quàm pecunia absolute secundum se..... DEBET ergo esse lucrum IN POTENTIA PROXIMA, ut de eo pactum fieri possit, sicut est dictum.

En verba Reginaldi volumine 2. lib. 23. num.84.

Primum (documentum) est. Ad hoc ut lucrum revera cessare censeatur, opus esse in primis, ut pecunia, aut quodvis aliud, quod mutuo datur, sit aliquid ita deputatum negotiationi, ut nisi mutuum intervenisset, negotiatum DE FACTO esset; sicque cessationis a negotiatione, & amissionis lucri ex ea proventuri mutuum causa fuerit PROPINQUA. Ut contingit cum mercator JAM HABEBAT PRÆ MANIBUS tales merces emendas: ex quibus verosimiliter lucratus fuisset, si illas emisset ex pecunia mutuata: aut cum Nobilis, vel alius homo dives propter mutuacionem impeditus est, ne prædium TUNC venale, vel castrum, vel censualem redditum emeret, contra quam planè statuerat, & poterat DE PRÆSENTI. Cujus documenti ratio est, quod quando mutuum causa est TANTUM REMOTA amissionis lucri; in re, quæ mutuo datur, non inest ille major valor, quem supra diximus, sed solum potentia illa REMOTA ad lucrandum; propter quam supra etiam diximus, pecuniam non valere aliquid plus, quàm de se valebat.

Et paulo post in eorum numero, qui nequeunt a mutuario exigere lucrum cessans, collocat (sunt ejus verba) *Mercatorem, qui habet pecuniam expectans occasionem emendi merces, nec DE PROPINQUO empturus est.*

Nihilominus, si audiamus Patrem Concina, VALENTIA, & REGINALDUS defendunt, sat esse, si mutuator destitaverit pecuniam negotiationi; nec requirunt, ut occasiones sint ACTU, vel PROXIME præsentis. Ego credo hos Auc-

tores, ceteroquin non indignissimos, qui legantur, quantum ad Patrem Concinam, latuisse semper absconditos IN BIBLIOTHECARUM ANGULIS. Credo tamen, communissimè latere quantum etiam ad omnes Confessarios.

CAPUT LXXVI.

DEFENDITUR AB IMPOSTURA

P. Lessius.

P. CONCINA Tom. 7. pag. 509.

P. Lessius non defendit contractum Mohatra CUM PACTO PRÆVIO. Non? Propugnat contractum, quem Hispani vocant Baratas, & Mohatras, QUEM POSTEA DAMNAVIT ECCLESIA. Quid plus exigit? Verum ne quis suspicetur, invidiam constatam esse Patri Lessio, rescribo quæ loco citato immediatè subiicit, „Adverte tamen hunc „modum contrahendi sæpe non carere culpa in mercatore, „qui EX COMPOSITO ita vendit, ut pretio infimo redimat, &c.

Tum pergit referre totum textum Lessii, quem ego, ne bis rescribam, paulo infra dabo.

NON defendit P. Lessius contractum Mohatra, CUM PACTO PRÆVIO. NON: ut ego ostendam.

Præmitto, propositionem 40. proscriptam ab Innoc. XI. hanc esse. Contractus Mohatra licitus est etiam respectu ejusdem personæ, & CUM CONTRACTU RETROVENDITIONIS PRÆVIE INITO, cum intentione lucris.

Hoc præmissis; summa fide rescribam omnia verba Lessii: & Lectores judicabunt, utrum in illis reperiatur contractus in ea propositione damnatus.

Lessius igitur lib. 2. capite 21. dubit. 16. ita incipit, *Utrum venditiones, & emptiones reciprocae ejusdem rei diverso pretio, quas Hispani vocant BARATAS, & MOHATRAS sint*

sint licite? Exemplum sit. Petit quis 100. aureos mutuos. Mercator non vult mutuare; sed paratus est vendere illi merces credito summo pretio, v. g. 105. vel 106. aureis, ut eas vendat pecunia numerata, CUI VOLUERIT. Ille easdem OFFERT mercatori, qui easdem emit, vel potius redimit pecunia numerata, sed minoris, pretio, nimirum medio, vel infimo, v. g. 100. aureis, & illi manet debitor centum, & quinque.

Hactenus ne verbum quidem de contractu illo, quem damnavit Ecclesia; nempe de contractu CUM PACTO RETRO-VENDITIONIS PRÆVIE' INITO. Immo talem contractum evidenter hic legimus expressè exclusum iis verbis: UT EAS VENDAT, CUI VOLUERIT: & iis aliis ILLE EMPTAS OFFERT. Si enim PRÆVIE' initum fuisset pactum retro-venditionis; neque mercator traderet emptori merces cum facultate vendendi, CUI VOLUERIT; neque emptor illas deinde redimendas OFFERRET. Ut per se patet.

Pergit deinde immediatè Lessius. Quidam Doctores existimant id esse INJUSTUM, & palliatam usuram, quando idem redimit, qui vendidit. Sed verius est, NON ESSE INJUSTUM, etiamsi redimat ipse venditor, modo intra limites iusti pretii consistat, ita ut quando vendit credito, non excedat pretium rigorosum, & quando redimit numerato, non descendat infra iustum infimum. Ita Navarrus 23. num. 9. Et Petrus Navarra lib. 3. cap. 2. num. 170. & alii recentiores. Ratio est, quia & venditio prima iusta est, cum fiat iusto pretio quamvis summo, & secunda etiam est iusta, qua eadem merces revenduntur. Nec refert, quòd hæc revenditio fiat pretio infimo. Tunc quia pretium infimum etiam est iustum, præsertim in numerata pecunia: tum quia merces, QUÆ A VENDITORE INGERUNTUR vilescunt. Nec etiam refert, quòd idem sit emptor, qui ante erat venditor. Quia si alius quisvis poterat illo pretio emere, cur non ille, qui vendidit? Immo beneficium alteri in hoc præstare videtur, dum ille liberatur a quærendis aliis emptoribus, & sumptibus in proxenetas faciendis. NON TAMEN POTEST
Y
ILLUM

ILLUM AD HOC COGERE ; SED DEBET OMNI-
NO LIBERUM RELINQUERE.

Neque hic apparet ullum vestigium contractus Mohatra cum PACTO PRÆVIO RETROVENDITIONIS. Immo tale pactum hic etiam expresse excluditur , & improbatur. Tum quia Lessius apertè supponit, illas merces ab emptore INTRUDI mercatori , ut eas redimat ; non autem INTRUDERENTUR , si PRÆVIE inter se convenissent , ut mercatori revenderentur : Tum quia Lessius disertè docet , mercatorem NON POSSE COGERE EMPTOREM AD REVEN-
DENDUM , SED DEBERE OMNINO LIBERUM RELINQUERE : Cogeret autem , nec omnino , immo nullo modo liberum relinqueret , si præcederet pactum , ut retrovenderet.

Hæc evidentissima sunt , neque ipse P. Concina in his locat difficultatem : Sed locat in iis, quæ consequuntur ; qui est textus ab ipso recitatus , & quem ego pollicitus sum , me daturum.

Lessius igitur post superiora verba, nullis interjectis, ita pergit. *Adverte tamen hunc modum contrahendi sæpe non care-
re culpa in mercatore , qui EX COMPOSITO ita vendit,
ut pretio infimo redimat. Nam primo peccare potest contra
charitatem , ut si COGAT miserum aliquem hominem EME-
RE merces , (non dicit RETROVENDERE , quod jam
hinc advertendum est) quibus non eget , magno illius dispen-
dio , cum possit illi facile , & absque suo incommodo mutuum
dare. Secundo peccare potest præbendo malum exemplum ;
nam contractus ille habet speciem mali , & suspicionem usurae. Tertio se ipsum , & suos infamando : non tamen tenetur
ad restitutionem , ut inquit Navarrus ; quod intellige non
teneri ex justitia : sed fieri potest , ut teneatur ex charitate ,
si aliter sit pauper , & grave sit illi tale detrimentum.*

In his P. Concina reperit contractum Mohatra damnatum ab Ecclesia , nempe contractum CUM PACTO PRÆVIO RETROVENDITIONIS : interpretatur enim ea verba EX COMPOSITO de PACTO PRÆVIE INITO ; ita ut sensus

sus Lefsi sit, non peccare contra iustitiam, neque teneri ad restitutionem ex iustitia mercatorem illum, qui prævie pacificatur cum emptore, ut sibi merces minoris retrovendat. Sed ego dico in ejusmodi interpretatione, & in quibusdam etiam aliis, quæ in decursu attinguntur, sitam esse imposturam.

Ratio mihi brevis, & clara est: quia P. Concina interpretando illa verba EX COMPOSITO DE PACTO PRÆVIE INITO, ea interpretatur in sensu, ut ajunt, contradictorio illis, quæ Lefsius non alio in libro, non alio in loco, non in alia quæstione, sed ibi immediatè ante, nullisque interjectis docuerat. Quæ quidem superiora, maximam lucem ad mentem Lefsi perspicendam efferentia, P. Concina tum in Elencho propositionum damnabilium pag. 65. tum pag. 291. tum hoc in loco, ter enim contra Lefsiū repetiit hanc cautionem, alto semper silentio suppressit, & lectoribus suis occultavit.

Ut evincam, quod dixi, syllogismum efformo. Si ea verba EX COMPOSITO significarent in P. Lefsiō, ut P. Concina contendit, PACTUM PRÆVIUM; Lefsius docuisset immediatè, & nullis interiectis, duo contradictoria. Atqui hoc de Lefsiō non est credibile. Ergo. Propositionem minorem P. Concina, puto, non negabit. Neque enim si Lefsiū laxonem fingit; stolidum etiam volet, & bardum fingere. Probo propositionem majorem.

Lefsius, ut contractus ille purgetur AB INJUSTITIA (ab injustitia, inquam, non ab alio vitio, quia quod Lefsius probandum assumpserat, erat, contractum illum non esse INJUSTUM, „ Quidam Doctores, inquit, existimant id esse injustum; sed verius est non esse injustum „) requirit, ut emptor possit vendere merces, CUI VOLUERIT; ut emptas ipse OFFERAT mercatori redimendas; parum hoc, UT INGERAT, etiam parum; UT mercator NON COGAT ILLUM AD HOC, SED UT OMNINO LIBERUM RELINQUAT. Hæc omnia docet Lefsius, dum immoratur in ea solum quæstione, utrum contractus ille sit injustus; & una ex potissimis rationibus, quibus probat non esse injustum, hæc ipsa est, quia

merces, QUÆ A VENDITORE INGERUNTUR, vilescent. Ergo in superioribus manifestissimè docet hanc Propositionem TALIS CONTRACTUS CUM PACTO PRÆVIO RETROVENDITIONIS INJUSTUS EST.

Jam verò finge illa verba EX COMPOSITO habere sensum affictum a P. Concina, idest significare PACTUM PRÆVIUM: Cùm Lessius doceat, talem mercatorem vendentem EX COMPOSITO, ut pretio infimo redimat, non peccare contra justiciam; manifestissimè immediatè doceret hanc aliam propositionem TALIS CONTRACTUS CUM PACTO PRÆVIO RETROVENDITIONIS NON EST INJUSTUS. Quæ directè contradicit primæ. Ergo immediatè, & nullis interjectis duo contradictoria docuisset. Quæ erat Major syllogismi probanda.

At quinquam ergo erit sensus illorum verborum QUI EX COMPOSITO ITA VENDIT, UT PRETIO INFIMO REDIMAT? In primis quicumque sit, mihi satis est, non esse illum affictum à P. Concina, ut solidè probatum est. Deinde assigno duplicem, & quidem non obtortum. Primum ea verba significare possunt intentionem internam, etsi nullo modo manifestatam. Ita ut sensus sit „ Qui EX INDUSTRIA; qui EX HAC INTENTIONE negat pecuniam mutuam misero illi petenti, & vendit illi merces, ut pretio infimo redimat, peccat contra charitatem „. Et ea verba EX COMPOSITO significant REM COMPOSITAM SECUM IPSO, IN ANIMO SUO a mercatore, non verò COMPOSITAM EXTERIUS CUM EMENTE.

Secundus sensus potest esse iste „ Mercator, qui CONCORDITER cum misero emptore tali pacto negotium transigit, ut prius vendat, & deinde pretio infimo redimat, peccat contra charitatem „, Quæ CONCORDIA haberi potest per hoc, quod prius communi consensu celebrent emptionem; & postea communi novo consensu celebrent retrovenditionem, quin tamen secundus iste consensus deductus fuerit in pactum prævium, sed emptor fuerit relictus omnino liber, ut revenderet merces, CUI VOLUERIT. Uterque sensus naturalis est. Primum tamen puto esse genuinum sensum Lessii. Di-

Dices. At Lessius docet, mercatorem illum non peccare contra justitiam, si COGAT miserum aliquem hominem emere merces, quibus non eget, magno illius dispendio, cum possit illi facile, & absque suo incommodo mutuum dare. In quam doctrinam ita declamatoriè invehitur P. Concina hoc Tomo 7. pag. 292.

Mercator ergo, qui ex composito cogit miserum homulum ad emendum pretio summo merces, quibus non eget, ut easdem sibi RETROVENDAT PRETIO INFIMO, non peccat contra justitiam? Si emptor iste sit dives, mercator, non peccabit neque contra charitatem. Si autem absit scandalum nullo modo peccabit. Hæc porro doctrina damnata est.

Respondeo, COACTIONEM, de qua loquitur Lessius non cadere supra RETROVENDITIONEM, sed solum supra PRIMAM EMPTIONEM, ad quam mercator COGIT miserum homulum nolendo dare mutuum, & quam posset impedire mutuum dando. Ait enim Lessius, „ si COGAT miserum aliquem hominem EMERE „ Non ait „ SI COGAT SIBI RETROVENDERE PRETIO INFIMO „, ut advertendum monui, cum textum darem.

Hinc P. Concina, ut mihi quidem videtur, ter defecit a bona fide. Primo; suprimendo semper, & occultando Lectoribus verba Lessii, quibus ad liberandum AB INJUSTITIA illum contractum postulat, ut retrovenditio sit OMNINO LIBERA, ET SPONTANEA retrovendenti. Secundo, interpretando illa verba EX COMPOSITO in sensu contradictorio illis, quæ immediatè ante Lessius docuerat. Tertio, repræsentando, & suadendo Lectoribus, COACTIONEM illam, de qua Lessius, cadere supra RETROVENDITIONEM, cum solum cadat supra PRIMAM EMPTIONEM.

Immerito etiam P. Concina pag. 509. carpit Vivam, quod in expositione ejus propositionis damnatæ dixerit, nostros Theologos communiter docere contractum illum esse injustum: cum Lessius, ut ait P. Concina, contra doceat. Immerito, inquam, Primo, quia etsi unus Lessius contra doceret; alii tamen Theologi, quamquam PROBABILISTÆ defendunt

injustitiam ejus contractus, quod satis, superque est, ut nostri Theologi COMMUNITER doceant, contractum illum esse injustum. Secundo; quia neque Lessius contra docet, ut ostensum est.

CAPUT LXXVII.

RESTITUITUR SUÆ SINCERITATI

sententia P. Sanchez.

P. CONCINA Tomo 7. pag. 629.

Utrum opinio, quam Pater Sanchez lib. 1. Consil. cap. 7. dub. 2. docet, pauperem nempe, qui jus mendicandi in urbe obtinuit, posse hoc jus VIRO NON PAUPERI locare, probabilis sit? Respondeo, eandem opinionem defendit P. Sporer num. 23.: quia eleemosyna etiam tunc datur pauperi mediatè, quia datur conductori solventi pensionem pauperi. Nonne pauper æger per alium DIVITEM petere eleemosynam valet? Hæ sunt quæstiones, quæ IN PATRIBUS SANCTIS discussæ non reperiuntur. Opinio hæc falsa est, & FRAUDIS PLENA. Fraus quippe populo fieret, qui pauperi, non DIVITI, eleemosynam dare se arbitratur. Dum pauper ægrotus per alium etiam divitem eleemosynam petit, verè eleemosyna pauperi, non DIVITI porrigitur, nullaque fraus occurrit. At dum pauper locat DIVITI jus mendicandi pacto pretio, tunc DIVES conductor NOMINE PROPRIO eleemosynam petit, & eidem datur. Præfata opinio ordinem divinæ Providentiæ pervertit, quæ vult pauperes patientia, humilitate, & verecundiæ tolerantia stipem sibi comparare. Quinam pauperes isti, qui redditibus vivunt? Sed opinio hæc CONTEMNENDA, non refellenda est, potissimum quòd, si praxim spectes, CHIMÆRICA apparet; Quis enim est, qui jus mendicandi a paupere conducere velit NULLA EGESTATE PRESSUS? Nemo sane, nisi aut avarus, aut veterator, aut aleator, aut projectæ frontis homo.

Si

S I P. Sanchez doceret opinionem, quam ipsi affingit P. Concina, sine dubio doceret opinionem falsissimam, & **PLENAM FRAUDIS** : Sed cum ejus doctrina mirum in modum immutata sit, ac deformata, nulla reprehensione dignus est. Itaque P. Concina ita depingit lectoribus Sententiam Sanchezii, tamquam si iste defenderet jus illud mendicandi locari posse conductori **DIVITI**, qui pro se eleemosynam petens, populo fraudem faceret, atque ad se veteratorio artificio nummos averteret, dum populus non **DIVITI**, sed pauperi eleemosynam præbere se arbitratur. Verum apud Patrem Sanchez de Conductore **DIVITE** ne verbum quidem : sed has omnes divitias huc contulit P. Concina de suo ; quibus hoc lucratus est, ut opinio Sanchezii ridicula, atque absurdissima lectoribus appareret. En totam illam dubitationem secundam a capite ad calcem.

An qui habet licentiam Papæ, vel Episcopi ad petendam eleemosynam uno anno vel per se, vel per alium, ut suæ necessitati consulat, possit hoc jus locare alteri pretio aliquo? Duplex est Sententia. Prima dicit, non posse : & teneri alterum restituere, quod acquisierit ultra pretium locationis, quod dedit, & suam sustentationem, vel illi, cujus erat licentia, si nondum consultum erat suæ necessitati ; si autem consultum erat, aliis pauperibus. Quia intentio Pontificis concedentis hanc licentiam non est, ut locetur. Sic Manuel Rodriguez in Bulla Composit. num. 51. fine : Corduba summa quæst. 98. Secunda Sententia probabilior dicit, posse : nec causari obligationem restituendi, quia expresso aliquo jure non prohibetur locare ; nec sit inhabilis ad pretium locationis recipiendum, & locat illud jus, quod habet, estque contractus fortune, quo uterque lucri, & jacturæ periculo exponitur. Sic Henriquez lib. 7. De Indulgentiis cap. 35. num. 5.

Hæc est integra dubitatio illa secunda, in qua Sanchez eam quæstionem pertractat. Jam verò ex qua propositione Patris Sanchez, ex qua periodo, ex quo verbo exsculpere potest P. Concina, ipsum loqui de **CONDUCTORE DIVITE**,
qui

qui PRO SE, qui NOMINE SUO eleemosynam petat, populumque veteratoriè decipiat, qui PAUPERI non DIVITI se stipem præbere putat? Indicet, si potest, ubi P. Sanchez nominet DIVITEM. Indicet, quod magis necessarium est, ubi CONJUNCUIM nominet DIVITEM, qui NOMINE SUO, qui PRO SE petat, atque ideo populo fraudem faciat. Quod si indicare non potest, fateatur se imposuisse Sanchezio opinionem FRAUDIS PLENAM, Divinæ Providentiæ ordinem PERVERTENTEM, non refellendam, sed CONTEMNENDAM.

Quod ait P. Concina; CHIMÆRAM esse, divitem conducere a paupere jus mendicandi pro se, & nomine proprio, verissimum est. Sed hoc ipsum probat, Patrem Sanchez non loqui de tali divite: Sed vel de conductore paupere, qui opus habeat ad mendicandum communicatione illius juris, vel ad summum de divite, qui eleemosynam petat non pro se, & nomine proprio, sed pro paupere aut nominato. aut innominato, neque enim tunc etiam divites mendicare erubescunt.

Quod ait, has quæstiones in PATRIBUS SANCTIS non reperiri discussas: habet quidem sapissime in ore P. Concina Scripturas, Concilia, Canones, Patres. Sed, si loquamur de quæstionibus, quæ inter catholicos controvertuntur, paucissimæ illæ sunt, siquidem cum ingenti ceterarum numero comparentur, quas ipse ex Scriptura, Conciliis, Canonibus, Patribusque resolvat. Quod me puderet dicere, ni verum esset, cum a quocumque, qui oculos habeat, & hanc Theologiam perlustrat, facillimè mendacii revinci possem.

CAPUT LXXVIII.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

Castropalaus , Gobat , Arriaga , & alii.

P. CONCINA Tomo 8. pag. 88.

Disputant quoque , num adjecta conditio exprimi ore , an sola mente concipi debeat ? Castropalaus , Joannes Sanchez , Arriaga , Gobat , Escobar contendunt , sat esse eam mente concipi , VOLO OMNES, ET SOLOS ABSOLVERE, QUI ERUNT LEGITIME DISPOSITI. Ultra pergit Moya , ut refert idem La-Croix , docetque , se non damnaturum mortalis culpæ , qui ne mente quidem EXPRESSE conciperent conditionem , quia certum est semper adesse CONDITIONEM IMPLICITAM , cum nemo intendat conferre Sacramentum , nisi prout potest , & debet. Hæc & plura alia de more P. La-Croix arbitrio lectoris relinquit. HINC juxta relatum Doctrinam OMNIBUS ACCEDENTIBUS ad tribunal Pœnitentiæ dispensare ministri thesaurum absolutionis poterunt , ut dispositi illam percipiant , secus indispositi. HOC CONDITIONIS IMPLICITÆ ARCANO CONFESSARII A MOLESTIA SEVERE EXAMINANDI DISPOSITIONEM POENITENTIUM SESE LIBERANT , ET NUMEROSISSIMAM POPULORUM FREQUENTIAM SIBI CONCILIAN. Omnes se absolutos existimant , cum ignorent SECRETUM CONDITIONIS IMPLICITÆ. Quàm sit hæc doctrina , & perniciosa Pœnitentibus , & Christianæ disciplinæ infesta quisque intelligit.

HIC habemus , Christiani lectores , orationem plenam sarcasmi , & imposturis , quas majori claritate , quàm poterò , vestris oculis subjiciam.

Prima impostura , vel saltem defectus bonæ fidei in eo est,

Z

quòd

quòd apertè non exponat casum , pro quo solùm laudati auctores tradunt illas Doctrinas de conditione absolutioni apponenda. Immo satis insinuat , eos loqui de omni casu , quo quis audiat confessiones , vel ad eas audiendas se accingat. Innuit enim , ex eorum doctrina sat esse , ut , qui se exponit audientis confessionibus , mente concipiat hanc intentionem : **VOLO OMNES , ET SOLOS ABSOLVERE , QUI ERUNT LEGITIME DISPOSITI** : Et non solùm innuit , sed affirmat expresse , juxta relatam doctrinam posse **OMNIBUS** , qui ad tribunal pœnitentiæ accedent , dispensari thesaurum absolutionis , ut dispositi illam percipiant , secus indispositi. Porro hoc est falsissimum , ut patebit ex eorum verbis infra producendis. Loquuntur enim solùm de casu , in quo danda sit absolutio conditionata. Ut esset e. g. casus moribundi destitui sensibus , de quo dubitatur , num sit capax : & casus , in quo Pœnitens jam manifestasset sua peccata , & post diligentem discussionem dispositionis Sacerdos esset dubius : vel casus , in quo Pœnitens non haberet nisi unum peccatum dubium. Et de his solùm casibus loquentes instituunt quæstionem , quâ ratione conditio apponenda sit. Circa quod variæ sunt Sententiæ. Aliqui dicunt , conditionem esse ore exprimendam ; & hoc consultius esse docet La-Croix. Aliqui dicunt , sat esse , si mente **EXPRESSE** concipiatur. Alii demum dicunt , sat esse , si concipiatur mente solùm **IMPLICITE** , quod tamen Moya ita temperat , ut id non liberet a culpa veniali.

Secunda impostura est , Castropalaum , Gobar , Arriagam **CONTENDERE** , sat esse mente eam concipi , **VOLO OMNES , ET SOLOS ABSOLVERE , QUI ERUNT LEGITIME DISPOSITI**. Nemo enim eorum hoc contendit , aut de hoc verbum habet : ut item patebit ex eorum textibus.

Tertia impostura est , ex relata doctrina sequi , posse omnibus indiscriminatim dari absolutionem sine severo examine dispositionis , ita ut dispositi illam accipiant , secus indispositi. Tum quia fere omnes laudati auctores expresse requirunt diligentem discussionem talis dispositionis : tum quia ex eo , quod in supradictis casibus dubiis , in quibus impertienda est absolutio

tio sub conditione, sufficiat, hanc conditionem vel explicitè, vel implicitè mente concipere; certissimè juxta nullam bonam dialecticam, sequitur, non incumbere Confessariis onus severè examinandi dispositiones Pœnitentium: & posse indiscriminatim absolvi OMNES ad Pœnitentiæ tribunal accedentes. Sed afferamus auctorum verba, quæ polliciti sumus.

Castropalaus Tract. 23. disput. unica, Puncto 5. n. 9. *Præterea prædicta verba absolutionis proferri debent absolute, non conditionatè, quia hic est usus, & praxis Ecclesiæ. Ideoque absolutioni tenetur Sacerdos PRÆMITTERE PœNITENTIS NOTITIAM, QUEM, SI RITE DISPOSITUM INVENIAT, ABSOLVIT: SIN MINUS; ABSOLUTIONEM DENEGAT, Sed quia sæpe contingit POST DILIGENTEM EXCUSSIONEM, Sacerdotem dubium esse, an Pœnitens rite dispositus sit absolutioni recipiendæ, ut in casu proximè dicto videri potest, non est illicitum, sed potius conveniens, absolutionem concedere SUB CONDITIONE de præsentì MENTE SALTEM RETENTA, nempe si rite es dispositus, te absolvo.*

Gobat Tractatu 7., cum num. 267. proposuisset tertio locum casum, in quo dubitatur, an Pœnitens sit rite dispositus, quo ad dolorem, propositum, integritatem: num. 268. ad hunc tertium casum ita respondet. *In tertio SI, ADHIBITA CONFESSARII DILIGENTIA, nequeat tolli dubium, absolvatur in nomine Domini etiam sub conditione. Ut primum enim cœpit aperire Sacerdoti unum peccatum, acquisivit aliquod saltem imperfectum jus ad absolutionem: fructu hujus certi juris non debet integrè privari ob solum dubium. Ergo sub conditione danda.*

Et deinde num. 272. quærens quomodo IN TALI CASU apponenda sit conditio, sic habet. *At oportet ne in mente illam EXPRESSE habere? an sufficit, si VIRTUALITER, & IMPLICITÈ? Respondeo esse consultius, UT EXPRESSE in animo dicas, Te absolvo, in quantum possum, & indiges. Quia tamen quisque confessarius incipit excipere confessiones cum intentione aut expressa, aut implicita, virtualiter facien-*

di id, quod facit Ecclesia, seu quod statuit Christus, Christus autem statuit, ut IN TALIBUS CASIBUS FIAT ABSOLUTIO SUB CONDITIOE; ideo facit illam sub conditione implicita, seu virtuali omnis non sceleratissimus confessorius, etsi non cogitans expressè de conditione, quia omnis probus habet intentionem satisfaciendi intentioni Christi.

Moya Tomo 1. Tract. 3. disp. 6. quæst. 4. agit per totam illam quæstionem de casu moribundi sensibus destituti, tum n. 42. quærens quomodo conditio sit tunc apponenda hæc habet: *Inquiunt Lugo, Sanchez, & Diana debere absolutionem impertiri sub conditione mente saltem concepta.... Verum ego de lethali non damnam non concipientem expressè conditionem, quia certum est, ut supponit Lugo supra, semper adesse conditionem implicitam.*

Arriaga de Pœnitentia disp. 31. num. 39. loquitur solùm de casu, quo Pœnitens non habeat nisi unicum peccatum dubium, & quærens utrum tunc danda sit absolutio sub conditione exterius expressa, hæc habet. *Eo ipso, quod Pœnitens unum tantum peccatum, & illud quidem sub dubio confitetur, intelligitur Sacerdos dando absolutionem respondere illi eo sensu, quo est confessus, hoc est sub dubio dare absolutionem, etiamsi exterius id non explicet verbis.*

Ex his testibus habetur primo, laudatos auctores tradere illam doctrinam de conditione vel explicita, vel implicita, non pro omni casu, quo quis audiat confessiones, & absolvat, ita ut possit indiscriminatim OMNES absolvere, & siquidem dispositi sint, absolutionem percipiant, secus, si non sint dispositi: Sed solùm pro casibus superius dictis, vel moribundi destituti sensibus, vel Pœnitentis jam confessi peccata, de cuius dispositione POST DILIGENTEM DISCUSSIONEM Sacerdos maneat dubius, vel pœnitentis habentis unum tantum peccatum, & illud dubium. In quibus casibus ILLI PUTANT dandam esse absolutionem sub conditione. Dixi verò ILLI PUTANT. Quia more meo non definio ullam quæstionem; ideoque neque istam, utrum in dictis casibus danda sit absolutio etiam sub conditione.

Ha-

Habetur secundo , Castropalaum , Arriagam , Gobat nufquam **CONTENDERE** , fat esse eam mente concipi , **VOLO OMNES , & SOLOS ABSOLVERE , QUI ERUNT LEGITIME' DISPOSITI** , & de hujusmodi intentione ne verbum quidem eos facere.

Habetur tertio , neminem eorum talem doctrinam tradere , iusta quam **OMNIBUS** accedentibus ad tribunal Pœnitentiæ dispensari possit absolutio , ut dispositi illam percipiant , secus indispositi. Cùm aliqui ex laudatis auctoribus expresse requirant diligentem **EXCUSSIONEM** dispositionis , quæ si non inveniatur , negetur absolutio , si **ADHIBITA DILIGENTIA** Sacerdos dubius maneat , absolvat sub conditione. Alii verò doctrinam suam restringant ad casum moribundi , vel Pœnitentis habentis unicum peccatum , & illud dubium ; quæ non ideo applicari potest ad **OMNES** Pœnitentes , quorum dispositio per oïum severè examinari , & potest , & debet. Ergo habentur supradictæ tres imposturæ.

Quarta impostura , vel potius calumnia est Confessarios illos , qui **NUMEROSISSIMAM POPULORUM FREQUENTIAM SIBI CONCILIAN**T, **HOC CONDITIONIS IMPLICITÆ ARCANO LIBERARE SE A MOLESTIA SEVERE EXAMINANDI DISPOSITIONES POENITENTIUM**. Quos confessarios velit hic intelligi , divinent alii. Quicumque illi sint , quo fundamento affingit illis P. Concina hoc gravissimum crimen ? Demus etiam , quod tamen ignotum est , eos Confessarios esse in hac Sententia , fat esse in tribus casibus supra dictis concipere mente **IMPLICITE** conditionem , numquid ignorant , esse nihilominus diligenter examinandam dispositionem **OMNIUM** , qui ad accipiendam absolutionem accedunt ? Nemo illos tam ignaros existimabit in re gravissima officii sui. Cur ergo P. Concina conatur illos hujus sceleris suspectos reddere ? Cur illorum Pœnitentes conjicit in timorem , ne forte non absoluti discedant ; cùm putent se absolutos **QUIA IGNORANT SECRETUM CONDITIONIS IMPLICITÆ** ? Utrum hæc deceant severioris Ethices professorem , aliis judicandum relinquo.

CAPUT LXXIX.

RESTITUITUR SUÆ SINCERITATI

opinio Conink, & Vivæ.

P. CONCINA Tom. 8. pag. 227.

Opinio P. Dominici Vivæ a culpa VENIALI cum Trullenco, CONINK, aliisque Casuistis, excusantis Fideles, qui tantum Sacramentum (Confirmationis) NEGLIGUNT, NIMIUM LAXA est: siquidem, ut fatetur vel ipse Leander loco citato quæst. 7. ex Patre Valentia, communiter illi ipsi auctores, qui negant præceptum, fatentur peccare illos, qui hoc Sacramentum NEGLIGUNT.

Et pag. 223. relata Sententia Vivæ ita scripserat.
Nec VENIALEM quidem culpam perpetrat Christianus, qui in hoc agone constitutus, & undique hostium multitudine circumdatus, deliberatè nolit se tali munire præsidio? Declamator ne ero, & sanctæ caritatis violator, si dixerò hanc doctrinam NIMIAM redolere LAXITATEM?

NON refertur sincerè, neque in suo vero adpectu depingitur opinio PP. Conink, & Vivæ. Representatur enim lectoribus, hos auctores liberare fideles omittentes hoc Sacramentum indefinitè, & universaliter ab OMNI prorsus culpa veniali undecumque orta: quod falsissimum est, ut jam ostendo.

Itaque aliud est liberare aliquem a culpa veniali, orta ex OBLIGATIONE DIRECTA alicujus præcepti, aliud liberare a culpa veniali, orta ex aliis capitibus. E. G. Qui negligeret Communionem toto integro anno, & illam sumeret solum in Paschate, ne VENIALITER quidem peccaret EX VI DIRECTA præcepti; quia præceptum Communicandi semel in anno ne venialiter quidem obligat ad Communionem frequentandam in anni decursu. Nemo tamen liberabit Christianum

ne-

negligentem communionem toto anno a culpa veniali orta aliunde, scilicet a Prodigalitate quadam spirituali, & a negligentia in re adeo conducente ad salutem.

Jam verò Conink, & Viva negant quidem culpam venialem ortam EX OBLIGATIONE DIRECTA, quia negant præceptum suscipiendæ confirmationis. Sed P. Concina non indicabit verbum, quo neget culpam venialem ortam aliunde, sive, quo negent illam culpam, quam fatente ipso Leandro admittunt illi Auctores, qui negant præceptum.

En verba P. Conink quæst. 72. De Confirm. artic. 8. num. 91. *Conclusio tertia. Nulla est DIRECTA OBLIGATIO ad hoc Sacramentum suscipiendum etiam sub peccato veniali. Ratio est, quia NULLUM EST PRÆCEPTUM humanum ad hoc nos obligans, ut patet ex dictis; neque etiam divinum, vel naturale, quia si tale esset, cum hæc sit materia gravis, obligaret sub mortali. VIX UMQUAM TAMEN SINE JUSTA CAUSA HOC SACRAMENTUM OMITTITUR SINE PECCATO VENIALI. Quia per illam omissionem privamus nos magnis bonis, & auxiliis spiritualibus, QUOD PER SE CONTINET QUAMDAM PRODIGALITATEM, ET INDECENTIAM: & hac ratione efficiamur minus idonei ad resistendum peccatis, unde exponimur majori periculo peccandi sæpius: quod, quando ita commodè possumus, saltem, SUB PECCATO VENIALI TENEMUR VITARE.*

Negat ne hic P. Conink OMNEM culpam venialem etiam ortam ex aliis titulis? Negat ne etiam illam culpam, quam admittunt Auctores negantes ceteroquin præceptum?

En verba Vivæ in Curso Theologico Parte 5. quæst. 3. artic. 2. num. 6. *Respondeo cum communi apud Dianam... non esse mortale illud, nolle suscipere præciso contemptu, & scandalo: immo cum Trullen. & Henr. contra Navarrum APUD CONINK, ne veniale quidem, CUM NULLIBI EXTET PRÆCEPTUM de illo suscipiendo*

Etiam P. Viva hic negat solum culpam venialem quantum est ex vi præcepti directi. Tum quia loquitur in sensu P. Conink

nink negantis culpam venialem, ut vidimus, solum EX OBLIGATIONE DIRECTA. Tum quia non aliam affert rationem negandi talem culpam, nisi quia NULLIBI EXTAT PRÆCEPTUM de illo suscipiendo. Tum quia ne verbum quidem habet, quo neget culpam venialem aliunde ortam. Ergo neque Conink, neque Viva negat indefinitè, & universaliter omnem culpam venialem; etiam illam, quam admittunt auctores negantes præceptum. Ergo P. Concina hoc ipsis affingendo apertè imposuit.

Hoc satis ad institutum: tamen præterea hoc adverto. P. Conink non modo non negat culpam venialem aliunde ortam, & admissam ab aliis auctoribus, qui cum ipso negant præceptum; sed disertissimè, & expressissimè illam admittit, & probat, ut visum est. P. Viva de illa EXPRESSE non loquitur: dicendus tamen est, non modo illam non negare, ut est certissimum; sed implicite eam admittere, quia loquitur iuxta sensum P. Conink eam EXPRESSE admittentis.

Occasione hujus quæstionis P. Concina more suo exagitat nominatim, & mirum! solos Patres Vivam, & La-Croix; qui & ipse negat præceptum, nusquam tamen negat culpam aliunde ortam. Eos solos ostentat lectoribus: eos solos in eorum oculis conatur infigere, & quidem tum in titulo capituli illius sexti, quod versamus, tum in decursu capituli, tum in indice. Sed mihi placet instruere lectores etiam de iis, quæ super hac quæstione scripserunt alii Theologi, qui certè cum P. Concina consentientes non sunt.

I. Dominicus Soto Dominicanus in 4. Distinct 7. quæst. unica artic. 8. *Contrarium autem, scilicet NULLUM esse præceptum obligans sub peccato mortali est longe probabilius: immo hic S. THOMAS ID TAMQUAM CERTUM affirmare videtur.* Glossat enim Hugonis verbum dicentis, *Periculosum esse sine confirmatione mortem obire, dicens*, „Non quia homo ille damnaretur nisi forte propter contemptum, sed quia detrimentum perfectionis pateretur „. *Et eandem opinionem quasi P. THOMÆ asseverat Adrianus quæst. de Confirm. a. 1. scilicet quod neque est PRÆCEPTUM DEI, NEQUE ECCLESIAE.*

Sciant

Sciant lectores , P. Concinam acriter defendere Præceptum , acriter propugnare S. Thomam stare pro sua Sententia , & acriter declamare adversus eos , qui interpretationem adhibent Patribus , & Conciliis ab ipso allatis. Pergamus.

II. Cajetanus Dominicanus in summa V. *Confirmatio. Confirmationis Sacramentum , quod Chrifma vocatur , negligens accipere , peccat , quia debet esse sollicitus de Sacramento communi omnibus Christianis ad robur Fidei a Christo instituto. Non peccat tamen mortaliter , si desit contemptus , quia Sacramentum hoc nec est necessitatis absolutæ ; NEC EX EXACTIONE ECCLESIE.*

III. Bartholomæus Fumus Dominicanus in summa vulgo Armilla V. *Confirmatio : Confirmationis Sacramentum , quia non est necessitatis , ideo dimittens non ex contemptu , sed tantum ex negligentia , peccat quidem , sed non mortaliter.*

IV. Martinus Ledesma Dominicanus in 4. Parte 1. quæst. 13. art. 8. *Dubitatur primo , an omnes adulti teneantur ad Confirmationem sub pœna peccati mortalis ? Ad hoc respondetur , & sit Prima propositio. Negligentia , vel omisio hujus Sacramenti sine contemptu numquam est peccatum mortale , STANDO IN JURE DIVINO. Hanc PONIT FORMALITER S. THOMAS in ista questione artic. 1. ad 3. & in isto octavo articulo ad 4. Secunda propositio est. Etiam NEC LEGE HUMANA præceptum est de sumptione hujus Sacramenti. Quia IN TOTO CORPORE JURIS NON HABETUR TALE PRÆCEPTUM.*

V. Bonifacius Maria Grandi Dominicanus Tomo 3. cursus Theologici quæst. 72. a. 8. *De tertio dico. PER SE loquendo non tenentur Fideles sub mortali ad hoc Sacramentum suscipiendum. ITA CUM DIVO THOMA hic tam artic. 1. ad 3. quàm in hoc ad 4. Contra Contensonium spec. 2. & alios etiam antiquos. NULLUM namque assignari potest PRÆCEPTUM DIVINUM , VEL ECCLESIASTICUM hoc imponens : unde nec ab adversariis adducuntur auctoritates Sacræ Scripturæ. TRADITIONES VERO , AC*

PATRUM AUCTORITATES *affirmantes necessitatem hujus Sacramenti legitime interpretantur*, DUCE ANGELICO PRÆCEPTORE, de necessitate SECUNDUM QUID, SEU AD MELIUS ESSE.

VI. Joannes Baptista Corradus Dominicanus p. 2. quæstione 179. *Dimittere autem illud ex negligencia non esset mortale contra jus divinum, quæviscumque negligentia sit, etiam crassa. Stando autem in jure humano Adrianus, & S. THOMAS tenent, quod NON EST PRÆCEPTUM, & ita credit Franciscus Victorica.*

VII. Bartholomæus ab Angelo Dominicanus Dialogo 3. §. 68., & 69. *Alii autem contrarium tenent, scilicet NULLUM ESSE PRÆCEPTUM obligans sub reatu mortali.... Hanc opinionem sequor etiam ipse. Nam cum perceptio Sacramenti Confirmationis NON SIT DE JURE DIVINO, UT OMNES CONCORDITER TENENT: ergo neque est de JURE PONTIFICIO.*

VIII. Philippus Maria Grosi Dominicanus Tract. 22. De Confirmatione quæst. 1. art. 4. *Dico quod NULLUM DATUR PRÆCEPTUM obligans sub mortali peccato ad susceptionem hujus Sacramenti.*

IX. Martinus Wingandt Dominicanus in Tribunali Confessariorum Tractatu undecimo, examine 6. quæst. 1. *Ex his colligitur, quod nemo mortaliter peccet, qui hoc Sacramentum non suscipit, modo non omittat cum contemptu, vel cum scandalo.*

X. Dominicus de Marinis Dominicanus Archiepiscopus Avenionensis in 3. p. quæst. 72 art. 12. cap. 9. *Ceterum S. DOCTOR, ut mox vidimus, NEGAT HOC PRÆCEPTUM, dum explicans auctoritatem Hugonis dicentis, omnino periculosum esse, si ab hac vita sine confirmatione migrare contigerit, dicit, Non quia damnaretur, nisi forte, propter contemptum, Quo dicto manifestè, ostendit, quod omittens Sacramentum Confirmationis non peccat mortaliter, nec contra ALIQUOD PRÆCEPTUM, & quod si ex contemptu hoc faceret, peccaret mortaliter. Auctorem sequuntur*

tur hac tempestate OMNES THEOLOGI : immo hic est sensus TOTIUS ECCLESIAE. Unde in Catechismo Romano de Confirmationis Sacramento haec habentur. „ Atque illud in primis &c. „

Et pergit referre pro sententia negante præceptum totum & prolixum textum Catechismi , quem affert P. Concina tamquam validissimum argumentum pro sua Sententia affirmante.

Laudati decem Dominicani conveniunt cum Conink, Viva, & La-Croix in negando præcepto obligante sub gravi : nec dissentiunt ab istis in negando præcepto obligante sub levi. Ratio. Nam quamvis partim tacite, partim expresse doceant esse culpam venialem omittere Confirmationem, tamen nemo illorum explicat, utrum id sit ex vi præcepti directi obligantis sub levi, an verò ex aliis titulis allatis, & illustratis a Patre Conink, & culpam venialem ortam ex illis nusquam negarunt PP. Viva & La-Croix : vel P. Concina doceat ubi, & quibus verbis.

Videamus nunc alios, qui expresse consentiunt in negando indefinitè, & universaliter omne præceptum, tum Divinum, tum Ecclesiasticum, tum grave, tum leve : quorum multi citant pro hac quoque universaliori sententia S. Thomam, & præoccupant, ac dissolvunt auctoritates, quas tam ingenti clamore intonat P. Concina.

XI. Gonet Dominicanus acerrimus ANTIPROBABILISTA disput. 6. de Sacramento Confirmationis articulo 3. Dico 2. *Ad recipiendum Sacramentum Confirmationis IN NULLO CASU tenentur adulti SUB PRÆCEPTO PER SE, ET DIRECTE OBLIGANTE. Est contra Scotum, Bellarminum, Turrianum, Martinonium, & alios. EST TAMEN DIVI THOMÆ.... Ratio etiam suffragatur. NULLUM EST PRÆCEPTUM NEQUE DIVINUM, NEQUE ECCLESIASTICUM PER SE OBLIGANS Fideles in aliquo casu ad susceptionem Sacramenti Confirmationis. Ergo ex præcepto PER SE, ET DIRECTE nunquam tenentur illud suscipere.... Quando in Canone omnes dicitur, quod omnes fideles per impositionem manus Episcoporum Spiritum*

Sanctum accipere DEBENT, verbum illud DEBENT non significat præceptum, SED CONSILIUM.

Antequam progrediar. Auctor rei Sacramentariæ, cujus conviciolissima verba refert, & adoptat hic P. Concina, lib. 2. pag. 348. loquens de sententia negante indefinitè omne præceptum tum divinum, tum ecclesiasticum, hæc habet. „ Non ita sane Christus, non ita Apostoli, non ita Pontifices Maximi, non ita Patres, & Concilia præscripserunt. Non de fonte Traditionis, SED DE SENTINA PROBABILITATIS OPINIO PORTENTOSA EFFLUXIT, „ Ex verbis Gonetii habemus, de purissimis etiam fontibus ANTIPROBABILITATIS PORTENTOSAM OPINIONEM effluxisse. Adeo verum est, quòd alias monui, PROBABILISMUM nullam cognationem habere cum Sententiis directis, quas P. Concina appellat laxas. Sed pergamus.

XII. Petrus de Ledefina Dominicanus in summa hispana Part. 1. cap. 8. Conclus. 2. *No es pecado VENIAL no recibir este Sacramento, aun quando ay oportunidad..... La razon es, porque no ay PRECEPTO DIVINO, ni ECLESIASTICO de recibir este Sacramento, como queda ya determinado: luego no será pecado VENIAL no lo recibir, porque no se haze contra LEY NINGUNA.*

XIII. Mag. Serra Dominicanus in 3. p. quæst. 72. artic. 4. Dubio 1. *Dicendum est secundo. Ad recipiendum hoc Sacramentum Confirmationis neminem teneri ex præcepto PER SE DIRECTE ad hoc obligante. Docent hoc COMMUNITER Theologi, præsertim M. Soto ubi supra.... Et hoc colligit ex D. THOMA.*

XIV. Joannes Martinez de Prado Dominicanus Tomo 1. de Sacramentis p. 3. quæst. 72. dub. 9. num. 15. *Afferendum est NULLUM DARI PRÆCEPTUM NEQUE DIVINUM, NEQUE HUMANUM recipiendi Confirmationem. ITA SUMITUR EX D. THOMA.*

XV. Nugnus Dominicanus in 3. p. quæst. 72. artic. 8. *PER SE loquendo non est peccatum etiam VENIALE non velle suscipere hoc Sacramentum. Patet ista Conclusio. Quia ubi*

ubi non est lex, neque prævaricatio. Sed ut constat ex præcedentibus, NULLUM EST PRÆCEPTUM in hac parte. Ergo.

XVI. Petrus Labat Dominicanus Tomo 6. Theologiæ disp. 3. De Sacramento Confirmationis non longe a fine. *Colliges secundò, & ultimo, Sacramentum Confirmationis PER SE loquendo non obligare ex necessitate præcepti. EST D. THOMÆ in 4. Dist. 7. quæst. 1. artic. 1., & quæst. 2., & hic artic. 8. ad 4. ET DISCIPULORUM EJUS contra Scotum & alios.... Unde cum SANCTI PATRES loquuntur de hoc Sacramento nihil dicunt, quòd ostendat NECESSITATEM PRÆCEPTI, SED SOLUM MODUM CONSILII, nimirum ut homo Christianus perficiatur in vita spiritali, scilicet perfectione SUPERABUNDANTIÆ, ET SUPEREROGATIONIS, NON AUTEM NECESSITATIS.*

XVII. Victoria Dominicanus in summa quæst. 48. *Stando in jure divino NON EST PRÆCEPTUM, nec invenitur in Evangelio locus obligatorius, sicut invenitur de Baptismo, Pœnitentia, & Eucharistia. Verum est quòd contemptus ejus est peccatum mortale: Contemneret verò, qui nollet illud recipere, quia non vult obedire, & putat nullius meriti esse.... Stando verò in jure humano Adrianus, & S. THOMAS tenet, quod non est præceptum; & ego ita credo.*

XVIII. Ludovicus Bancel Dominicanus Tomo 7. Theologiæ, quæst. 2. de Sacramento Confirmationis artic. 1. *Utrum fideles teneantur ab suscipiendum Confirmationis Sacramentum? Duplex est Sententia circa propositam difficultatem. ALTERA D. THOMÆ, OMNIUMQUE THOMISTARUM, & plurium aliorum, QUOD NULLUS PER SE LOQUENDO TENETUR suscipere hoc Sacramentum. ALTERA est Scoti, Scotistarum, & quorundam aliorum doctentium oppositum. Conclusio. NULLUS EST CASUS, in quo PER SE loquendo obligemur ad suscipiendum Sacramentum Confirmationis. Probatur primo: Quia hujusmodi Sacramentum non obligat, SI NULLUM SIT DE IPSO PRÆ-*

PRÆCEPTUM, NEQUE DIVINUM, NEQUE ECCLE-
 SIASTICUM, SED NULLUM TALE PRÆCEPTUM
 ASSIGNARI POTEST. *Ergo. Sed etiam convincitur ex ipsa
 natura hujus Sacramenti. Diximus enim, quodd institutum est
 ad hoc ut Fideles publicè protestentur fidem coram Tyrannis
 tempore persecutionis. Sed possunt Christiani sic protestari fi-
 dem per solam virtutem Fidei, & zelum Religionis Chris-
 tiane SINE AUXILIIS CONFIRMATIONIS, quomodo
 cum auxiliis quæ conferuntur per hoc Sacramentum talis
 protestatio MELIUS fiat, & FACILIUS. Ergo hoc Sacra-
 mentum non est absolute & simpliciter necessarium ad publi-
 cam fidei protestationem, sed tantum secundum quid. Et
 ideo PERFECTIO EST, ET OPTIMUM CONSILIUM
 suscipere hujusmodi Sacramentum, non est tamen de ipso ri-
 gorosum PRÆCEPTUM..... Respondeo quod illud verbum
 DEBENT indicat solummodo CONSILIUM ad majorem
 perfectionem, non verò RIGOROSUM PRÆCEP-
 TUM.*

XIX. Joannes Nicolai Dominicanus in Parisiensi facultate
 celebris Sacræ Theologiæ Professor in 3. p. quæst. 72. artic.
 8. illa verba S. Thomæ in fine Corporis „ Et ideo hoc Sacra-
 mentum debet omnibus exhiberi „ Ita commentatur. *Non me-
 dii necessitate, VEL PRÆCEPTI, quasi non possit sine il-
 lo acquiri salus, modo contemptus absit, sicut additur infra,
 SED AD MELIUS ESSE saltem, & EX DEBITO CON-
 GRUENTI.* (Advertant lectores quomodo insignis iste Domi-
 nicanus præoccupaverit auctoritates, in quibus adeo triumphat
 P. Concina) *Sic intelligi debet Urbanus I. dicens „ Omnes
 „ fideles per manus Episcoporum impositionem Spiritum Sanc-
 „ tum accipere DEBERE, ut pleni Christiani inveniantur „
 sic Cyprianus „ Necessesse esse ungi cum, qui sit baptizatus,
 „ ut accepto Chrismate habere in se Christi gratiam possit, sive
 „ plenè sanctificari „. Sic S. Clemens Epistola 4. „ Non ali-
 ter perfectum Christianum fieri posse, si non necessitate, sed
 incuria sine Chrismate remanserit „.*

Vin-

XX. Vincentius Candidus Dominicanus in Thesauro considerabili, collecto a Francisco Salasia ejusdem Ordinis, Disquisit. 38. artic. 8. numero octavo. *Fideles non habent divinum PRÆCEPTUM suscipiendi Confirmationem..... Nullum est præceptum positivum AB ECCLESIA..... Neque est VENIALE non velle suscipere; quia PRÆCEPTA SUB CONSILIO omittere non est peccatum.*

En quorum sit opinio, propter quam tam acri declamatione nominatim exagitantur soli Viva & La-Croix. Laudati Dominicani negant, sicut Viva & La-Croix, indefinite & universaliter omne præceptum tum divinum, tum Ecclesiasticum, tum grave, tum leve. Negant culpam venialem quantum est ex OBLIGATIONE DIRECTA, sive EX VI PRÆCEPTI PER SE, ET DIRECTE OBLIGANTIS: Non negant culpam venialem ortam ex alio titulo. Sed hanc neque usquam negavit P. Viva, quamquam id calumniose persuaserit lectoribus P. Concina, quia negavit non indefinite, atque universaliter omnem culpam venialem; sed solum culpam venialem EX OBLIGATIONE DIRECTA, ut a me superius EVIDENTER ostensum est. Et tamen cum adeo consentiant inter se laudati Dominicani, & duo illi Jesuitæ; Jesuitæ lectorum oculis objectantur, Dominicani absconduntur. Ne sinat P. Concina elabi sibi e manibus WENDROCHIANAM excusationem.

Laudatis Dominicanis placet addere unicum Patrem Suarez: qui Tomo 3. in 3. p. Disput 38. sectione prima eandem prorsus opinionem solidè, clarissimeque propugnat, his verbis.

*Quarta itaque absolute negat, datum esse aliquod præceptum suscipiendi hoc Sacramentum. HÆC CENSETUR ESSE SENTENTIA D. Thomæ in 4. Distinct. 7. quæst. 1. a 1. quæstiunc. 2. & hic artic. 8. ad 4..... Fundamentum hujus Sententiæ est: Quia præceptum obligans sub mortali non est asserendum SINE COGENTE FUNDAMENTO. Hic autem NULLUM EST NON SOLUM COGENS, VERUM NEQUE ADMODUM URGENS: quia neque in Scriptu-
ra*

ra habemus hoc præceptum, neque EX TRADITIONE: Nam OMNES SANCTI, ET PONTIFICES, qui de hoc Sacramento loquuntur, explicant quidem vim, efficaciam, & utilitatem maximam, quam quodammodo NECESSITATEM appellant, hujus Sacramenti: NIHIL tamen dicunt, quod sufficienter indicet PRÆCEPTUM..... Neque sufficienter colligitur hoc præceptum ex ipso usu, vel traditione: Tum quia Fideles communiter non inducuntur ad recipiendum hoc Sacramentum tamquam ex NECESSITATE obligati; sed tamquam invitati ad id, quod per se bonum, atque utile est. Unde nullis censuris astringi solent, neque aliis mediis, quæ necessitatem indicent: Tum etiam, quia si hoc Sacramentum esset jure divino præceptum, daretur omnibus adultis in articulo mortis, quod tamen usus Ecclesiæ non habet. Tandem non colligitur ex sola ratione, etiam supposita institutione, & fine, ac effectu hujus Sacramenti. Quia ex his omnibus solum colligitur, hoc Sacramentum esse valde utile ad præservandum in Fide, non tamen necessarium; atque adeo neque præceptum propter hanc causam, quia sunt alia media sufficientia ad eum finem consequendum, qualia sunt oratio, meritum, virtutis exercitium, & similia.... DE JURE AUTEM ECCLESIASTICO manifestius hoc constare videtur: tum ex dictis: tum quia Ecclesiæ non solet imponere affirmativa præcepta, nisi determinando tempus, in quo implenda sint, imò in materia Sacramentorum non solet præcipere usum: quoad substantiam ejus, ut sic dicam; sed solum determinare tempus, in quo talis usus exercendus sit: in usum autem hujus Sacramenti nullum tempus determinavit. Quocirca hæc postrema sententia vera est PER SE loquendo DE PRÆCEPTO PROPRIO, & INTRINSECA OBLIGATIONE HUIUS SACRAMENTI. Ex quo fit PER SE etiam loquendo non esse peccatum mortale hoc Sacramentum voluntarie omittere. (Advertantur quæso, quæ nunc Suarez differit de culpa veniali) An verò sit peccatum VENIALE, ut Cajetanus, & alii volunt, ex fine, & modo voluntatis judicandum est. NAM EX VI OBJECTI, & INTRINSECÆ OBLIGATIONIS

consequenter dicendum est, NULLUM ESSE PECCATUM, quia talis actus non est IN PRÆCEPTO, sed in CONSI-
LIO. Alioquin si esset præceptum, materia ejus esset satis
gravis, & ideo per se loquendo OBLIGATIO, AUT DEBET
ESSE SUB MORTALI, VEL OMNINO NULLA; neque
est dare medium. EX ACCIDENTE verò potest esse VE-
NIALE PECCATUM (Hoc nusquam negavit Viva) si cen-
seatur IRRATIONABILIS QUÆDAM PRODIGALITAS
SPIRITUALIS, vel nonnulla temeritas in modo aggrediendi
periculum Fidei. Sed his etiam modis potuit interdum esse pec-
catum MORTALE etiam per ACCIDENS.

Hactenus eximius Suarez, cum quo consentiunt Gregorius
de Valentia in 3. p. disput. 5. generali quæst. 2. Puncto 3. affir-
mans esse COMMUNEM; Castropalaus, Bonacina, Henri-
quez, Filiucci, Layman, Villalobos, Salmanticenses, &
alii plurimi videndi apud Dianam, & Leandrum.

Cum igitur hanc opinionem doceant tot insignes Dominica-
ni; cum dicant, illam esse S. THOMÆ, & DISCIPULORUM
EJUS; cum auctoritates allatas a Patre Concina, explicant de
CONSILIO, non de PRÆCEPTO: cum idem præstent
(audacter, & jure dico) duo SUMMI THEOLOGI Suarez,
& Valentia: cum idem teneant alii plurimi, gravissimique cu-
juscumque instituti, & conditionis: commiseratione aliqua mi-
hi videntur digni VIVA, & LA-CROIX, quos solos nomina-
tim exagitandos sibi de more proposuit P. Concina, si a Ma-
gistris tot, ac tantis decepti, ipsi etiam novissimi omnium sub-
scripserunt OPINIONI LAXÆ, NIMIUM LAXÆ,
PORTENTOSÆ, DE SENTINA PROBABILITATIS
EFFLUENTI. Magno animo opus est, ut his præconiis
exornentur Sententiæ, quæ a tot, ac tantis auctoribus pro-
pugnantur.

Nulli tamen mirum sit, si tam strenuè defendit P. Con-
cina præceptum suscipiendæ Confirmationis. Siquidem inter
effectus hujus Sacramenti recenset etiam animi robur, & fir-
mitatem ad impugnandas opiniones laxas.

CAPUT LXXX.

VINDICATUR A FALSA

criminatione Patres Societatis Venetiis Paulo V.

Pontifice discedentes.

P. CONCINA Tom. 8. pag. 304.

Qui plura hac de re scire cupit consulat..... Martenium de antiquis Ecclesiæ ritibus lib. 1. cap. 5. art. 4. Ubi narrat, Patres Soc. Jesu, Paulo V. Pontifice summo Regnante, Venetiis discessuros, Hostias singulas collo sibi singulos alligasse; atque hoc devotionis fervore urbe discessisse.

FAbellam a Martenio narratam non refert, puto, P. Concina, ut Jesuitas ornet, sed ut irridendos Lectoribus, atque improbandos proponat. Historia illius disidii, quam Martenius citat, composita est a celebri Paulo Soave: illa verò lib. 2. pag. 98. editionis Mirandulanæ anni 1675. sic habet.

Partirono la sera alle due ore di notte ciascuno con UN CRISTO al collo PER MOSTRARE, che Cristo partiva con loro.

Quam interpretationem addidit quidem Historicus de suo: nihil tamen habet DE SINGULIS HOSTIIS SINGULORUM COLLO ALLIGATIS.

Martenius in eo articulo habet plurima scitu dignissima de ritu ferendi in itineribus Eucharistiam. Cur P. Concina ceteris omnibus prætermisis, id solum in suam Theologiam transferendum selegit, quod Jesuitas vellicare poterat? Fateor falsam hanc criminationem non pertinere ad sententias, cum sit res facti. Eam tamen silentio præterire nolui, ut clarius semper elucescat, quàm sit bene animatus hujusmodi scriptor erga nostram Societatem.

CAPUT LXXXI.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI
sententia Laymanni.

P. CONCINA Tom. 8. pag. 6. *in Catalogo propositionum dam-
nabilium.*

P. PAULUS LAYMAN *lib. 5. Tract. 4. capite 5. num 4.*
 „ Infirmus paulo ante, puta octo, vel decem diebus, com-
 „ municavit cùm sanus esset, & nihil de mortis periculo co-
 „ gitans: tunc non tenetur iterum communicare in morbum
 „ lapsus. „

Artificiose, nec satis bona fide amputatum est caput textui
 Patris Laymanni; & quidem non in leve damnum auc-
 toris. Illum integrum exhibeo.

*Quare ita distinguendum est CUM PALUDANO in 4.
 distinct. 9. quæst. 1. art. 3. in fine. Vel infirmus paulo ante,
 puta octo, vel decem diebus communicavit, cùm sanus esset,
 & nihil de mortis periculo cogitans, tunc non tenetur ite-
 rum communicare in morbum lapsus. Sin vero longius tem-
 pus e. g. UNIUS MENSIS a communione præcedente elap-
 sum est; & nihil de mortis discrimine cogitans communica-
 vit, debet iterum communicare, si in præsens mortis peri-
 culum cadat.*

PALUDANUS Dominicanus est, & quidem perdoctus,
 & perantiquus. Si P. Concina caput textui non detruncasset,
 vidissent Lectores Laymannum non esse fundatorem ejus sen-
 tentiæ; vidissent quàm magno auctore se tueatur; vidissent
 quem Præceptorem secutus sit. Et invidia ejus doctrinæ, si
 qua est, divisa fuisset inter Paludanum, & Layman; imo
 multo major pars obtigisset Dominicano Magistro, quàm Je-
 suitæ discipulo. Nunc autem totum odium in auctorem Socie-
 tatis exoneratur: siquidem P. Concina non modo Paludani

nomen propositioni damndæ non præfixit, ut propter antiquitatem, & magisterium præfigere debuisset; sed præfixum a Laymanno satis subleste amputavit. An hæc simpliciter facta sint, ego valde dubito.

Sed ut videant Lectores, quàm exigua invidiæ pars Laymanno obtingeret, si ex æquo tribueretur in eos, quibus debetur: Ego detegam quinam fuerint Patri Laymanno Magistri in ea sententia, quorum aliqui ulterius etiam progressi sunt.

I. Paludanus Dominicanus in 4. dist. 9. quæst. 1. *Utrum autem ille, qui communicavit in Paschate, si illo anno moriturus sit, teneatur tunc iterum communicare? Videtur quod non; quia a præcepto divino liberatus est semel in vita communicando, sicut semel confitendo: item a præcepto Ecclesiæ communicandi in Paschate illo anno. Sicut ergo non tenetur iterum confiteri, ita nec communicare, ut videtur. Quod satis est rationabile, si non distat multum a communione; puta quia eadem hebdomada, vel QUINDENA (Laymannus extendit illud tempus ad summum ad DECEM dies) ægrotat, quàm communicavit.*

II. Dominicus Soto Dominicanus in 4. distinc. 12. quæst. 1. art. 11. *Nihilominus si hujusmodi infirmus homo esset, qui frequenter in sanitate Sacramentum sumeret; & ut ait PALUDANUS, paulo ante sumpsisset, neque ullum præsentisceret criminis remorsum, sed puram putaret habere conscientiam; licet non tantam adhiberet diligentiam ad sumendam Eucharistiam, sed sine illa decederet, non esset peccati mortalis condemnandus.*

III. Cajetanus Dominicanus in Summa, V. Communio: *Utrum autem in mortis articulo teneatur fidelis quisque communicare, in dubium non est vertendum: quoniam CONSUETUDO ECCLESIAE hoc mandat (Layman. cap. cit. num. 2. docet hoc esse de JURE DIVINO) & procul dubio peccat, qui sine rationabili causa absque Viatico recedit. Si tamen contemptus dedit, non video rationem peccati mortalis, ex quo PASCHALEM COMMUNIONEM (Laymanno hæc paschalis communio non sufficit, si*

præ-

præcessit per longum tempus, idest, ut ipse ait, per MENSEM) implevit.

IV. Victoria Dominicanus in Summa num. 86. *Qui autem jam communicaverit in vita, & SEMEL IN ANNO*, (Laymanno hæc communio facta SEMEL IN ANNO non satis est) *in articulo mortis non communicans propter negligentiam quamdam, non peccavit mortaliter.*

V. Bartholomæus Fumus Dominicanus in Summa vulgo *Armillæ*, V. *Communio* num. 4. *In mortis articulo tenetur homo communicare; quia sic habet USUS ECCLESIAE* (Layman, ut dixi, docet id esse de JURE DIVINO,) *& dimittens peccat quidem; non tamen dimittens ob negligentiam videtur mortaliter peccare: quia Viaticum istud non est Sacramentum necessitatis; dummodo communicaverit quis* (hoc non satis est P. Layman) *IN PASCHATE.*

VI. Martinus Ledesma Dominicanus Prim. 4. quæst. 21. a. 11. *Dubitatur secundo an sit de præcepto, quod ægrotantes sumant Eucharistiam? Ad hoc dicit PALUDANUS, quod si tales paulo post Pascha morerentur, & fuerunt communicati in Paschate non peccarent, licet non sumerent Eucharistiam. Aliter autem peccarent. Tamen Sylvester dicit, quod nullum est peccatum saltem mortale. Et ita est tenendum, quia NON EST ALIQUOD PRÆCEPTUM IN CONTRARIUM..... Præterea quod quis ægrotans ob negligentiam non sumeret Eucharistiam propter Ecclesiæ antiquam consuetudinem graviter peccaret; VENIALITER tamen citra contemptum. Unde stando IN JURE DIVINO, SUFFICERET* (Laymanno non sufficeret) *SOLUM SEMEL IN ANNO COMMUNICARE.*

Advertant modo Lectores. Layman, qui Dominicanorum opiniones multum temperavit, & circumscripsit, ponitur tum in Catalogo propositionum damnabilium, tum in Indice cum solito LAXE DOCET. Sex laudati Dominici, qui ultra progressi sunt, non modo non nominantur; sed, ut melius, & securius delitescant, PALUDANI citatio a Laymanno suæ doctrinæ præfixa refecatur. Hæc est bona fides, & vacuitas a studio partium.

Nec

Nec quemquam moveat, quoddam laudati Dominicani vel tacite, vel expresse dicant id fore peccatum veniale. Nam primum id non dicunt de eo, qui paulo ante Communionem percipit, de quo solum loquitur Layman; sed de eo qui SEMEL IN ANNO communicavit; quem Layman non solum non liberat a VENIALI, sed neque a MORTALI. Deinde Layman hunc ipsum, qui paulo ante, puta octo, vel decem dies, communicavit, liberat a peccato, quantum est ex VI PRÆCEPTI DIRECTI, & quidem DIVINI de sumendo Viatico: cui putat satisfactum per Communionem sumptam ante octo, vel decem dies; quia videtur facta intra illud tempus, in quo obligat tale præceptum, ut egregie explicat Magnus Suarez statim asserendus. Non tamen liberat a culpa veniali, orta ex negligentia, & prodigalitate spirituali, & similibus. Neque enim assignabitur verbum, quo Layman istam neget.

P. Concina hoc Tom. 8. pag. 320. ubi agit hanc questionem, sententiam suam Laymanno oppositam appellat PROBABILOREM, & COMMUNIOREM: nullum tamen patronum citat. Et innititur huic argumento. Quia Communio facta in sanitate, quamquam solum ante octo, vel decem dies, facta est extra tempus præcepti de sumendo Viatico: sicuti Communio sumpta Sabbato ante Dominicam Palmarum, peracta est extra tempus præcepti Paschalis. Ac proinde sicuti hæc iterum peragenda esset, ita & illa.

E contrario P. Suarez sententiam P. Concinae appellat NIMIS RIGIDAM, ET SCRUPULOSAM, ET Nullo AUCTORE SUFFULTAM. Et præoccupat, atque in antecessum dissolvit prædictum argumentum, solide probando ex fine præcepti, Communionem illam esse peractam intra tempus præcepti: quia finis præcepti est, ut a Communione peracta PAULO ANTE MORTEM juvetur homo ad transitum ab hac vita: & illa Communio continetur intra hoc tempus, quo ita hominem juvare potest, ut patet de Viatico sumpto octo, vel decem dies ante mortem: neque obest; ut ipse probat, sanitas, & ignoratio mortis brevi futurae. Audiamus ipsum disp. 69. de Euchar. sect. 3.

Hæc

Hæc sententia (P. Concina) NEQUE AB ULLO AUCTORE expressè tradita est, nec videtur simpliciter amplectenda, quia NIMIS RIGIDA, & SCRUPULOSA videtur..... Aliter ergo explicari potest hæc obligatio per brevitatem, aut longitudinem temporis; ita ut sensus præcepti sit, ut homo teneatur PAULO ANTE mortem communicare: nam finis præcepti esse videtur, ut per communionem se ad transitum ex hac vita homo præparet; quod SATIS ASSEQUITUR PAULO ANTE MORTEM COMMUNICANDO. Quantum autem futurum sit illud tempus, prudenti arbitrio videtur relinquendum; ut si v. g. OCTO, AUT DECEM dierum esse censeatur..... Solum adverto (quod advertit etiam Layman, sed P. Concina sæpissimè non vult advertere) ALIUD ESSE, QUID CONSULENDUM SIT; ALIUD, QUID SUB OBLIGATIONEM CADAT. Obligationi ergo censeo prædicto modo satisfieri, quia quando tempus est breve, jam periculum moraliter imminet, QUOD IN RE VERE EXISTIT, LICET HOMO ILLUD IGNORET: & ideo censeatur esse obligatio IN RE IPSA, quamvis homo ob ignorantiam excusetur. Quod tamen non obstat quominus homo per Communionem eo tempore factam illi obligationi satisfaciatur. Eo vel maxime, quod unusquisque in suis actibus censeatur habere intentionem virtualem, & implicitam implendi omnem obligationem, quam potest, & debet, licet fortasse eam ignoret..... DE CONSILIO loquendo melius erit in simili eventu iterum semper in occurrente periculo communicare.

Utri potius standum sit P. Concinae, an Suario, perpenſis omnibus, quæ attulimus, Lectores sint arbitri. Ego more meo nihil definio. Sed satis mihi est ostendisse P. Concinam textum Laymanni artificiosè detruncasse.

CAPUT LXXXII.
 RESTITUITUR FAMA PATRI
 Tamburino.

P. CONCINA Tom. 8. pag. 338.

Quid sentiendum de interpretatione P. TAMBURINI in præceptum Concilii Tridentini confitendi QUAMPRIMUM? Respondeo. Si Sacerdos in peccato mortali celebravit, tenetur quamprimum confiteri, ut declaravit Concilium Tridentinum sess. 13. cap. 7. his verbis,, Quod si necessitas, te urgente Sacerdos absque prævia confessione celebraverit, ,, quamprimum confiteatur,, . Disputare non pauci PROBABILISTÆ cœperunt, num hoc præceptum sit, an merum consilium. P. Thomas Tamburinus de methodo Commun. cap. 1. §. 6. num. 49. refert utramque sententiam, & asserentem, & negantem præceptum latum esse a Tridentino; & de more VI PROBABILISMI utramque probabilem adfirmat his verbis., Equidem non possum priorem ,, sententiam, agnoscentem in illis verbis præceptum sub mortali non fateri probabilem. Ajo tamen, & hanc non agnoscentem esse probabilem,, Hanc Tamburini opinionem, quam etiam alii docuerunt, ut Villalobos, Ledesma, Machadus, quod refert ex Diana P. Viva in Trutina num. 1. damnavit Alexander VII. in hac propositione num. 38. ,, Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali confitendi quamprimum, est ,, consilium, non præceptum,,. NULO MODO ERGO PROBABILIS EST.

Opportunissima enim verò est hæc dialectica, qua insertur ex damnatione, opinionem illam NULO MODO ERGO MODO ESSE PROBABLEM. Perinde ac si quis esset, qui affirmaret probabilem post damnationem.

Bona fides, & rigidior Ethice postulabant, ut quemadmodum P. Concina publicè manifestavit erratum Tamburini, qui reputavit probabilem illam sententiam: sic etiam ad famam restituendam manifestaret retractationem, quæ ibi proximè habetur num. 54. his verbis.

Adversus doctrinam hanc olim a me bona fide traditam insurgunt hodie due propositiones ab Alexandro VII. damnatæ, CUI OMNINO PARENDUM EST.

Tamburinus nusquam, quod ego sciam, doctrinam hanc typis impresserat, nisi hoc ipso in loco, in quo ingenuè fateatur errorem suum, illumque retractat. P. Concina ex libro impresso Tamburini errorem avidè arripuit; retractationem statim, atque immediatè sequentem reliquit, & occultavit.

Quod ait, Tamburinum VI PROBABILISMI utramque sententiam probabilem affirmare, mihi videtur minus rectè dictum. VIS PROBABILISMI non in eo posita est, ut hæc, vel illa sententia, vel utraque ex oppositis reputetur probabilis. Reputare probabilem hanc, vel illam sententiam, vel utramque ex oppositis, commune esse potest Probabilistis, Probabilioristis, Benignistis, Rigoristis. Ut cuique mediocriter Theologo notum est. VIS PROBABILISMI in eo tantum est: quòd ex duabus opinionibus practicè æquè probabilibus sequi possumus, quam libuerit; immo quod possumus sequi practicè probabilem faventem libertati in conspectu probabilioris faventis legi. Siquidem P. Concina adeo insensus est Probabilismo, ne jaculando erret, noscat saltem de facie inimicum suum.

Quod ait, opinionem Tamburini traditam fuisse etiam a LEDESMA; videtur parum. Opinionem negantem præceptum in laudatis verbis Tridentini Tamburinus affirmavit solum probabilem, & quidem cum retractatione statim adjecta, & a P. Concina suis Lectoribus non manifestata. LEDESMA Dominicanus eam opinionem affirmavit PROBABILIOREM. Ita enim habet in summa Hispana part. 1. cap. 11. de Eucharistia paulo ante conclusionem 9. „*Però a mi me parece cosa MUY MAS PROBABLE lo que tienen otros, que NO ES*

PRECEPTO „ Quod tamen a me non dicitur factum **VI PROBABILIORISMI**.

Sed siquidem de Ledesma mentio incidit : quæro hic a P. Concina, cur in loco, quem versamus, tum in titulo capitis, tum in proponenda quæstione nominatim posuit, & quidem diversis characteribus, ne Lectorum oculos fugeret, solum Tamburinum, qui eam opinionem affirmavit solum **PROBABLEM**; non posuit vero Ledesmam Dominicanum, qui ultra progressus est; eamque opinionem pronunciavit **MULTO PROBABILOREM, MUY MAS PROBABLE?** Cur non proposuit potius quæstionem sic. „ Quid sentiendum de interpretatione P. LEDESMA in præceptum Concilii Tridentini „ confitendi quamprimum? „ Cur propter hanc opinionem legitur in indice Tamburinus; Ledesma non legitur? Constringat fortiter, ne elabatur, **WENDROCHIANAM EXCUSATIONEM**.

Artificium hoc præfigendi sententiis solum nomen aliquorum Jesuitarum, vel ut in eos solos totam invidiam exoneret, vel ut imperitis earum opinionum laxitatem facilius persuadeat, familiarissimum est Patri Concinae, ut sæpe animadvertimus. Aliud exemplum præterire non possum, quod habeo hic sub oculis citata pag. 338.

Antiqua est quæstio inter Theologos, & ferè statim post Tridentinum excitata, num supradictum præceptum eos solum Sacerdotes afficiat, qui **OB INOPIAM CONFESSARII**, ut sonant verba legis, **ET NECESSITATE URGENTE** sine prævia confessione celebrarunt: an verò etiam eos, qui **NULLA URGENTE NECESSITATE** celebrare voluerunt absque confessione; ac proinde celebrarunt sacrilegè.

In hac quæstione ita scripsit amplius ante sæculum cum dimidio eximius Doctor Franciscus Suarez Tom. 3. in 3. part. disp. 66. sect. 7. in fin.

Terio declarandum est an Sacerdos, qui sine necessitate ob malitiam celebrat absque Confessione præmissa, hac lege comprehendatur. Videtur enim obligatus multo majori ratione. Nam si obligatur is, qui non peccavit omitendo
Con-

Confessionem; cur non multo magis obligabitur is, qui peccando eam omisit? NIHILOMINUS dicendum est, hujusmodi hominem non comprehendere hac lege. Quia Concilium solum loquitur de illo, qui NECESSITATE URGENTE hoc facit. Lex autem positiva solum obligat PRO UT LATA EST: & argumentum a paritate rationis in hac materia EST INEFFICAX.

Et per eadem tempora ita scripsit Gabriel Vasquez Tom. 3. in 3. part. disp. 208. cap. 3.

Jam vero videamus, quo pacto hoc præceptum Concilii Tridentini obliget quamprimum finita Missa confiteri. Sunt autem tres Casus, in quorum uno tantum existimo, hoc præceptum Sacerdotes obligare. Primus est cum Sacerdos sciens, & prudens, & habens copiam Confessarii noluit confiteri; & in hoc casu censeo, eum non obligari præcepto Concilii ad confitenda peccata, quamprimum possit. Quoniam præceptum solum latum fuit pro iis, qui non habentes copiam Confessarii antequam accederent ad celebrandum, URGENTE NECESSITATE sine Confessione ad Altare accesserunt, & celebrarunt; ut ex littera patet. Et certè MAJOR RATIO fuit, ut pro iis ferretur, ne prætextu illo diu differrent Confessionem, & in peccato celebrarent; sed elapsa illa occasione Confessarium quærerent. Nam qui scienter habita copia noluit confiteri, non indigebat hoc novo præcepto, cui satis deberet esse divinum de præmittenda Confessione.

Eandem sententiam, & propter easdem rationes tenent NUGNUS Dominicanus de Sacram. Tom. 2. quæst. 80. art. 4. difficult. 4. concl. 2. Illustrissimus ARAUXO Dominicanus Episcopus Segovienensis in 3. par. qu. 80. a. 4. nu. 29. Villalobos Franciscanus Tr. 7. difficult. 37. nu. 9. Card. de Lugo disp. 14. de Euch. sect. 7. nu. 149. & 150. Franciscus de Lugo Frater de Sacram. lib. 4. cap. 6. qu. 8. n. 70. Filliucius Tr. 4. de Euchar. cap. 8. num. 223. Granado in 3. part. contr. 6. Tr. 10. disp. 7. n. 15. Diana coordinatus Tom. 1. Tr. 3. Resol. 172. Mercerus de Sacram. quæst. 80. art. 4. dub. 30.

Stephanus a S. Gregorio de Sacram. lib. 3. cap. 26. num. 12. Thomas Hurtado Tom. 1. Tract. 3. cap. 1. Resol. 14. num. 62. Bonacina de Sacram. Euch. disp. 4. qu. 6. part. 1. n. 38. Leander Tom. 2. Tr. 7. disp. 7. qu. 51. Et demum alii plurimi ; itaut hæc sententia appelletur passim ab Auctoribus communissima ; & merito : nam cum a tam multis Theologis , & quidem non levibus propugnetur , non invenio citatos contra ipsam nisi Sylvium. Wiggers , & Zanardum Dominicanum, quem P. Concina non magni facit.

Audite nunc quàm conviciosè loquatur P. Daniel Concina de sententia tot gravium Theologorum ; & , quod propius rem nostram attingit , quàm artificiosè conetur totam invidiam , si qua est , exonerare in solos La-Croix , & Vivam , perinde ac si essent inventores , & antesignani antiquæ hujus sententiæ. Ejus verba referam brevissimis animadversionibus interjectis.

Quid dicendum de interpretatione P. CLAUDII LA-CROIX , P. VIVA , & aliorum in præfatum Tridentini præceptum?

Cur nominatim , & diversis characteribus , ne Lectorum oculos fugerent , P. CLAUDII LA-CROIX , P. VIVA ? Et non potius NUGNI Dominicanus , ARAUXO Dominicanus ; & si parvum Dominicanis voluit ; cur non Suarii , Vasquii , Dianæ , Bonacinæ , & sic de reliquis supra citatis , qui La-Croixio , & Vivæ præiverunt.

Respondeo. COMMENTUM exponendum est , ut mihi videtur , VALDE LAXUM , ET PEREGRINUM.

Utrum jure videatur P. Concinae COMMENTUM VALDE LAXUM sententia , quæ incipiendo a Suarez , & Vasquez , communissima est inter Theologos cujuslibet conditionis , & instituti , Lectores judicent. Ego de laxitate , rigore , veritate , vel falsitate opinionum in hoc opusculo meo nihil definio. Nescio tamen cur vocetur Commentum PEREGRINUM illa sententia , quæ non tum primum a La-Croixio , & Viva introducta est ; sed jam inde a temporibus Patris Suarez theologica civitate donari cœpit.

P. Claudius La-Croix cum pluribus aliis in disputationem

vocat , num Sacerdos peccati mortalis conscius , qui Confessarii copiam habens , celebret non præmissa Confessione , teneatur quamprimum confiteri vi præcepti Tridentini.

Sæculum , & amplius ante Patrem La-Croix id vocaverant in disputationem P. Suarez , P. Vasquez , & alii ; & cum istis negantem sententiam communissimè Theologi amplexi sunt.

Video , te commoveri , Lector Christiane , ob hoc solum quod in controversiam id adduci audias.

Si Lector Christianus sit quidam Sciolus , imperitus , Jesuitarum osor , & qui solum P. Concina legerit , fortasse commovebitur contra Patrem La-Croix. Si doctus sit , & noverit , id esse adductum in controversiam a summis Theologis fere statim post Tridentinum ; & negantem sententiam ab iis usque temporibus communiter apud Theologos cujuscumque instituti obtinuisse ; commovebitur fortasse contra alium quemdam.

QUID ? Tenentur quamprimum confiteri Sacerdotes , qui urgente necessitate carentes copia Confessarii nequeunt confiteri ; & ab hoc præcepto immunes erunt , qui Confessarios obvios habentes ex mera malitia confiteri recusant?

Cicerionanum illud QUID ? quod tam sæpe usurpat P. Concina ; ut illud videatur tamquam filiolum osculari suum ; præoccupaverant jam , & dissolverant P. Suarez , & P. Vasquez verbis supra relatis : quæ rogo , ut relegantur.

CUINAM in mentem venire potest TAM PEREGRINUM INTERPRETAMENTUM.

CUINAM ? Nugno Dominicano ; Illustrissimo Arauxo Dominicano ; Nescio cui Francisco Suarez ; nescio cui Gabriel Basquez , nescio cui Cardinali de Lugo , nescio cui Bonacinæ , nescio cui Dianæ , nescio cui Thomæ Hurtado ; Demum omnibus supra laudatis , & communissimè omnibus Theologis , si tres vel quatuor excipias.

Audi quæ scribit P. LA-CROIX lib. 6. p. i. de Euch. num. 546. §. 4. Integrum licet prolixum COMMENTUM transcribo , ne ADVERSARI DE MORE CLAMITENT , TRUNCATUM ESSE TEXTUM.

P. LA-CROIX scribit , quæ ante ipsum scripserant fere om-

omnes Theologi, ducendo initium a PP. Suarez, & Vasquez. ADVERSARIi verò non clamitant, truncatos esse textus, nisi cum IN DAMNUM AUCTORUM re ipsa truncati sunt.

Hæc opinio, SALVO MELIORI JUDICIO, FALSA, IMPROBABILIS, ET LAXA NIMIUM mihi videtur, & in nihilum redigit Tridentinum præceptum.

Talis non est visa Suariorum, Vasquiorum, Nugno, Arauxo, Bonacinae, Dianae, Card. de Lugo, ac tot Theologis supra laudatis, quorum judicium fortè non omnibus videbitur contemnendum.

Sed quid diutius immoror in LAXA opinione convellenda, quam COMMUNIS SENSUS DETESTARI VIDETUR TAMQUAM NIMIS CAPTIOSAM?

Vel loquitur de COMMUNI SENSU THEOLOGORUM, vel de COMMUNI SENSU HOMINUM ab ipso naturæ lumine proficiscente. Si de primo; id falsum est; nam COMMUNIS SENSUS THEOLOGORUM eam opinionem adoptat; tres solum, vel quatuor illam reiiciunt, non tamen DETESTANTUR; hujusmodi enim verba ante P. Concina Theologis non erant nota. Si de secundo: ergo COMMUNI SENSU caruerunt, & DETESTABILEM, AC NIMIS CAPTIOSAM opinionem docuerunt. Suarez, Vasquez, NUGNUS, Arauxo, Bonacina, Diana, Card. de Lugo, & ne tædio Lectores afficiam, fere omnes Theologi.

Hæc retuli, ut identidem Lectoribus specimen darem, cuiusmodi sint, & quibus Auctoribus commendentur sententiæ, quas conviciorum plaustris P. Concina onerat; propter quas fere solos La-Croix, & Vivam exagitat; eorumque nominibus vel ipse, vel quicumque sit alius, tam multas in indicibus laxitates attexit.

Videfis Caput sequens.

CAPUT LXXXIII.

VINDICATUR AB INJUSTA
criminatione P. Vasquez.

P. CONCINA Tom. 8. pag. 342.

Quid dicendum de opinione P. VASQUEZ, & Leandri asserentium, Sacerdotem PECCANTEM MORTALITER IN IPSIUS MISSÆ CELEBRATIONE non obstringi ad confitendum quamprimum? Incredibile videtur PARADOXON istud..... Qui scelus mortale perpetrat DUM IPSUM SACRIFICIUM DEO IMMOLAT, non tenetur hoc præceptum implere, nempe quamprimum confiteri? PARADOXON MIHI HOC EST INAUDITUM.

P. Vasquez nusquam id asserit. Nusquam instituit hanc quæstionem de Sacerdote PECCANTE MORTALITER IN IPSIUS MISSÆ CELEBRATIONE; SCELUS PERPETRANTE, DUM IPSUM SACRIFICIUM DEO IMMOLAT. Sed loquitur de Sacerdote, qui inchoaverit Missam bona fide, & deinde recorderetur alicujus peccati, quod nondum est confessus; & nequeat ob periculum infamiæ advocare Confessarium ad Altare, cui peccatum illud patefaciat. Et hunc Sacerdotem docet non comprehendere a præcepto Tridentini: tum quia Tridentinum loquitur de eo, qui ante celebrationem non confitetur peccata OB INOPIAM CONFESSARII, non verò de eo qui in tali eventu omittit confessionem ob metum infamiæ, etsi habeat Confessarii copiam: tum ob aliam rationem petitam a fine legis, quam infra attingemus. En Vasqui verba loco, quem citavimus capite superiori.

Secundo accidere potest, ut Sacerdos habeat quidem copiam Confessarii, & illi sit confessus antequam accedat ad altare, postea tamen RECORDETUR alterius peccati non explicati in confessione: aut putans se non habere mortale

ei non confiteatur : IN IPSA TAMEN ACTIONE CELEBRANDI RECORDETUR (non dicit COMITTAT, ut imposuit P. Concina) *alicujus mortalis : ne tamen incurrat notam, non confitetur ; neque confessarium vocat cum possit. Et in hoc casu aliqui recentiores putant hoc præceptum Concilii obligare.... Ego verò puto in hoc secundo Casu etiam si ante sumptum Sacramentum quis RECORDETUR alicujus mortalis, illud tamen non confiteatur, non QUIA DESIT COPIA CONFESSARII, neque pretextu illius, sed ne incurrat infamie notam, Sacerdotem non teneri præcepto Tridentini.*

De Sacerdote verò PERPETRANTE SCELUS, DUM SACRIFICIUM DEO IMMOLAT, neque hic ; neque uspiam verbum habet ; vel P. Concina doceat UBI.

Hanc autem suam assertionem probat Vasquez tripliciter.

Primo, ut dicebam, ex verbis legis, quæ loquitur solum de eo, qui celebrat URGENTE NECESSITATE ; & Confessionem non præmittit OB INOPIAM CONFESSARII. Lex verò positiva obligat solum, ut aiebat Suarez, PROUT LATA EST.

Secundò est FINE LEGIS. Finis enim fuit, ne Sacerdotes, præsertim ruri commorantes, ob inopiam confessarii sæpius celebrarent cum sola contritione, negligetiores fierent in quærendo confessario, & diutius confessionem differrent. Quod timeri non ita poterat in Sacerdotibus habentibus copiam Confessarii, quia isti sufficienter obligantur a præcepto divino, sine nova positiva lege, ad præmittendam confessionem celebrationi, si peccati mortalis sibi consciï sint.

Tertiò ex Rubricis Missalis Romani de defectibus animæ : ubi enumerantur duo casus. Primus est, quando quis non habens copiam Confessarii urgente necessitate celebrat, & huic ponitur necessaria contritio, ET CONFITERI QUAMPRI-MUM. Secundus est, cum quis in altari RECORDATUR alicujus peccati, & quamvis habeat copiam Confessarii, illum tamen non advocat ob metum infamie, & huic ponitur quidem

dem necessaria contritio , sed non fit mentio præcepti DE CONFITENDO QUAMPRIMUM. Quod signum est , ait Vasquez , Pontificem approbantem eas Rubricas intellexisse , præceptum Tridentini in primo solo casu locum habere.

Perpendant , quæso , lectores has rationes , animadvertant , etiam cujus notæ Auctores sint , qui hanc opinionem tuentur : & deinde ipsi judicent , num sententia restringens præceptum Tridentini ad eos tantum , quos comprehendunt verba ipsa legis , mereatur ornari a P. Daniele Concina iis præconiis , COMMENTUM VALDE LAXUM , & PEREGRINUM ; FALSA , IMPROBABILIS , NIMIUM LAXA ; A COMMUNI SENSU DETESTATA , CAPTIOSA , INAUDITUM PARADOXON , ET INCREDIBILE. Venustissimis hisce floribus conspersa est tota isthæc Christiana Theologia.

Demum ne P. Concina exprobrare pergat PROBABILIS-TIS , præsertim Jesuitis ; quod nolint extendere mandatum Tridentini nisi ad eos , de quibus loquuntur verba legis. Audiat suum GONETUM Dominicanum acerrimum ANTI-PROBABILISTAM Disput. 9. de Euch. n. 29. ubi sic.

Querunt hic Theologi , quos NOVUM hoc præceptum , quod Ecclesiasticum est , comprehendat ; an solos Sacerdotes , vel etiam laicos (Hos quoque comprehendendi contendit P. Concina ob suam paritatem rationis) Respondeo breviter , sub hoc novo præcepto non comprehendendi nisi solos Sacerdotes celebrantes. QUIA CUM SIT POENALE , EXTENDI NON DEBET NISI AD EOS , AD QUOS VERBA LEGISLATORIS IN PROPRIA SIGNIFICATIONE SUMPTA SE EXTENDUNT. At verba Concilii non se extendunt nisi ad Sacerdotes celebrantes , ut patet ex ipso textu : colligiturque EX FINE PRÆCEPTI , qui est , ne Sacerdotes , quibus ex officio celebrare incumbit , PRÆTEXTU URGENTIS NECESSITATIS SÆPE CELEBRENT PRÆTERMISSA CONFESSIONE SACRAMENTALI.

Video , Gonetum quæstionem instituere de solis laicis : duo tamen advertenda sunt.

Primum. Gonetus constituit illud principium, quod in auctoribus probabilistis P. Concina tam acriter insectatur. Nempe **PRÆCEPTUM TRIDENTINI, CUM SIT POENALE, EXTENDI NON DEBET NISI AD EOS, AD QUOS VERBA LEGISLATORIS IN PROPRIA SIGNIFICATIONE SUMPTA SE EXTENDUNT.** Cui principio si subnectantur istæ evidentes minores: Atqui verba Legislatoris **IN PROPRIA SIGNIFICATIONE SUMPTA** non se extendunt ad Sacerdotes, qui cum habeant copiam Confessarii, nulla premuntur urgenti necessitate celebrandi sine Confessione præmissa, ideoque illam omittunt malitiosè, & sacrilegè celebrant: non se extendunt ad Sacerdotes, qui recordantes in ipsa celebratione alicujus peccati, Confessarium, cujus habent copiam, non advocant ob metum infamiæ: imò non se extendunt ad Sacerdotem perpetrantem scelus, **DUM SACRIFICIUM DEO IMMOLAT**, si non habeat copiam Confessarii, cui confiteri possit, antequam Missam prosequatur: si, inquam, illi principio subnectantur istæ evidentes minores; ex doctrina Gonetii **DOMINICANI, & ANTIPROBABILISTÆ**, immediate, & evidenter sequuntur omnes supradictæ opiniones **COMMENTA VALDE LAXA, & PEREGRINA, FALSÆ, IMPROBABILES, NIMIUM LAXÆ, A COMMUNI SENSU DETESTATÆ, NIMIS CAPTIOSÆ, PARADOXA INAUDITA.**

Secundum. Gonetus docet, quemadmodum Vasquez, **FINEM LEGIS** esse, ne Sacerdotes prætextu urgentis necessitatis sæpe celebrent prætermisâ Confessione Sacramentali. Addo minorem. Atqui Sacerdotes **HABENTES COPIAM CONFESSARII**, ideoque **NULLA PRESSI NECESSITATE** omittendi Confessionem, **AD HUNC FINEM** non indigebant hoc novo præcepto: quia si **HABENT COPIAM CONFESSARII**, jam obligantur sufficientissimè a præcepto divino ad non celebrandum, sine Confessione Sacramentali præmissa. Ergo ex doctrina Gonetii præceptum Tridentini istos non comprehendit.

Vides, amice Lector, Gonetum antiprobabilistam docere
EX-

EXPRESSE contra P. Concina, laicos non comprehendit; docere verò IMPLICITE, & re ipsa quod docent cum Suario, Vasquio, & communissima Theologorum La-Croix & Viva. Gonetum tamen neque in corpore Tomi P. Concinae, neque in indicibus leges.

CAPUT LXXXIV.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI *sententia Tamburini.*

P. CONCINA Tom. 8. pag. 344.

Nimis laxa quoque est opinio Tamburini de Meth. Comm. cap. 1. n. 63. & Leandri quest. 18. qui docent, posse laicum assistentem cum aliis scamno, seu mensæ Communionis Eucharistiam suscipere non præmissa confessione lethalis culpæ, cujus recordatur, etiamsi absque scandalo recedere valeat.

NON est erratum, si velis, magni momenti; nihilominus non exponitur integrè, & sincerè sententia Tamburini. Tamburinus enim non loquitur indefinitè, & universaliter de quacumque culpa lethali, cujus quis recordetur: e. g. de culpa lethali, post quam ille nunquam confessionem peregerit, quoddam esset durius. Sed loquitur definitè de culpa lethali non manifestata per oblivionem in Confessione præmissa, & in ea indirectè absoluta, quoddam est minus durum. En titulum illius paragraphi.

De eo, qui ante communionem recordatur peccati **INDIRECTE ABSOLUTI.**

Rationem verò, cur hunc liberet ab obligatione recedendi, etsi possit sine scandalo, Tamburinus sic exponit.

Ratio est, quia ex una parte irreverenter se gereret inchoatam quasi actionem sine clara necessitate relinquendo: sicuti non benè moratè se gereret, qui invitatus a rege, ubi sedit ad mensam vellet vel ad leve tempus recedere: Et ex

alia parte non apparet clara necessitas : quia hic jam est JUSTUS , BENEQUE DISPOSITUS PROPTER ABSOLUTIONEM INDIRECTAM TALIS PECCATI.

Quòd si P. Concina scire cupiat , quisnam loquatur laxiùs quàm Tamburinus , statim dicam.

Victoria Dominicanus in summa num. 79. ubi idem docet non tantùm de laico , sed etiam de Sacerdote , & quidem non cohibendo, ac restringendo doctrinam ad peccatum **INDIRECTE REMISSUM**. Cùm enim dixisset , Sacerdotem , qui inchoata missa recordatur alicujus lethalis (nec addit **INDIRECTE REMISSI**) , non teneri præmittere confessionem , et si possit absque scandalo , subdit.

Idem dicendum est de his , qui sunt ibi parati ad recipiendam Eucharistiam , qui , si recordati fuerint alicujus mortalis , SECURE possunt communicare etiam ante confessionem PROPTER REVERENTIAM SACRAMENTI. Nec de hoc dubito.

Victoriam magistrum nusquam lego. Tamburinum discipulum , qui Magistri doctrinam temperavit , tum hic , tum in indice lego cum consueto **LAXE' DOCET**. Nova semper habemus documenta Conciniæ vacuitatis a studio partium.

Prædictam Sententiam Victoræ , & deinde Tamburini optimè impugnat Eximius Suarez Tomo 3. in 3. p. Disp. 66. sect. 4. Ubi advertit , irreverentiam illam , in qua vim faciunt , tam parvi esse momenti , ut propter majorem causam contemnenda videatur.

CAPUT LXXXV.

VINDICATUR AB IMPOSTURA IDEM Tamburinus.

P. CONCINA Tomo 8. in *Indice*.

Tamburinus (P.Thomas) LAXE' quotidianam communionem omnibus peccato lethali non inquinatis CONCEDIT.

Evi-

EVidentem hanc imposturam non possum melius lectorum oculis subicere, quam recitando verba Tamburini in Methodo Communionis Cap. 1. §. undecimo, ubi sic.

Licere communionem quotidianam laico etiam uxorato, immo eam vetare illi nec Confessarium, nec Superiorem posse, quia cum Christus Dominus omnibus, qui peccati mortalis sibi conscii non sunt, sive cum magno, sive cum parvo devotionis affectu, liberaliter concessit, docet CUM PAUCIS Joannes Sanchez in selectis disput. 22. Negat CUM ALIIS MULTIS Joannes de Lugo disput. 17. de Eucharistia sect. 2. solumque concedit maximo fervoris spiritu accensis, Sanctæ Catharinæ, & similibus. Lege eos, si hanc quæstionem latè discussam videre in animo est. Nos breviter NEGANTEM SENTENTIAM amplectimur, quia putamus id cedere majori reverentiæ Sacramenti. Affirmans opinio illud a Confessariis obtineat, ut Fidelibus Sacram Communionem (non dicit QUOTIDIANAM, aliter sibi statim, & immediatè contradiceret, quare significare non potest, nisi FREQUENTEM) appetentibus, sive etiam solum petentibus sese faciles in posterum exhibeant.

Facile crescet census laxitatum attextus Tamburino, si cum iste disertissimè amplectatur SENTENTIAM NEGANTEM, in indice ponatur CONCEDIT.

CAPUT LXXXVI.

VINDICATUR AB INJUSTA criminatione P. Viva.

P. CONCINA Tom. 9. pag. 86.

Quam sint falsæ, & INTEMPERATÆ CENSURÆ PP. Dominici VIVA; Balibassaris Francolini, & aliorum plurium Casuistarum in sententiam exigentem AMOREM INITIALEM.

U

Ut methodo mihi præstituta insistam, & quam PERPETUO SERVARE SOLEO (utinam illam servarent adversarii mei) priusquam quidquam pronunciem adversus P. Dominicum VIVA, illius verba SINCERE ET INTEGRÉ transcribo. In suo cursu Theologico Tom. 2. p. 6. qu. 3. art. 2. num. 6. P. Dominicus Viva hæc scribit. „Ex verbis Tridentini si minus de fide, certum tamen „moraliter est, attritionem cum Sacramento satis esse ad „justificationem..... Non nego plures Doctores ante Tridentinum, immo aliquos post Tridentinum asserere, attritionem non esse sufficientem ad justificandum cum Sacramento. Verum post Tridentinum tanquam IMPROBABILIS rejicitur communissimè, ut constat ex iis, quæ „fusè dixi in Trutina theologica..... Fuit quidem opinio „probabilis ante Tridentinum suffulta auctoritate magnorum „Virovum; sed post Tridentinum omnem probabilitatem „amisit: SICUT plures opiniones, quæ quondam probabiles fuerunt; postquam a Pontificibus damnatæ sunt, „probabilitatem omnem exuerunt. „

Tandem aliquando (pergit ironicè, & per Sarcasum P. Concina) coercitam, & limitatam videmus amplissimam Probabilissimi jurisdictionem. Omnem probabilitatem amisit doctrina Charitatis inchoatæ necessariæ ad peccatoris justificationem in Sacramento Pœnitentiæ: Et hanc probabilitatem amisit, SICUT illam amiserunt plures opiniones postquam damnatæ sunt a Pontificibus. En quam MODESTÆ, quam TEMPERATÆ, quam OBSEQUIOSÆ erga Alexandrum VII. sunt CENSURÆ Patris Viva....

Insurgit P. Viva in sua Trutina in propos. 15. damnatam ab Alex. VIII. suasque CENSURAS sic defendit a prohibitionem Decreti Alex. VII. „Ex quo perspicuum est præceptum istud in virtute S. Obedientiæ, ne censura ulla his opinionibus inuratur, non impedire, quominus aliqua ex iis dici possit IMPROBABILIS, & falsa; ut docent Theologi communiter „. ADMITTO DOCTRINAM HANC. At cur eam non admittunt Probabilistæ in aliis

rum

rum opinionum CENSURIS? Cur quando reijcimus tamquam improbables, falsas, & nimium laxas innumeras Probabilistarum opiniones, continuo obtrudunt Decretum Innoc. XI. quo cavetur ne censura, nota, aut concilio notentur propositiones, quæ adhuc inter Catholicos hinc inde controvertuntur?

Quid plura P. Viva ultra pergit. Docet ITA improbabilem esse sententiam nostram, & exuisse omnem probabilitatem; SICUT plures opiniones postquam a Pontificibus damnatæ sunt. Eodem ergo loco, Judice sedente P. Viva, habenda est hæc nostra de ATTRITIONE INITIALI (voluit dicere de CARITATE INITIALI) sententia, quo habentur propositiones ab Ecclesia damnatæ. Et dum talia scribit P. Viva, obsequium, & obedientiam exactissimam se præstare credit Alexandrino Decreto. Judicent autem æqui rerum aestimatores, quò PARTIUM STUDIUM, & impotens erga opiniones minus probabiles INVETERATUS AMOR impellat.

Utrum P. Concina perpetuo servet hanc methodum, ut sententias Jesuitarum SINCERE, & INTEGRÉ transcribat, satis jam, credo, patet. Veniamus ad falsam, & injustam criminationem.

Observandum tamen est prius diligenter, Patrem Vivam non loqui de quacumque sententia exigente AMOREM INITIALEM, ut sonant verba P. Concina: sed de illa solum, quæ nomine AMORIS INITIALIS intelligit amorem Dei propter se benevolum, & super omnia; sive appetitivè summum, quamquam intensivè remissum. Hanc Pat. Viva, & alii dicunt improbabilem, quia putant omnem hujusmodi amorem justificare extra Sacramentum, freti tum auctoritate Scripturæ, & Concilii Tridentini, tum damnatione propositionum Baii. In quo rectè ne an secus sentiant, ego non disputo, sed eorum tantum mentem sincerè refero. Ceterum sententiam exigentem AMOREM INITIALEM; & nomine hujus amoris intelligentem aut amorem concupiscentiæ inclusum in spe, aut pro-

propositum servandi totam legem , adeoque servandi primum, & maximum mandatum ; sive propositum amandi Deum in posterum super omnia , quod propositum est initium quoddam amoris : talem , inquam , sententiam P. Viva non modo non vocat improbabilem , sed ultro amplectitur , ut patere potest cuilibet legenti ipsum in Trutina ad propositionem 15. Alexandri VIII. num. 32.

Hoc observato : Falsum omnino est Patrem Vivam censurare ; & multo magis est falsum , censurare INTEMPERANTER. Ratio. Nam P. Viva non aliud tandem piaculum admisit , nisi vocare IMPROBABILEM sententiam asserentem , necessarium esse ad justificationem in Sacramento amorem benevolum Dei propter se , & super omnia , sive appreciativè summum , licèt intensivè remissum. Porro IMPROBABILIS tantum abest , ut sit CENSURA INTEMPERATA ; ut ne sit quidem CENSURA.

Primo. Quia in nulla Pontificia Constitutione damnante propositiones inveniet P. Concina hujusmodi censuræ genus.

Secundo. Quia gravissimi Theologi , quos citant , & sequitur Eximius Doctor Franciscus Suarez de fide disp. 19. sect. 2. enumerantes , atque explicantes censuras theologicas , nusquam inter illas recensent IMPROBABILE.

Tertio. Quia alii Theologi communiter non modo non recensent IMPROBABILE inter censuras ; sed illud expressè a censuris excludunt ; ut videre est apud La-Croix lib. 1. num. 199. & lib. 6. part. 2. num. 375. Audiatur Cardenas , quem doctissimum esse P. Concina ultro fatetur. Is igitur in prima Crisi disput. 9. num. 297. hæc habet.

His accedit , quod IMPROBABILE non est censura theologica , ut notavit P. Hurtado 2. 2. disp. 81. §. 46. addens §. 41. TEMERARIAM esse levissimum genus censuræ theologice. Et in Indice expurgatorio Inquisitionis Hispanicæ in regulis generalibus regula 16. ponuntur omnes censuræ theologice , ob quas expunguntur propositiones ; & non fit mentio propositionis IMPROBABILIS. Et quidem in materia morum aliquæ sunt opiniones STRICTÆ improbabilis ; quæ

*tamen, quia non scandalum generant, sicut LAXÆ impro-
probabilis: ideo non damnantur ab Inquisitione.*

At etiam P. Concina ADMITTIT DOCTRINAM HANC. Sed per Superos omnes, SI ADMITTIT, ut ipse profitetur, DOCTRINAM HANC: idest si admittit, IMPROBABLE ne esse quidem CENSURAM, & ideo non vetari ab Alexandro VII. vetante cœteròquin CENSURAS: Cur scribit QUAM SINT INTEMPERATÆ CENSURÆ P. VIVA? Cur scribit EN QUAM MODESTÆ, QUAM TEMPERATÆ, QUAM OBSEQUIOSÆ ERGA ALEX. VII. SUNT CENSURÆ P. VIVA? Cur scribit P. VIVAM SUAS CENSURAS SIC DEFENDERE? Cur sarcasmis, & ironiis insectatur P. Vivam PROPTER CENSURAS? Cur illum PROPTER CENSURAS violati Alexandrini Decreti reum postulat?

Paucis. IMPROBABLE, vel censura est, vel non est. Si est; Cur P. Concina ADMITTIT ILLAM DOCTRINAM, quæ docet non esse? Si non est: Cur calumniatur Vivam, tamquam utentem INTEMPERATIS CENSURIS? Extricet hæc, qui potest.

Quod quærit P. Concina, cur eandem doctrinam non admittant Probabilistæ in aliarum opinionum censuris: quæro ego. Putat ne esse idem appellare una vice unam sententiam improbabilem; & qualibet fere pagina appellare omnes, quæ non arrident, quamvis multis, ac magnis auctoribus commendentur; appellare, inquam, LAXAS, LAXISSIMAS, LAXITATIS PLENAS, HORRENDAS, PIIS AURIBUS HORROREM INCUTIENTES, SCANDALI PLENAS, SCANDALI PLENISSIMAS, PORTENTOSAS, DE SENTINA PROBABILITATIS EFFLUENTES, ER-RONEA COMMENTA, MONSTRA, PARADOXA INAUDITA; & his similia? IMPROBABLE non esse censuram, ac proinde non vetari ab Alexandrino Decreto, etiam ipse cum omnibus Theologis ultro concedit. Potest ne æquo jure concedere laudatas venustates, quibus tamquam pigmentis illita est tota sua Theologia, non esse vel censuras verè theologi-

logicas , vel inurbana convicia , quæ in virtute S. Obedientiæ vetantur a Decreto Innocentiano ? Et tamen cùm illa impingere huic , vel illi sententiæ sibi religioni non vertat ; modo tam delicatis est auribus , ut ad voculam IMPROBABILITATIS commoveatur ; & contra P. Vivam , quia illam adhibuit , tot rumores cieat.

At Decretum Innocentianum , ait P. Concina , non loquitur de sententiis , quas defendit hic , & ille Casuista ; sed de iis solum , quas defendunt integræ scholæ inter se dissidentes , ut essent exempli causa Decreta prædeterminantia , Scientia media , Decreta concomitantia , & his similia.

Primum , si quis Jesuita uteretur hac interpretatione , clamaret statim P. Concina , eludi distinctiunculis Decreta Pontificia ; nullam legem admissis hujusmodi interpretamentis posse consistere , ut sæpe clamat , quando id ère sua esse ducit.

Deinde illa interpretatio nullo nititur fundamento. Decretum non dicit „ Propositiones , quæ adhuc inter SCHOLAS CATHOLICAS hinc inde controvertuntur „ Sed „ Quæ adhuc inter Catholicos „ Quæ ratio est coercendi Decretum , & explicandi de solis propositionibus , quæ inter Scholas Catholicas disputantur ? Controverti verò inter Catholicos plurimas opiniones ; quas P. Concina , vel theologicis censuris , vel turpissimis conviciis dehonestat , manifestum est. Cùm neque ab Ecclesia proscriptæ sint , & a multis propugnentur , & non raro sint communissimæ ; ut de non paucis in hoc opusculo , cùm se tulit occasio , palam feci : quamquam ipsis consueto artificio sola nomina Tamburini , Vivæ , La-Croisii præfigantur.

Demum præfata interpretatio satis propulsatur a fine Decreti. Finis enim est , quemadmodum ait Pontifex , ut paci , & charitati consularur. Porro Pax , & Charitas , ipsa experientia teste , non minus violantur per censuras , & convicia in propositiones primi generis , quàm in propositiones secundi.

Quod carpit P. Vivam , quia scripsit , sententiam requirentem ad justificationem in Sacramento amorem Dei benevolum propter se , & super omnia , amisisse probabilitatem , SINCUTI amiserunt multæ propositiones postea damnatæ ab Eccle-

clesia , est mera cavillatio. Vel Logici primorum mensium norunt , particulam SICUT non semper asserre secum perfectam , & omnimodam similitudinem. Itaque similitudo illa in his limitibus sistit : quod SICUT multæ propositiones probabiles , per aliquid superveniens , nempe per damnationem Ecclesiæ , factæ sunt improbables ita illa sententia olim probabilis , per aliquod superveniens , nempe per argumenta theologica ex Tridentino petita , facta est improbabilis. Neque excurret ad comparanda inter se , & exæquanda illa , quæ decursu temporis supervenerunt. Neque enim P. Viva ita insanit , ut putet , tantum habere ponderis argumenta illa , quæ , ut ipse disertè ait , pariunt solum certitudinem moralem , quantum ponderis habent Ecclesiæ definitiones , quæ pariunt certitudinem infalibilem.

Quod verò P. Viva hæc scripserit impulsus A STUDIO PARTIUM , ET AB IMPOTENTI INVETERATO ERGA OPINIONES MINUS PROBABILES AMORE , in primis istæ sunt consuetae urbanitates , quibus P. Concina obsequium , & obedientiam exactissimam se præstare credit Innocentiano Decreto. Deinde non video , cur opinionem de sufficientia attritionis appellet MINUS PROBABLEM. Certè Alexander VII. dixit esse inter Scholasticos communiorem : Et ignoro , utrum post Alexandrum ullum novum argumentum contra ipsam inventum sit ; aut ulla nova solutio ad argumenta probantia certitudinem ejus moralem. Quæ certitudo prius est destruenda ; & tunc ea sententia non poterit deduci ad praxim in conferendo , vel suscipiendo Pœnitentiæ Sacramento , juxta Decretum Innoc. XI. Sed hæc non pertinent ad præsens Institutum. Qui videre velit eam sententiam ab Eminentissimo , ac Doctissimo Probabiliorista hisce nostris temporibus propugnatam , adeat Cardinalem Gotti Tract. de Pœnitentia dub. 4. §. 2.

CAPUT LXXXVII.
VINDICANTUR A PLURIBUS
imposturis Francolinus, & La-Croix.

P. CONCINA Tom. 9. pag. 256.

Quid dicendum de censura quam P. Francolinus inurit Episcopo Gennet; quia is vult propositum esse FIRMUM, ET CONSTANS? (Propter hos solum terminos Francolinus nullam censuram inurit; sed propter hos terminos, ut illos explicat, & intelligit Episcopus Gennet, quæ explicatio a Patre Concina occultata est) Respondeo P. Balthasar Francolinus in suo Clerico Romano lib. 2. Calumnia 10. distinctione (debit dicere disputatione) 10. num. 26. pag. 99. Venetæ editionis Episcopum Gennet appellat rigidissimæ Doctrinæ auctorem; præsertim quod pro contritione requirat propositum FIRMUM, AC STABILE (Jam dixi, propter hoc tantum non esse verum) Hæc sunt P. Francolini verba. „ Franciscus Gennetus in sua recentissima „ Theologia morali edita Parisiis anno 1703. Ex pluribus „ exemplis rigidissimæ ipsius Doctrinæ, unde gravia sequantur absurda, unum asseram ex Tomo 4. Tract. 6. De „ Sacramento Pœnitentiæ, ubi cap. 5. quæst. 19. docet: „ Ad veram contritionem in hoc Sacramento requisitam, esse „ se necessarium constans propositum; non, inquit propositum, sed CONSTANS PROPOSITUM; idque debere innotescere confessario, antequam absolvat, . (occultantur hic multa alia Francolini, quæ summopere faciunt ad rem, ut videbimus.)

Redarguit iterum P. Francolinus Gennetum, quod moneat, non esse sæpe credendum lacrymis Peccatorum. Hæc sunt Francolini verba loco citato. „ His enim non esse credendum satis docet capite 5. quæst. 21. audi pulchram rationem. Nam sæpe lacrymæ proveniunt, inquit Gennet, ab „ hu-

„humano prorsus affectu, vel ex imaginatione objecto aliquo insolito commota.“

Ex his Doctrinis Episcopi Genneti plura absurda elicit P. Francolinus; deinde ibidem num. 27. exclamans concludit. „Quis umquam audivit tam absurdas doctrinas, tam „SEVERAS?“

Heu quis umquam audivit tam ABSURDA PARADOXA, CONTRARIA, ET TAM LAXA? Doctrina Genneti est ipsissima S. Pauli, cujus testimonium Gennetus ipse adducit. „Quæ secundum Deum est tristitia, pœnitentiam „operatur stabilem. *Et Francolinus vociferatur* „Quis „audivit tam absurdas Doctrinas? „Absurda ne S. Paulus Apostolus docet? Absurda immo, quæ elicit P. Francolinus non ex doctrina S. Pauli, & Genneti; sed ex novo opinandi modo ab Evangelica simplicitate, & Patribus alieno proficiscuntur. Excusandus concludit Francolinus, Gennetus, quod has consequentias non vidit. „Sed „has consequentias videt optimè Dæmon, qui sub hac specie rigidæ pietatis non decipit & latens venenum securiùs „miscet. *Ibidem num. 27. LAXAM Francolini opinionem transcripsit Pater LA-CROIX lib. 6. p. 2. n. 1824. ubi inquit* „Inferes secundò etiam audiendum non esse Gennetum Tom. 4. &c. ubi docet, pro hoc Sacramento requiri CONSTANS propositum, & quod CONSTANS „SIT debere innotescere Confessario, antequam absolvat „Non debet ergo Confessarius prudenter judicare Pœnitentem absolvendum habere CONSTANTEM voluntatem non peccandi in posterum? NEQUAQUAM. (istud NEQUAQUAM ita siccum & absolutum nusquam docent Francolinus, & La-Croix) Ergo sufficit illum habere voluntatem INCONSTANTEM, (multo minus docent hoc) ut hodie habere permulti Pœnitentes solent, qui confitentur, & post TRIDUUM, AUT QUATRIDIUM eadem repetunt flagitia, & in perpetuo Sacramentorum, ac relapsium circulo vitam agunt. Scilicet. Cedo: Aut debet habere Pœnitens voluntatem CONSTANTEM, aut INCONS-

CONSTANTEM. (Non debet habere, ait Francolinus IN SENSU GENNETI, non verò IN ALIO SENSU) *si primum, Doctrinam rigidissimam doces; inquit P. Francolinus cum P. La-Croix. Si contra nos dicamus, Doctrinam Francolini, & La-Croix esse LAXISSIMAM, lamentantur, turbas cient.* (Judicabunt statim lectores, utrum Doctrina Francolini, & La-Croix, non quæ depingitur a P. Concina, sed quæ reipsa ab ipsis traditur, sit LAXISSIMA) *Quæro si vos ipsi adverteretis, eum qui accipit pecunias mutuas, voluntatem INCONSTANTEM restitutionis habere, illi ne pecunias crederetis? Doctrina Francolini, & La-Croix non modo LAXA, sed CONCILIO TRIDENTINO, ET ECCLESIAE CONTRARIA apertissimè mihi videtur. Pœnitens habere debet voluntatem constantem, fortem, & ut S. Paulus dicit, STABILEM non offendendi Deum, ut sit rite dispositus ad absolutionem; idque ex signis probabilibus judicare Confessarius debet. ALIUD est (Tandem P. Concina descendit, ut videbimus, in Sententiam Francolini, & La-Croix; & contradicit Genneto) quòd Pœnitens post hanc voluntatem CONSTANTEM, RELABATUR. ALIUD est, quod dum constitetur, habere non debeat voluntatem constantem.*

SI P. Concina INTEGRÉ, & SINCERE referret doctrinam Francolini, & La-Croix; imposturis, censuris, & declamationibus non esset locus. Appareret enim lectoribus QUAM CONSTANTIAM in proposito necessario ad Sacramentum Pœnitentiæ requirat Episcopus Gennet; QUAM CONSTANTIAM Francolinus appeller RIGIDAM; QUAM CONSTANTIAM rejiciant Francolinus, & La-Croix. Appareret, num rejiciant, & absurdam putent Doctrinam S. Pauli. Appareret, num contenti sint voluntate INCONSTANTI, qualem si adverteremus in mutuuario, pecunias illi mutuas non traderemus. Appareret, num illationes, quas ex Doctrina Genneti elicit Francolinus, RIGIDÆ SINT, & SEVERÆ, ut
ait

ait Francolinus. Appareret demum, num propositiones contrariæ iis illationibus PARADOXA SINT ABSURDA, ET LAXA, ut pronuntiat P. Concina.

Ego, referendo, quæ a P. Concina truncata sunt, & permagni intererat non truncari, revelabo Doctrinam Genneti; Doctrinam Francolini, & La-Croix; illationes ex Doctrina Genneti ritè deductas; propositiones iis illationibus contrarias: & de his omnibus judicandum lectoribus more meo relinquam. En igitur totus, atque INEGER textus P. Francolini loco citato.

At ipsi forte (Doctores rigidi) non vident suæ Doctrinæ consequentias; ut certè eas non vidissè dicendus est (Hic incipit P. Concina a nominativo omnino suspenso) Franciscus Gennettus in sua recentissima Theologia morali edita Parisiis anno 1703. Ex pluribus exemplis rigidissimæ ipsius doctrinæ, unde gravia sequantur absurda, unum asseram ex Tom. 4. Tract. 6. de Sacram. Pœnit., ubi cap. 5. quæst. 19. docet; ad veram contritionem in hoc Sacramento requisitam, esse necessarium CONSTANS PROPOSITUM, non inquit propositum; sed CONSTANS PROPOSITUM, idque debere innotescere confessario, antequam absolvat; (Hic definit P. Concina) quod ipsum confirmat cap. 7. quæst. 15. dicens: unam ex necessariis dispositionibus ad absolutionem esse juxta Concilium Tridentinum CESSATIONEM a peccato: NON ESSE AUTEM CENSENDUM, QUOD CESSARIT A PECCATO, QUI QUAMVIS POST ULTIMAM CONFESIONEM, ET PROPOSITUM RARIUS PECCET, ALIQUANDO TAMEN PECCAT.

Ex hac doctrina (Hic incipiunt illationes) Sequitur Primo, quodd qui post plures lapsus, & peccata paulo ante commissæ accedit prima vice ad Confessorem, is non possit statim eum absolvere, sed debeat differre. Hanc consequentiam ipse videt, & admittit, NEC REPUGNO.

Sequitur secundo: quodd si is redeat ad confessorem, sed nihil emendatus, nec debeat absolvi, si præsertim media ipsi præscripta non adhibuit. Hanc etiam videt, & admittit. Igitur

tur erit is iterum rejiciendus, utcumque dicat se nunc verè dolere, ET LACRYMAS FUNDAT. His enim non esse credendum satis docet cap. 5. quæst. 21. Audi pulchram rationem. „ Nam sæpe lacrymæ proveniunt, inquit, ab humano „ prorsus affectu, vel ex imaginatione objecto aliquo insolito „ commota. „

Sequitur tertio, quòd si is redeat tertia vice ad Confessarium FERE PENITUS EMENDATUS; ita ut PECCARIT SOLUM SEMEL, AUT BIS QUALIBET HEBDOMADA, CUM PRIUS IDEM PECCATUM COMMITTERET SÆPIUS IN DIE (sunt verba Genneti) nec possit absolvi: non habet enim dispositionem necessariam ex Tridentino, juxta modernum hunc interpretem; nempe PROPOSITUM CONSTANS, ET CESSATIONEM A PECCATO. Hanc etiam consequentiam videt, & admittit pagina 112.

Sequitur quarto: quòd si vel semel tantum intra spatium plurium mensium suæ probationis lapsus sit, & quartò redeat ad Confessionem; sit similiter sine venia dimittendus. Consequentia est manifesta.

Sequitur quinto; quòd si Pœnitens accedat cum uno solo peccato mortali, quod heri prima vice commisit, e. g. cum pravo desiderio, cum morosa delectatione, vel alio hujusmodi, non possit statim absolvi: non enim potest Confessarius scire, an habeat propositum CONSTANS, nisi POST PROPOSITUM perseveret sine peccato per tempus aliquod notabile, quod ipsi dicitis esse ad minus aliquot hebdomadarum, seu mensis spatium.

Sequitur sexto; quòd is neque IN ARTICULO MORTIS possit absolvi; ut neque illè, de quo loquebamur paulo ante, qui propter unum relapsum est quartò rejectus (Negat hoc quidem Gennetus: sed incohærenter. Id enim verissime sequitur, ut probat evidenter argumentum Francolini statim subjiaciendum: quia nempe dispositio necessaria juxta Tridentinum ad Sacramentum Pœnitentiæ non est alia pro tempore vitæ; & alia pro tempore mortis) siquidem nec IN MORTIS
AR-

ARTICULO *absolvi potest, qui caret dispositione necessaria, nempe aliqua ex illis, quæ requiruntur ex Tridentino, quarum unam dicit is auctor esse PROPOSITUM CONSTANS, ET HABITUALEM CESSATIONEM A PECCATO.*

Sequitur septimo; eandem praxim esse servandam cum iis, qui sola peccata venialia confitentur. Tridentinum enim NON DISTINGUIT; ut vera pœnitentia est requisita IN UTRAQUE CONFessione. Ergo si in confessione mortaliū requiritur PROPOSITUM CONSTANS, quia requiritur vera pœnitentia, id etiam requiritur in confessione unius venialis præsertim deliberati. Ergo erit differenda absolutio etiam ei; qui cum uno solo peccato veniali beri commissō accedit ad confessionem, eritque prius DIU probandus.

Quis unquam audit TAM ABSURDAS DOCTRINAS; TAM SEVERAS, ET REPETITAS ejusdem Pœnitentis FERE IN TOTUM EMEDATI DIMISSIONES, tam impiam cum moribundis crudelitatem?

Haecenus Francolinus; cujus integer, quamquam prolixus, textus afferendus erat, ut lectorum oculis in suo vero adpectu ejus doctrina proponeretur.

En igitur quænam sit illa CONSTANTIA, quam in proposito necessario ad absolutionem requirit Episcopus Gennetus, & quam e contrario rejiciunt Francolinus, & La-Croix. Nimirum, non CONSTANTIA sumpta pro deliberatione firma, absoluta, & efficaci vitandi in posterum omne peccatum, incomponibili, ut ajunt Theologi, cum omni voluntate peccandi, quam certè Confessarius non potest, per se loquendo, prudenter præsumere in Pœnitente, qui tertia, vel quarta vice redeat sine ulla, aut ferè ulla emendatione: sed CONSTANTIA, quæ trahat secum RE IPSA, &, ut ajunt, in actu secundo, CESSATIONEM OMNIMODAM, & HABITUALEM PER NOTABILE TEMPUS. Ita ut TALEM CONSTANTIAM non habeat, ac proinde utpote indispositus absolvi nequeat; neque ille, qui licet post ultimam con-

fessionem, & propositum rariùs peccaverit, ALIQUANDO tamen peccavit; neque ille, qui SEMEL, VEL BIS in hebdomada commisit illud peccatum, quod ante ultimam Confessionem committere solebat SÆPIUS IN DIE; sed ille solus qui OMNINO AD LONGUM TEMPUS A PECCATO CESSAVIT. En quas doctrinas appellaverit Francolinus ABSURDAS, ET SEVERAS; superiores nempe illationes, quæ ab exposita Genneti doctrina ritè descendunt.

Et tamen P. Concina producendo in medium eas tantùm duas voces ambiguas PROPOSITUM CONSTANS, & reliqua supprimendo, occultat, de qua CONSTANTIA loquantur Francolinus, & La-Croix: instillat lectoribus, ipsos rejicere propositum efficax supra descriptum; eos contentos esse VOLUNTATE INCONSTANTI, idest velleitate inefficaci, qualem si adverteremus in mutuatario, non daremus illi pecuniam mutuan, & sic deformata eorum sententia, contra illam conviciosè declamat, eam appellando LAXAM, LAXISSIMAM CONCILIO TRIDENTINO, ET ECCLESIAE CONTRARIAM.

At etiam P. Concina admittit, aliud esse, quod Pœnitens post voluntatem CONSTANTEM RELABATUR; aliud esse, quod, dum confitetur, habere non debeat voluntatem CONSTANTEM. Rectè quidem. Sentit enim cum D. Thomas, qui 3. p. quæst. 84. art. 10. ad 4. apertissimè docet, relapsum non impedire, quominus propositum fuerit verum, & efficax; & simul explicat, quænam sit CONSTANTIA requisita in proposito, ut habeatur vera pœnitentia. Audi ipsum loco citato.

Dicendum, quod Pœnitere est antea facta peccata deslere; & flenda non committere, SCILICET SIMUL DUM FLET vel actu, vel proposito. Ille enim est irrisor, & non pœnitens, qui simul dum pœnitet, agit quod pœniteat, vel proponit iterum se facturum, quod gessit, vel etiam actualiter peccat. Quod autem aliquis postea peccet vel actu, vel proposito, NON EXCLUDIT, quin prima pœnitentia vera fuerit; nunquam enim veritas prioris actus excluditur per actum contrarium
sub-

subsequentem : sicut enim verè currit , qui postea sedet , ita verè poenituit , qui postea peccat.

Rectè , inquam , Pater Concina. Sed illa ejus doctrina faret Francolino , quem impugnât ; & contradicit Genneto , quem defendit. Gennetus enim HABERE VOLUNTATEM CONSTANTEM , & NON RELABI , non vult esse ALIUD , & ALIUD ; sed unum , & idem: docet enim , VOLUNTATE CONSTANTI carere illum , qui etsi rariùs relabatur , ALIQUANDO tamen RELABITUR : & voluntatem constantem in eo tantùm reperiri , qui redit ad Confessionem cum HABITUALI, & OMNIMODA CESSATIONE a peccato per longum tempus.

Quoniam verò P. Concina non modo carpit Francolinum , quia superiores illationes ex doctrina Genneti ritè deductas appellavit absurdas , & severas : sed præterea propositiones contrarias iis illationibus a Francolino admissas ipse appellat PARADOXA ABSURDA , LAXA , & PROVENIENTIA ex novo opinandi modo ab evangelica simplicitate , & Patribus alieno ; nempe , ut ipse interpretatur , Probabilismo : placet subjicere hic lectorum oculis , quænam sint propositiones supra dictis illationibus contrariæ , ut ipsi de censuris Patris Concinae judicium ferant.

Prima. Potest absolvi Pœnitens in secunda confessione , quamvis nullam emendationem attulerit ; dum modo tamen asserimet se tunc vere dolere , & LACRYMAS FUNDAT.

Secunda. Potest absolvi Pœnitens ; si redeat tertia vice FERE PENITUS emendatus , ita ut peccarit SEMEL , VEL BIS IN HEBDOMADA , cùm prius idem peccatum committere soleret SÆPIUS INDIE.

Tertia. Non est dimittendus sine absolutione ille Pœnitens , qui semel tantùm peccavit intra spatium plurium mensium suæ probationis ; & quartò redit ad Confessionem.

Quarta. Potest absolvi Pœnitens accedens cum uno solo peccato mortali heri prima vice commissio ; quamvis tunc confessarius non habeat pro argumento propositi CONSTANTIS OMNIMODAM, ET DIUTURNAM CESSATIONEM a peccato.

Quinta. Potest absolvi Pœnitens in articulo mortis, quamvis ante illum articulum non cessaverit OMNINO a peccato per longum tempus.

Sexta. Potest absolvi Pœnitens solitus committere sola venialia, quamvis ab iis per longum tempus omnino non cessaverit: & si afferat unum veniale primo commissum heri, non est prius diu probandus, ut cognoscamus, an ejus propositum sit CONSTANS.

Utrum istæ propositiones sint PARADOXA TAM ABSURDA, & TAM LAXA, ut ait P. Concina; alii judicent. Ego hoc tantum dico; eas ex Probabilismo certissime non profluere. Ex Probabilismo enim nil aliud profluit nisi sententia illa reflexa; nempe licitum esse sequi opinionem practice probabilem faventem libertati in conspectu æquè probabilis, vel etiam probabilioris faventis legi. Alia omnia Probabilismo extranea sunt. Hoc plurimi sapientissime, & verissime inculcarunt: sed semper surdis cecinerunt. Nam Pater Concina ad constandam apud imperitos Probabilismo invidiam, servavit semper hoc PROPOSITUM CONSTANS attribuendi omnia mala Probabilismo.

Quæret fortasse quis, quinam sit sensus Apostoli a Geneto citati? Respondeo breviter; neque enim hic disputationes instituo. Vel Apostolus ibi non loquitur de actibus necessariis ad absolutionem, in Sacramento Pœnitentiæ; sed de Pœnitentia integraliter, & extensive perfecta. Velsi loquitur de illis, nomine STABILITATIS intelligit Propositum firmum, absolutum, & efficax, incomponibile cum omni voluntate peccandi, quod, ut diximus, non potest, per se loquendo, prudenter præsumi a Confessario in Pœnitente, qui sine ulla emendatione redit ad Confessiones; quod propositum omnes exigunt.

Quæro ego nunc ab æquissimis lectoribus: Ex iis tantum, quæ retulit P. Concina, imbiberant ne animo eam opinionem, atque ideam doctrinæ Francolini, & La-Croisii, quam ex adductis hæctenus imbiberunt? Si affirmant: nihil habeo dicere. Sin minus: Rogo illos iterum, atque obtestor; ut, cum le-

gerint intrepidas censuras , & declamationes Patris Concinae, sustineant aliquantisper sententiam , donec eas opiniones vel apud auctores exagitatos , vel apud aliquem alium legant ; & tunc iudicium , quod libuerit , ferant. Non mihi videor rogare improba.

CAPUT LXXXVIII.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

Pater La-Croix.

P. CONCINA Tom. 9. pag. 259.

P. Claudius La-Croix lib. 6. p. 2. n. 898. hæc scribit „ Pro-
„ babilis videtur pro absolutione a mortalibus requiri pro-
„ positum UNIVERSALE impostum cavendi omnia mor-
„ talia „ Deinde quid juvat asserere esse probabiliorum
„ illam Sententiam , QUANDO JUXTA PATREM LA-
CROIX LICITUM EST SEQUI OPPOSITAM MI-
NUS PROBABLEM?

EVIDENS est impostura , LICITUM ESSE JUXTA PATREM LA-CROIX SEQUI OPPOSITAM MINUS PROBABLEM.

Primo : Quia P. La-Croix in eo ipsissimo numero citato docet , OPPOSITAM ILLAM MINUS PROBABLEM ESSE PRACTICE IMPROBABLEM. Sic enim habet „ sententiam (docentem non requiri propositum illud universale) NON ESSE PRACTICE PROBABLEM RECTE dicit Gormaz num. 463. „ Juxta Probabilitatem autem NON EST LICITUM SEQUI , quod non est PRACTICE probabile.

Secundo : Quia versamur in materia pertinenti ex parte fuscipientis ad valorem Sacramenti , agimus enim de proposito. Porro P. La-Croix apertissime & omnino universaliter docet , esse peccatum mortale sequi sententiam probabilem relic-

ta tutiori in iis, quæ pertinent ad valorem tum in collatione, tum in SUSCEPTIONE Sacramentorum. En ejus verba lib. 6. p. 1. num. 104. & 105.

Peccat mortaliter, qui in administratione Sacramentorum sequitur sententiam tantum probabilem de valore relinquens tutiorem..... Peccat graviter; qui etiam in susceptione Sacramenti sequitur opinionem minus probabilem de valore Sacramenti, pendente etiam ab ipso suscipiente, relinquendo tutiorem.

Quam Doctrinam erutam a damnatione primæ propositionis Innoc. XI. tam religiosè ubique servat; ut doceat non solum esse illicitum sequi minus probabilem relicta tutiore, sed etiam probabiliorem. Duo tantum exempla afferro.

Primum. Lib. 6. p. 2. n. 696. post agitatam quæstionem, utrum dolor elici debeat EX INTENTIONE confessionis, ita concludit. *Quamvis concederemus, quodd sententia dicens, non requiri ut dolor sit elicitus ex intentione confitendi, esset PROBABILIOR, tamen ejus praxis foret illicita, & damnata ab Innoc. XI. in prima propositione; nam hic agitur de valore Sacramenti.*

Secundum. Ibidem num. 701. post agitatam quæstionem, utrum dolor debeat præcedere confessionem; an verò satis sit ipsum præcedere absolutionem; in qua quæstione ipse P. Concina confitetur hoc Tomo 9. pag. 233. esse VALDE PROBABLE sat esse, si dolor præcedat solam absolutionem; Pater La-Croix ita loquitur: *Quamvis secundum dicta PROBABILIS, sit, sufficere dolorem post confessionem elicitum; tamen praxis illius sententiæ est illicita & damnata ab Innoc. XI.: agitur enim de valore Sacramenti.*

Quibus positis, quo jure P. Concina impingit Patri La-Croix hanc calumniam; cum agatur de universalitate doloris, quæ pertinet ad valorem, LICITUM ESSE JUXTA IPSUM SEQUI OPPOSITAM MINUS PROBABLEM?

Duo hic summo opere animadverti velim adversus Patrem Concina.

Primum. P. Concina sæpe dixit, ex vi sistematis probabilistici

listici inferri, nos posse sequi probabilem, etiam quando agitur de valore Sacramenti relicta probabiliori, & tutiori. Ostendat ipse cur ex vi sistematis probabilioristici non inferatur, nos posse sequi probabiliorem quando agitur de valore Sacramenti relicta tutiori. Et idem dicent pro se Probabilistæ.

Secundum. P. Concina, ut diximus, ultro fatetur, sententiam de dolore præcedente solam absolutionem esse VALDE PROBABLEM: & tamen, ut ipse etiam rectissimè monet, illa non potest deduci in praxim, ut docuit etiam P. La-Croix. Ergo illa sententia VALDE PROBABILIS non est PROBABILIS PRACTICE; immo PRACTICE IMPROBABILISSIMA, & FALSISSIMA. Ergo etiam ipse tenetur distinguere PROBABLE SPECULATIVUM, & PROBABLE PRACTICUM. Cum ergo tam sæpe irridet, & insectatur in Probabilistis præfatam distinctionem?

CAPUT LXXXIX.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

Pater Gobat.

P. CONCINA Tom. 9. pag. 291.

Quid dicendum de opinione Patris Gobat, negantis debitum confitendi circumstantias mutantes speciem, dum peccator de iisdem non dubitat? Resp. P. Georgius Gobat Tract. 7. num. 324. Non contrahitur, adeoque confitenda non est malitia circumstantiæ mutantis speciem, nisi pœnitens QUANDO PECCATUM COMMITTEBAT, saltem dubitarit, an non adesset circumstantia talis, & an non contraheretur propter illam peculiare peccatum. Ita fert communis sensus Theologorum. Utere, mi bone vir, frequenter hac regula, præsertim in excipiendis confessionibus rudium; & nominatim quando malitia circumstantiæ est nota soli doctorum vulgo. Peccatores, dum adulterantur, fornicantur, aut incestum perpetrant, VOLUPTATE SCE-

LERIS ANIMUM ABSORPTUM HABENT; & quidquid aliud, præter circumstantiam mutantem speciem, cogitant. Nemo ergo communiter tenetur manifestare circumstantias speciem mutantem. Nam Gobatus dicit: Nisi penitens QUANDO PECCATUM COMMITTEBAT saltem dubitarit. Vix est, qui quando peccatum committit ad circumstantias variantes speciem advertat, vel dubitet. Sed, ut dixi, Peccator FLAGITII VOLUPTATE ABREPTUS in hanc animum, sensus, & corpus intenta habet. QUOD ANTE, vel post scelus patratum cum sorore, cum aliena uxore, cum virgine Deo consecrata, SCIAT debitum circumstantiæ specie diversæ manifestandæ, NIHIL REFERT. Debet QUANDO PECCAT saltem dubitare, ut teneatur confiteri. Et nisi saltem dubiter, non tenetur eam confiteri. Et in TAM LAXÆ DOCTRINÆ confirmationem allegatur communis Theologorum sensus. Qua fide? Quo fundamento? An communem Theologorum nationem constituunt aliqui Casuistæ mollioris Ethices? Quid conturbas conscientias? Utere, mi bone vir, frequenter hac Regula, inquit P. Gobat. CAVETE CONFESSARI, REPONO EGO AB HAC REGULA TAMQUAM A LAXISSIMA OPINIONE.

Impostura non est in eo, quod verba Gobati integrè, & sincere non referat: sed in eo, quod affingat Gobato sensum alienissimum, & absurdissimum, quem ipse ne per somnium quidem cogitavit. Affingit nempe, Gobatum per illa verba, QUANDO PECCATUM COMMITTEBAT significare illud præcisum tempus actus externi, quo quis e. g. turpiter se commiscet cum aliqua femina: ita ut per Gobatum non sufficiat ad contrahendam malitiam, puta, adulterii, si cognitio præcesserit immediatè ante, cum ille homo deliberate se accinxit tali actui, & concepit voluntatem adulterandi; sed requiratur, ut illa perseveret in ipso fervore operis, quando adulterans VOLUPTATE SCELERIS ABREPTUS, IN EAM ANIMUM, SENSUS, & CORPUS INTENTA HABET, & alia omnia

nia cogitat, præter circumstantiam mutantem speciem. Hunc autem esse sensum Gobati omnibus modis nititur persuadere lectoribus, tum semper insistendo contra Gobatum illi rationi; quod tunc Peccator habet animum **ABSORPTUM VOLUPTATE SCELERIS**, quod in eam **INTENTA HABET SENSUS, ET CORPUS**, quæ de tempore solum actualis turpis congressus vera sunt: tum dicendo in persona Gobati **NIHIL REFERRE**, si peccator habuerit cognitionem, vel dubium ejus circumstantiæ **ANTE** paratum scelus.

Porro hæc est insignis impostura. Primò: quia nullum est fundamentum coercendi, & redigendi significationem illorum verborum Gobati, **QUANDO PECCATUM COMMITTIT**, ad solum, & præcisum tempus actualis turpis congressus, quo adulterans **ABREPTUS VOLUPTATE SCELERIS** certè ut plurimum omnia alia cogitat, præter circumstantiam mutantem speciem: vel hujusmodi fundamentum proferatur. Et hoc sufficeret: nam attribuere alteri crimen aliquod temerè, & sine ulla ratione, calumniari est.

Secundò. Quia prædicta verba, **QUANDO PECCATUM COMMITTIT**, in sua propria significatione non comprehendunt solum, & præcisum tempus actualis externi turpis congressus: sed etiam, & quidem potissimum, tempus, quo quis concipit internam voluntatem peccandi, & se applicandi illi operi externo: neque enim **PECCATUM COMMITTITUR** solum quando quis turpiter externè congreditur, **VOLUPTATI** sceleris intenta habet **SENSUS**, & **CORPUS**; sed etiam, & **POTISSIMUM**, &, ut loquuntur Theologi, **FORMALITER**, quando concipitur voluntas interna; quo tempore sicut voluptas sceleris non impedit cognitionem peccati, ita nec impedit cognitionem, vel dubium circumstantiæ mutantis speciem.

Quamobrem sensus Gobati est, non contrahi, neque consistendam esse illam malitiam, nisi ejus cognitio saltem dubitativa **PRÆLUXERIT** peccato commisso: non verò nisi talis cognitio habita sit præciso tempore **VOLUPTATIS**, in quam intenti sint **SENSUS**, & **CORPUS**. Idque confirmatur ex ipsa

allegatione communis sensus Theologorum, qui est, qualem ego explicui, non qualem affingit P. Concina Gobato. CAVE-TE IGITUR, repono ego, Confessarii tamquam a laxissima doctrina ab ea regula, non quam Gobatus tradit; sed quam P. Concina ABSORPTUS VOLUPTATE carpendi Jesuitam Gobato imponit. Cavete ab habenda statim fide P. Concinae; aliàs sapissimè in fraudem, & quidem non uno rerum in genere, inducimini.

Genuinam & communissimam sententiam Gobati tradit Cajetanus ex S. Thoma 1. 2. quæst. 76. art. 3. his verbis.

In eodem tertio articulo, circa primum modum, quo ignorantia non excusat totaliter a peccato, scilicet ex parte rei ignoratæ, quæ est ignorantia facti, vel faciendi; dubium occurrit, an excusetur taliter peccans totaliter ab illa mala circumstantia ignorata. Et est ratio dubii, quia talis dat operam rei illicitæ, ex quo in scientia ejus, in littera dicitur, remanet, quod ille actus, quem facit, est malus. E. G. Judas cum cognovit Thamar, quam nesciebat esse nurum suam, an sit totaliter ab incestus vitio excusatus, sciens actum illum esse fornicationem, sed ignorans incestum. Ad hoc dicitur, quod TOTALITER est excusatus ab incestu, licet non a fornicatione, quam voluntariè commitebat.

Advertatur hoc diligenter. Cajetanus excusans Judam a malitia incestus, quia NESCIEBAT illam esse nurum suam, CUM COGNOVIT THAMAR; non accipit illa verba CUM COGNOVIT pro solo, & præciso tempore turpis congressus, tunc enim quilibet NESCIT, five non advertit ad malitiam incestus; adeoque juxta Cajetanum quilibet excusaretur: sed illa accipit etiam pro tempore, quo Judas concepit voluntatem internam, quamvis illa verba præsius significant solum tempus actus externi. Ergo a fortiori idem dicendum est de Gobato, qui usus est illis verbis, QUANDO PECCATUM COMMITTEBAT, quæ in sua propria significatione complectuntur etiam tempus, quo quis internè constituit exercere actum externum, siquidem, ut dictum est, tunc potissimùm, & FORMALITER COMMITTITUR PECCATUM.

CA-

CAPUT XC.

VINDICANTUR AB IMPOSTURA PP.

Viva, & Layman.

P. CONCINA Tomo 9. pag. 293.

An Sponsi, & Sponsæ carnaliter se cognoscentes, aut alii cum eisdem se commiscuentes, debeant talem circumstantiam patefacere? Prima (Sententia) NEGAT, quam DEFENDUNT..... LAYMAN, VIVA, & alii..... QUID? Equum contractu promissorio vendidisti Petro opportuno tempore tradendum. Ante traditionem eidem oculum eruis, & non peccas peccato iniustitiæ?

Vivam, & Laymannum DEFENDERE SENTENTIAM NEGANTEM, significat apud omnes, & omnibus persuadet, illos adhærere sententiæ neganti, eam amplecti ut propriam; eam vel absolutè præferre sententiæ affirmanti, & hanc omnino rejicere; vel saltem præferre tamquam VERIOREM, & PROBABILOREM. Hoc omnes intelligunt per illa verba DEFENDERE SENTENTIAM NEGANTEM; ut de propria experientia lectores testari possunt.

Atqui tantum abest, ut Viva, & Layman præferant affirmanti SENTENTIAM NEGANTEM, ut Viva adhæreat AFFIRMANTI tamquam VERIORI, & Layman tamquam PROBABILORI. Et quidem, quod festivius est, propter illam eandem similitudinem Equi, quam ab ipsis mutuam contra ipsos intorquet P. Concina.

Audi Vivam quæst. 5. artic. 3. num. 5., ubi post relatas Sententias & auctores, ita pergit.

VERIOREM tamen existimo Sententiam Ægidii, & Rebelli, quod uterque (Sponsus, & Sponsa) TENEATUR; quia per sponsalia licet non acquiratur jus in re acquiritur tamen jus ad rem. Sicuti v. g. PER PROMISSIONEM

Gg 2

EQUI

EQUI mibi factam habeo jus non in re, sed ad rem circa equum mibi promissum, ita ut fiat mibi injuria, si equus etiam ab ipso Domino occidatur.

Audi Layman lib. 5. Tractatu 10. par. 1. cap. 1. n. 6.; Ubi licet sententiam NEGANTEM fateatur practice probabilem propter magnitudinem auctorum, eorumque rationes: tamen ex proprio sensu ita loquitur.

Licet fornicatio Sponsæ cum altero viro soluto adulterii crimine notari non possit..... Nihilominus talis fornicatio videtur continere gravem injuriam adversus Sponsum, quippe cui jus saltem inchoatum, & traditione nondum completum competit ad corpus Sponsæ, quod per fornicationem violatur. Non secus atque injuriam inferre censetur, si quis EQUO, qui mibi ex emptionis contractu debitus, & nondum traditus est, OCULUM ERUAT.

Et paulo inferius inquit *Retenta priori sententia* (affirmante) *quæ est* PROBABILIOR.

Igitur Viva sententiam AFFIRMANTEM amplectitur ut VERIOREM, Layman amplectitur ut PROBABILIOREM & quidem uterque propter illam similitudinem EQUI, qua insurgit contra ipsos cum suo illo familiarissimo QUID? P. Concina. Nihilominus, si ipsum audiamus, uterque DEFENDIT SENTENTIAM NEGANTEM.

Et deinde P. Concina, ut audietis capite sequenti, ORAT OMNES, ut legant in FONTE, ad experiendam scilicet ejus fidem, & Gobat, & Vivam, & OMNES, quos in hoc opere citat.

CAPUT LCI.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

P. Gobat.

P. CONCINA Tom. 9. pag. 350.

*Quid dicendum de opinione Patris Gobat, qua ELUDIT suæ societatis decretum prohibens absolutionem moribundi defuncti sensibus? Respondeo. P. Gormaz citat Patrem Gobat, & P. Gobat citat Tractatu 7. num. 602. hoc Decretum inclytæ suæ societatis his verbis „ VI. Merito inhibere „ re recentissimè superiores nostræ Societatis suis ne in pos- „ terum doceant hanc propositionem : Moribundus etsi nul- „ lum signum det, aut dederit contritionis ; adeo ut Sacer- „ dos nec sciat, NEC PRUDENTER PUTARE POSSIT, „ præcessisse sensibilem aliquam confessionem, absolvi potest „. DUO EXCOGITAVIT Pater Gobat, ut hoc prudens decre- „ tum ELUDERET. En illius verba loco citato n. 604. „ Porro „ circa ordinationem illam nostri Ordinis, de qua numero „ præcedenti deservimus, notanda sunt DUO. Primum: „ quòd loquatur de casu, quo non potest PRUDENTER „ PRESUMI quod dederit signum..... (Hæc puncta mea „ non sunt, sed Patris Concinae) Alterum : quod ordina- „ tio expressè solum prohibeat, ne illa sententia doceatur; „ non autem expressè ne practicetur „. *Vin pulchriora?* QUID ? Si vel ipsius Societatis, decreta LEPIDIS ELU- DUNTUR COMMENTIS, (Videant Lectores, num sequentia pertineant ad zelum reformandæ Theologiæ mor- alis) QUAM EXPECTARE OBEDIENTIAM DECRE- TA EXTRANEAE VALENT ? ALTO PRÆTEREO SILENTIO CONSECTARIA, QUÆ HINC SPONTE SUA PROFICISCUNTUR. An dicent, textum Patris Gobat minus sincerè esse productum ? ORO OMNES, ut legant IN FONTE, & Gobat, & Gormaz, & La- Croix,*

Croix , & Viva , & OMNES , quos in hoc opere cito. Utinam Lectores precibus annuant. Certe ego non tantum oro; sed etiam atque etiam vehementer obsecro , atque obfector.

DUO affirmat P. Concina in recitatis verbis. Primum est, Patrem Gobat **ELUDERE** decretum suæ inclytæ Societatis. Alterum est, Patrem Gobat duo **EXCOGITASSE** ad illud decretum **ELUDENDUM**. Utraque est impostura.

Quod attinet ad primum. Ut Pater Gobat **ELUDAT** suæ inclytæ Societatis decretum, oportet ut doceat aliquid contra quàm decretum præscribit. Nemo, puto, hoc inficiabitur. Recitè. Quid præscribit decretum? Præscribit, nequis doceat, posse absolvi moribundum, si Sacerdos nec sciat, **NEC PRUDENTER PUTARE POSSIT**, præcessisse sensibilem aliquam confessionem. Hæc sunt ipsissima decreti verba. Videamus nunc, an P. Gobat aliquid contra doceat; five an doceat, posse absolvi moribundum, **TAMETSI** Sacerdos nec sciat, **NEC PRUDENTER PUTARE POSSIT**, præcessisse sensibilem aliquam confessionem. Quod quidem jam Lectoribus patuisset, si P. Concina, qui cæteroquin insultat iis verbis **AN DICENT, TEXTUM P. GOBAT MINUS SINCERE ESSE PRODUCTUM?** Si, inquam, P. Concina multa verba P. Gobat substitutis aliquod punctis non occultasset.

Igitur P. Gobat non docet, posse absolvi moribundum, **TAMETSI** Sacerdos nec sciat, **NEC PRUDENTER PUTARE POSSIT**, præcessisse **SENSIBLEM** aliquam confessionem: sed expressissimè, & differtissimè docet posse absolvi in eo solùm evento, quo Sacerdos **PRUDENTER PUTARE POSSIT**, moribundum illum edidisse **ALIQUOD SIGNUM**.

Deinde quærendo quodnam sit hoc eventum, five quærendo quænam sint fundamenta illius **PRUDENTIS JUDICII**, & quandonam habeantur; circa quæ fundamenta (Nota bene) nihil dicit Decretum, & neque præcipit, neque vetat doceri, hoc vel illud fundamentum esse, vel non esse sufficiens: quærendo,

do, inquam, quænam sint hujusmodi fundamenta; non est contentus vita pia, & christiana ante acta, qua cæteroquin multi contenti sunt; sed hoc rejicit num. 602. his verbis.

Negandum est licitè, validè absolvi, de quo constat non edidisse ulla signa petentis absolutionem; esto constet fuisse VIRUM PROBUM, OPTIMUM. Verùm pro fundamento PRUDENTIS PRÆSUMPTIONIS requirit hanc totam rerum complexionem. I. Quod ille fuerit BONUS CHRISTIANUS. II. Quod ille PRÆSENSERIT DEFECTIONEM SUAM, & periculum mortis instantis. III. Quod inter præfensionem, & defectionem interfluxerit aliquod tempus. Violentissimè enim, & prudentissimè præsumitur; BONUM Christianum, qui præsentiat suam mortem instantem, & habeat tempus, tempore illo intermedio edere aliquod signum desiderantis absolutionem.

Hanc esse Gobati sententiam, patebit legentibus loco citato num. 612. & sequentes; quos hic non rescribo, tum quia satis prolixi sunt: tum quia clarè etiam, & expedite cognoscetur, si restituantur verba, quæ Pater Concina suppressit substitutis aliquot punctis; & recitetur integer Gobati textus, qui est hujusmodi.

Porro circa ordinationem illam nostri ordinis, de qua numero præcedenti disseruimus, notanda sunt duo. Primum, quòd loquatur de casu, QUO NON POTEST PRUDENTER PRÆSUMI, quòd ediderit signum. (Loco eorum quæ sequuntur substituta sunt puncta) *Atqui POTEST PRUDENTER de quolibet BONO Christiano, qui PRÆVIDIT periculum instantis mortis, PRÆSUMI, quòd dederit signum Contritionis in ordine ad Confessionem: illud quippe prudenter præsumitur factum, quòd plerumque fieri solet. DD. in l. IN OBSCURIS ff. de regulis juris, &c.*

His positis. Decretum vetat docere, absolvi posse moribundum in evento, quo Sacerdos non possit PRUDENTER JUDICARE, nullam præcessisse SENSIBILEM Confessionem. Gobat docet, absolvi posse moribundum solùm quando

poteit Sacerdos PRUDENTER JUDICARE præcessisse signum desiderantis absolutionem, quod SIGNUM est Confessio SENSIBILIS. Decretum nihil dicit de fundamentis prudentis iudicii, & neque præcipit, neque vetat docere hoc vel illud. Gobat pro huiusmodi fundamentis non est contentus vita piè, & christianè ante acta; qua cæteroquin contenti sunt viginti, & octo Auctores relati ab ipso P. Concina hoc Tom. 9. pag. 345. quos inter novem, aut decem sunt acerrimi Antiprobabilitæ. Sed rejecta istorum sententia, rigidior est, & postulat præterea, ut BONUS ille Christianus PRÆSENERIT instantem defectionem, & mortem, & HABUERIT TEMPUS INTERMEDIUM inter præfensionem, & defectionem; & hæc omnia consent Confessario. Quæro ab æquissimis Lectoribus, ubi ELUDIT Gobat decretum suæ inclytæ Societatis?

Quod attinet ad secundum; scilicet ad duo Notata Patris Gobat; Impostura item est, Gobatum duo EXCOGITASSE AD ELUDENDUM decretum. Primum notatum est, Decretum loqui de casu, quo Sacerdos non POTEST PRUDENTER PUTARE, moribundum edidisse aliquod signum, sive aliquam præcessisse confessionem sensibilem. Hæc non est EXCOGITATIO Gobati, sed sunt ipsissima verba Decreti. Secundum notatum est, Decretum vetare, ne illa propositio doceatur; non verò vetare EXPRESSE, ne illa, ut verbo Gobati utar, PRACTICETUR. Hæc item non est EXCOGITATIO Gobati; sed illorum qui Decretum condiderunt; quorum verba a Gobato relata, & a P. Concina omissa, hæc sunt. *Porro prædictas propositiones omnes nulla afficimus censura: sed SOLUM prohibemus DOCERI in nostris gymnasiis ad maiorem uniformitatem, & soliditatem doctrinæ inter nos, & copiosorem fructum in auditoribus faciendum.* Ex quibus verbis, cum ibi EXPRESSE dicatur SOLUM PROHIBEMUS DOCERI, nunquam exsculpet P. Concina ullam EXPRESSAM prohibitionem, ne doctrina contenta in ea propositione PRACTICETUR. Quamquam, quod diligenter advertendum est, P. Gobat nusquam docuit, opinionem illam
pre-

prohibitam doceri, posse reduci ad praxim. Sed docuit oppositum, & præscripsit praxim valde diversam.

Stat igitur, Patrem Gobat non ELUSISSE Decretum; NULLA prorsus EXCOGITASSE ad eludendum Decretum; sed Patrem Concina dupliciter imposuisse.

Quamquam, ut verum fatear, ego non capio, cur tantopere P. Concina hic laboret de una ordinatione Superiorum nostræ Societatis, cum Tom. 2. pag. 139. tam parum laboraverit de una constitutione Sanctissimi Fundatoris a pluribus Pontificibus comprobata, & contra impugnatorum tela clypeo supremæ auctoritatis protecta.

S. Ignatius ita præscribit: *At majorem in spiritu profectum; & præcipue ad majorem submissionem, & humilitatem propriam, contentus quisque esse debet, ut omnes errores, & defectus ipsius; & res quæcumque, quæ notatæ in eo, & observatæ fuerint, Superioribus per quemois, qui extra Confessionem eas acceperit, manifestentur.*

Audi nunc quid P. Concina post multa alia citato loco scribat. Inquit igitur: *Quod in hac controversia mihi negotium facessit, illud est, quod nulla Religio disciplinam profiteatur perfectiorem illa, quam Christus ipse in suo Apostolico Collegio instituit. Hanc perfectionem omnes Sacri Ordines sequendam amplectuntur. Porro Christus Dominus ea omnia præscripsit, quæ ad hunc finem obtinendum conducunt. Inter alia autem præcipit, SECRETO CORRIGENDUM ESSE DELINQUENTEM FRATREM. QUI CONTENDUNT, melius, efficaciusque incolumem evangelicam disciplinam consistere, si, neglecto fraternæ correctionis ordine, immediate ad Prælatum denuntiandum delictum afferatur, HI profecto EVANGELIUM CORRIGERE, REGULASQUE PERFECTIORES, AC PRUDENTIORES PRÆSCRIBERE VELLE VIDENTUR. Utcumque tamen res hæc sese habeat, non est quod diutius in eadem immorari debeam. Nec enim litem hanc decidere mihi in animo est. Quod quisque ob honestum finem samæ detrimentum liberè pati possit, extra controversiam est, ut docet Angelicus 2. 2. quæst. 73. art. 4. ad 1;*

idque præstiterunt Sancti. Sed aliud est quod aliquis nolit semper famam suam vindicare ; ALIUD LEGEM CONDERE , VI CUJUS DIVINUM MANDATUM AB ALIQUA ARCEATUR COMMUNITATE.

Subdit quidem statim Pater Concina. *Hoc mihi difficultatem ingerit , nec ob id tamen improbo , siquid sapientes , Sanctique Viri oppositum statuerunt ; quin illis , utpote divino perfusis lumine , fasces sumitto , & utroque pollice subscribo.* Sed hoc non impedit , quominus illam S. Ignatii Regulam omni argumentorum genere (Num satis piè , Lectores judicent) impugnaverit ; & argumenta sine ulla directa solutione reliquerit. Quod utrum sit saltem *INDIRECTE* impugnare , aliorum judicium esto.

Ad illos aculeos de Decretis extraneis , quibus frequentius , quàm par est , in hac Christiana Theologia Jesuitas pungit , ne queratur , si unica saltem vice hoc repono. Ajo igitur , non pertinere isthæc ad purgandam Theologiam Moralem , sed ad vellendâs personas , conflandamque illis invidiam , contra quam ipse sæpius protestatur. Ceterum si qui sunt , qui Decretis extraneis debitam obedientiam non præstent , universa Societas eos improbat , condemnat , detestatur : neque Societatem constituent unus , vel alter , immo decem , aut viginti.

CAPUT XCII.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI

sententia Cardinalis De-Lugo.

P. CONCINA Tom.9.pag.407.

Quid dicendum de opinione Sporer , LUGO , & aliorum doctentium NULLAM , aut MODICAM injugendam esse pœnitentiam , dum pœnitentes consentitur ad indulgentiam lucrandam?

Annuentes precibus P. Concinae legimus in fonte Cardinali De-Lugo, quem hic citat, & vidimus ejus sententiam fuisse insigniter mutilatam, & deformatam. Si ipsi credimus, sententia Card. De-Lugo concluditur hac disjunctiva propositione, NULLA, vel MODICA poenitentia INJUNGENDA EST Poenitentibus, qui confitentur ad indulgentiam lucrandam, Hæc sunt verba P. Concinae, & nulla alia. Videant nunc Lectores, num sententiam Cardinalis integrè, & sincerè repræsentata sit.

Primo. Card. De-Lugo nihil habet de prima illa parte disjunctivæ NULLA; Sed hæc pars quantum ad Cardinalem De-Lugo gratis intrusa est a P. Concina de suo.

Secundo. Card. De-Lugo non dicit MODICA, sed dicit LEVIORES, & quidem comparatione habita ad gravissimas poenitentias, quæ aliàs ob magnitudinem, & multitudinem criminum huic homini imponendæ forent. Fieri autem potest, ut poenitentia sit LEVIOR comparatè ad gravissimas tot, ac tantis criminibus hic, & nunc debitas, & tamen absolute non sit MODICA.

Tertio. Card. De-Lugo non dicit INJUNGENDAM esse, quod significat obligationem, & aufert a Confessario potestatem injungendi graviorem, si velit. Sed dicit INJUNGI POSSE; quod significat solam facultatem, & relinquit Confessarium liberum ad alias graviore injungendas.

Quarto. Card. De-Lugo dicit, in tali eventu INJUNGENDUM esse a Confessario pro Poenitentia hoc ipsum, ut scilicet ille homo Jubilæum lucretur; adeoque ut omnia opera bona exequatur, quæ a Pontifice pro Jubilæo lucrando imposita sunt. Hoc autem additamentum, quod, ut vident Lectores, valde immutat sententiam, a Patre Concina omnino suppressum est.

Quinto demum. Card. De-Lugo monet, omittendas non esse poenitentias injectas prætextu Indulgentiarum. Ad quod monitum confirmandum affert incertitudinem easdem consequendi, & plures etiam rationes, quàm afferat, ut videbimus, S. Thomas in eadem rem.

Quamobrem genuina sententia Card. De-Lugo concluditur hac alia propositione „ Tempore Jubilæi POTEST Confessarius injungere pœnitentias LEVIORES, quam cæteroquin ille homo mereretur, IMPONENDO tamen illi pro pœnitentia hoc ipsum, ut Jubilæum lucretur „ Quæ sententia, vociferetur, & convincietur P. Concina quantum velit, communissima est apud Theologos cujuslibet Instituti.

En verba Card. de-Lugo disp. 27. de Pœnit. sect. 2. n. 30. *Hinc insertur primo, tempore Jubilæi POSSE Confessarium LEVIORES pœnitentias imponere, OBLIGANDO tamen Pœnitentem ad lucrandum Jubilæum: Ad hoc enim conceditur illa remissio a Pontifice, ut sublevetur Pœnitens, qui pro TANTIS peccatis non poterat agere debitam pœnitentiam: quod redundat etiam in levamen Confessarii, qui frequenter nescit, quomodo peccatori INGENTIBUS PECCATIS gravato possit CONGRUENTEM POENITENTIAM imponere.*

Et num. 31. ita monet: *Prudenter advertunt, consulendum semper esse Pœnitenti, ut opera imposita, quoad fieri potest, adimpleat; nec debere pœnitentias omitti indulgentiarum occasione: quia illa opera imposita etiam fuerunt a MEDICO ex desiderio salutis: & quia profunt ad meritum, quod pluris faciendum est, quàm redemptio pœnæ temporalis: & quia frequenter homo reus est majoris pœnæ, quàm putat, & facile continget, ut post Jubilæum etiam reus maneat pœnæ, quia propter varias causas indulgentiæ effectus potuit ex aliqua saltem parte impediri. Ultimo advertendum est, doctrinam positam locum habere, quando quis lucretur indulgentiam PLENARIAM, non verò si lucretur PARTIALEM.*

Hanc suam, immo communissimam, opinionem intulit Card. De-Lugo LEGITIMA, ET EVIDENTI CONSECUTIONE ab alia sententia docente, manere liberum in conscientia ab implendis pœnitentiis injunctis illum, qui lucratur indulgentiam plenariam. Dixi CONSECUTIONE LEGITIMA, ET EVIDENTI. Quia si ipse Pœnitens etiam post pœni-

nitentiam injunctam liber manet ab illa implenda, si Jubilæum lucratur: a fortiori POTERIT Confessarius LEVIOREM imponere, OBLIGANDO tamen ad Jubilæum lucrandum. Si sententiam illam, ex qua Card. De-Lugo EVIDENTER intulit suam, P. Concina velit de more appellare LAXAM, LAXISSIMAM, HORROREM INGERENTEM, SCANDALI PLENAM, appellet; nihil ad me. Ego tantum Lectoribus patefaciam, quinam illam doceant.

I. S. Thomas Aquinas Dominicanus in 4. distinct. 20. quæst. 1. art. 3. quæstiuncula 1. Ubi post relatam sententiam illorum, qui dicebant, Indulgentias non valere ad absolvendum a reatu pœnæ luendæ in Purgatorio, sed solum ad absolvendum ab OBLIGATIONE implendi pœnitentiam a Sacerdote impositam; totus est in refellenda prima parte ejus sententiæ pertinente ad Purgatorium; & deinde concludit, Indulgentias valere AD UTRUMQUE; scilicet ad absolvendum & a reatu Purgatorii, & AB OBLIGATIONE implendi pœnitentiam injunctam a Sacerdote. En ejus verba.

Quidam dicunt, quod non valent (Indulgentiæ) ad absolvendum a reatu pœnæ, quam quis in Purgatorio secundum judicium Dei meretur: sed valent ad absolutionem ab OBLIGATIONE, QUAE SACERDOS OBLIGAVIT POENITENTEM ad pœnam aliquam, vel ad quam etiam ordinatur ex canonum statutis. Sed hæc opinio non videtur vera (intellige quoad primam partem negantem de Purgatorio, ut statim patebit) Primo, quia est expressè contra privilegium Petro datum, ut quod in terra remitteret, & in Cælo remitteretur. Unde remissio, quæ fit QUANTUM AD FORUM ECCLESIAE valet etiam quantum ad forum Dei. Et præterea Ecclesia hujusmodi Indulgentias largiens, magis damnificaret, quam adjuvaret; quia remitteret ad graviores pœnas, scilicet Purgatorii, ABSOLVENDO A POENITENTIS INJUNCTIS. Et ideo aliter dicendum est, quod valent, ET QUANTUM AD FORUM ECCLESIAE, & quantum ad judicium Dei ad remissionem pœnæ residuæ post contritionem, & absolutionem, & confessionem.

Et

Et ibidem in responsione ad 4. hæc habet, ex quibus Cardinalis De-Lugo desumpsit monitum suum.

Tamen CONSULENDUM est eis, qui indulgentiam consequuntur, ne propter hoc AB OPERIBUS POENITENTIE INJUNCTIS abstineant, ut etiam ex his remedium consequantur, quamvis a debito pœnæ essent immunes; & præcipue quia quandoque sunt plurium debitores, quam credant.

Ubi diligenter advertenda est illa vox **CONSULENDUM**; qua S. Thomas aperte ostendit, non esse **PRÆCEPTUM**, sed **CONSILIUM**, ut lucrantes indulgentiam exequantur pœnitentias **INJUNCTAS**.

II. Bartholomæus Fumus Dominicanus in summa vulgo *Armilla*, verbo *Indulgentia* num. 17. **SECUNDUM D. THOMAM non est DE NECESSITATE**, quod, qui accipit hanc indulgentiam plenariam, faciat pœnitentiam **TAXATAM A CONFESSORE**, quamquam expediat.

III. Dominicus Sotus Dominicanus in 4. distinct. 21. a. 1. concl. 1. *Indulgentia, si pia causa adsit, tantum valet non solum in foro Ecclesiæ, sed apud Deum, quantum sonat. Ut si visitantibus limina Petri concedantur Indulgentiæ quadraginta dierum, qui v. g. IMPOSITI ERANT IN POENITENTIAM alicui; absolvitur ille non solum AB OBLIGATIONE illam implendi; verum & ab illa pœna Purgatorii, cujus veniam pœnitentia impleta obtinisset.*

IV. Sylvester Dominicanus in Summa, V. *Indulgentia* n. 23. *Nono quæritur, utrum ille, qui, indulgentiam POENITIARUM INJUNCTARUM rite consecutus est, teneatur ILLAS EXPLERE, puta si alicui INJUNCTA ERAT POENITENTIA SEPTENNIS, & indulgentiam septennem affectus est? Et dico QUOD NON. Quia per contritionem pœna æterna dimittitur; & in temporalem commutatur. Temporalis verò per satisfactionem, aut per indulgentiam, quæ illi æquipollet, unde per indulgentiarum satisfactionem enervatur pœnitentialis satisfactio.*

V. Durandus Dominicanus in 4. dist. 20. quæst. 4. n. 9.
Pœ-

Pœnitentiæ injunctæ sunt illæ solum , quæ imponuntur a Sacerdote constitenti. Canones enim nulli imponunt pœnitentiam. Sed docent qualis, & quanta sit ponenda. Et ideo de prædictis pœnitentiis sic a Sacerdote injunctis certa quantitas per indulgentiam relaxatur: ita quod LICITUM EST recipienti indulgentiam OMITTERE TANTAM PARTEM PœNITENTIÆ SIBI INJUNCTÆ.

Ejusmodi sunt Theologi , omisissis aliis , qui docent Pœnitentem lucrantem indulgentias posse omittere tantundem pœnitentiæ sibi a Sacerdote injunctæ. Ex qua Doctrina EVIDENTER, ut dixi, infertur multo temperatior opinio Cardinalis De-Lugo , & aliorum docentium , posse Confessarium tempore Jubilæi imponere pœnitentias LEVIORES , OBLIGANDO tamen Pœnitentem ad lucrandum Jubilæum.

Quæ opinio confirmatur Auctoritate Glossæ in Extravagantem Bonifacii VIII. *Antiquorum* : ubi auctor Glossæ , qui dicit se locutum fuisse cum Bonifacio , hæc de illo Pontifice testatur.

Declaravit etiam , quod sui Pœnitentarii NIHIL DEBENT INJungere ultra injunctionem hic positam: alias, ut dicebat , Indulgentia frustraretur : nisi constans volens facere opera supererogationis , voluntariè pœnitentiam satisfactoriam , aliam ab hac taxata , reciperet.

Utrum verò opinio aprobata a Bonifacio VIII. , ut constat ex modò allato monumento; EVIDENTER a fortiori deducta a recitata doctrina D. Thomæ , & aliorum insignium Thomistarum ; & multo temperatior , quam sit præfata doctrina ; utrum , inquam , talis opinio in ore P. Sporer , & Cardinalis De-Lugo mereatur statim notam LAXITATIS; definiant alii , neque enim attinet ad institutum meum.

Hoc unum ego addam. Argumentum , quo P. Concina impugnât opinionem Cardinalis De-Lugo petitum ab INCERTITUDINE consecutionis Indulgentiarum ; & debito certo non satisfacit per solutionem incertam ; non est satis efficax. Nam retorquetur in primis ad evidenciam contra S. Thomam & laudatos Thomistas docentes , Pœnitentem lucrantem indulgentias

tias absolvi AB OBLIGATIONE exequendi pœnitentias a Sacerdote impositas : Deinde neque satisfactio imposita a Confessario est solutio omnino certa. Potest enim impediri ejus effectus , vel quia homo putans se esse in statu gratiæ, cùm illam exequitur , verè non est ; vel ex aliis capitibus. Quamobrem sicuti quis certus est se peregisse opera satisfactoria injuncta a Confessario ; & prudenter confidit , non esse impeditum eorum effectum : Ita etiam quis certus est , se peregisse opera a Pontifice injuncta ; & prudenter confidit non esse impeditum eorum effectum , nempe consecutionem Indulgentiarum. Ac proinde utrobique par ratio.

CAPUT XCIII.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

Pater Viva.

P. CONCINA Tom. 9. pag. 574.

Qui directè absolvitur ab aliquo reservato tempore Jubilei, deinde post absolutionem mutat animum , & omittit ea opera implere , quæ præscripta sunt ad Jubileum lucrandum , peccat ne mortaliter ? Affirmat Suarez laudatus à P. Viva , quia deficit in re gravi , ad quam se obligavit. Sed P. Viva DE MORE AMPECTITUR OPPOSITAM OPINIONEM LAXAM , quam defendunt Lugo, Sanchez , Henriquez , & alii.

ORO P. Concinam, ut legat IN FONTE, & Gormaz, & Gobat , & Layman , & VIVAM , & omnes , quos in hoc opere citat. P. Viva apertissimè & disertissimè proficitur, se PRÆSCINDERE ab hac quæstione. En ejus verba quæst. 9. artic. 4. num. 5.

PRÆSCINDIMUS hic, an si iste talis virtute Jubilei absolvatur directè ab aliquo reservato , peccet deinde mortaliter , ut docet Suarez , mutando animum , & non ponendo alia

alia opera ad affecutionem Jubilæi. Etenim videtur deficere in re gravi, ad quam se obligavit veluti ex pacto, accipiendo beneficium absolutionis. Verum solum venialiter peccare docent Lugo, Sanchez, Henriquez, & alii apud Dianam p. 3. tract. 4. Resolut. 145. & p. 5. tract. 12. Resolut. 42. quia non deficit in pacto utili Promissario, sed utili ipsi Pœnitenti.

Posita verò hac tam manifesta protestatione, qua fide scribit P. Concina, P. VIVA DE MORE OPPOSITAM OPINIONEM LAXAM AMPECTITUR? Saltem imposturam convicio non cumulasset.

CAPUT XCIV.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI *sententia Laymani.*

P. CONCINA Tom. 9. pag. 674.

Absolvendi ne sunt recidivi, QUOTIES SPONTE accedunt ad Confessionem? Respondeo.... Pater Layman lib. 5. Tract. 6. cap. 4. numero undecimo., Qui est recidivus si affert aliquod „ signum emendationis, est SEMPER ABSOLVENDUS. Signa autem sunt vel rarius peccare, vel aliquis major dolor „ ex vero animo conceptus, vel IPSUM SPONTE CONFITERI, in his qui non urgentur a Præceptore, Patre, „ Pædagogo, consuetudine congregatorum ad confitendum, „ &c. Tunc enim habetur signum emendationis, secus non „ item „. Placet quod docet Layman, inquit Tamburinus, Revera mirum esset, nisi Tamburino placeret doctrina P. Layman adeo benigna, & mihi LAXISSIMA.

Recitata verba, imò recitata doctrina nusquam sunt in toto Laymano. Audi ipsum loco citato, sed n. 10. non 11., ut scribit P. Concina.

His quedam addenda sunt. Primo considerandum in hac materia QUO PRÆCIPUE MOTIVO Pœnitens ad frequen-

quentes confessiones accedat. An quia a Domino, Præfetto, Pedagogo adigitur, aliàs non accessurus: in tali homine magnum periculum est, ne male dispositus sit. An solum quia consuetudinem habet octavo quoque die confitendi. In tali etiam magnum periculum est, si eandem mortalis peccati speciem sine emendatione sæpius asserat. An denique (Nota bene lector, non dicit Layman **QUIA SPONTE ACCEDIT**, ut imponit Pater Concina) **QUIA DOLORE, ET INDIGNATIONE PROPTER RELAPSUS SUOS CONCEPTA, iterum pœnitentiæ, ac confusionis suæ remedium quærit.**

At deceptus est a Tamburino citante Laymanum. **COLLIGAT NECESSITATEM LEGENDI AUCTORES IN FONTE**; præsertim, ut aliàs monui, quando agitur de imponendis invidiosis sententiis, quæ existimationem auctorum, & famam lædunt; & quando eo animo scribitur, ut illi auctores, certi potissimum, Instituti, in suspensionem, & odium adducantur; & ex omnium manibus exterminentur. Protestatur quidem P. Concina, non hoc se animo scribere; & ego, siquidem ipse vult, ita credam. Sed ejus vicem doleo, quòd magnam habeat adversariam: communissimam persuasionem.

His missis, hoc non capio. Alicubi in hac sua Theologia (non recordor ubi) fatetur; se ad hujusmodi fontes digitos non intendisse. Alibi dicit, sibi non tantum otii fuisse, ut auctores videre posset in fonte. Deinde monet graviter alios, ut colligant necessitatem legendi auctores in fonte, & quod festivius est, ut sibi fidem conciliet, intrepide **ORAT** lectores, ut legant **IN FONTE OMNES**, quos in hoc opere citat.

Ad illum sarcasum,, Revera mirum esset, nisi Tamburino placeret doctrina P. Layman adeo benigna, & mihi laxissima,, Repono. Re vera mirum esset, nisi Doctrina Laymani Patri Concinae laxa esset; cui tantum placet doctrina sui Genneti, & similium; qui volunt, neminem habere **PROPOSITUM CONSTANS**, neminem esse dispositum, neminem esse absolvendum, nisi per longum tempus probatus fuerit, & ab ultima confessione per plures hebdomadas a peccatis **OMNINO** cessarit. Relegatur Caput 87.

CAPUT XCV.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI *sententia P. La-Croix.*

P. CONCINA Tom. 10. pag. 72. Sic habet in titulo Capitis undecimi.

A quibus præsertim rebus abstinere clerici debeant ratione sui status. LAXÆ P. LA-CROIX opiniones refelluntur.
 Deinde pag. 73. sic incipit referre, & refellere LAXAS opiniones P. La-Croix.

Utrum negotiatio clericis sit interdicta? ... Casuistæ plures excogitarunt opiniones, quas omnes more suo colligit P. La-Croix lib. 3. p. 2. n. 997. & sequentibus. ET PRIMO asserit, Clericum posse emere aliquid, ut consumat; & si postea PRETIUM ILLIUS CRESCAT, vendere potest, sperans se vilius empturum. Est enim actus æconomice prudentiæ. Sub istius æconomice prudentiæ pallio re ipsa Clerici negotiantur.

Pater Concina refert verum, sed non refert totum; & illud occultat, quod cedit in maximam utilitatem P. La-Croix. Ego autem revelabo, ut lectores videant tum artificium P. Concinae, tum cujusmodi sint, & quibus auctoribus muniantur sententiæ, quas in libris Jesuitarum statim notat ut LAXAS. En textus integer P. La-Croix.

Licitum est omnibus emere cum animo vendendi SINE LUCRO, quia non est prohibita negotiatio, nisi fiat causa lucri, uti habetur Cap. Secundo Ne Clerici, vel Monachi. Unde si Clericus emerit aliquid, ut consumat, & postea pretium illius crescat, vendere potest, sperans se vilius empturum. Est enim actus æconomice prudentiæ. S. THOMAS, Molina, Sâ, Layman, Castropalao, Lugo.

Quæro: Cur P. Concina suppressit citationem S. THOMÆ?

Parum ne facit ad imminuendam invidiam Patris La-Croix habere S. Thomam auctorem doctrinae suae ? Et reipsa illam tradit Angelicus 2. 2. quæst. 77. art. 4. ad 2. his verbis.

Ad secundum dicendum quod non quicumque carius vendit aliquid, quod emerit, negotiatur. Sed solum, qui AD HOC emit, UT carius vendat. Si autem emerit rem non ut vendat, sed ut teneat, & postmodum propter aliquam causam eam vendere velit, non est negotiatio, quomodo carius vendat. Potest enim hoc licite facere, vel quia in aliquo rem melioravit, vel quia PRETIUM REI EST MUTATUM secundum diversitatem loci, vel temporis.

Et tamen hæc doctrina, quæ in S. Thoma erat verissima, in libro P. La-Croix tamquam circæo beneficio facta est repente LAXA.

Carpit hic P. Concina more suo Patrem La-Croix, illumque vocat opinionum contrariarum collectorem, qui lectoribus libertatem eligendi, quæ placuerit, passim relinquat. Ait, hanc esse methodum, quam in universa sua Theologia servat Doctor iste. Ait, hanc methodum casuistici Pyrrhonismi speciem redolere. Ait, hanc esse justam criticen in opera La-Croixii. Et hinc repetit causam, cur La-Croix tam libenter ematur, & facile distrahatur.

Primum, falsum est, hanc esse perpetuam methodum Patris La-Croix. Nam quamvis aliquando productis hinc inde auctoribus, eorumque argumentis iudicium suum sustineat: quamvis censoriam virgam non attollat: quamvis partem faventem liberati magnis sæpe, permultisque Theologis communem LAXAM, LAXISSIMAM, HORRENDAM, SCANDALI PLE-NAM, ERRONEUM COMMENTUM, INAUDITUM PARADOXON, CUM EVANGELIO PUGNANTEM appellare non audeat: quamvis hanc methodum Patri Concinae perpetuo servandam, & servatam relinquat: Nihilominus ut plurimum suam sententiam promit; solidis ratiociniis, aptisque auctoritatibus communit; & in omni Theologiæ moralis parte sese doctissimum, & versatissimum ostendit. Et hæc est causa ejus facilis distractionis, quæ tam acriter urit P. Concinam.

Dein-

Deinde hanc ipsam accusationem P. Concina desumpsit a P. La-Croix; qui sibi illam objicit in præfatione totius operis num. 4. Et promissam ibi responsionem, sive causas suspendendi aliquando judicium, affert postmodum lib. 4. num. 1542. his verbis.

Primo. *Quia non potest semper resciri veritas.* Secundo. *Quia difficillimum est invenire, & periculosissimum definire, quænam sint peccata levia, vel gravia.* Tertio. *Quia etiam DIFFICILLIMUM est semper determinare, QUÆNAM INTER OPINIONES SIT PROBABILIOR.* Quarto. *Quia si adducantur auctores, & rationes in utramque partem, PRUDENTI lectori suggeruntur sufficientia motiva sibi formandi conscientiam practicam.* Quinto (Notent hanc quintam modestissimam rationem ii, qui contemptis, & in malam crucem amandatis ceteris casuistis, vellent soli regnare in his judiciis, & unice comprobari sententias suas) *Quantum ad me attinet, plane judico alios esse prudentiores, quàm me; nec credo a lectore magnificandum judicium meum, quando attuli alios auctores omni exceptione majores.*

Demum sicut ille adhibet illam criticem Theologiæ P. La-Croix; sic alii aliam adhibent Theologiæ suæ. Ajunt, illam esse meram collectionem opinionum omnium rigidiorum solido ratiocinio vacuam, declamationibus verb, conviciisque plenissimam. Ajunt, recoctum hic esse quidquid litteræ Provinciales, Theologia moralis Jesuitarum, Henricus a S. Ignatio, Sinnichius, aliique notissimi Societatis osiores jam collegerunt. Ajunt, omnes hos Tomos in hanc ferè propositionem cogi potuisse: *In questionibus inter casuistas catholicos controversis sequenda semper est pars, quæ favet legi.* Utra critice justior sit, ego non tanti sum, ut definire valeam: Docti judicabunt.

CAPUT XCVI.

VINDICATUR AB INJUSTIS
criminationibus P. Valentia.

P. CONCINA Tom. 10. pag. 89.

P. Gregorius Valentia inter PRIMOS citari solet, qui mandata contra Simoniam LAXAVIT. Hunc Auctorem propriis oculis legi, & reipsa Tom. 3. disp. 6. quæst. 16. Punct. 3. consuetis distinctiunculis legem eludit, inquiens,,
 „Potest quis conferre spirituale propter temporale princi-
 „paliter, tamquam propter finem; ita ut temporale apud
 „eum non sit finis ipsius rei spiritualis, quasi temporale
 „pluris ab eo quàm spirituale æstimetur; sed tantummodo
 „VOLUNTATIS, SIVE APPLICATIONIS ANIMI
 „AD ACTUM CONFERENDI SPIRITUALE, & hoc
 „non est Simonia „.

Et paulo infra pag. 90.

P. Viva rescribit verba Valentia, qui SUAM PROSCRIP-
 TAM AB ECCLESIA, ut mox videbimus, OPINIO-
 NEM affinxit S. Thomæ.

Pater Gregorius Valentia inter PRIMOS citari debet, qui mandata contra Simoniam ab insigni DOMINICANO LAXATA consuetis distinctiunculis multum restrinxit. Et quidem eo ipso in loco, quem propriis oculis P. Concina legit; sed valde mutilum recitavit; ut occultaret lectoribus, opinionem Dominicanam sui verè proscriptam temperari eo in loco a Valentia, & coerceri. Hoc quomodo se habeat, rem ab initiis repetendo, palam faciam.

S. Thomas Quodlibeto 8. art. 11. loquens de illo, qui pergit ad Ecclesiam PROPTER distributiones, ALIAS NON ITURUS; & quærens, utrum iste Simoniam committat, ita resolvit.

Si

*Si huiusmodi distributiones respicit quasi finem SUI OPE-
RIS PRINCIPALITER INTENTUM, Simoniam commit-
tit, & ita mortaliter peccat. Si autem habet principalem
finem Deum in tali actu; ad huiusmodi autem distributiones
respicit SECUNDARIO, non quasi finem, sed sicut in
id, quod est necessarium ad suam sustentationem, constat,
quod non vendit actum spirituales; & ita Simoniam non
committit, nec peccat. Sic enim acceptio distributionum non
erit CAUSA, quare ad Ecclesiam vadat; sed propriè hu-
iusmodi determinatio, QUARE NUNC VADAT, & non
alia vice.*

Dominicus Soto insignis Dominicanus difficultatem patitur
in admittenda hac Divi Thomæ resolutione. Quia cum Cle-
rici, & Beneficiati eant ut plurimum ad persolvenda divina Of-
ficia NON NISI STIPENDII GRATIA, NON NISI IN-
TUITU NUMMULARIÆ DISTRIBUTIONIS, ALIAS
NON ITURI; TANTUM DISTRIBUTIONIS GRATIA,
ITA UT ALIAS NON IRENT; adeoque cum distributio-
nes respiciant tamquam FINEM SUI OPERIS PRINCIPA-
LITER INTENTUM, ex doctrina D. Thomæ sequeretur,
ait Soto, omnes damnandos esse Simoniam; QUOD PRO-
FECTO DURUM EST CREDITU.

Quamobrem relicta doctrina Divi Thomæ defendit, eos
Clericos non committere Simoniam, tametsi habeant tempora-
le PRO FINE PRINCIPALI, IMMO UNICO (TAN-
TUM distributionum gratia, ITA UT ALIAS NON IRENT)
SUI OPERIS SPIRITUALIS; dummodo non intendant il-
lud temporale TAMQUAM PRETIUM SPIRITUALIS;
quæ est doctrina ab Ecclesia proscripta, ut mox videbimus. En
summa fide verba SOTI lib. 9. de Just. quæst. 6. artic. 2.

*Postremum hic dubium restat triviale de Canonicis, atque
aliis Clericis, qui ad horas Canonicas in Ecclesia NON NI-
SI (en, Lectores, finem non modo PRINCIPALEM, SED
UNICUM) STIPENDII GRATIA concurrunt; utrum Si-
monia vitium contrabant? Ad hoc D. Thomas Quodlibeto 8.
quæst. 6. seu art. 11. respondet; quod si stipendium sit FINIS*

intentionis celebrandi divinum Officium, Simonia committitur; quoniam tunc stipendium HABET RATIONEM PRETH, quo non est licitum vendere rem spirituales, quale est divinum Officium. Si autem PRINCIPALIS INTENTIO non sit nisi divinus cultus temporalis verò fructus sit accessorius, tamquam ad sustentationem necessarius, non est Simonia. Hec autem solutio, nisi sanè intelligatur, SCRUPULIS PUNGET humanas conscientias. Videtur enim hic D. Thomas ut Simoniacos condemnare quotquot ad Ecclesiam ire pergunt INTUITU NUMMULARIÆ DISTRIBUTIONIS ALIAS NEQUAQUAM ITURI (en iterum finis PRINCIPALIS, VEL UNICUS) QUOD profectò DURUM EST CREDITU..... Resolutio ergo est; quod ire ad Ecclesiam tempore, quo Clericus non tenetur TANTUM distributionum causa, ITA UT ALIAS NON IRET. (En tercio FINIS PRINCIPALIS IMMO UNICUS) non est vera Simonia, nisi intenderet pro re spirituali PRETIUM recipere modo supra exposito.

Hactenus Soto, qui docet, ut oculis vestris videretis; non esse Simoniam habere temporale PRO FINE PRINCIPALI IMMO UNICO REI SPIRITUALIS, nisi illud temporale INTENDATUR UT PRETIUM. Et sic sanè intelligit D. Thomam.

Afferro statim propositiones damnatas ab Innoc. XI. ut facilius cum doctrina SOTI conferri possint.

45. *Dare temporale pro spirituali non est Simonia, quando temporale non datur TAMQUAM PRETIUM, sed dumtaxat tamquam motivum conferendi, vel EFFICIENDI spirituale: vel etiam quando temporale sit solum gratuita compensatio pro spirituali; aut è contra.*

46. *Et id quoque locum habet, etiamsi temporale SIT PRINCIPALE MOTIVUM dandi spirituale: immo etiamsi sit finis IPSIUS REI SPIRITUALIS sic, ut illud pluri aestimetur quàm res spiritualis.*

His præmissis, P. Gregorius de Valentia in theologica Republica non ignotum nomen, ut temperaret, & coaceret doc-

doctrinam SOTI ; ipsumque , quantum poterat , conciliaret cum D. Thoma , adhibuit **DISTINCTIUNCULAM** : & distinxit inter ipsam **REM** , **SIVE OPUS SPIRITUALE** ; & **VOLUNTATEM** applicandi se ad tale opus : & , loquendo pressius ad rem nostram , distinxit inter ipsam **RECITATIONEM** divini Officii , & **VOLUNTATEM** eundi ad Ecclesiam ad divinum Officium recitandum.

Hac **DISTINCTIUNCULA** excogitata docet : si temporale sit **FINIS PRINCIPALIS** ipsius **REI** , **SIVE OPERIS SPIRITUALIS** ; verissimam esse sententiam S. Thomæ ; quam Sotus deseruit ; nempe committi Simoniam. Si verò temporale sit **FINIS PRINCIPALIS** non ipsius **REI** , **SIVE OPERIS SPIRITUALIS** , sed **VOLUNTATIS** applicandi se ad tale opus , e. g. **VOLUNTATIS** eundi ad Ecclesiam ; Sotum in hoc sensu non contradicere S. Thomæ , & veram esse ejus sententiam , nempe non committi Simoniam. Et præterea , quod diligenter advertendum est , Valentia habet pro uno , & eodem hæc duo : Habere temporale pro fine principali **REI SPIRITUALIS** : & intendere illud **TAMQUAM PRETIUM** , quæ Sotus cum propositione damnata supponit separari posse : siquidem docet , non esse Simoniam habere temporale **PRO FINE PRINCIPALI** , **IMMO UNICO** , **REI SPIRITUALIS** , dummodo non intendatur **TAMQUAM PRETIUM**. En integer Valentia textus , ex quo videbunt Lectores , quid dextere subduxerit P. Concina ; quid tantum recitarit.

Sed possunt in concordiam redigi istæ duæ opiniones. Nam dupliciter potest quis conferre spirituale PROPTER temporale PRINCIPALITER tamquam PROPTER FINEM. Uno modo , ita ut temporale apud eum sit finis non modo VOLUNTATIS , ET APPLICATIONIS ANIMI ad actum conferendi spirituale ; sed etiam IPSIUS SPIRITUALIS ; si videlicet illud temporale æstimet pluris non modo quam actum conferendi hic , & nunc spirituale , sed etiam quam IPSUM SPIRITUALE , quod confert. Et tunc omnino committit talis Simoniam. Nam hoc ipso quod pluris æstimat temporale , quam spirituale ; æstimat etiam illud tanti , quanti spiritua-

le ; siquidem æstimat illud etiam pluris , atque adeo tanti quoque. ET EO IPSO spirituale protemporalis, TAMQUAM PRO PRETIO , venditur ; in quo consistit perversitas Simonie. Atque isto modo est vera , & a suis auctoribus intellecta opinio prima Adriani , S. THOMÆ , Covarruvie , & aliorum. Altero modo (Hic incipiunt verba a P. Concina recitata) potest quis conferre spirituale PROPTER temporale PRINCIPALITER tamquam PROPTER FINEM , ita , ut temporale apud eum non sit etiam finis IPSIUS REI SPIRITUALIS , quasi temporale pluris ab eo , quàm spirituale æstimeretur ; sed tantummodo VOLUNTATIS , SIVE APPLICATIONIS ANIMI ad actum conferendi spirituale. Et hoc non est Simonia. (Hic desinunt). Nam tunc non propterea vel tanti , vel pluris æstimatur temporale , atque spirituale. ET ISTO modo est vera secunda opinio SOTI.

Modò hæc animadvertant Lectores. Sotus scripsit multiprius. Valentia scripsit multo posterius , & multum temperavit doctrinam Dominicani prioris. Sotus docuit , non esse Simoniam habere temporale pro FINE PRINCIPALI , immo unico ipsius REI SPIRITUALIS , dummodo temporale non intendatur TAMQUAM PRETIUM : quod agebat propositio proscripta : & in hoc sensu dixit intelligendam esse sententiam S. Thomæ. Valentia docuit , esse Simoniam , habere temporale PRO FINE PRINCIPALI ipsius REI SPIRITUALIS ; & eo IPSO jam illud temporale intendi UT PRETIUM , non esse verò Simoniam habere temporale PRO FINE PRINCIPALI VOLUNTATIS applicandi se , ac efficiendi illud opus spirituale ; CUJUS VOLUNTATIS nullam mentionem facit propositio damnata ; & dixit , in hoc sensu certè multò temperatiore , veram esse opinionem SOTI.

Nihilominus juxta Patrem Concinam , qui propriis oculis Valentiam legit , suppressis supradictis omnibus , quæ ad Sotum pertinebat ; Valentia inter PRIMOS citatur , qui mandata contra Simoniam LAXAVIT ; Valentia docuit propositionem proscriptam : Valentia affinxit suam propositionem proscriptam

Sanc-

259

Sancto Thomæ. Quæ omnia de SOTO , non de Valentia
verissima sunt , ut ostendimus.

CAPUT XCVII.

VINDICATUR AB EVIDENTI

impostura P. Viva.

P. CONCINA Tom. 10. pag. 89.

P. Dominicus Viva in sua Trutina in proposit. 45., & 46. Innoc. XI. num. 13. inquit „ Videtur hæc esse doctrina „ Angelici 2. 2. quæst. 100. artic. 3. ad 4. „ Deinde subdit „ Montaltius in famoso illo libello &c. hanc doctrinam „ tribuit ETIAM Valentiae „ DUO HIC PECCAT P. VIVA. Primo , quod asserat videri hanc doctrinam esse Angelici. Secundo , quod Montaltius talem doctrinam tribuat ETIAM Valentiae ; quasi Montaltius hanc doctrinam adscripserit S. Thomæ ; quod falsum evidenter est. Epistolas Provinciales ab Ecclesia damnatas detestor ; tum quod Janseniana lue sint inquinatæ ; tum quod quorundam Casuistarum laxas opiniones Jesuitis , & ipsi inclite Societati impingere videantur ; quam ego calumniam millies execratus sum , æternamque execrabor. Cum ET LEGES SOCIETATIS , & SAPIENTIORES JESUITÆ sicuti PROBABILISMUM , ita laxas , quæ inde veluti ex fonte profluunt opiniones , improbent. Ceterum unum adjicio ; Montaltium , ut plurimum , FIDE SUMMA transcribere opiniones casuistarum , & quantum ad verba , & quantum ad sensa. E contrario P. Viva cum aliis non infrequenter sententias , & S. Thomæ , & aliorum Thomistarum falso , ut mitissimè loquar , in sensu refert. Factum hoc si quis expendere ad Critices leges honesto literario certamine voluerit , me paratum exhibeo.

Et in Indice V. Viva ita scribitur.

Falso propositionem 45. ab Innoc. XI. damnatam ADSCRI-

BIT S. THOMÆ : *quam etiam falso asserit eidem S. Doctori tributam a Montalio.*

NON P. Viva sed P. Concina DUO hic certissimè PECCAT ; & cum eo peccant fœderati Indicum fabricatores. Primò peccat peccato IMPOSTURÆ. Secundò peccat peccato CAVILLATIONIS.

Quoad primum. Pronunciat Pater Concina , Patrem Vivam PECCARE in eo , quòd asserat EAM DOCTRINAM VIDERI ESSE D. THOMÆ. Quis non crederet , dum audit Patrem Vivam argui hic de peccato , quis , inquam , non crederet , P. Vivam id asserere EX PROPRIA SENTENTIA , & EX ANIMO eam Doctrinam ANGELICO tribuere ? Atqui sciant lectores , P. Vivam id asserere in persona adversariorum , & id asserere ut quintam eorum objectionem , quam dissolvit deinde ordine suo num. 23. Placet ne vobis , Lectores , hæc agendi ratio ? Est ne hoc referre SINCERE sententias Jesuitarum ? Sed audiamus Vivam.

Igitur P. Viva probat more suo falsitatem dictarum propositionum. Deinde num. 9. ita scribit „ Venio nunc AD FUNDAMENTA harum thesium DIRUENDA „ . Tum numeris 9. 10. 11. & 12. affert primas quatuor objectiones ; & tandem num. 13. quintam his verbis.

Quinto. VIDETUR HÆC ESSE DOCTRINA ANGELICI 2. 2. quest. 100. artic. 3. ad 4. ubi habet „ Licitum „ est aliquem provocare ad devotionem Monasterii per temporalia beneficia , ut ex hoc inclinetur ad Monasterii ingressum , licèt non sit licitum ex pacto aliquid dare , vel accipere pro ingressu Monasterii „ . Ergo ex D. Thoma licitum videtur esse dare pro spiritali temporale tamquam moticum , non tamquam pretium. Et Montalio in famoso illo libello , qui inscribitur Litteræ Provinciales hanc doctrinam tribuit ETIAM Valentie.

Hanc verò objectionem solvit , ut dixi , num. 23. solidè ostendendo D. Thomam nullo modo favere adversariis : quia in eo evento , de quo loquitur S. Doctor , non modo tem-

porale tribuitur ut purum motivum, non ut pretium: sed præterea nullum intercedit pactum, neque explicitum, neque æquivalens: & nulla intervenit utilitas dantis, sed solius accipientis: ut cum muneribus allicitur mancipium ad suscipiendum baptissimum: En verba.

AD QUINTUM: *sicut citra Simoniam potest conferri Mancipio aliquid temporale, ut alliciatur ad suscipiendum baptissimum, ut diximus in responsione ad secundum, ita potest ex Doctrina Angelici loco citato conferri alicui beneficium temporale, ut inclinetur ad monasterii ingressum: Quia in utroque casu temporale confertur tamquam motivum, non tamquam pretium: tum quia nullum intercedit pactum nec explicitè, nec implicitè, neque æquivalenter: tum etiam quia non intenditur in his casibus utilitas propria, sed illius cui confertur temporale: unde non habetur ulla permutatio temporalis cum Spirituali, nec ulla emptio; atque adeo nec Simonia.*

En igitur novum crimen P. Vivæ, & ante hoc tempus inauditum: Referre quintam objectionem adversariorum contententium stare pro se S. Thomam; illam solidè, & apertè dissolvere; & Angelicum Doctorem ex inimicorum manibus eripere. Pro quibus meritis P. Concina calumniatur P. Vivam, quasi assereret ex proprio sensu, EAM DOCTRINAM VIDERI ESSE S. THOMÆ; Et paratum se exhibet ostendere, Patrem Vivam non infrequenter sententias S. Thomæ falso in sensu referre. Utinam lectores annuant iis precibus, quibus ORAT, ut legantur IN FONTE omnes, quos in hoc opere citat.

Dixi de IMPOSTURA, venio ad CAVILLATIONEM. P. Concina dicit, Vivam secundo peccare, quia scribit, Montaltium tribuere eam doctrinam ETIAM Valentia: quasi Viva per illud ETIAM significare voluerit, Montaltium tribuisse prius eam Doctrinam S. Thomæ, quod falsum evidenter est. Sed hæc est cavillatio, quæ non aliud ostendit, nisi impotentem cupiditatem mordendi Vivam. Quomodo probat P. Concina, Vivam intendisse animo eam significationem? Certissimè P. Viva
id

id EXPRESSE non dicit, ut patet ex ejus verbis supra recitatis. Deinde neque id ullo modo erui potest ex proprietate locutionis. Ostendo.

Finge ex duobus filiis Joannis Petrum occidisse natu minorem. Quis culparet tamquam impropriad hanc locutionem? „ Petrus abstulit Joanni unum filium, & Paulus sustulit ETIAM alterum „ & tamen illud ETIAM non significare, eundem Paulum occidisse primum. Ita in re nostra. Cum Viva dicit, aliquos tribuere eam sententiam D. Thomæ; & Montaltium tribuere ETIAM Valentæ; illud ETIAM non significat, Montaltium etiam tribuisse S. Thomæ.

Quod ait P. Concina, LEGES SOCIETATIS improbare Probabilissimum, falsum evidenter est. Sicuti in Societate nulla lex est, quæ Probabilissimum imperet; ita nulla est, quæ Probabilissimum vetet. Liberi omnino sumus.

Quod ait, SAPIENTIORES JESUITAS Probabilissimum improbare, multo magis est falsum. Vel de vivis loquitur, qui sententias suas typis non impresserunt; & ex his multi Probabilistæ sunt, multi Probabilioristæ; & nullum est argumentum ad definiendum, utri sint SAPIENTIORES. Vel loquitur de iis, qui libros ediderunt; bona ejus venia aliam habent famam SAPIENTIÆ, atque existimationem, non modo apud nos, sed apud universam Literariam Rempubicam Suarez, Vasquez, Molina, Azorius, Valentia, Sanchez, Lessius, Castropalaus, Filliuccius, Fagundez, Henriquez, Rebellus, Tamburinus, Salas, Laymanus, Cardinalis de Lugo, Conink, Cardenas, & plurimi similes, qui Probabilissimum non improbant; quàm Comitulus, Elizalde, Camargo, Thyrsus, Antoine. Atque ut aliquid etiam de ipsis Dominicanis attingam: quo argumento probabitur; Baronios, Contensonios, Natales, Gonetos, Concinas, & similes Antiprobabilistas, SAPIENTIORES esse celeberrimis illis antiquioribus Dominicanis, qui Probabilissimum per integrum fere sæculum tutati sunt?

Quod Jesuitas eo nomine excusat, quia leges societatis, & sapientiores Jesuitæ Probabilissimum improbant; gratias agimus, sed excusationem hujusmodi recusamus: Tum quodd falsissimo

nititur fundamento, ut dictum est; tum quod peior est qualibet accusatione. Inde enim sequeretur, fere omnes Societatis auctores, paucissimis exceptis, & quidem non magni nominis, condemnandos esse. Immo neque aliam excusationem accipimus, quam aliquando prætendit; Jesuitas nempe scripserisse bona intentione. Nemo enim, quod sciam, hactenus fuit, saltem ex Catholicis, tam acerbus Jesuitarum hostis, ut perversæ intentionis Societatis scriptores accusaret.

Quamobrem vera Jesuitarum excusatio adversus Montaltium, & adversus alios, qui Montaltium imitati sunt, in his est posita.

Primo. Quodd sæpissimè sententiæ Jesuitarum sincerè non referantur: quod de Montaltio apertissimè ostendit P. Daniel, & ego de P. Concina. Dicit iste quidem, Montaltium **SUMMA FIDE** referre sententias Casuistarum. Et sane octavum fuisset terrarum orbis miraculum, nisi P. Concina asseruisset **FIDEM** Epistolis Provincialibus, quas, ut suam Theologiam locupletaret, expilavit. Sed non est aptus assertor alienæ fidei, qui tam frequenter deficit in sua.

Secundo. Quodd siqui eorum sententias aliquas censura dignas verè tradiderunt; eas ut plurimum ab aliis magistris antiquioribus didicerunt, potissimum Dominicanis; ut ego sæpius ostendi, cùm se dedit occasio: & ad hoc ipsum uberius ostendendum, si quis id cupiat, **ME PARATUM EXHIBEO**. Et certè Jesuitas neque primos, neque solos docuisse, quæ Montaltius carpit, neque ipse Wendrochius negare ausus est: sed eam excusationem, ut vidimus, excogitavit; quam postea P. Concina Montaltii artificium magna ex parte imitatus, avidè arripuit. Ceteros nimirum Casuistas **LATERE IN BIBLIOTHECARUM ANGULIS**.

Tertio. Quodd Scriptores Societatis innumeri pene sunt, quodd plurimos, ingentes, spissosque tomos ediderunt; quodd in iis myriadas, & myriadas Conclusionum rectissimè resolverunt; quodd scripserunt fere omnes ante Decretum Alexandri VII.; ad quod tempus tamquam ad Asylum quemdam confugere nonnulli solent, quo nimirum tempore multæ quæstiones Theologiæ

giæ moralis nondum erant tanta luce illustratæ, quanta postea a Pontificiis Constitutionibus perfusæ sunt. Quare mirum non est, si eo tempore, si in tanta optimarum rerum multitudine, ac varietate, si magnis Magistris Ducibus, Jesuitis etiam aliquid minus rectum exciderit: quod cæteroquin sapientissimis etiam, sanctissimisque auctoribus aliquando evenisse compertum est.

Nec ideo tamen concedo laxum esse quidquid laxum appellat P. Concina; imò id pernego: qua de re disputare non est hic locus.

Quod demum ait P. Concina, laxas opiniones ex Probabilismo, velut ex fonte profluere: aliàs dixi, & apertè iterum dico; sciolis, & imperitis hoc artificio potest imponere. Illis, qui norunt, **PROBABILISMUM** nihil aliud omnino esse, præter **HANC SENTENTIAM REFLEXAM**, Licitum est sequi opinionem solidè, ac practicè probabilem faventem libertati, in conspectu vel æque probabilis, vel etiam probabilioris faventis legi, nullamque cognationem habere cum opinionibus directis: illis, inquam, non imponet.

CAPUT XCVIII.

RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI

sententia Suarii, Reginaldi, & Azorii.

P. CONCINA Tom. 10. pag. 103.

Ad sacram Theologiam quod attinet, si accipiatur pro COGNITIONE DIVINITUS INFUSA mysteriorum Fidei, & divinarum Scripturarum, eam vendere, & pretium pro ea accipere Simonia est; ut patet ex iis, quæ dicta de Concionatoribus, verbum Dei adulterantibus, sunt. Salmanticenses loco citato numero 41. putant valde probabilem SENTENTIAM CONTRARIAM, quam defendit Suarez lib. 4. cap. 8. Reginaldus lib. 23. num. 112. Azorius 3. parte lib. 12. cap. 18. quest. 6..... Qui autem docent Theologiam, vel Sacram Scripturam in scholis ad auditores erudien-

diendos pactis stipendiis, Simoniam non committunt, ut communiter auctores docent: quia licet talis Doctrina ex principiis supernaturalibus proficiatur, tamen SOLA INDUSTRIA, & LABORE HUMANO traditur; neque ad justificandos auditores dirigitur.

ORO P. Concina, ut legat in FONTE omnes, quos in hoc opere citat. In Suario, Reginaldo, Azorio ne verbum quidem inveniet, ex quo ex sculpere possit, eos defendere sententiam contrariam; idest defendere, posse vendi absque Simonia Sacram Theologiam acceptam pro COGNITIONE DIVINITUS INFUSA mysteriorum Dei, & Sacrarum Scripturarum. Quod productis eorum verbis manifestum fiet.

Suarez loco citato a P. Concina non modo nihil habet de Sacra Theologia; sed expressè profitetur, se illam excludere a tota Doctrina illius Capitis: *Loquimur, inquit, semper DE DOCTORE CONDUCTO ad docendas TANTUM NATURALES SCIENTIAS, seu liberales artes. Nam de SACRA DOCTRINA nihil hactenus diximus, nec etiam de speculativa, seu Scholastica THEOLOGIA, quam TOTA DOCTRINA HUIUS CAPITIS NON COMPREHENDIMUS.* Capite vero 18. ubi de ea disputat, relata primo loco sententia rigidiori negante, posse accipi pretium a Magistris pro tradenda in scholis sacra doctrina, etsi ea non dirigatur ad probitatem morum in auditoribus excitandam, & secundo loco sententiam assermantem, hanc defendit in eo prorsus sensu, quo admittitur a P. Concina; nempe posse accipi pretium non pro COGNITIONE DIVINITUS INFUSA, immo neque pro COGNITIONE EXCITATA IN AUDITORIBUS, quæ etiam NATURALIS esse potest; sed pro LABORE HUMANO, qui a Magistris ponitur. En verba.

Fateor sententiam priorem posse & facile, & piè sustineri; & habere congruitatem in hoc, quod de doctrina sacra decentius hoc modo loquimur. Nihilominus in rigore vera est hæc posterior sententia. Fundamentum autem ejus esse debet, quia licet doctrina ipsa Theologiæ in se supernaturalis sit; nihilo-

minus actiones Magistri illam docentis NATURALES SUNT, & NATURALI MODO cooperantur ad hoc, ut auditores discant: sive in eis generetur naturalis assensus, sive supernaturalis, quia non venditur ipse assensus, sed solum LABOR, & OPUS, quod in alio iuvando, & illuminando ponitur.

Nec quemquam moveat, quod Suarez dicit, Theologiam esse in se supernaturalem, & assensum genitum in auditoribus, esse posse supernaturalem. Nam primum non docet posse accipi pretium pro ipsa re supernaturali, sed pro labore NATURALI, qui NATURALI MODO cooperatur, ut auditores discant. Deinde; quia etiam ad doctrinam eorum, qui juxta P. Concina possunt pactis stipendiis Theologiam docere in scholis, fieri potest, ut ita volente, & disponente Deo excitetur in auditoribus assensus supernaturalis. Quamobrem nullum asserri potest discrimen inter sententiam Suarii, & P. Concinae.

Reginaldus loco citato loquitur primo de scientiis MERE NATURALIBUS, deinde de Theologia non accepta pro COGNITIONE DIVINITUS INFUSA; sed ut NATURALIS SCIENTIA EST, & labore humano comparatur. En verba.

Atque hinc sequitur ad dubitationem, sit ne Simonia accipere pretium PRO TRADENDA, AUT DOCENDA NATURALI arte, vel scientia.... sequitur respondendum esse negative, ut iidem, & Navarrus in Enchiridio cap. 23. num. 100. respondent, quia scientiae, & artes NATURALES, quamvis gignantur in nobis dono Dei, tamen USU, & EXERCITIO NOSTRO ACQUIRUNTUR, interveniente GENERALI concursu Dei. Et in fine numeri idem docet de Theologia. Cum & ipsa, inquit, numeretur INTER NATURALES SCIENTIAS, quae LABORE, & doctrina comparantur.

Postremò Azorius loco citato tantum abest, ut loquatur de Theologia accepta pro COGNITIONE DIVINITUS INFUSA, ut neque Theologiam nominet, sed expressè loquatur de scientiis mere NATURALIBUS, quae STUDIO, & LABORE

BORE NOSTRO comparantur cum GENERALI auxilio, seu concursu Dei. En ejus verba.

Sexto queritur, an Simoniam committat, qui disciplinam, vel artem aliquam NATURALEM docet pretio recepto? Dux sunt opiniones. Prima est asserentium.... Altera est negantium, ullam Simoniam committi in vendendis, vel emendis disciplinis, vel artibus, quia NON SUNT SPIRITUALES AB SPIRITU INCREATO, scilicet SPIRITU SANCTO: non enim SPECIALIA ejus dona sunt, sed GENERALIA dumtaxat.... Hec opinio est vera; quia quamvis discipline, & artes sint dona Dei cum auxilio ejus acquirantur; USU tamen, LABORE, ET STUDIO NOSTRO comparantur; nec sunt SPECIALIA dona Dei, cujusmodi sunt GRATIÆ GRATIS DATÆ; quia GENERALI auxilio Dei parantur, & addiscuntur.

Indicet P. Concina, ubinam illi auctores doceant, posse vendi Theologiam acceptam pro COGNITIONE DIVINITUS INFUSA. Indicet in quo dissentiant ab ipso; qui admittit, nullam esse Simoniam, pactis stipendiis docere in scholis Theologiam, & sacram scripturam. Quod si indicare non potest, cur dicit, hos auctores defendere sententiam contrariam?

CAPUT XCIX.

RESTITUITUR SUÆ SINCERITATI sententia P. La-Croix.

P. CONCINA Tom. 10. pag. 113.

Est ne Simonia aliquid offerre Titio, ut intercedat apud Collatorem? Respondeo. P. Claudius La-Croix lib. 3. n. 90. affirmat, quod probabilius sit, esse Simoniam contra Dianam, dum pecuniam præbes Titio, ut is intercedat apud Sempronium; ut postea Sempronius intercedat apud Collatorem; quia pretium saltem MEDIANTE datur pro

*beneficio. Verum continuo subdit, non esse Simoniam, si des pro LABORE. (P. La-Croix non subdit hoc solum) Cujus LAXAM opinionem transcribit de more P. Nicolaus Mazzotta Tract. 3. disp. 5. cap. 3. pag. 235. „ Si autem „ des aliquid intercessori sive mediato, sive immediato, non „ quidem pro intercessione, sed pro LABORE, LUCRO „ CESSANTE, DAMNO EMERGENTE, DISPEN- „ DIO TEMPORIS, &c. IN EUNDO, ET REDEUN- „ DO non est Simonia; quia ista sunt quid temporale „ OMNINO EXTRINSECUM. La-Croix n. 91. & alii „ communiter „ Re vera La-Croix hanc LAXAM opi- „ nionem totidem verbis docet cum Diana, Castropalao, Raynaudo, & aliis. Istius opinionis LAXITAS EVIDENS EST. Tradere pecuniam pro intercessione apud Collato- rem Beneficii, Simoniam esse fatentur: tradere vero pecuniam PRO TEMPORE IMPENDENDO IN LOQUEN- DO, IN INTERCEDENDO, (de solo hoc tempore neque La-Croix, neque quisquam alius id docet) pro lu- cro cessante, & damno emergente in eundo, & redeundo non est Simonia? Cur? quia haec sunt quid temporale omnino extrinsecum. (Advertant jam hinc Lectores ad se- quentem venustam amplificationem; in ea enim sita est insig- nis deformatio sententiae P. La-Croix; quia conatur persua- dere, hunc Theologum loqui de rebus per se necessariis ad intercessionem; ideoque INTRINSECIS, ET NON EX- TRINSECIS) Ita ne vero? Fieri ergo potest intercessio sine aliquo temporis dispendio, sine accessu, & recessu a Collatore? Si quis intercedere debet, loquatur oportet. (P. Concina docet nos res valde retrusas) Mutus ne inter- cessor? Per nutus, & signa intercedet? At & ista ut fiam TEMPORIS INTERVALLUM, ACCESSUM, ET RECESSUM POSTULANT. (Sine dubio; sed de hoc temporis intervallo, accessu, & recessu per se, & intrin- secè necessariis ad quamlibet intercessionem nemo loqui- tur) TAM RIDICULARIA PARADOXA refellere co- gor? (Cogitur a se ipso, qui illa cudit) Quis tam stul-
tus,*

tus, qui non dicat, pecuniam se tradere non pro intercessione, sed PRO TEMPORE, QUOD INSUMERE INTERCESSOR DEBET IN LOQUENDO, IN EUNDO, ET REDEUNDO ? (Dixi, & repeto; pro hoc præciso tempore, nemo dicit, posse quidquam accipi, vel tradi) LEPIDA HÆC, ET VENUSTA mihi videntur COMMENTA, (cujus sunt ?) nec dubito, quin talia apparere aliis debeant.

SI P. Concina adulterinis coloribus non deformasset sententiam P. La-Croix; quæ docet iste Theologus, fortasse non apparerent aliis LEPIDA, ET VENUSTA COMMENTA.

P. Concina ita depingit doctrinam P. La-Croix, ut appareat Lectoribus, istum loqui DE ACCESSU, ET RECESSU, DE DISPENDIO TEMPORIS, ET DE ALLOCUTIONE INTRINSECE, ET PER SE NECESSARIIS AD INTERCESSIONEM; sive SINE QUIBUS NULLA UQUAM INTERCESSIO HABERI POTEST. Patet hoc evidenter ex his figuris interrogationis, quibus declamat contra P. La-Croix.

Ita ne vero? Fieri ne potest intercessio sine aliquo temporis dispendio, sine accessu, & recessu a Collatore? Si quis intercedere debet LOQUATUR OPORTET. MUTUS NE INTERCESSOR? Per nutus, & signa intercedet? At & ista ut fiant TEMPORIS INVERVALLUM, ACCESSUM, ET RECESSUM postulant.

Atqui istæ meræ sunt imposturæ. Pater La-Croix non est ita bardus, & stolidus, ut ignoret, intercessionem fieri non posse, quin intercessor loco se moveat, ut eat, & redeat a Collatore; & quin insumat aliquod tempus in eundo, & redeundo, & aliquod tempus, atque aliquem oris spiritum in alloquendo Collatorem. Neque est ita insipiens, ut doceat, posse tradi, vel accipi pecuniam pro istis MOTU, TEMPORE, ET ALLOCUTIONE INTRINSECE, ET PER SE NECESSARIIS AD INTERCESSIONEM.

Sed

Sed loquitur de ITINERE LABORIOSO, de ITINERE REPETITO AD COLLATOREM. Neque enim dicit, eundo, & redeundo A COLLATORE, ut scribit P. Concina, quibus verbis significatur merus RECESSUS post accessum; sed dicit, eundo, & redeundo AD COLLATOREM, quibus significatur REPETITUS ACCESSUS. Præterea non loquitur de QUOCUMQUE dispendio temporis; sed de dispendio, quod afferat damnum intercessori, quia privat illum aliqua utilitate non purè possibili, sed quàm revera tunc perciperet, si eo tempore in alia opera incumberet, a quibus abstinere cogitur in ejus gratiam, pro quo sæpe REDIT AD COLLATOREM. Quæ omnia extrinseca sunt, ut patet, & accidentaria intercessioni, quæ per se loquendo haberi potest SINE ITINERE LABORIOSO, ET SÆPIUS REPETITO, ET SINE DISPENDIO TEMPORIS TALI, UT AFFERAT INTERCESSORI LUCRUM CESSANS, AUT DAMNUM EMERGENS. Et pro istis extrinsecis, & accidentariis intercessioni docet posse aliquid tradi; monendo tamen ne plus tradatur, quàm quanti valet ille labor extrinsecus, & illud damnum accidentale.

Quemadmodum ut Sacerdos faciat Sacrum, necessarium est, ut eat, & redeat ab aliqua Ecclesia; & insumat aliquod tempus in eundo, & sacrificando. Et quia ista sunt intrinseca ipsi Sacro, ideo non potest pro istis quidquam accipere præter consuetam elemosynam. Si verò aliquis propter aliquam causam cogat Sacerdotem adire laboriosè Ecclesiam valde distantem; & dispendium temporis in longo itinere insumendi afferat Sacerdoti damnum emergens, vel lucrum cessans; pro illo extrinseco, & accidentario incommodo, & pro illo damno emergente, vel lucro cessante, communissima sententia docet posse aliquid recipi proportionatum.

Hanc autem esse sententiam Patris La-Croix, & non illam deformatam a P. Concina, audiat ex ejus verbis citato lib. 3. part. 1. num. 91. ubi sic.

Dare pecuniam, non pro intercessione, sed PRO LABORE IN EUNDO, ET REDEUNDO AD COLLA-
TO-

TOREM, aut pro DAMNO IDEO CAUSATO, vel PRO LUCRO CESSANTE, aut pro dispendio temporis (Notent lectores quale DISPENDIUM) quod ad intercedendum consumitur, ET IN QUO NEGLIGITUR UTILITAS ALIOQUIN OBVENTURA, non est Simonia: uti habet COMMUNIS apud Dianam part. 10. tract. 15. resolut. 5. Castropalao num. 5. Rayn. num. 30. Plus tamen dari non debet, quàm sit LABOR, VEL DAMNUM.

En vobis, Lectores, in his duobus postremis vocibus tota sententia P. La-Croix, & aliorum. Potest sine Simonia aliquid tradi, non pro illis ridiculariis titulis confectis in sua amplificatione a P. Concina, sed pro LABORE in repetendis pluribus itineribus AD COLLATOREM, qui tamen tantus sit, ut censeatur æstimabilis pretio, vel pro DAMNO inde secuto. Quæ sententia non est ridicularium paradoxon solius P. La-Croix, Dianæ, Castropalai, & Raynaudi; sed

EST RIDICULARIUM PARADOXON Navarri in Manuali cap. 23. num. 106. ubi sic: *Ad quintum (respondeo) quidd mediator Simonia committit eam, & excommunicatur per Extrav. 2. de Simonia. Immo & dans mediatori, seu intercessori, ut procuret sibi collationem beneficii..... Nisi daretur illi, quod deceret, PRO LABORE QUEM SUSCIPIT IN SEMEL, VEL FREQUENTER ADEUNDO COLLATOREM, ET REDEUNDO AB EO; vel in compensationem alicujus interesse considerabilis, DAMNI, VEL LUCRI CESSANTIS ipsius mediatoris.*

EST RIDICULARIUM PARADOXON eximii Doctoris Francisci Suarez Tom. 1. de Relig. lib. 4. de Simonia cap. 53. num. 17. ubi sic: *Addit etiam Navarrus dicto num. 106., non esse Simoniam, si aliquid detur PRO LABORE SUSCEPTO EUNDO, ET REDEUNDO AD COLLATOREM, vel in recompensationem alicujus DAMNI, quod ea de causa patitur, aut ALTERIUS LUCRI, quod amittit. Quod in rigore verum est; quia HÆC ACCIDENTALIA etiam in spiritualibus actionibus compensari possunt. Sed cavendum est, (quod monuit etiam P. La-Croix) ne sub hoc*

colore aliquid accipiat ultra æstimationem talis valoris, vel damni secundum se spectati: aliter Simonia non evitabitur.

EST RIDICULARIUM PARADOXON Henrici de Villalobos Theologi Franciscani Tom. 2. Summæ Hispanicæ tract. 37. de Simonia difficult. 27. ubi hæc habet, quæ summa fide latinè reddo:

Respondeo, mediatorem Simoniæ committere Simoniam. Ratio est, quia est idem dare Collatori, ac dare Mediatori; nisi ipsi daretur id, quod conveniens est PROPTER LABOREM, QUEM SUSCIPIT EUNDO, ET REDEUNDO AD DOMUM COLLATORIS; aut propter aliquod interesse considerabile, ut esset lucrum cessans.

EST RIDICULARIUM PARADOXON Filliucci Tom. 3. tract. 65. cap. 12. quæst. 7. ubi sic. *Si detur aliquid (mediatori) tantum PRO LABORE SUSCEPTO EUNDI, ET REDEUNDI, pro DAMNO, quod ea de causa passus esset, vel pro LUCRO, quod amisisset, excusant MULTI DD. a Simonia hujusmodi dantes, ut ADRIANUS, PALUDANUS, & Navarrus ex Suarez. Et sequitur eorum sententiam ipse Suarez ex parte, & limitatè: ita ut non plus sumatur, quàm LABOR, VEL DAMNUM mereatur.*

EST RIDICULARIUM PARADOXON Lessii lib. 2. de Justit. cap. 35. dubit. 8. ubi sic: *Sic etiam, qui procurat alteri beneficium, aliquid PRO SUO LABORE ACCIPERE POTEST; non tamen quatenus is ordinem habet ad beneficium, sed quanti per se in alia re non sacra, ut in causa civili æstimaretur: ut si literas scribat, SI ITER CONFICIAT, si alias expensas rationi consonas faciat; non tamen licitum est, hæc pluris æstimare propter felicem successum, vel beneficii opimitatem.*

EST RIDICULARIUM PARADOXON Bonacinae de Simonia disp. 1. quæst. 6. punct. 4. ubi sic: *Hac de causa Navarrus cap. 23. num. 106. Suarez cap. 53. num. 17. Filliuccius cap. 12. quæst. 7. num. 12. Lessius, & alii excusant a Simonia eum, qui pecuniam accipit, non simpliciter ut procuret al-*

alteri beneficium, sed habita ratione laboris in scribendo, ITER PERAGENDO, in expensis faciendis, in privatione lucri, & commodi temporalis, quo se ea de causa privat, & similibus. Hæc enim sunt pretio æstimabilia.

Mitto alios plures, ne & mihi, & aliis tædio sim, est enim sententia communissima. Sed audire præstat robusta argumenta, quibus armatus P. Concina audet unus obistere contra tam multos, & opinionem Navarri, Suarez, Villalobosii, Dianæ, Bonacinæ, Filliuccii, Lessii, Raynaudi, Castropalai, & fere omnium appellat EVIDENTER LAXAM, RIDICULARIUM PARADOXON, LEPIDUM, ET VENUSTUM COMMENTUM.

Quod attinet ad argumenta a ratione petita nihil prorsus affert præter recitatas figuras interrogationis; quæ calumniosæ sunt, & extra rem; siquidem loquuntur de accessu, & recessu a Collatore, & de tempore infumendo in eundo, redeundo, & colloquendo; SINE QUIBUS NULLA INTERCESSIO HABERI POTEST, ac proinde INTRINSECIS intercessioni. Pater verò La-Croix loquitur de laboriosis, & repetitis itineribus, & de dispendio temporis afferente intercessori nocu-
mentum, & damnum; de quibus loquuntur tam multi, atque insignes Theologi, quos ipse, & Mazzotta cum ipso secuti sunt. Quæ omnia accidentaria sunt, & extrinseca intercessioni: siquidem intercessio fieri, & stare potest cum itinere commodissimo, & cum dispendio temporis nullum damnum intercessori afferente.

Quod attinet ad argumenta petita ab auctoritate, en ejus verba: *Diana, inquit, has distinctiones invenit; (Falsissimum: nam iis distinctionibus uti sunt multo ante Dianam Navarrus, & Suarez) easdem transcripsere alii Casuistæ; easdem compilavit La-Croix, & ex La-Croix Mazzotta: & postea concludunt, ITA COMMUNITER DOCTORES. VERUM DOCTORES ECCLESIE, ET SACRI CANONES OPPOSITUM APERTISSIME DOCENT*, „ qui benefici-
„ cium, inquit S. Carolus in Concilio Mediolanensi I. Ecclesiast-
„ ticum vacans multis, & ambiciosus precibus per se, vel per

Mm

„ alios

„alios petierit, eo facto ita redditur indignus, ut per biennium
 „in eum neque illud, neque aliud beneficium conferri possit „.
 S. Bernardus lib. 4. de consideratione cap. 4. inquit „ Alius pro
 „alio, alius forte, & pro se rogat. Pro quo rogaris, sit suspec-
 „tus; qui ipse rogat pro se, jam judicatus est; nec interest per
 „se, an per alium quis roget „

Hactenus P. Concina. Nec præter hos duos textus, quos,
 ut alia plurima, exscripsit ex Genneto Tom. 2. tract. 2. cap. 3.
 ullum alium affert aut Ecclesiæ Doctorem, aut sacrum Cano-
 nem.

Verùm isti textus non solùm **NON APERTISSIME**, sed
 nullo prorsus modo mihi videntur probare oppositum. Contro-
 versia est, utrum sit Simonia dare aliquid intercessori pro repe-
 titio, & laborioso itinere ad Collatorem; & pro dispendio tem-
 poris, nocumentum aliquod intercessori afferente, ut esset lu-
 crum cessans, vel damnum emergens. Ubi in iis textibus ne ver-
 bum quidem de rebus istis?

Illi textus, ut patebit eos consideranti, ad summum pro-
 bant, **ILLICITUM ESSE** procurare sibi beneficia Ecclesiasti-
 ca vel per se, vel per aliud, vel propriis precibus, vel alienis.
 Quod quidem utrum probent, aliorum iudicium expecto. Sed
 demus ex iis textibus hoc posse confici, **PECCATUM** esse ro-
 gare sibi beneficium, vel pro se, vel **PER ALIUM**. Supposi-
 to hoc peccato jam perpetrato; probant ne ii textus, non esse
 dandam mercedem intercessori pro **SUO LABORE** extrinseco
 intercessionem; neque esse ipsi compensanda **DAMNA**, quæ prop-
 ter intercessionem illi obvenerunt? Ceteri iudicent.

Praxis Romanæ Curiae; & quid concessum sit illis, quos
 vulgo **AGENTES**, & **EXPEDITIONARIOS** vocant, mi-
 hi prorsus ignotum est. Quamobrem hac de re nihil dico. Sed
 hoc misso.

Habetis, Christiani Lectores, quam sententiam P. Concina
 turpissimis conviciis oneret, ac dehonestet. Habetis **QUAM AP-
 TIS** auctoritatibus eam impugnet. Ex hac de reliquis conijcite.

CAPUT C.

VINDICATUR AB IMPOSTURA

P. Lessius.

P. CONCINA Tom. 10. pag. 115.

P. Lessius de more asserit num. 129. Bullam S. Pii V. NULLIBI esse receptam. Sed Lessius FALLITUR, FALLITQUE. Testantur enim Salmaticenses num. 74. ex Raphaele a Torre in Hispania esse receptam.

Pater Concina DE MORE calumniatur Patrem Lessium, & FALLITUR, FALLITQUE. Pater enim Lessius nusquam dicit, Bullam Sancti Pii V. NULLIBI esse receptam: immo apertissime supponit esse receptam ALICUBI; & solum dicit non esse receptam IN PLERISQUE LOCIS. En ejus verba lib. 2. de justitia cap. 35. dubit. 22. cit. num. 129.

Notandum tamen, UBI Bulla Pii V. de pensionibus est recepta, IBI pensionem esse rem spiritualem. Statuit enim Pius V. ut omnes Pensionarii ratione pensionis teneantur recitare Officium B. Virginis; qua ratione pensio revera est quoddam beneficium. Sed PLERISQUE LOCIS hæc Bulla NON videtur recepta.

In vocabulario P. Concinae ad mordendum Lessium Jesuitam Synonima sunt, PLERISQUE LOCIS non videtur recepta, & NULLIBI est recepta. Oro rursus Lectores, ut videant IN FONTE omnes, quos in hoc opere citat. Oro, ut sententiam sustineant; donec quæstiones, quas tractat, in aliquo Theologo legant; & tunc judicium, quod coram Deo rectum ipsis videbitur, de opinionibus ferant.

CAPUT CI.
 RESTITUITUR SUÆ INTEGRITATI
sententia Sanchez.

P. CONCINA Tom. 10. pag. 248. & 249. agens de causis allegatis a P. Sanchez pro justa dispensatione Pontificis in matrimonio rato; ita refert quartam, & sextam causam.

Quarta causa est, pergit Sanchez num. 7., quando alter conjugatorum asserit, se non habuisse animum contrahendi. Sic Socinus senior..... Felinus.... Menochius.

Ultima causa est, concludit P. Sanchez num. 9., mutuus conjugum consensus. Sic Gregorius Lopez..... Medina..... Sed hanc causam non esse sufficientem testantur multi Doctores, quos retuli disput. præcedenti num. 2. asserentes, non posse Pontificem ex potestate ordinaria ob mutuum contrahentium consensum dispensare, si alia causa non subsit: & quamvis fateantur posse ex potestate absoluta, id evenit, quia credunt, nullam requiri causam, ut validè dispenses, ut ibi explicui.

Haftenus P. Concina: & in Indice Verbo Sanchez. ita liberaliter scribitur.

FUTILES causas allegat, ob quas Papa possit dispensare in vinculo Matrimonii rati.

EST hic rursus precibus meis, imo precibus Patris Concinae locus; ut legantur in FONTE omnes, quos in hoc opere citat. Truncatissimè refertur uterque textus Sanchezii, atque ea refecantur, quæ ejus opinionis adspæctum omnino mutant.

Quod attinet ad primum textum, sive ad quartam causam: P. Concina blande propinat lectoribus, Sanchezium absolute, simpliciter, & indefinite admittere ut justam causam dispensandi

di in matrimonio rato , SI ALTER CONJUGATORUM
ASSERAT , SE NON HABUISSE ANIMUM CON-
TRAHENDI. Hoc enim præcisum a reliquis , & præterea ni-
hil aliud e Sanchezio refert. Atqui sciant hoc esse falsissimum.
Nam P. Sanchez eam doctrinam non adoptat nisi multum tem-
peratam , & his limitibus circumscriptam : Nempe in eo solum
evento , quo alter conjugatorum , qui negat se habuisse ani-
mum contrahendi , nullo modo induci posset , ut præstaret ve-
rum consensum , & ex eo matrimonio adeo coacto graves ini-
micitiae oriturae forent. En verba quæ Sanchez textui recitato a
P. Concina continuo subdit.

Quod credo verum , quando Nullo modo induci
posset , ut præstaret verum consensum , & ita ex matrimonio
tam coacto GRAVES INIMICITIÆ ORIRENTUR.

Cur hos limites , qui Sanchezii sententiam valde coercent,
atque invidiam vel omnino auferunt , vel certe multum immi-
nuunt , fidelissimus P. Concina lectoribus occultavit?

Quod attinet ad secundum textum , sive ad ultimam cau-
sam : si ea solum legantur , quæ ceteris truncatis recitat P.
Concina ; suspensi saltem , ac dubii manebunt omnes ; utrum
Sanchez indefinitè amplectatur laxiorem opinionem Lopezii , &
Medinæ , affirmantium justam esse causam dispensationis mu-
tuum tantum conjugatorum consensum : an verò amplectatur
contrariam. Hoc enim nullo modo à Patre Concina desinitur,
aut indicatur. Atqui hic etiam sciant , Patrem Sanchez adhæ-
rere sententiæ oppositæ , nisi quando ex negata dispensatione
infelices exitus absque remedii spe timerentur. En item verba
relicta à P. Concina , quæ Sanchez continuo subdit.

Et Barbosa..... dicit , *non esse causam sufficientem* MU-
TUUM CONSENSUM. ET ITA CREDO , *nisi quando*
inter se ita essent discordes conjuges , UT INFELICES
EXITUS ABSQUE REMEDII SPE TIMERENTUR.

Et hæc quidem , quantum attinet ad defectum bonæ fidei
in referenda integrè , & sincerè doctrina Patris Sanchez. Tria
nunc adjicere placet.

PRIMUM. P. Sanchez non cudit ipse primus eas causas
justæ

justæ dispensationis, quas lib. 2. de Matrimonio disp. 16. enumerat, & illustrat. Sed pro illis citat modo celebres Canonistas; modo aliquos Theologos; modo etiam Dominicanos, quorum tamen opiniones temperat aliquando, & coercet; ut visum est. Cur P. Concina infectatur nominatim solum Sanchezium? Cur proponit controversiam his verbis: *Quenam cause assignentur a P. SANCHEZ pro justa dispensatione matrimonii rati?* Cum potuisset nominare tot alios, qui ante Patrem Sanchez easdem minori cum temperatione assignarunt? Ne finat P. Concina elabi sibi de manibus WENDROCHIANAM excusationem: Aliter multi suspicabuntur, ipsum non esse vacuum a studio partium, & ad hoc potissimum respexisse in hac sua Christiana Theologia; ad obtruendam scilicet existimationem auctorum Societatis.

SECUNDUM. P. Concina postquam quæstionem proposuit, utrum Pontifex dispensare possit in matrimonio rato, ita hic protestatur pag. 244. *In hac gracissima Controversia nihil omnino ego judicii pronuntiabo. Absit a me temeritatis tantum, ut limitibus circumscribere pontificiam potestatem velim. HISTORICI dumtaxat non Theologi partes agam, utriusque sententiæ argumenta in medium adducam propria opinione prorsus suspensa.*

Ardore summo promovet argumenta partis, quæ Pontificibus negat eam potestatem. Summo studio conatur elevare, atque irridere quidquid assert pars, quæ concedit. Causas omnes, pro justa dispensatione afferri solitas, quibus cadentibus, ea quoque potestas ruat, necesse est, rejicit tamquam laxas, & futiles. Barbosam, quia dixit, præter religiosam Professionem justas alias causas reperiri posse dissolvendi matrimonii rati, infectatur iracundo hoc scommate: *Numquid Barbosa supra jus canonicum est? Unde Barbosa colligit alias justas causas, quæ rescindat matrimonium ratum JURE NATURALI, ET DIVINO perpetuum?* ET HISTORICI solum partes agit? Perpendant, quæso, lectores totum illum locum; & ipsi videant, an illa protestatio anane sit artificium.

TER-

TERTIUM. P. Sanchez, ut prober, non quidem immédiate Matrimonium ratum a Pontifice iusta cum causa dissolvi posse; sed nihil magis mutuae benevolentiae adversari, quam conjugum disparitatem; post allata Scripturae, Leonis Papae, Boetii, Tiraquelli, veterumque Philosophorum testimonia, affert etiam hunc Ovidii versiculum ex Epistola Dejanirae ad Herculem.

Siqua voles aptè nubere, nube pari.

P. Concina propter hunc versum, ita ironice Sanchezium pungit: *Næ isti limpidi sacrorum Canonum fontes, unde dissolvendi Evangelici Sacramenti causæ hauriendæ.*

Ego verò non video, qua fronte P. Concina irrideat hac de causa Sanchezium; cum ex iisdem fontibus ipse quoque non semel hauserit aquam, ad irrigandam, & odoriferis veluti liquoribus conspergendam hanc suam Theologiam.

Hausit Tomo 2. pag. 250., ubi ad improbandum fœminarum ornatum hæc affert ex Amoribus Ovidianis.

Dicebam: desiste tuos medicare capillos.

Tingere quam possis, jam tibi nulla comæ est.

Hausit eodem Tomo 2. pag. 231. ubi ut prober nimium ornatum esse argumentum impudicitiae, affert hæc Ovidiana ex lib. 4. Fastorum.

Castæ quidem, sed non & credita: rumor iniquus

Læserat, & falsi criminis acta rea est.

Cultus, & ornatis varie prodisse capillis

Obfuit; ad rigidos promptaque lingua sonos.

Hausit Tomo 4. pag. 85. ubi ut prober molliem esse jure naturæ vetitam, affert spurcissimum istud Martialis distichon.

Ipsa crede tibi naturam dicere verum.

Istud, quod digitis, Pomice, perdis, homo est.

Hausit eodem Tomo 4. pag. 458. ubi ut impugnet sententiam Cornelii a Lapide de Puella non clamante; imo sententiam Soti, & Gonetii, ut vidimus suo loco; affert hoc aliud item spurcissimum Martialis distichon.

Castæ igitur nulla est? castæ sunt mille; quid ergo?

Castæ fuit: non DAT, non tamen illa negat.

Hau-

Haufit hoc Tomo 10. pag. 337. Ubi, ut probet dari posse impotentiam ex maleficio, affert hoc ex amoribus Ovidianis.

Quis vetat, & magicam nervos torpere per artem?

Sed abſorptus voluptate mordendi Jeſuitam Sanchez, animum non advertit ad multo plura hujusmodi, quæ ipſe ſcripſit.

CAPUT CII.

RESTITUITUR SUÆ SINCERITATI *ſententia Vivæ.*

P. CONCINA Tom. 10. pag. 293.

Sufficit ne error communis abſque titulo colorato ? P. Sanchez lib. 3. diſp. 21. num. 49. & 50. licet benigniſſimus, ne probabilem quidem vult opinionem affirmantem. Sed P. VIVA quæſt. 4. art. 4. num. 12. fatetur quidem, Patrem Sanchez ut improbabilem rejicere opinionem affirmativam: ſubdit tamen cum SUO Diana, Moſeſio, & Joanne Sanchez PROSCRIPTO, aliisſque, præſatam opinionem eſſe probabilem. Eamque ſuadere nititur „ QUIA, inquit, ex „ æquitate, & benignitate Juris afferendum, utrobique ſup- „ pleri defectum, qui a poteſtate humana ſuppleri poteſt „. Hæc interpretatio ARBITRARIA, FALSA, ET LAXA EST.

Pater Concina hic non imponit Vivæ eam opinionem, nam re vera illam putat probabilem ex Diana, & aliis: Sed imponit ineptiſſimam rationem, qua P. Viva nuſquam utitur. Igitur P. Viva non conatur perſuadere præſatam ſententiam illo. QUIA, quod ipſi aſſingit P. Concina; neque in toto Patre Viva reperitur, textus ille verborum, quem ſub ejus nomine P. Concina recitat: ſed utitur alio argumento diverſiſſimo, & ſatis ſolido, quod P. Concina non modo non diſſolvit, ſed omnino occultat. Et verba, quæ P. Concina fingit eſſe argu-
men-

mentum P. Vivæ, in P. Viva sunt mera conclusio probata. En Vivæ verba post relatam opinionem Thomæ Sanchez.

His tamen non obstantibus Diana part. 3. tract. 4. resolut. 122. & part. 8. Tract. 1. resolut. 94. docet cum PONTIO, Molfesio, & Joanne Sanchez valere in utroque foro gesta Parochi, Judicis, Confessarii, Tabellionis &c. etiamsi solos error communis sine titulo colorato intercedat. Unde docet, validum esse matrimonium, cui Parochus intrusus assistit, etiamsi a Contrahentibus sciatur non esse verè Parochum illum, qui communiter ab aliis Parochus existimatur. RATIO EST, (non illud QUIA calumniosè afflictum a P. Concina;) QUIA eadem inconvenientia sequerentur in Republica, si acta istorum essent invalida, sive titulus coloratus annectatur errori communi, sive non annectatur. ERGO (en conclusio probata, quàm P. Concina retulit ut rationem probantem) eadem dispositio legis debet esse utrobique; atque adeo (verbis sequentibus P. Concina præfixit illud QUIA, & verborum textum efformavit, qui in Viva non est) ex æquitate, & benignitate juris asserendum, utrobique suppleri defectum, qui a potestate humana suppleri potest.

Num sincerè relata sit opinio Patris Vivæ, Lectores videant. Ego ad quædam alia pergam.

Ad illud scemina CUM SUO DIANA: neminem pudere debet Dianam esse SUUM. Et sane ego malim esse MEUM Dianam, quàm esse MEUM, Montaltium, quàm esse MEUM Henricum a S. Ignatio, quàm esse MEUM in Theologia morali Natalem ab Alexandro, quàm esse MEUM auctorem Theologiæ moralis Jesuitarum, & similes.

Ad illud; Et JOANNE SANCHEZ PROSCRIPTO. Etiam P. Concina sæpe numero citat pro suis opinionibus Henricum a S. Ignatio PROSCRIPTUM, aliosque Scriptores PROSCRIPTOS; & quod plus est; non raro illos exornat præclarissima appellatione GRAVIORUM THEOLOGORUM.

Ad illud; CUM SUO DIANA, MOLFESIO, JOANNE

NE SANCHEZ PROSCRIPTO , ALIISQUE. P. Viva nominaverat etiam PONTIUM. Pontius de Matrimonio auctor est gravissimus , & celeberrimus. Non parum profuisset Patri Vivæ apud Lectores , si vidissent , ad asserendam præfatæ opinionis probabilitatem , motum illum fuisse etiam ab auctoritate PONTII. Cur Pontium a P. Viva citatum P. Concina occultandum esse putavit ; & hanc utilitatem Patri Vivæ apud Lectores invidit?

Ad illud ; HÆC INTERPRETATIO ARBITRARIA, FALSA , ET LAXA EST. Docebo quoniam sint Auctores ejus interpretationis , atque opinionis , & nullum Jesuitam citabo.

PONTIUS lib. 5. de Matrimonio cap. 20. post relatam oppositam sententiam Thomæ Sanchez ita pergit, num. 2. *Ceterum mihi PROBABILIS videretur* (PROBABILISTA Sanchez vult , neque esse probabile) *etiam ejus , qui caret titulo , est tamen putativus , & intrusus , valere gesta per eum. Auctores , qui nobiscum sentiunt , referam statim ; placet enim hæc sententia per partes explicare , ex quibus sufficienter probata relinquetur.*

Diana part. 3. tract. 4. resol. 122. *Hanc sententiam ego libenter etiam teneo ; quia puto , quod ex errore communi confertur jurisdictioni etiam sine titulo colorato collato a legitimo possessore. Et hoc solide probant PONTIUS de Matrim. lib. 5. cap. 20. num. 2. Sancius in select. disp. 44. num. 3. & ego ipse alibi.*

Bordonus Tom. 2. resol. 36. quæst. 14. num. 50. *Mosesius, PONTIUS , Diana ajunt sufficere errorem communem sine titulo. ET BENE : quia Jurisdictio , quæ ab Ecclesia suppletur , non fundatur in. l. Barbarius , sed in provida pietate Ecclesiæ , quæ saluti Fidelium intendit subvenire.*

Franciscus Sylvius part. 1. resolut. variar. V. *Matrimonium* II. *Dices. Ad hoc , ut gesta per Sacerdotem , qui ex communi estimatione , & errore est Parochus putativus , valeant ; ipse debet habere titulum : cum verò non habet Sacerdos , qui , ut dictum est , assumitur a Colonello , vel Capitano Militum....*

tum..... Respondeo secundò, quod Basilius PONTIUS lib. 5. cap. 20. tamquam probabilius sustinet, non requiri titulum, modo adhi error communis.

Pignatellus Tom. 6. consult. 3. proponit hoc sextum dubium. Dato, quòd non coloratus titulus extiterit, an matrimonia coram eo contracta sint nulla? Cui sic respondet num. 14. Ad sextum respondeo quoque negativè ex regula illa universali: Quotiescumque causa publica, bonumque publicum agitur, si tamen materia subiecta est potestati Principis, valent ex æquitate in utroque foro, quæ gesta sunt cum communi errore per Parochum putativum, sive habeat titulum a legitimo Superiore, sive non habeat. Est PONTII, & aliorum, qui advertunt id verum esse, etiamsi contrahentes sciant, illum carere vero titulo.

Et demum, ne Lectores fatigem, eandem opinionem tenent Molfesius, Joannes Sancius, Del-Bene, Leander, alique, quos citat Diana part. 8. tract. 1. resol. 94.

Quibus positis. Primum. Aliqua certè venia dignus mihi videtur P. Viva, si propter auctoritatem, & rationes tot auctorum opinionem illam probabilem appellavit. Deinde cum tam multi ipsum præcesserint, & novissimus omnium illius opinionis probabilitati ipse subscripserit, quæro, cur solus Viva a P. Concina hìc in invidiam adducitur? Cur de ipso solo ita in Indice scribitur: *Falso docet ad assistendum validè matrimonio sufficere errorem communem sine titulo colorato*? Cum idem ante ipsum docuerint PONTIUS, Diana, Bordonus, Franciscus Sylvius, Pignatellus, Molfesius, Sancius, Del-Bene, Leander, atque alii? Commendo iterum P. Concinae, atque Indicum fabricatoribus WENDROCHIANAM EXCUSATIONEM. Neque enim aliam afferre possunt, cur tam multis antiquioribus prætermisissis solum Vivam exagitandum suscep-
rint, & lectorum oculis objectarint.

Præterea: siquidem P. Concina eam interpretationem ARBITRARIAM appellat, idest sine ratione, quo pacto solvit rationem Patris Vivæ petitam ex eo, quod eadem inconvenientia in Republica sequerentur, nisi illorum acta valerent, sive

adjungatur errori communi, siue non adjungatur titulus coloratus? Hanc rationem non modo non dissolvit, sed de illa ne verbum quidem.

Demum quo robusto argumento opinionem illam refellit, ejusque LAXITATEM ostendit? HÆC INTERPRETATIO, inquit, ARBITRARIA, FALSA, ET LAXA EST. Nec præterea quidquam addit. Quamobrem tota vis impugnationis ad illa duo antiqua verba redigitur, IPSE DIXIT. Quæ quidem ratio impugnandi sententias apud P. Concinam frequentissima est, ut per se animadvertere, propriisque oculis lectores videre poterunt. Nequis verò suspicetur, me hic pugnare pro Domo; norint omnes, præfatam opinionem a laudatis Theologis propugnatam rejici communissimè ab auctoribus Societatis.

Postremò animadverto, relatam opinionem ab aliquibus PROBABILISTIS admitti; a Thoma Sanchez, aliisque PROBABILISTIS refelli. Adeo verum est, quod sæpe diximus, PROBABILISMUM nullam cognationem habere, nulloque nexu contineri cum sententiis directis, seu laxæ sint, seu non laxæ.

CAPUT CIII.

VINDICATUR A FALSA

criminatione P. Sanchez.

P. CONCINA Tom. 10. pag. 333.

P. Thomas Sanchez in suis tribus Voluminibus DE RE UXORIA tam fuso calamo hanc coeundi impotentiam versat, ut non minus, quam xxviii. disputationibus illam explanare operæ pretium judicaverit. Non omnibus datum est quæstiones, quas auctor iste distinctè enucleat, & perspicuè dispicit salvo pudore, & honestate tractare. Præcipua capita, ea qua potero cautione attingam, ne vel calamus ipse materiam adeo lutulentam versando maculetur.

NON MINUS, QUAM xxviii. DISPUTATIONIBUS? Minus, minus. Disputationes de impedimento impotentiae lib. 7. incipiunt a 92. inclusive, & desinunt inclusive in 114. Ac proinde sunt tantum 23. non 28. At forte fuit error Typographi. Credamus. Sed de P. Concina in omnem occasionem dehonestandi auctores Societatis, & præcipue Sanchezium, imminuentem, nulla suspicio temeraria est. Deinde in multis ex iis ipsis viginti tribus Pater Sanchez nihil omnino lutulenti versat, ut patebit legentibus vel solos disputationum titulos. Demum ipse Sanchez satis bonam rationem affert, cur aliquanto diutius in hujusmodi impedimento immoretur: quod nempe, ait, frequenter in Tribunalibus ecclesiasticis accidat, & in confessionibus occurrat. Si lectores in quæstiones de luxuria a P. Concina pertractatas reflectere parumper oculos velint, videbunt ipsum eo in loco calami maculas virgineo pavore non adeo exhoruisse.

Voces illæ DE RE UXORIA non satis virgineæ, & satis improprie sunt. Sanchez sua volumina inscripsit DE SACRAMENTO MATRIMONII SACRAMENTO. RES UXORIA, si
P.

P. Concina Calepinos consulat , nescio quid aliud significat. Quamobrem voces illæ calumniose huc , ET ALIO , intrusæ sunt ; ut eo loquendi modo major invidia Thomæ Sanchez conciliaretur.

Ea vero criminatio jam diu est , quod intorta fuit in Sanchezium ab Hæreticis Riveto , Christophoro Lutardo , & Sanzirano : quos refert , & imitatur Bayle Tomo 3. Dictionarii Historici , & Critici Verbo *Sanchez*. Eam hic dextere , & latenter renovat P. Concina ; nequid esset ab ejusmodi hominibus dictum contra auctores Societatis quod ipse non recoqueret , & in suam Theologiam transferret. Sed jam diu etiam est , quod illam alii , potissimum vero Theophilus Reinaudus dispulerunt. Quamobrem ego nihil hic addo , ne actum agam.

CAPUT CIV.

ELEVATUR INVIDIA CONFLATA

eidem Sanchez.

P. CONCINA Tom. 10. pag. 361.

P. Thomas Sanchez lib. 9. Disput. 46. num. 48. „ Oscula , & „ amplexus , aliique tactus non impudici excusantur a culpa „ mortali inter sponfos de futuro ratione contractus sponsalia inter ipsos initi. Ratio est , quoniam sicut matrimonium ipsum cohonestat copulam ; ita sponsalia , quæ quoddam matrimonii initium sunt , cohonestare debent hujusmodi tactus , qui INCHOATIO quædam sunt copulæ ; præsertim quia sic magis fovetur amor in ordine ad matrimonium..... „ (Hæc puncta mea non sunt , sed P. Concinae.)

Tum post acres declamationes , & post irrisam illam INCHOATIONEM , convitiatur , & censurat his liberalibus verbis.

PARADOXA LAXITATIS hæc sunt , quæ CASTIS AURIBUS SCANDALUM INGERUNT..... Verum hæc refellenda non sunt , sed DETESTANDA.

Totidem verba procul dubio sunt in P. Sanchez. Sed quod hic de P. Concina querimus , hoc est. P. Sanchez citat ibi pro sua sententia SEPTEM DOMINICANOS. Pater Concina in loco , quem versamus , infectatur quidem acerbe quatuor Jesuitas , Sanchez , Tamburinum , Gobatum , La-Croix. Verum suos Dominicanos non modo non exagitat , non modo in indice non ponit , non modo non nominat ; sed cùm citatos a Sanchezio certissime ibidem legerit , citationes suppressit substitutis aliquot punctis. Quod quidem utrum vacuitati a studio partium , utrum bonæ fidei , utrum VERO zelo promovendæ purioris Ethices consentaneum sit , alii judicabunt.

Ego , ut hujus opinionis invidia non tota exoneretur in Sanchez ; sed ex æquo dividatur in eos , in quos est tribuenda ; re-

velabo, quinam fuerint, quos se magistros sequi Sanchez professus est.

Cajetanus Dominicanus in summa Verbo *Sponsalitia*; ubi sic. *Oscula tamen, & amplexus inter Sponsos benevolentiae causa non sunt peccata, ut patet. Si vero DELECTATIONIS CAUSA sunt affectu maritali INCHOANTE, absque impudicitia tamen, VENIALIA sunt. Quia sicut Sponsa INCHOATIVE est Sponsi; ita delectatio venerea conjunctionis carnalis inter eos INCHOATIVE permittitur inter eosdem. Constat autem, oscula DELECTATIONIS CAUSA facta non nisi INCHOATIONEM venereae delectationis importare.*

Idem 2. 2. quæst. 154. art. 4. *Videtur autem quod sicut sponsalitiū INCHOATIO quædam est Conjugii; ita hujusmodi actus INCHOATIO quædam est carnalis copula. Et quemadmodum concessum est, ut inter Sponsalia suspirent se invicem juxta illud Augustini, Ne vilem habeat Maritus, oblatam, quam non suspiravit Sponsus dilatare, ita concessa videntur hujusmodi oscula inter eosdem, secundum indulgentiam tamen, qua venialia conceduntur, & nisi, ut hujusmodi INCHOATIONES permittit venialiter in ordine ad promissas nuptias, excusentur: Nescio excusare Sponsorum de futuro PROPTER DELECTATIONEM oscula, amplexus &c. De osculis autem, & amplexibus inter eos ad benevolentiam, & familiaritatis signa non loquor: quia licita procul dubio sunt.*

Medina Dominicanus in Instruptione Confessariorum lib. 1. cap. 14. §. 18. *Todos tactos, osculos deshonestos, y libidinosos son pecados mortales; excepto solo quando son entre casados; y esto quando no se teme aun entre ellos, que de lo tal avrá pollucion fuera del vaso natural, que entonces será pecado mortal. TAMPOCO ENTRE LOS DESPOSADOS SERAN PECCADO.*

Ludovicus Lopez Dominicanus part. 1. Instructorii cap. 54. *Peccant parentes, si permittant inter filiam desponsatam de futuro tantum, & inter ejus sponsum tactus impudicos. Sed bene*

bene possunt permitttere inter eos oscula, & amplexus, qui ei licent ETIAM FINE CAPIENDI DELECTATIONEM EX EIS.

Petrus de Ledefma Dominicanus de Matrim. quæst. 43. art. 1. Dubio ultimo in tertio argumento pro sententia docente, sponsum acquirere aliquod jus justitiæ ad corpus alterius sponsi, quam sententiam, ejusque argumenta ipse approbat, & amplectitur; hæc habet. Tertid. SECUNDUM THEOLOGOS, ET SUMMISTAS (jam eo tempore, & ante P. Sanchez) *Sponsi etiam de futuro licite possunt osculari, se mutuo amplecti, & tangere se talibus, qui de se non sunt impudici; ET FRUI VOLUPTATE, QUÆ ORITUR EX EIS; quoniam sponsalia sunt INITIUM MATRIMONII, & ita concedunt facultatem fruendi VOLUPTATE PRÆAMBU LA voluptati mairimonii.*

Bartholomæus a Ledefma Dominicanus Dub. 14. de Matrim. prope finem, teste ipso Sanchezio, idem docet. Sed verba non affero, quia nulla diligentia illum potui reperire.

Præterea eidem sententiæ favent alii duo Dominicani, quatenus generatim, atque indefinitè docent, oscula posse permitti sponſis de futuro, saltem propter consuetudinem: nempe.

Bartholomæus Fumus Dominicanus in Summa, vulgo *Armilla*, V. *Impudicitia*, ubi sic: *Si autem sint sponsi de futuro, & credunt eis ista licere, quia sic consuetum est, poterunt aliquo modo excusari.*

Joannes Tabiensis Dominicanus in Summa, V. *Osculum*, ubi sic. *Sponsis de futuro obstat, quod adhuc possunt separari, quia tamen (oscula) sunt quædam INITIA matrimonii futuri, possent excusari ex consuetudine.*

En Magistros, à quibus Sanchezius didicit PARADOXA LAXITATIS, QUÆ CASTIS AURIBUS SCANDALUM INGERUNT. En a quibus exscripsit opinionem NON REFELLEDAM, SED DETESTANDAM. Atque hæc est verissima Jesuitarum excusatio, ut aliàs monui; si quando in minus rectas opiniones prolapsi sunt: nimirum non eos esse ea-

rum fundatores, vel antesignanos; sed eas ab antiquioribus, doctissimisque Magistris didicisse.

Quod si hujusmodi Magistri non ea laborant apud vulgus invidia, qua Jesuitæ; ideo hoc est, quia Montaltius contra solos auctores Societatis hoc artificium invexit; ut ceteris Theologis prætermisissis ex solis ferè Jesuitarum libris expiscaretur, quod carpendum videri poterat. Quod artificium non desuerunt usque ad hæc nostra tempora, quæ magna ex parte, recta tamen cum intentione imitati sint.

CAPUT CV.

VINDICANTUR AB IMPOSTURA

Viva, & La-Croix.

P. CONCINA Tom. 10. pag. 383.

*P. Dominicus Viva de Sacramento Matrimonii quæst. 7. art. 3. num. 9. pag. mibi 133. „ Demum si alter habeat opinio-
nem probabilem de nullitate matrimonii, & simul habeat
„ opinionem probabilem de ejus valore, licitè potest
„ PETERE, ET REDDERE, cum possit amplecti al-
„ terutram opinionem probabilem, quam mavult, etiam si
„ una sit probabilior, quàm altera, „ Hæc doctrina est con-
tra Sacros Canones, contra Sanctos Doctores Ecclesiæ; &
nisi me omnia fallunt, EVIDENTER CONTENTA IN
THESI I. damnata ab Innoc. XI. Nam hic agitur de va-
lore Sacramenti matrimonii.*

Et paulo post relata non absimili doctrina P. La-Croix, hæc subdit.
*Hæc cursum indicare libuit, ut intelligant Lectores, damna-
tam probabilisticam thesim ab Innoc. XI. in controversiis,
in quibus agitur de valore Sacramentorum a non paucis
Probabilistis promoveri, & propugnari, nisi fallor ipse.
Sed LECTORES IPSI SINT JUDICES.*

Utrum Doctrina Vivæ , & La-Croix sit contra Sacros Canones , & contra Sanctos Ecclesiæ Doctores viderint alii. Manifestissima certè impostura est , illam esse **EVIDENTER CONTENTAM IN THESI I.** damnata ab Innoc. XI. & ab his Probabilistis promoveri , ac propugnari damnatam probabilisticam Theſim. De quo lectores sint iudices , neque ad alium Tribunal ipse etiam provoco.

Prima thesis damnata ab Innoc. XI. hæc est. *Non est illicitum IN SACRAMENTIS CONFERENDIS sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti relicta tutiore ; nisi id vetet lex , conventio , aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabilis tantum utendum non est in collatione Baptismi , Ordinis Sacerdotalis , aut Episcopalis.*

Admitto , damnationem extendendam esse non solum ad **CONFERENTEM** , de quo expresse loquitur Propositio damnata , sed etiam ad **SUSCIPIENTEM** ; ita ut neque isti liceat sequi opinionem probabilem relicta tutiori in iis ponendis , quæ ex parte sua necessaria sunt ad valorem.

Admitto , damnationem intelligendam esse non solum de iis , quæ pertinent ad valorem jure divino , ut sunt materia , & forma : sed etiam de iis , quæ pertinent ad valorem jure Ecclesiastico , ut est privatio hujus , & illius impedimenti dirimentis in Sacramento Matrimonii.

His admisis ; quæ verissima puto : Doctrina damnata in tota sua amplitudine hæc est. *Licetum est sequi opinionem probabilem relicta tutiore circa ea , quæ pertinent quocumque jure ad valorem IN SACRAMENTIS TUM CONFERENDIS , TUM SUSCIPIENTIS.*

Doctrina verò P. Vivæ , & La-Croix hæc est. *Licetum est sequi opinionem probabilem , etiam relicta probabiliori, DE VALORE PRÆTERITO matrimonii IN PETENDO , ET REDDENDO DEBITO.*

Lectores nunc sint iudices : **PETERE, ET REDDERE DEBITUM est ne CONFERRE , AUT SUSCIPERE aliquod Sacramentum?**

Regero in P. Concina , ut mitissimè agam , hæc sua verba,

ba, quæ habet hic ad aliam rem pag. 391. SINGULARI
PATIENTIA OPUS EST INEJUSMODI RESCRIBEN-
DIS, ET REFELLENDIS.

Ad hanc verò opellam, qualiscumque sit, consueta diver-
ticula, mordaces declamationes, scommata, ultrices satyras;
quas ipse appellat plautinos sales, expecto. Responsiones ad
rem; responsiones nimirum, quibus superiora capita percur-
rendo doceat quodnam sit, in quo modo plus, modo minus
a bona fide non defecerit, non expecto.

CAROLI NOCETI
SOCIETATIS JESU
CONFUTATIO
PRIMÆ EPISTOLÆ
PATRIS DINELLII
CATHEDRATICI CASANATENSIS
ORDINIS PRÆDICATORUM
DE DANIELIS CONCINÆ

*In indicandis , describendisque Casuistarum locis summa
fide, ac diligentia.*

MATRITI MDCCLIII.

TYPIS ANTONII PEREZ DE SOTO, IN VIA DE LA HABADA.
SUPERIORUM FACULTATE.

PATRIS DINELLI
 CATHEDRATICI CASANATENSIS
 ORDINIS PREDICATORUM
 DE DANIELIS CONCINAE
 PRIMAE, EPISTOLAE
 TOME II
 SOCIETATIS
 CASANATENSIS

In indicibus, et in libris Casanatis
 huius, ac illius.

MATRIS INCELLI

TYPIS ANTONII PETER DE SOTO IN VIA DE LA HARADA
 SUPERIORUM FACULTATE

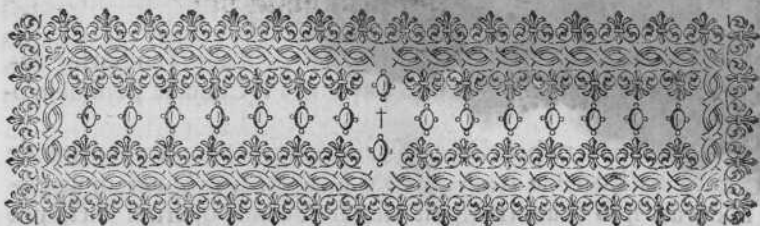
PRÆFATIO.

UM meus liber , cui titulus , *Veritas Vindicata*, prælo rursus subiceretur, & a fine proprius abesset; prodiit epistola prima Patris Dinellii Ordinis Prædicatorum ad me data , in qua sex tantum capita libri mei ex centum , & quinque perturbatè selegit , quæ sibi impugnanda proponeret. Illud quidem se fecisse ait ; quia sex mea graviora errata continent ; verum , ut ego interpretor, quia putavit aptiora , contra quæ aliquid ad speciem objicere posset , quo invidiæ cursus a meo libro excitatæ paulisper retardaretur. Primum mihi vehementer gratulor , ex tam multis Auctorum locis , quæ in meo libro leguntur , ne UNUM quidem in hac epistola indicari , qui a me sincerissime non sit relatus. Quod certe P. Dinellius facere non omisisset , si facere po-

potuisset. Posita autem mea hac summa fide in
asserendis Auctorum verbis, de toto meo li-
bro lectoribus libentissimè judicandum relin-
quo. Deinde illis, quæ ad centum, & quinque
capita nihil attinent, prætermisissis, in quibus
tamen multa falsa narrantur; venio ad sex cri-
minationes singillatim, & ordine refellendas.

§. I.

REFELLITUR PRIMA CRIMINATIO.

NITIUM facit P. Dinellius a mei libri capite 82. in quod se forte incidisse dicit. Questus sum in eo capite de P. Concina, quod erratum quoddam in Methodo Communionis a Tamburino commissum luce palam manifestaverit: tacerit vero retractationem hanc ibi proximam: *Adversus doctrinam hanc olim A ME bona fide traditam insurgunt hodie duæ pro-*

positiones ab Alexandro VII. damnatæ, cui OMNINO PARENDUM EST.

Hujus querelæ injustitiam Pater Dinellius tripliciter demonstrare conatur.

Primo, quia retractatio illa non est Tamburini; sed intrusa a Probabilistis, qui hac ratione uti solent ad incrustandos errores suorum Theologorum. Ut divinetur, quos indicare velit, Oedipo non est opus.

Secundo, quia mihi ignotum erat, utrum P. Concina usus fuerit editionibus Venetis, in quibus unis retractatio legitur; potius quam editione Lugdunensi anni 1679., quarto nempe

Pp

anno

anno post Tamburini obitum adornata, in qua retractatio nulla conspicitur.

Tertio demum; quia magno potius malo Tamburini futurum fuisset, si illam retractationem P. Concina commemorasset.

Antequam respondeo; assero locum hunc Tamburini de Præceptis Ecclesiæ tract. 3. cap. 8. num. 49. Quod opus publice ab ipso Panormi postremum suorum operum dictatum est.

*Sub qua obligatione Sacerdotes prædicti confiteri
quamprimum debeant.*

Respondeo. Suarez, Vasquez, alique permulti cum Jo: Sanchez disp. 32. num. 102., & communiter Theologi ajunt sub obligatione mortali. Petrus Ledesma de Euch. p. 2. cap. 11., & Villalobos in Summa p. 1. tract. 7. difficultate 37., & Delgadillo cap. 2. de Euch. dub. 29. alios citans ajunt; vel sub nulla, quia hoc Tridentini est solum consilium; vel sub veniali; quia si hoc præceptum est, sane est de re parva. Quid enim magni habet, quod qui contritus celebravit, unde nunc sit in statu gratiæ, debeat cum tanto rigore sub peccato mortali hodie, & non cras, vel postridie, vel postea præcepto huic confitendi satisfacere, dummodo suo tempore satisfaciat?

PRIOR SENTENTIA EST OMNINO APPROBANDA; NAM POSTERIOREM CONDEMNAVIT ALEXANDER VII. dum cum cæteris propositionibus ab ipso condemnatis die 18. Martii 1666. adest hæc 38., Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali confitendi quamprimum, est consilium, non præceptum.

Hactenus Tamburinus. Quo posito.

Ajo primo; me rectissime judicasse, & etiamnum judicare; retractationem esse Tamburini, non vero a Jesuitis intrusam: nimirum vel relictam fuisse a Tamburino in aliquo suo scrip-

scripto : vel quod verius puto , appositam , ut sit , in margine alicujus exemplaris ex impressis ante damnationem ; a quo deinde prima editio Veneta , & ex ipsa aliæ profectæ sint. Cursum indico , quibus ad ita existimandum adductus fuerim , & de eorum efficacia lectores judicent.

Tamburinus novem annos vixit post damnationem propositionum editam ab Alexandro VII. , atque idcirco & spatium habuit , & rationem retractandi errorem suum.

In opere de Præceptis Ecclesiæ illum re ipsa disertissime retractavit , & quidem propter hanc ipsam rationem , quia ejus doctrina prior damnata fuerat ab Alexandro VII. ut patet ex loco allato.

In omnibus editionibus Venetis ann. 1680. , 1687. , 1692. , 1702. , 1707. , 1710. , 1719. , & 1734. , retractationem lego , de qua est controversia , & illam video retractationi , quæ habetur de præceptis Ecclesiæ , omnino consentaneam.

Jesuitæ in nullum alium locum Tamburini , quamquam indigeret , retractationem ullam intruserunt : neque est potior ratio , cur de hoc uno tantopere laboraverint.

Demum nullum est argumentum , ut clarius infra patebit , affingendi Jesuitis hoc artificiosum mendacium ; ut voluerint ponere in ore Tamburini (A ME olim traditam) verba , quæ ipsius non essent : Et multo minus , ut voluerint intrudere in opus de Præceptis Ecclesiæ sub nomine Tamburini sententiam , quam ipse non tradidisset.

Et hæc omnia collectim sumpta non satis sunt ; ut quilibet cordatus pro certo habeat , eam retractationem fuisse , non dico a Tamburino mortuo pro Venetis editionibus exaratam , sed a Tamburino vivo relictam?

Ego in hac causa , quam agimus , defensor sum. Satis mihi esset postremum argumentum allatum , quod vocant *negans* , & tamen multis *positivis* non careo ; ut modo vidimus. P. Dinellius est accusator. Accusat enim Tamburinum de retractatione omiſsa : accusat Jesuitas de retractatione malitiose intrusa. Ipsi incumbit onus probandi hæc crimina ad defendendum P. Concinam nunc primum excogitata. Quæ quamdiu solide non

probenitur , manet mihi integrum jus existimandi , eam retractationem Tamburini esse : Atque hoc jus possum persequi sine ullius querela contra P. Concinam , immo contra quemcunque , & in quacunque controversia mihi libuerit.

At editio de præceptis Ecclesiæ posthuma est. Si licet pro arbitrio negare ea , quæ sunt in editionibus posthumis , negabo hunc , & illum locum esse S. Thomæ ; hunc , & illum esse S. Augustini ; & sic de reliquis , quorum editiones posthumæ sunt. Et qua ratione probabitur , hunc , & illum locum istorum esse ; probabo , locum allatum de Præceptis Ecclesiæ esse Tamburini.

At editio Lugdunensis anni 1679. , qui ab obitu Tamburini quartus est , retractione caret. Hoc tantum probat Typographum Lugdunensem habuisse præ manibus unum ex eis exemplaribus , quæ prodierant ante damnationem ; & retractationem Panormi a Tamburino relictam ad ipsum non pervenisse. Non vero probat , ut contendit P. Dinellius , nihil ad illud usque tempus cogitatum fuisse de retractatione.

At post retractationem adjectam in fine numeri 54. , doctrina damnata repetitur a Tamburino in fine numeri 55. Huic difficultati , quæ (nota bene) non militat contra locum de Præceptis Ecclesiæ , inferius satisfaciam.

Ajo secundo , me prudentissime existimasse , P. Concinam voluisse Venetas editiones , in quibus legitur retractatio laudata.

Mitto conjecturas. Mitto , nempe , quam verosimile mihi esse debuerit , Hominem eruditum , Venetiis scribentem , usum fuisse editionibus Venetis , quæ tam multæ , tam familiares , tam sparsæ sunt , potius quam Lugdunensi , ad quam confugit P. Dinellius , quæ adeo rara est , ut in instructissimis bibliothecis vix reperiatur. Certe in Collegio Romano tum in bibliotheca , tum in cubiculis , ubi editiones Tamburini permultæ sunt , illa caremus. Et cum plures Romæ bibliothecas lustratum miserim , inveniri illam licuit in sola Casanatensi. Hæc , inquam , mitto , & certiori via procedo.

P. Concina Tomo primo suæ Theologiæ pag. 64. num.

II. ita scribit. *Indicavi damnatarum thesium auctores non alio fine nisi ut illorum operum lectores admonerem. Tamburini opus manibus omnium teritur; & alioquin damnatae theses baud sunt sicuti in quibusdam aliis notatae.*

P. Dinellius pag. 28. & seqq. editiones Tamburini eruditè tribuit in tres classes. Prima continet eas, quæ ante damnationem propositionum prodierunt. Secunda continet Lugdunensem anni 1679. in qua retractatio non legitur. Nam de alia Lugdunensi anni 1669. ab Alegambe citata non loquor; quia tum a P. Dinellio, tum a me nescitur, ubinam gentium lateat. Tertia continet Venetas, in quarum omnibus legitur retractatio.

Quæro nunc a P. Dinellio; de quibus editionibus loquitur P. Concina, quando queritur, opus Tamburini teri omnium manibus, nec tamen damnatas theses notatas esse? De prima classe loqui non potest; quia ante damnationem theses damnatae notari non poterat. Nec potest & loqui de secunda, sive de editione Lugdunensi anni 1679., quia hæc non teritur omnium manibus, siquidem, ut diximus, est rarissima. Restat igitur ut loquatur unice de editionibus Venetis. Istæ enim unicæ sunt, quæ & teruntur omnium manibus, & in quibus, si unam, vel alteram excipias, proscriptæ propositiones non sunt notatae. Volutaverat ergo P. Concina Venetas editiones, siquidem animadverterat damnatas theses in eis non adnotari: atque ideirco ego prudentissime credidi, ipsum legisse in Venetis editionibus etiam erratum, quod est in methodo communionis cum retractatione ibi proxima. Nisi si dicere velimus, editiones, quæ Jesuitis nocent, P. Concinæ notissimas esse; quæ vero profunt, ignotissimas.

Ajo tertio; magnum bonum, & nullum malum Tamburini fuisse futurum, si P. Concina laudatam retractationem commemorasset.

Ad bonum quod attinet; profecto retractatio manifestasset ejus animi demissionem, qua erratum suum palam professus est, ejusque obedientiam decretis Pontificiis, quibus dixit omnino parendum esse. Quod attinet ad malum, quodnam, rogo, illud fuisset? En, inquit P. Dinellius.

Tam-

Tamburinus post appositam retractationem in fine numeri 54, agit deinde quasdam alias quaestiones num. 55, atque illum ita concludit repetendo doctrinam proscriptam. *Sed quoniam nos probabile duximus, hoc non esse nisi consilium, illa quaerere superfluum existimamus: uno enim verbo quaestiones omnes amputamus: Ad nihil ex obligatione teneris.*

Jam vero nonne hic Tamburinus, si ejus est retractatio, illudere voluisse videtur Alexandro VII., cui postquam dixit omnino parendum esse, continuo ad proscriptam opinionem tuendam revertitur; ex eaque novis quaestionibus, quas sibi proponit, impavide respondet? Quantam porro hoc praebuisset P. Concinae *dicendi copiam contra Tamburinum, contra rationem Probabilistarum emendandi libros, & incrustandi errores suorum Theologorum; contraque editores operum Tamburini anno 1679., qui damnatam propositionem, ut Pontifex praeceperat, expungere neglexerunt.*

Verum hæc nullam vim habent. Si Tamburinus COMPO-SUISSET numerum illum 55. post adjectam retractationem, ut latenter persuadet lectoribus P. Dinellius, sine dubio quod contra Tamburinum contendit, obtineretur. Verum longe aliter se res habet. Editiones Venetæ nihil differunt ab impressis ante damnationem, præterquam in adjecta retractatione. Quamobrem numerum illum 55. jam composuerat Tamburinus antequam retractationem adjiceret; qua adjecta in fine numeri 54. rectissimè putavit, intelligi retractatum quidquid ad eandem opinionem pertinens deinde consequeretur.

Quod ut clariùs demonstrum: Fingamus, Tamburinum adjecisse retractationem initio quaestionis. Plus: Fingamus, illam apposuisse, ut aliquando fit, initio omnium operum in Præfatione. Advenerint deinde Typographi, qui lucro suo consulentes, antiqua exemplaria recuderint cum retractatione præposita. Quæro ab æquis lectoribus: Tametsi tota doctrina Tamburini damnata consequeretur, ut ita dicam *ordine locali* retractationem, possetne hinc effici, Tamburinum Alexandro VII. illudere voluisse, & post retractationem ad errores suos confirmandos reversum esse? Puto, non dicent. Porro idem in re nostra.

At satius fuisset illam adjicere in fine numeri 55. Ad summum hoc probat, Tamburinum non adiecisse retractationem opportunissimo loco. Non vero probat, retractationem non esse Tamburini, de quo uno nunc disputamus. Deinde dico, retractationem fuisse adjunctam loco opportuno. Nam in fine numeri 54. absolvitur quaestio *ex professo* tractata, utrum verba Tridentini sint consilium, vel praeceptum: Et retractatio posita in fine quaestionis *ex professo* tractatae, recte intelligebatur cadere in omnia consequentia; in quibus doctrinam proscriptam, *non post retractationem appositam*, iterum enim admonendum est, sed jampridem *ante damnationem* obiter repetierat. Quemadmodum de retractatione initio libri praefixa dictum est.

Quamobrem non nisi cavillando poterat P. Concina hinc arripere occasionem divexandi Tamburinum, & Probabilistas; ac multo minus editores operum Tamburini anno 1679. Cum nullo pacto constet, Jesuitas praefuisse editioni illi Lugdunensi; aut illam eorum voluntate, vel consilio curatam esse.

Igitur, ut rem conficiam. Cum rectissime existimaverim retractationem non fuisse a Probabilistis intrusam: Cum prudentissime crediderim Patri Concinae fuisse notam: & cum magnum bonum, nullumque malum commemoratio retractationis allatura Tamburino fuisset: Jure optimo questus sum, Patrem Concinam divulgato errore retractationem non manifestasse; praesertim cum eo in loco, quem habebam praemanibus, Tamburinum propter illud erratum omni artificio de honestari viderem.

Nisi si quis forte contendat, evidentia metaphysica, vel physica mihi opus fuisse, ut jure optimo quereretur. Quod profectus nimium est; praesertim cum P. Concina plurima in Jesuitis acculet, quae certissime ipsi nec metaphysicè, neque physicè, imò neque moraliter evidentia sunt. De quo nonnihil vide in fine paragraphi quarti hujus confutationis.

Quod ait P. Dinellius, me adnotasse, Ledesnam quoque Dominicanum eandem cum Tamburino propugnasse opinionem; quod ipsum tamen P. Concina non tacuit; mihi videtur minus rectè dictum. P. Concina, & P. Dinellius ajunt;

Le-

Ledefinam propugnasse opinionem EAMDEM: Ego ostendi propugnasse PEJOREM. Tamburinus enim opinionem proscriptam affirmavit dumtaxat PROBABLEM: Ledefina vero affirmavit MULTO PROBABILOREM, *MUY MAS PROBABLE*. Et tamen ibi Ledefina a P. Concina cursim vix nominatur; Tamburinus omni artificio in lectorum odium adducitur. Legatur, quæso, caput illud libri mei octogesimum secundum, in quod primum P. Dinellius fortè incidit.

Denique superest, ut ab alia criminatione me purgem.

P. Dinellius pagina 40. ita me alloquitur. *Extremum est, ut moneam errasse HAUD LEVITER te, ubi dicis, nusquam eam doctrinam fuisse a Tamburino impressam, nisi hoc loco, seu libro de Methodo Communionis. Nam eam ipsam quæstionem agitatam reperio in eo Opere, quod inscribitur de Præceptis Ecclesiæ.*

Ego ibi locutus sum de doctrina proscripta. Locutus enim sum de ea doctrina, quam, ut ibi continuò addidi, P. Concina ut erratum Tamburini avidè arripuit, & retractationem ibi proximam occultavit. P. Dinellius ut probet, me HAUD LEVITER errasse: Sive ut probet, doctrinam, de qua ego locutus sum, nempe proscriptam, reperiri etiam in alio loco; citavit quæstionem de Præceptis Ecclesiæ, ubi disertissimè traditur à Tamburino doctrina proscriptæ opposita.

§. II.

REFELLITUR SECUNDA CRIMINATIO.

Accusat me secundo loco P. Dinellius, quod capite xi. dixerim, Patrem Concinam imposuisse Sanchezio opinionem affirmantem, licitum esse duellum ob defensionem vitæ, honoris, & fortunarum: pluribusque contendit, P. Concinam nihil falsi dixisse; & Sanchezium opinionem illam affirmantem re ipsa propugnasse.

Cominus rem agamus. Quæro a P. Dinellio, sunt ne P. Concinae ista verba: *Licitumne duellum est ad evitandum pe-*
ri-

riculum vite, honoris, aut fortunarum? Respondeo. Non modo acceptare licitè duellum ad ejusmodi declinanda mala; verum indicere etiam te illud posse docent Salmanticenses tract. 10. cap. 4. puncto 3. num. 39.; SANCHEZ lib. 2. in Decal. cap. 39. numero OCTAVO. Suntne, inquam, P. Concina ista verba? Negare profecto non potest.

Quæro rursus. Suntne Sanchezii ista alia verba lib. 2. in Decal. cap. 39. numero OCTAVO, *Tertia causa est defensio vite propriæ; & ob hanc causam NON LICET sponte duellum acceptare.* Et hæc alia num. 9. *Quarta causa est defensio proprii honoris.... At dicendum est, hanc non esse justam acceptandi duelli causam, sed esse CULPAM MORTALEM acceptare?* Negare item non potest.

Quid igitur vult a me? Nonne evidens est cuilibet habenti oculos, in EADEM IPSISSIMA quæstione EODEMQUE MODO proposita, in qua P. Concina dixit, Sanchezium docere licitum esse duellum; nonne, inquam, evidens est, Sanchezium docere oppositum?

At P. Concina erravit; & loco citandi numerum octavum, debebat citare septimum.

Primum dico, me refellisse ea, quæ impressa legebam; non vero ea, quæ P. Concina servabat in mente, & per errorem non manifestavit. Quæ responsio sufficeret, ut ab hac omni criminatione expeditissimus essem. Deinde nihil timeo numerum septimum, in quo P. Dinellius adeo triumphavit. Discutiamus hunc numerum, & videamus, utrum Patri Concinae proficit.

Quænam est quæstio, quodnam est dubium, de quo agit Sanchezius numero septimo? Est ne quæstio illa, quam Pater Concina *indefinitè, & generatim* proposuit, *Licitumne duellum est ad evitandum periculum vite, honoris, aut fortunarum:* & in qua dixit, Sanchezium sententiam affirmantem defendere? Nihil minus. Sed dubium est de UNO peculiari, & circumscripto casu, quo innocens ab iniquo actore per fraudem in judicio CERTO opprimendus sit, ejusque condemnatio CERTO impetranda: utrum nimirum in hoc UNO casu tam multis cir-

cumstantiis coercito, & circumscripto liceat acceptare, vel offerre duellum ad vitam, honorem, aut fortunas tuendas.

Audi Sanchezium numero illo septimo. *Dubium autem est, an liceat innocenti id duellum acceptare, sive offerre, quando certum est fore, ut actor per fraudem in judicio ipsum opprimat, & ejus injustam condemnationem impetret.*

Audi P. Dinellium pag. 52. ita me alloquentem. *Ceterum si bona fide (liceat etiam mihi semel, & iterum hoc verbum usurpare) uti voluisses, non erat opus magna attentione, ut intelligeres numeri septimi, & aliorum duorum valde inter se differre quæstiones. Nam in septimo de vita, de honore, deque fortunis, cum in judicio maligni accusatoris calumnia baud dubiè periclitamur, duello defendendis agit.*

Jam vero quæstio proposita a P. Concina est ne hoc dubium numeri septimi? Repetamus ejus verba. *Licitumne duellum est ad evitandum periculum vitæ, honoris, aut fortunarum? Hæc quæstio est ne dubium restrictum ad innocentem iniqui actoris fraude in judicio certò opprimendum? Si est, do manus victas. Sin autem non est, fateatur P. Dinellius, oportet, numeri septimi, & Patris Concinae valde inter se differre quæstiones. Quid prodest igitur P. Concinae, Sanchezium in illo numero septimo male defendere cum Bannezio Dominicano licitum esse duellum in eo UNICO, peculiari, & definito casu: si ipse attribuit Sanchezio opinionem indefinitè, & generatim affirmantem in OMNI?*

Si P. Concina quæstionem proposuisset hoc pacto, *Licitumne duellum est innocenti iniqui actoris fraude apud Judicem in vita, honore, aut fortunis baud dubiè opprimendo. Respondeo. Affirmat Sanchez num. 7. nihil falsi attribuisse Sanchezio. Cum vero quæstionem proposuerit ab omni peculiari evento abstractam, cum attribuerit Sanchezio opinionem indefinitè, & generatim affirmantem in OMNI casu; & Sanchezius affirmet tantum in UNO; & in cæteris omnibus disertissimè neget: profecto falsam criminationem Sanchezio impexit; & P. Concina defendere, ac me impugnare Pater Dinellius frustra conatus est.*

Rem cæteroquin perspicuam exemplo magis declaro. Sit

Titius Casuista, qui affirmavit, licitum esse furari in gravi necessitate (quod damnatum est); in ceteris vero casibus differensimè negaverit licitum esse furtum. Existat deinde Scriptor aliquis, qui quæstionem ita proponat. *Licitumne est furari? Respondeo. Licitum esse furtum affirmat Titius.* Scriptor ejusmodi referretne SUMMA FIDE, ET DILIGENTIA sententiam Titii? Lectores judicent; & exemplum accommodent ad rem nostram.

At ego dixi, Sanchezium non tractare quæstionem de fortunis; & tamen tractat illo numero septimo. Et dixi, & rursus dico. Quia tractare quæstionem de fortunis, cum sit modus loquendi indefinitus, non significat, ut dialectici norunt, quærere; utrum liceat duello tueri fortunas in UNO peculiari, & definito casu: Sed significat, quærere utrum illud liceat indefinitè, & generatim. Quod cum Sanchezius non faciat, rectissimè dixi, illum non tractare quæstionem de fortunis.

Quod a me dictum esse propter allatam rationem, ex his clarius patebit. Sanchezius num. 6. hæc habet. *Secunda causa acceptandi duelli est ad terminandam litem criminalem, aut civilem. Et tunc licere ob tuendam vitam, vel RES DEFENDENDAS asserit Nicolaus de Lyra num. 1. allegatus. Verum ob hanc causam NON LICERE asserunt omnes Doctores numero sequenti referendi. ET ITA TENENDUM EST.*

Jam vero hoc sine dubio plurimum mihi proderat, & faciebat adversus P. Concinam, qui affinxit Sanchezio opinionem indefinitè affirmantem, licitum esse duello FORTUNAS TUE-RI: nihilominus hoc amittere voluit; & dixi, Sanchezium non tractare quæstionem de fortunis, quia quæstio numeri sexti non est indefinita, sed restricta ad terminandam duello litem civilem. Quam restrictam quæstionem consequitur deinde dubium etiam magis restrictum numeri septimi: quod a quæstione proposita a Patre Concina valde, ut vidimus, diversum est.

Quod ait P. Dinnellius, P. Concinam legisse Sanchezium in Salmanticensibus, & ab ipsis deceptum fuisse: nihil ad me. Ego quæro in meo libro utrum sincerè retulerit opinionem Jesuitarum. A quibus deceptus sit, ipse viderit. Deinde si se decipi

tanta facilitate patitur; cur P. Dinellius in Epistolæ suæ fronte SUMMAM ejus FIDEM, & DILIGENTIAM jactat in indicandis Casuistarum locis?

Quod ait, ceteros etiam Casuistas, quos inter nominatim affert Castropalaum, falsò aliquando citare nostros Auctores; nec ullam tamen litem a me illis intentatam esse: do discrimen. Ceteri Casuistæ non habent hoc sibi propositum in suis libris, ut Jesuitis tum mortuis, tum viventibus laxitatis invidiam conslent. Non conantur exterminare ex omnium manibus nostros auctores. Et si quando ab illis dissentiant, eorum opiniones theologicis argumentis refellunt: conviciis, & censuris non proscindunt.

Quod demum ait, P. Concina adire quidem auctores, quando citatos reperit pro aliqua minus recta opinione S. Thomam, S. Antoninum, Suarium, & similes: cogere vero illum ut adeat etiam Sanchezium, nimis esse: plura mihi videntur minus rectè dicta.

Primum, utrum Sanchezius sit Auctor ita despiciendus, ut hic velle videtur P. Dinellius, Theologi studio partium vacui, Jurisconsulti, & Canonistæ judicabunt.

Deinde P. Concina quando est è re sua non adit dumtaxat S. Thomam, & S. Antoninum; sed adit etiam Sylvestrum, & Armillam, sive Bartholomæum Fumum Dominicanos, ut ego in meo libro capite 32. palam feci. Qui utrum cum Thoma Sanchez comparandi sint, meum non est definire.

Demum si P. Concina non haberet sibi proposita, quæ superius diximus; venia aliqua dignus esset, si non adiret auctores Jesuitas, quos pro invidiosis sententiis citatos reperit. Cum vero illa habeat sibi proposita, ut communis est persuasio; & cuilibet ejus opera volutanti non obscurè patebit; nullo modo mihi videtur esse excusandus; & multo minus ejus SUMMA FIDES, & DILIGENTIA jactanda.

§. III.

REFELLITUR TERTIA CRIMINATIO.

Obiicit mihi tertio loco P. Dinellius ea, quæ scripsi capite trigesimo quarto. Docuerat Tamburinus, licere filiis contrahere Matrimonium cum indignis, Patre, vel Genitrice dissentiente. Sententiam hanc temperaverat hac conditione adjecta. *Hec dicta sint, quando ex ejusmodi Matrimonio non timetur fore, ut sequantur gravia mala, sive scandala, sive alia incommoda.* Tunc enim, ut notat Sanchez loco citato numer. 11. *contra charitatem, ex alio capite, quam ex parentum involuntario, peccati labes posset emergere.* P. Concina referens, & refellens Tamburini sententiam, non modo temperamentum suppressit; sed eo usus est pro uno ex argumentis; quibus probavit contra Tamburinum ea Matrimonia non licere.

Ob prætermissum temperamentum questus sum in eo capite de P. Concina, quod non retulerit INTEGRÆ sententiam Tamburini. P. Dinellius, ut ostendat me in hoc errasse, hæc præstat. Refert prolixum locum Tamburini, in quo sententiam suam explicat, & probat; Patrēsque, Canones, & Scripturas, quibus ea sententia videtur opponi, explicat de consilio, non de præcepto. Deinde refert locum P. Concinae; quo Tamburini opinionem acriter impugnatur. Tum ait sententiam Tamburini esse periculosam, P. vero Concinae sanam, & veritati propiorē. Demum diligenter animadvertit, P. Concina magnam vim collocare adversus Tamburinum in Obedientia, quam præstare debent filii Genitoribus præcipientibus, ne rem inhonestam, & proprio statui indecoram peragant.

Sed hæc omnia ne levissimè quidem me attingunt. Numquid enim ego in eo capite propugnaui sententiam Tamburini? Numquid defendi, ipsum rectè explicare, Patres, Canones, & Scripturas de consilio, non de præcepto? Numquid ullum argumentum P. Concinae infirmare conatus sum? Et quod caput est,

est, numquid ego affirmavi, P. Concina non uti alia ratione adversus Tamburinum præter temperamentum illud, quod addidit Tamburinus? Nihil horum. Sed quæcumque in eo capite dixi, verissima sunt.

En mea verba, quibus post relata P. Concinae loca, ita loquor. *Si Tamburinus non habet aliud, nisi quod P. Concina recitat ut damnabile; nulli querelle locus est. Sed quid, si Tamburinus alia subdit, quæ illam sententiam temperant, limitant, plurimumque coercent? Quid, si Tamburinus docet, ea Matrimonia non licere, si timeantur secutura illa mala, propter quæ non licere propugnat ipse P. Concina? Jactabit ne se INTEGRÉ referre sententias Jesuitarum?*

Excutiat quicumque velit hæc mea verba; numquam ex illis exulpet, me dixisse illa, quæ dixisse modo negavi. Sed hæc tantum, quæ subdo, & quæ verissima sunt. Primo, Tamburinum apposuisse suæ sententiæ laudatum temperamentum. Et hoc est evidens ex allatis verbis Tamburini. Secundo, temperamentum illud prætermisissimum fuisse a P. Concina, dum referret Tamburini sententiam. Et hoc item est evidens ex loco P. Concinae, quem ego dedi capite illo libri mei trigesimo quarto. Tertio, P. Concina usum esse illo etiam temperamento ad impugnandam sententiam Tamburini. Et hoc est evidens ex his ejus verbis, quibus sententiam illam impugnat.

Res suapte natura clara est. Tenentur enim Filii parere Genitoribus præcipientibus, ne rem inonestam, & proprio statui indecoram peragant. Dedecet autem magnopere indignam ducere Sponsam: ET EJUSMODI MATRIMONIA PLURA CONSEQUI SCANDALA SOLENT, JURGIA, RIXÆ, DISSIDIA, FAMILIARUMQUE GRAVISSIMA INCOMMODA.

Quæ verba majoribus characteribus expressa certe P. Concina non adjunxit dumtaxat ad implendam paginam; sed ad confirmandam hac etiam ratione impugnationem suam. Si igitur verissima sunt quæcumque dixi; quid me hic, rogo, P. Dinellius accusat? Quid queritur, me accusasse P. Concina, quod Tamburini sententiam integre non retulerit?

Quod

Quod interrogat, quorsum dixerim, eandem Tamburini opinionem avulsam a contextu, & a limitationibus appositis a Tamburino fuisse etiam propositam ab Henrico a S. Ignatio. Statim respondeo: ut specimen aliquod darem, siquidem id ferebat occasio, ejus quod alibi a me dictum fuerat, litteras Provinciales, Henricum a S. Ignatio, Theologiam Moralem Jesuitarum, Sinnichium, & alios jampridem collegisse fere omnia, quæ contra Jesuitas in Theologiam Christianam translata sunt.

§. IV.

REFELLITUR QUARTA CRIMINATIO.

Quartam Criminationem desumit P. Dinellius ex cap. 20. cujus titulus est: *Restituitur suæ integritati sententia P. Sanchez.* Questus sum in eo capite de P. Concina, quod sine ulla trepidatione affluerit Sanchezio hanc propositionem damnatam ab Innocentio XI. *Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra Legem Dei, Naturæ, aut Ecclesiæ, aut LICET EMENDATIONIS SPES NULLA APPAREAT, nec est deneganda, nec differenda absolutio, DUMMODO ORE PROFERAT SE DOLERE, & proponere emendationem.* Cujus propositionis virus, ut omnes vident, latet in iis verbis LICET EMENDATIONIS SPES NULLA APPAREAT, & in illis DUMMODO ORE PROFERAT SE DOLERE, & proponere emendationem.

Ut evincerem Sanchezium non esse Auctorem damnatæ hujus doctrinæ, attuli hæc ejus verba lib. 2. in Decal. cap. 32. num. 45: in quibus contineri propositio damnata videri poterat. *Secundo dico, quando nil curæ apposuit ad emendam, admonitusque est sepe in aliis Confessionibus, posse adhuc hunc in rigore absolvi statim, SI VERE DOLEAT de præteritis; ac in posterum EMENDAM FIRMITER PROPO-*
NAT. Quibus relatis dedi tria discrimina inter doctrinam Sanchezii, & propositionem damnatam, quæ P. Dinellius arguit appellat, & de iis inferius differemus.

P.

P. Dipellius, ut ostendat me in hoc capite errasse, duo præstat. Primum dicit, P. Concinam NIHIL ALIUD hic de Sanchezio pronunciare, nisi eum a Leandro laudari; quæ laudatio si recta non fuit, culpam hanc in Leandrum, non in P. Concinam derivandam fuisse. Deinde conatur refellere meas *arguias*; & pluribus confirmare, Sanchezium docuisse propositionem damnatam.

Ut perspicue ostendam, quam recte dicat primum, refero prius ejus verba, quibus me pag. 65. sic alloquitur. *Si Concina hoc loco Sanchezium confutaret, & hanc ejus opinionem referret, PROSCRIPTAMQUE FUISSE DICERET; haud sane mirarer, habere te quod illi opponeres; sed quum proposita Leandri sententia NIHIL ALIUD DE SANCHEZIO PRONUNCIET, NISI EUM A LEANDRO LAUDARI*, laudat, inquit, Sanchez, Castropalaum, Hurtadum, Trullenchum, & alios: non video qua ratione, si forte non recte laudat, id in eum velis derivoare.

Quibus positis, videamus, num P. Concina QUIDQUAM aliud de Sanchezio pronunciet. En ejus verba a me relata capite illo 20. *Qui consuetudine blasphemandi tenentur, debent ne absolvi, antequam a consuetudine prava recesserint? Respondeo. Affirmat de more Leander disp. 7. quæst. 67. probabilius sibi esse absolvendos blasphemos, si vere de peccatis doleant, tametsi sæpius admoniti non resipuerint: Et pro hac sua opinione laudat Sanchez.... & alios (Castropalaum, Hurtadum, & Trullenchum omisi, ac puncta substitui, quia illos examinare tunc nolui) RECENSITA LEANDRI, ET ALIORUM SENTENTIA PROSCRIPTA EST AB INNOC. XI. in hac propositione.* „ Pœnitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, Naturæ, aut Ecclesiæ, „ licet emendationis spes nulla appareat, nec est deneganda, nec „ differenda absolutio, dummodo ore proferat, sed dolere, & „ proponere emendationem. Juniores Causistæ nostri, ut consulant LAUDATIS THEOLOGIS, de more clamitabunt, aut ab aliis etiam Theologis similia doceri, quod si verum est, illi rejiciendi sunt; aut minus sincere istorum opi-

niones relatas esse. Quam cationem valde rancidulam pluries utridiculam propulsavimus. In his verbis P. Concina, ut cuique legenti evidens est, intrepide sine ulla hæsitazione, & differte pronunciat, Leandri, & ALIORUM, inter quos certissime est Sanchez, sententiam proscriptionem esse. Pronunciat LAUDATOS THEOLOGOS, inter quos est Sanchez, non aliam defensionem a junioribus Casuistis obtinere posse, præter aliorum Theologorum in eadem sententia societatem, vel rancidulam, ridiculamque cationem. Atque his omnibus conatur alte defigere in lectorum animis, Sanchezium docuisse propositionem damnatam. Et tamen si P. Dinellio credimus, opinionem Sanchezii PROSCRIPTAM FUISSE NON DICIT; & NIHIL ALIUD de Sanchezio pronunciat, nisi eum a Leandro laudari. Lectores sint Iudices. Convulsa vero hac P. Dinellii affirmatione, cetera, quæ in defensionem P. Concinae illi affirmationi superstruxit, sponte ruunt.

Vidimus quam recte præstet primum; videamus nunc, quam recte præstet alterum, nimirum quam recte confutet meas argutias, sive data discrimina inter doctrinam Sanchezii, & doctrinam damnatam.

Primum discrimen in eo positum, quod propositio damnata affirmet in Confessario OBLIGATIONEM absolvendi statim; Sanchezius vero affirmet solum POTENTIAM, confutat his verbis pag. 60.

„ Experire modo, utrum nostrum sit validius argumentum.
 „ Si propositio proscriptionis dicit, *nec deneganda, nec differenda est absolutio, hoc est*, te ipso fatente, *debet absolvi*, doctrina Ecclesiæ, quæ rejecit propositionem, erit, *non debet absolvi*. Atqui Sanchez ait *potest absolvi*; pugnant autem vehementer inter se *non debet absolvi*; & *potest absolvi*. Itaque doctrina Sanchezii proscriptionis est.

Hoc argumentum, quod P. Dinellius existimat satis validum, & idoneum ad probandum, doctrinam Sanchezii proscriptionis esse, verissimis distinctionibus nihil conficere demonstratur. Hæc prius animadvertenda propono.

Propositio proscriptionis non dicit *debet absolvi* in quocumque

casu ; sed dumtaxat in illo , de quo ipsa loquitur , nempe in casu , quo *emendationis spes nulla appareat* , & pœnitens ore *tenus tantum proferat se dolore*. Ac proinde doctrina Ecclesiæ ut contradicat propositioni damnatæ , non est hæc *non debet absolvi in quocumque casu* : sed est hæc ; *non debet absolvi in illo eodem casu , de quo loquitur propositio proscripita*.

Præterea P. Sanchez non dicit *potest absolvi* in quocumque casu ; & multo minus dicit , *potest absolvi* in casu , de quo loquitur propositio damnata. Sed dicit *potest absolvi* in casu , de quo loquitur ipse ; nempe in casu , quo pœnitens VERE doleat de præteritis , & FIRMITER proponat emendationem. His animadversis , venio ad argumentum P. Dinellii.

Si , inquit , propositio proscripita dicit , *nec deneganda , nec differenda est absolutio* , hoc est me ipso satente , *debet absolvi* : doctrina Ecclesiæ , quæ rejecit propositionem , erit : *non debet absolvi*. Distinguo majorem : doctrina Ecclesiæ erit : *non debet absolvi* in casu , de quo loquitur propositio damnata ; concedo majorem. Doctrina Ecclesiæ erit : *non debet absolvi* in casu illo , de quo loquitur P. Sanchez ; nego majorem.

Atqui Sanchez ait ; *debet absolvi* : distinguo minorem ; Sanchez ait *debet absolvi* in casu , de quo loquitur propositio damnata , nego minorem. In casu , de quo loquitur ipse ; concedo minorem.

Pugnant autem inter se , *non debet absolvi* , & *potest absolvi* : distinguo propositionem adjectam. Pugnant inter se *non debet absolvi* in uno casu , & *potest absolvi* in eodem casu ; concedo. Pugnant inter se *non debet absolvi* in uno casu , & *potest absolvi* in alio casu diverso : nego.

Itaque doctrina Sanchezii proscripita est. Nego consequentiam. Distinctiones claræ sunt ex iis , quæ animadvertenda proposuimus.

Illud etiã in hoc primo discrimine animadverteram , P. Sanchez dicere , *posse IN RIGORE absolvi* : quasi dicat , multas posse circumstantias occurrere , ob quas licet in rigore possit , tamen absolvi non debeat. P. Dinellius ait , hujusmodi circumstantias se reperire non posse. Sed multe possunt occurrere cau-

sæ,

ſæ , propter quas , licet pœnitens ſit rite diſpoſitus , tamen Confeſſarius debeat , debito ſaltem convenientiæ , diſſerre abſolutionem. Puta : ut ſcandala prius farciat , quæ fortasſe populo præbuit ; ut ex ipſa abſolutionis dilatione culparum ſuarum gravitatem clarius percipiat : ut eas vehementiori dolore deteſtetur : ut ad recipiendum majori cum fructu beneficium abſolutionis bonis operibus ſe diſponat : & aliæ ſexcentæ peritis Confeſſariis notiſſimæ , qui , licet pœnitens in rigore abſolvi poſſet , conſultius nihilominus quandoque putant , ad tempus aliquod abſolutionem diſſerre.

Secundum diſcrimen erat ; propoſitionem damnatam dicere , *licet emendationis ſpes NULLA appareat* : Sanchezium vero de hac abſurda , & virulenta adjectione ne verbum quidem habere , immo illam aperte excludere , dum requirit dolorem VERUM , & propoſitum FIRMUM , quæ certe ſpem ALIQUAM emendationis præbere poſſunt.

Hoc confutat P. Dinellius ; quia cum Sanchez loquatur de pœnitente , qui ſæpius in aliis confeſſionibus admonitus , nil tamen curæ appoſuit ad ſe emendandum : fieri non poteſt , ut in ejusmodi pœnitente ſpes ulla emendationis affulgeat ; cum toties ejus facta ſeſellerint.

Sed hoc mihi videtur leve. Etenim ille pœnitens , non obſtante præterita negligentia , non obſtante crebro relapſu ; habet veriſſimam poteſtatem aliquando reſipiſcendi , dolendi VERE , proponendi FIRMITER , ac proinde præbendi ſpem ALIQUAM emendationis. Cum igitur ; ut ponit Sanchez , & in hac ſolum poſitione loquitur ; ille pœnitens hic , & nunc VERE doleat , & FIRMITER proponat ; atque hæc , ut item in præſentia ponimus , Confeſſario ſatis innotescant ; proſecto ille pœnitens ſpem ALIQUAM emendationis oſtendit. Dixi ALIQUAM , quamvis non OMNEM , quamvis non SUMMAM. Sed P. Dinellius novit , ALIQUAM ſatis eſſe , ut doctrina Sanchezii contradicat propoſitioni damnatæ , quæ dicit NULLA.

Tertium diſcrimen in eo poſitum erat , propoſitionem damnatam dicere , *dummodo ore proferat ſe dolere* ; Sanchezium vero verbali hujusmodi proteſtatione nuſquam contentum eſſe ,

sed VERUM dolorem, & FIRMUM propositum postulare, quæ ex aliis signis innotescere possunt, præterquam ex verbali pœnitentis testificatione.

P. Dinellius, ut hoc discrimen refutet, nihil aliud facit, nisi obstinate negare, in pœnitente, de quo est sermo, dolorem ex aliis signis præterquam ex unis ejus verbis cognosci posse.

Sed ego Confessariorum omnium fidem imploro, utrum etiam ex aliis signis dolorem pœnitentis, quamquam peccatis assueti, deprehendere possint, atque adeo sæpe numero deprehendant. Possunt ex uberibus lacrymis, quas profundit. Possunt ex laborioso itinere, quod suscepit, ut ad Confessarii pedes sese abjiceret. Possunt ex causis, quæ illum ad confessionem impulerunt. Puta, quia repentinam alicujus mortem conspexit, & terrore perculsus, ne quid simile sibi contingat, ad Confessarium adiit, ut in gratiam cum Deo rediret: quia audiit Concionatoris alicujus ardentissimam cohortationem, & dante intrinsecus incrementum Deo, ad exonerandam conscientiam convolvit. Possunt demum ex aliis plurimis, quæ contingere possunt sine ullo miraculo in ordine gratiæ, & quæ hic commemorare nimis longum foret.

Quamobrem immota manent tria discrimina inter doctrinam Sanchezii, & propositionem damnatam.

At P. Dinellius rem confectam se habere putat his aliis verbis Sanchezii sub eodem num. 45. *Tertio dico, an sit consilium differre absolutionem, pendere ex Confessoris prudentia. Si enim pœnitens id non multum ægre ferat, & speretur non ob id retrahendum a confessione, sed potius id fore medicinam, erit consilium differre absolutionem majori suavitate possibili adhibita.* Si autem oppositum speretur, non erit consilium. *Nisi quando ille illis blasphemis ingens præberet scandalum, & ita Confessarius judicaret, postponendum ejus PRIVATUM SOLATIUM, & ad gloriam divinam expediret illum non absolvi, donec scandalo publico satisfaciat nitendo ad vitæ emendam.*

Hoc loco docet procul dubio Sanchezius dandam esse absolutionem homini blasphemare assueti, qui non sit magno scandalo, si ægre laturus est dilatationem absolutionis, si nullum fructum
spere-

ſperetur percepturus ex abſolutione dilata ; & tamen timeatur non rediturus ad Confefſionem. Jam vero hic inſurgit P. Dinelius , qui fieri poteſt , ut habeat verum dolorem , & ullam ſpem emendationis oſtendat ille homo TUMIDUS, & ARROGANS, qualem deſcribit Sanchezius , cui nihil profutura ſperatur dilatio abſolutionis , & qui eſt ita animo comparatus , ut ſi illi negetur abſolutio , ad Sacramentum Pœnitentiæ rediturus non ſit?

Verum hæc oratorie magis , quam vere diſputata ſunt. Sanchezius nuſquam deſcribit hominem TUMIDUM , & ARROGANTEM ; nuſquam loquitur de illo , qui INIQUO ANIMO ferat dilationem abſolutionis ob TUMOREM , & ARROGANTIAM , ſed de illo , qui ægre ferret dilationem abſolutionis ob hanc rationem , quia differtur ipſi illud ſolacium , quo ipſum perfunderet peccatorum venia , & reditus in gratiam Dei. Ut evidenter patet ex iis verbis Sanchezii , *ſi Confefſarius judicaret poſtponendum ejus privatum ſolacium* : in quibus non niſi de ſolatio a me deſcripto ſermo eſſe poteſt. Hoc autem deſiderium reconciliationis cum Deo tam ardens , ut ægritudinem pariat de dilata abſolutione , apertiſſime manifeſtat Confefſario VERUM dolorem hujus pœnitentis , & ſpem facit emendationis.

At Confefſarius timeret , ne pœnitens ad Confefſionem non redeat , ſi nunc non abſolvatur. Hoc non obest. Optime enim componuntur hæc duo : & *præſens fervor* , qui argumentum eſt veri doloris , & ſpem emendationis præſeſert , *ſi pœnitens nunc abſolvatur* : & *timor* , ne præſens fervor , *ſi pœnitens nunc non abſolvatur* paulatim tepereſcat ; atque illo reſtincto pœnitens de Confefſione nihil amplius cogitet. Quamobrem allata verba Sanchezii nullo pacto conſiciunt , ipſum docere , dandam eſſe abſolutionem cum ſola teſtificatione verbali pœnitentis ; & quamvis emendationis ſpes NULLA appareat , ut aſebat propoſitio damnata.

Sed ſingamus , non eſſe omnino certum , doctrinam Sanchezii diverſam eſſe a doctrina proſcripta ; ſingamus dubium aliquod de hac re in lectorum animis reſidere poſſe. Quod de dubio prudenti omnino nego. Nihilominus jure optimo de P. Concina queſ-

questus sum, quod sine ulla hæsitacione, sine ulla trepidacione, sine ullo argumento afflinxerit Sanchezio propositionem damnatam.

Primum quia alte defixit in persuasione Lectorum crimen dubium pro certo: quod utrum sit bonæ fidei ceteri judicabunt. Deinde quia exempla P. Concinae secutus sum.

P. Concina cap. 6. (cito capita libri mei) accusat IMPOSTURÆ Moyam, quia attribuit quamdam sententiam Magistro Bannez. Cap. 55. accusat IMPOSTURÆ P. Suarez, quia attribuit aliam S. Thomæ, & S. Antonino. Cap. 70. accusat IMPOSTURÆ P. Lessium, quia aliam attribuit S. Thomæ. Cap. 74. accusat IMPOSTURÆ Guimenium, quia attribuit aliam Interpretibus S. Thomæ. Et similia non raro præstat in sua Theologia.

Quæro nunc, cur intorsit hujusmodi accusationes? Quia sit metaphysice, vel physice, vel moraliter EVIDENS Jesuitas falsos esse, & Auctores Dominicanos opiniones ipsis attributas non propugnasse? Nihil minus: ut enim patebit legentibus citata capita, ego satis solide ostendi oppositum. Sed accusavit IMPOSTURÆ, quia putavit, se habere aliquas rationes idoneas ad defendendos Auctores suos. Cur non mihi licuit de ipso queri (IMPOSTURÆ in eo capite non accusavi) quod attribuerit Sanchezio doctrinam damnatam, cum habeam, & attulerim rationes optimas ad defendendum auctorem meum? P. Dinellius det discrimen.

§. V.

REFELLITUR QUINTA CRIMINATIO.

Accusat me quinto loco P. Dinellius, quia cap. 39. objeci Patri Concinae, sententiam Vasquezii fuisse ab ipso truncate relata; siquidem prætermisit rationem, quæ multum temperat opinionem Vasquezii, cum ostendat, illam ex principiis D. Thomæ deductam esse. Rem totam explico, quæ est ejusmodi.

P. Vasquez loco ibi citato ita scripserat. *Dicendum est, peccata luxurie contra naturam, etiam si magis turpia appareant, & majori nota infamie digna; EX GENERE tamen SUO minora esse, quam peccata furii.* Et continuo apposuerat hanc rationem. *Quia furtum justitiæ, illa autem peccata castitati opponuntur.* P. Concina retulit quidem sententiam, & damnationi proposuit: de adjuncta vero ratione nullum verbum fecit.

Dixi, detruncationem hanc multum nocere apud Lectores doctos Patri Vasquez: quia ratio resecta manifestat, propositionem illam deduci ex principiis S. Thomæ, ut re ipsa illam deducit P. Vasquez in eo articulo. Quod ut clarius ostenderem hac ratiocinatione usus sum.

Per S. Thomam 1. 2. quæst. 73. art. 4. Majori virtuti opponitur majus peccatum. Atqui per eundem 1. 2. quæst. 66. art. 4. Justitia est virtus major castitate. Ergo peccata opposita justitiæ sunt majora oppositis castitati. Sed furtum opponitur justitiæ: peccata contra naturam EX GENERE SUO opponuntur castitati. Ergo furtum est majus istis: sive ista sunt ex genere suo minora furto.

P. Dinellius ut evincat, me hic errasse, duo præstat; quibus singillatim respondebo.

Primum ait, ne fando quidem auditum esse, in catalogis propositionum dandum esse locum rationibus, quibus auctores ad eas defendendas usi sunt: rationes non minuere propositionum perversitatem: & Pontifices ipsos rationibus omisissis Casuistarum propositiones diris devovere.

Ad hoc primum. Experimento patet, sæpenumero usuvenire, ut cum audimus aliquam propositionem, contra auctorem commoveamur. Cum audimus rationes; opinionem mutemus, & verum appareat, quod absurdum antea videbatur. Quamobrem rationes imminuunt apparentem propositionum perversitatem; & invidiam, quæ auctoribus inde conflari poterat, vel temperant, vel extinguunt. De Pontificibus diversa est ratio. Illi enim agunt supremos Judices: non agunt accusatores, qui Theologos Societatis apud legentium vulgus in odium adducere, & relatis eorum opinionibus dehonestare conentur.

Deinde

Deinde ait, Vasquezium nullo pacto ex principiis S. Thomæ deducere potuisse hanc propositionem. *Peccata luxurie contra naturam sunt EX GENERE SUO minora furto.* At quare hoc? Quia Vasquez in eo articulo defendit adversus S. Thomam, simplicem fornicationem non pugnare cum iustitia, sed solum cum castitate. Tum facta hac positione dicit illam esse minorem furto: *cum peccatum* (verba Vasquezii sunt) *eo sit gravius, quo nobiliori virtuti opponitur.* Et deinde ad propositionem, de qua agimus, descendit: Ad quam, ait P. Dinellius, & animadversione dignum est *descendere argumentando nequivisset, nisi prius quod rectè a D. Thoma de fornicatione fuerat constitutum, rejecisset.*

Nego in primis, opus fuisse Vasquezio rejicere doctrinam D. Thomæ de simplici fornicatione, ut argumentando ex duobus aliis principiis D. Thomæ descenderet ad hanc propositionem. *Peccata contra naturam sunt EX GENERE SUO minora furto.* Etenim tametsi illam doctrinam non rejecisset; tametsi apertissimè sensisset cum D. Thoma, simplicem fornicationem esse contra iustitiam, & majorem furto, quia privat prolem nascituram debita instructione, & educatione: quid illum impedivisset, quominus ex aliis principiis S. Thomæ relatum propositionem deduceret, quæ nihil habet de fornicatione, sed unicè pertinet ad peccata contra naturam? Numquid huiusmodi peccata privant prolem nascituram debita instructione, & educatione; ut convellenda fuerit hæc ratio, antequam dici posset, illa esse minora furto? Res per se patet.

Deinde ego non video, quo nexu contineantur ista duo inter se: *P. Vasquez defendit adversus D. Thomam, simplicem fornicationem non esse contra iustitiam. Ergo non rectè deducit ex principiis S. Thomæ, peccata contra naturam esse minora furto.* Primo posito; alterum non est consequens. Ex illo enim primo sequitur tantum; Patrem Vasquez non posse absolute, & ex tota doctrina D. Thomæ deducere, simplicem fornicationem esse peccatum minus furto. Verum hic non quærimus, utrum Vasquez rectè deducat hanc propositionem, *simplex fornicatio est minor furto*; sed utrum rectè deducat hanc
aliana

aliam, *Peccata contra naturam sunt minora furto*. Hæc est controversia : de hoc disputamus. Quid ergo huc extra rem intrudit P. Dinellius simplicem fornicationem?

At instat P. Dinellius. Peccata contra naturam non pugnant tantummodo cum castitate ; quod requireretur , ut ratiocinatio superius exposita rem conficeret : sed juxta S. Thomam sunt etiam contra justitiam. Nam 2. 2. quæst. 154. art. 12. ubi vitium contra naturam, omnium, quæ ad luxuriam pertinent, statuit esse gravissimum ; cum sibi primo loco objecisset, hæc scelera absque ullius injuria perpetrari ; non item adulterium , stuprum , & raptum, atque idcirco hæc illis esse graviora, ita respondet. *Sicut ordo rationis recta est ab homine ; ita ordo naturæ est ab ipso Deo. Et ideo in peccatis contra naturam, in quibus ordo naturæ violatur, fit injuria ipsi Deo ordinatori naturæ.*

Sed ego in hoc loco D. Thomæ nullum verbum video ; quo S. Doctor indicet , peccata contra naturam esse contra justitiam *commutativam* , ut sunt adulterium, stuprum , & raptus. Contra justitiam, inquam, commutativam, quæ inter homines exercetur. Nam si P. Dinellius contendat , ea peccata pugnare cum justitia commutativa , quam servare debet homo erga Deum ; hæc est quæstio communis omnibus prorsus peccatis ; quæ proinde ad rem præsentem nihil attinet.

Immo potius ex allatis D. Thomæ verbis conficio , ipsum nunquam existimasse , peccata contra naturam pugnare **EX GENERE SUO** cum justitia commutativa, quæ inter homines est. Si enim hoc existimasset, facilis, obvia, & necessaria responsio ad primam difficultatem sibi propositam de adulterio, stupro, & raptu fuisset dicere, peccata quoque contra naturam pugnare cum justitia commutante, sicuti pugnant illa peccata. Quod cum non dixerit, sed confugerit ad diversitatem ordinis naturæ, & ordinis rectæ rationis, evidenti argumento est, ipsum nunquam fuisse in hac sententia.

Sed dicet quis. S. Thomas hic desumit gravitatem peccatorum ab oppositione cum nobiliori, & priori ordine. Ex hac vero doctrina deducitur peccata luxuriæ contra naturam esse graviora furto, cum ordo naturæ, cui illa opponuntur,

tur, sit prior, & nobilior ordine rectæ rationis, cui opponitur furtum.

Repono. S. Thomas in locis, de quibus loquitur P. Vasquez, desumit gravitatem peccatorum ab oppositione cum nobiliori virtute. Atque ideirco cum juxta ipsum justitia, cui opponitur furtum, sit nobilior castitate, cui soli, & non alteri virtuti opponuntur ex genere suo peccata luxuriæ contra naturam, deducitur ab hac doctrina peccata illa esse minora furto.

Igitur candide, & sincere fateor; ex principiis D. Thomæ, in quibus gravitatem peccatorum desumit ex oppositione cum priori, & nobiliori ordine, non posse deduci propositionem Vasquezii. Sed ego non dixi, Vazquezium recte deducere suam propositionem ex laudata doctrina. Sed dixi recte deducere ex principiis S. Thomæ, de quibus tunc ipse loquebatur. Quia cum ex una parte neque auctoritate S. Thomæ, neque aliunde probetur, peccata luxuriæ contra naturam ex genere suo pugnare cum justitia commutativa; & cum ex alia juxta D. Thomam justitia hæc sit nobilissima omnium moralium; nobiliori virtuti opponatur majus peccatum; profecto hinc fit, peccata luxuriæ contra naturam ex genere suo esse minora furto.

Quomodo vero componendæ sint inter se duæ illæ doctrinæ D. Thomæ, in quarum una repetit gravitatem peccatorum ab oppositione cum nobiliori virtute; & in altera repetit ab oppositione cum priori, & nobiliori ordine, ego nunc non disputo; quemadmodum neque disputo de veritate propositionis P. Vasquez.

§. VI.

REFELLITUR SEXTA CRIMINATIO.

OBjicit mihi demum P. Dinellius caput postremum libri mei; quod in prima editione ita inscripseram: *Vindictur ab impostura Viva, & La-Croix.*

Docuerat P. Viva, posse peti, & reddi debitum ab eo, qui habet opinionem probabilem de nullitate præteriti matrimonii; &

& simul habet probabilem opinionem de valore , tamen si una sit probabilior altera : nec multum abfimilem doctrinam tradiderat P. La-Croix.

P. Concina pro eo studio , quo flagrat attribuendi Jesuitis propositiones damnatas , statim pronunciavit , doctrinam hanc *nisi ipsum omnia fallerent* ; (quæ verba , ut omnes norunt , modestiæ solent esse , non dubitationis) in thesi prima damnata ab Innoc. XI. EVIDENTER esse contentam. *Nam hic agitur*, inquit , *de valore Sacramenti Matrimonii*.

Dixi , Innocentium XI. damnare usum opinionis probabilis de valore relicta tutiori dumtaxat , quando agitur de Sacramentis conferendis , vel suscipiendis ; & quæsi , utrum PETERE, ET REDDERE DEBITUM sit conferre , vel suscipere aliquod Sacramentum.

Pupugit P. Dinellium , me tam perspicuè ostendisse , quam peritè P. Concina assinxerit Jesuitis propositionem damnatam. Atque ut hunc quoque locum jactu alicujus pulveris obumbraret , intentavit mihi litem de voce , & accusavit , quod perperam in hoc capite usus sim vocabulo *impostura*.

Primum , quia hoc vocabulum significat , attribuere alicui opinionem quampiam , quam ille non propugnabit. Et Viva , ac La-Croixius opinionem a P. Concina relata haud dubiè defenderunt. Deinde si imposturam pono , ut re ipsa facio , in aliis , quæ P. Concina superaddidit ; nihilominus malè locutus sum. Affirmare enim , propositionem aliquam contineri in damnatis , nullo pacto est impostura. Aliter impostores essent Jesuitæ cum dicunt , sententiam Thomistarum contineri in damnatis erroribus Calvinii , & Jansenii : & impostores essent Thomistæ cum dicunt , sententiam Jesuitarum contineri in damnatis erroribus Semipelagianorum. Quamobrem si sententia Vivæ , & La-Croixii non continetur in propositione damnata , summum id erit consequens , P. Concina inepitè argumentatum fuisse ; non vero imposturæ reum esse.

Si concederem , me hic errasse , quodnam tandem foret peccatum meum ? Me scilicet in explicando errato P. Concina non usum esse vocabulo satis apto. Sed non concedo.

Primum quia modus ille pronunciandi P. Concinae. *Hæc doctrina nisi me omnia fallunt, EVIDENTER continetur in propositione damnata: nam hic agitur de valore sacramenti plus aliquid secum ferre videtur, quam illud sit, quod præstant Thomistæ, & Jesuitæ dum se vicissim impugnant, & oppositam sententiam in aliqua damnata continere unusquisque ostendere argumentando conatur.*

Quod ut clarum fiat, quæro a P. Dinellio; Si quis Jesuita ita scriberet, *Sententia Thomistarum, nisi me omnia fallunt, EVIDENTER contenta est in damnatis erroribus Calvinii, & Jansenii: nam hic agitur de libertate indifferentiæ; fieret ne illi potestas imprimendi hujusmodi propositionem? Illa impressa ferret ne impune? Puto non concessurum. Quare hoc; cum cæteroquin liceat impugnare sententias probando, illas non differre a damnatis? Quia nimirum relata propositio pronunciari videtur non per modum argumentantis, sed per modum intrepide definientis, Thomistas defendere sententiam EVIDENTER contentam in erroribus Calvinianis, & Jansenianis, cum agatur de libertate indifferentiæ. Quod cum ipsi certe non faciant; nec sententiam defendant in iis erroribus EVIDENTER contentam; hoc affirmare de ipsis, esset imponere. Idem dico in re præfenti.*

Deinde P. Concina non affirmavit hoc tantum, Vivam, & La-Croisium defendere propositionem EVIDENTER in damnata contentam; sed præterea hæc subdidit. *Hæc cursim indicare libuit, ut intelligant lectores, damnatam probabilisticam thesim ab Innoc. XI. in controversis, in quibus agitur de valore Sacramentorum a non paucis Probabilistis PROMOVERI, & PROPUGNARI, nisi fallor ipse. Sed Lectores ipsi sint judices.* Quibus verbis haud dubie comprehendit potissimum; Vivam, & La-Croisium, siquidem de illis nominatim egerat.

Quæro hic etiam a P. Dinellio, si quis Jesuita ita scriberet, *Hæc cursim indicare libuit, ut intelligant Lectores, damnatam Jansenianam heresim ab Innoc. X. in controversiis in quibus agitur de efficacia gratiæ a non paucis Thomistis PROMOV-*
MO-

MOVERI, & PROPUGNARI, nisi fallor ipse. Sed Lectores ipsi sint judices.

Quæro ; inquam ; acciperent ne id Thomistæ tamquam unice dictum impugnandi gratia ? Contenti ne essent hujusmodi excusatione ? Satis ne esset ipsis illa adjectio *Nisi fallor ipse* ? An potius clamarent , hanc non modo esse imposturam , sed calumniam non ferendam ? Lectores ipsi sint judices : sed & idem judicium ferant in re nostra.

Quamobrem reprehendere me quidem potest P. Dinellius propter vocabuli mordacitatem ; a quo abstinere in prima editione mihi in mentem non venit , quia videbam aliis venustatibus , quam imposturæ vocabulo conspersam esse christianam Theologiam. In secunda vero , cum aliqui judicaverint , expungendum esse , utpote indignum , quod a religioso theologo usurparetur ; admonentibus libentissime morem gessi , atque ut auferretur curavi. Sed alio nomine me reprehendere , *nisi me omnia fallunt* , minime potest.

Hæc sunt , Lectores optimi , fatente P. Dinellio GRAVIO-
RA sex errata , quæ in meo libro cum ab ipso , tum ab aliis severe examinato reperiri potuerunt. Ex responsionibus datis ad sex graviora conjici potest , utrum difficilis responsiones ad leviora futuræ sint. Si tamen mihi , in aliis veritatibus vindicandis occupato , de iis , quæ in posterum scribentur , laborandum esse existimavero.

FINIS.

Post hæc scripta superioribus autumnalibus feriis in Tusculano, ubi libris non abundabam, Romam reversus revolvitur libellum, qui inscribitur *Germana doctrina R. P. Thomæ Tamburini Soc. Jesu*. Libellus hic, quamvis impressus sit nomine R. D. Lucii Sammarco; tamen Tamburini esse vulgo creditur, & re ipsa ab Alegambe ipsi tribuitur. Sed cujuscunque sit, certè impressus est Panormi anno 1666. vivente Tamburino, qui diem supremum obiit anno 1675., & sine dubio Tamburino ipso approbante, & materiam ministrante defensionum suarum.

In hoc igitur libro cap. 3. num. 19. occasione illius propositionis damnatæ: *Homo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Caritatis ex vi præceptorum divinorum ad eas virtutes pertinentium*; post allatas aliquas Tamburini defensiones, ita subditur.

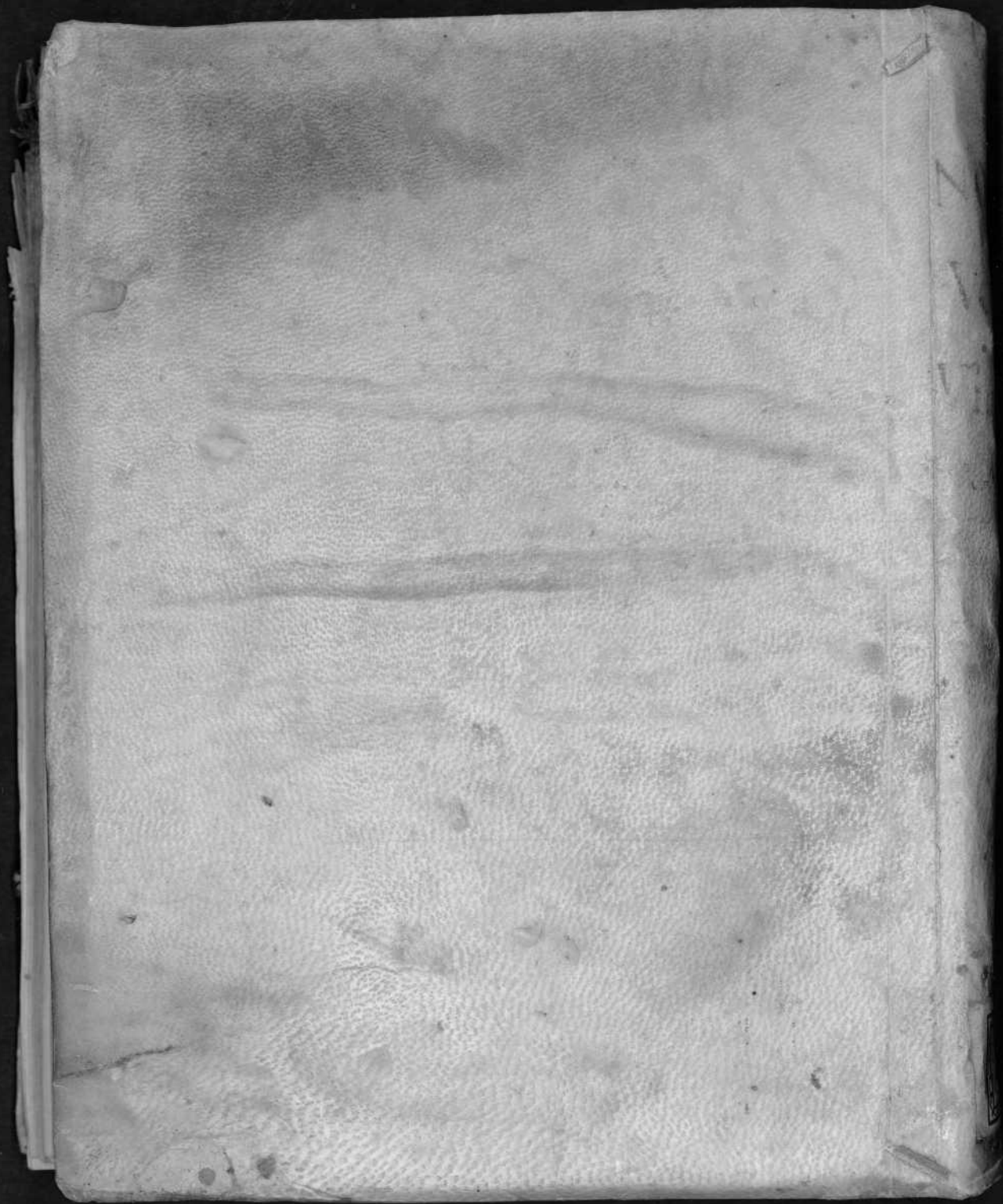
Atque ad extremum dico, AUCTORIS NOSTRI NOMINE, illum pro sua in Sedem Apostolicam obedientia, ei Decreto (Alexandrino) se per omnia submittere. Quod si fortassis olim ante decretum quidquam scripserit; quod sive quoad rem ipsam, sive quoad modum loquendi videri possit cum illo minus consentiens, illud non aliter, quam juxta ipsius Decreti mentem accipi, & intelligi omnino velle.

Et in fine illius capituli ita adjungitur. *Iterum tamen protestor P. TAMBURNI NOMINE illud, quod supran. 19. sum protestatus.*

Conjungant, quæso, Lectores retractationem istam generalem cum illa peculiari, quæ disertissimè habetur in Opere de Præceptis Ecclesiæ; & ipsi judicent, utrum prudenter dubitari possit, an Retractatio, quæ habetur in omnibus editionibus Venetis in Methodo Communionis, cum sit prædictis adeo consentanea, vere a Tamburino vivo profecta sit.

1000

VERMONT

INDICIA

1755

1200

4362